ഡോളായമാനം—ഇളകുന്ന.

ഡോളായിതം – ഊഞ്ഞാൽ പോലെ ആടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്, ചഞ്ചലം.

'ഡോളായിതമിഹമാമകഹൃദയം'

(കിമ്മീരവധംകഥകളി)

ഢ

ഢ—ഹല്ലുകളിൽ പതിന്നാലാംഅക്ഷരം

ഢക്ക—നിഷാണ (നിസ്സാരണ) വാദ്യം. തിരിച്ചറിവാൻ പാടില്ലാത്തവിധം ശബ്ദിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. 'വീരവാണം' 'ഭേരി' ഇങ്ങിനെയും പറയുന്നുണ്ടു്.

ഢക്കാനാദചലജ്ജലാ—ഗംഗാനദി.

ഢങ്കാരം—ഒരു ശബ്ദം.

ഢമാനം, ഢമ്മാനം—ഒരുവക വാദ്യം.

ഢാമരാ—പിടപ്പാത്ത.

ഢാലം—പരിശ.

ഢാലി—പരിശ ധരിച്ച യോദ്ധാവു്.

ഢിക്ക്, ഢീക്കം, ഢീക്ക്—പു. ഗർവ്വം ഭ. പൊങ്ങച്ചം.

ഢീക്കൻ, ഢിക്കൻ—പു. അഹങ്കാരി. ഭ. വെറും പൊങ്ങച്ചം പറയുന്നവൻ, തന്നത്താൻ സ്തുതിക്കുന്നവൻ.

ഢുംഢനം—അന്വേഷണം.

ഢുംഢി—ഗണേശൻ.

ഢൌരലം—ഒരു വലിയ വാദ്യം.

ണ

ണ—ഹല്ലുകളിൽപതിനഞ്ചാമക്ഷരം

ണൻ—ശിവൻ.

ണത്താർമാനിനി—നൽതാർമാനിനി, ലക്ഷ്മീദേവി.

ണം—പു. ജ്ഞാനം. ഭ. നിശ്ചയം. ന. ഭാനം, സമ്മാനം ഠ. ഭൂഷണം.

ണാ—പച്ച.

ത

ത—ഹല്ലുകളിൽ പതിനാറാം അക്ഷരം, വ്യഞ്ജനങ്ങളിൽനാലു്, ഒരു ഖരാക്ഷരം.

തക—പു താളഭേദം. ഉ-ം, തകതക. ഭ. പച്ചച്ചുര.

തകട്ട്, തകിട്ട്—ലോഹങ്ങൾ അടിച്ചു പരത്തിയതു്.

തകടം—പു. തരക്കേടു്. ഭ. മറിപ്പു. ന. ഉരുട്ടു്.

തകടി—വി. വിസ്താരമുള്ള.

തകപ്പൻ—തന്ത, അച്ഛൻ.

തകം—ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിൽ ഒരു പർവ്വതം.

തകര—ഒരു ചെടി. പര്യായങ്ങൾ—പ്രപുന്നാടം, ഏഡഗജം, ദദ്രുഘ്നം, ചക്രമർദ്ദകം, പത്മാടം, ഉരണാഖ്യം.

[ഇതു വാതകഫഹരമാണ്, ചൊറി, ചിരങ്ങു്, ഗുന്മം, കാസം, വയറ്റുവേദന, തിമിരരോഗം, കൃമി ഇവയെ നശിപ്പിക്കും. കാന്തിയെ ഉണ്ടാക്കും. സംസ്കൃതത്തിൽ—'ചക്രമർദ്ദ'. തമിഴിൽ—തകരൈ. ഇംഗ്ലീഷിൽ Oval Leaved Cassia മാവൽവിഡ്ഢ്കേശ്യാ. ഇതു കിട്ടാത്തവന്നാൽ ചക്രാം കൊട്ടം ചേർക്കാം.]

തകരൻ—തിന്നുതടിച്ചവൻ

തകരം—പു. വെള്ളീയം. പര്യായങ്ങൾ—ത്രപു, പിച്ചടം, നാഗം, വംഗം. ഭ. ഒരുജാതിമരം. ന. വലിയ ഒരു ചെമ്പു്.

[വിഷം, അപസ്മാരം, ശൂലം, നേത്രരോഗം, ഉന്മാദം, ഭൂതം, ശിരോരോഗം ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും.]

തകരാറു-൧. സമ്മിശ്രം. ൨. പ്രയാസം. ൩. വിരോധം, കലഹം. ൪. തെററ്. [തകരാർ എന്നതു അറബിഭാഷയാണ്.]

തകരുന്നു-൧. നശിക്കുന്നു. ൨. ഉടയുന്നു. ൩. പൊടിയുന്നു. (സ ക്രി. തകർക്കുന്നു)

തകർക്കുന്നു-൧. അഹങ്കരിക്കുന്നു. ൨. പൈതങ്ങൾ അഹങ്കരിക്കുന്നു. ൩. പൊടിക്കുന്നു. (പ-മ)

തകർച്ച-൧. നാശം. ൨. പൊടിയുക. ൩. ഉടയുക. ൪. നുറുങ്ങുക.

തകർപ്പ്-൧. പൊട്ടൽ. ൨. നശിപ്പിക്കുക. ൩. പൈതങ്ങളുടെ അഹങ്കാരം.

തകല-തവല, ഒരു ചെറിയ പാത്രം

തകഴി-൧. ചെറുതായുള്ള അരി. ൨. മുറിവിനുള്ള ഒരു മരുന്ന്. ൩. ഒരുദിക്ക്.

തകിടം മറിയുന്നു, തകിടംമാറുന്നു-ഥകമാററം ചെയ്യുന്നു, വശം മാറുക.

തകിടി-൧. കാടില്ലാത്ത കുന്നിൻപുറം. ൨. മാങ്ങായണ്ടിത്തോട്.

തകിടിപ്പുറം-കാടില്ലാത്ത കുന്നിൻപുറം.

തകിട്ടുവൈരം-പരപ്പുള്ള വൈരക്കല്ല്.

തകിൽ-ഒരുവക വാദ്യം.

തകില-വി. ൧. ചതിയുള്ള. ൨. കൌശലമുള്ള.

തകലാ-ഒരു ഔഷധം.

തകുന്ന, തകും-ചേരുന്ന, വഹിക്കുന്ന, ഉള്ള, യോഗ്യമായ, തക്കതായ. (പ-മ) [തകം എന്നഖിലധാതുവാണ്, ഇതിന്റെ പേരെച്ചരൂപമായ 'തക്ക' എന്ന ഒന്നു മാത്രമേ ഇപ്പോൾ നടപ്പുള്ളു]

തകൃതി-വി. ൧. ഘോരമായുള്ള, ഭംഗിയുള്ള, നല്ല. ൨. ശോഭയുള്ള.

തകൃതി-൧. അധികാരം. ൨. സംപൂർണ്ണത. ന. ശേ.ഭ.

തകൃതിയായ്-തകർപ്പുംകൊണ്ടു, ആർഭാടത്തോടെ.

'വെള്ളം തള്ളിത്തകൃതിയിൽ വരും' (മയൂരസന്ദേശം)

തക്ക, തക്കത്ത്-വി. ൧. യോഗ്യമായുള്ള. ൨. അവസരമുള്ള. ൩. മതിയായുള്ള. ൪. ചേർച്ചയുള്ള.

തക്ക-സ്ത്രീകൾ കാതിലിടുന്ന ഒരാഭരണം.

തക്കതിന്വണ്ണം, തക്കവണ്ണം, തക്കവാർ-വി. ൧. യുക്തംപോലെ. ൨. അതിനുവേണ്ടി

തക്കപോലെ, തക്കവണ്ണം-അ. യുക്തംപോലെ.

തക്കം-൧. തരം.

[തക്കം-പിടിച്ചുപറിക്കാർക്ക്. സാഹസം-തീവെട്ടിക്കൊള്ളക്കാർക്ക്. കയ്യടക്കം-വഞ്ചകന്മാർക്ക്. കിട്ടിയതുകാശും-ചില്ലറക്കള്ളന്മാർക്ക്.]

൨. സമയം. ൩. യോഗ്യത. ൪. സൌകര്യം. ൫. സാമർത്ഥ്യം. ൬. ഔചിത്യം. (പ-മ.)

തക്കവൻ-വി. യോഗ്യൻ.

തക്കാരി-മുഞ്ഞവൃക്ഷം, തഴുതാവൽ.

തക്കാരിവഴുതിന-ശാകവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്ന ഫലശാകം, തമിഴിൽ-കത്തിരി.

തക്കാളി-ഒരുതരം ചെടി.

തക്കിടി-വ്യാജം, വഞ്ചന.

തക്കിടിക്കാരൻ-കള്ളൻ.

തക്കിടിമുണ്ടൻ-നീളം കുറഞ്ഞു വണ്ണം കൂടിയവൻ.

തക്കിടിയൻ-കള്ളൻ.

തക്കിപ്പറക-വക്കിപ്പറക.

തക്കുക-൧. തങ്ങുക. ൨. സം[illegible]യിക്കുക. ൩. സൂക്ഷിക്കുക. ൪. [illegible]

തക്കാരകം, തക്കോലപ്പുട്ടിൽ, തക്കോല(ക)ം-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്. പര്യായങ്ങൾ-കോലകം, തക്കോലകം, കോശ[illegible].

[വാതം, കഫം, കൃമി, അഗ്നിമാന്ദ്യം, വിഷം, വയറടപ്പ്, നേത്രരോഗം, വായുമുട്ടൽ, തണ്ണീർദാഹം, മൂത്രകൃച്ഛ്രം മുതലായവയെ നശിപ്പിക്കും. രുചിയെ ഉണ്ടാക്കും. ഇംഗ്ലീഷിൽ-(Cubeb pepper) ക്യൂബെബ് പെപ്പർ.]

തക്രധാര-മോരുകൊണ്ടുള്ള ധാര, ഒരു ചികിത്സ.

തക്രം-മോര്, നാലിലൊന്നു വെള്ളം കൂട്ടിയ മോര്.

തക്രവാസനം, തക്രാധിവാസനം-നാരകം.

തക്രസാരം-വെണ്ണ.

തക്ഷകൻ-൧. പ്രധാനപ്പെട്ട എട്ടു സർപ്പങ്ങളിൽ ഒന്ന്, കദ്രുവിൽ കശ്യപന്റെ പുത്രനായ നാഗരാജാവ്.

[തക്ഷകൻ എന്ന സർപ്പാധിപന്റെ അമ്മയെ ഖാണ്ഡവദാഹത്തിൽ അർജ്ജുനൻ കൊല്ലുകയാൽ അയാൾക്കു അർജ്ജുനനോടു വിരോധം നേരിട്ടു. അതു തീർപ്പാൻ തക്ഷകൻ തരം നോക്കിയിരിക്കവെയാണ് കർണ്ണൻ നാഗാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചതു്. ആ അസ്ത്രത്തിൽ കർണ്ണൻ അറിയാതെ തക്ഷകൻ കടന്നതിൽ അർജ്ജുനന്റെ കിരീടത്തെ മാത്രം നശിപ്പിക്കാൻ തരം കിട്ടി. അതുകൊണ്ടു ഉള്ളിലെ വിരോധം തീരാഞ്ഞു തന്നെ ഒന്നു കൂടി അയക്കണമെന്നു കർണ്ണനോടു തക്ഷകൻ യാചിച്ചു. തൊടുത്ത അസ്ത്രം ഇനിയൊരിക്കൽകൂടി തൊടുക്കുകയില്ലെന്നു കർണ്ണൻ തക്ഷകനെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ഉടൻ തക്ഷകൻ സ്വയമേവ ഒരു അസ്ത്രമായി ചെല്ലുകയും കൃഷ്ണൻ പാകയാൽ അർജ്ജുനൻ തക്ഷകനെ കൊല്ലുകയും ചെയ്തു. തക്ഷകന്റെ മകനാണ് അശ്വസേനൻ.]

൨. ആശാരി. തക്ഷകശബ്ദത്തിനു കൃശമാക്കിച്ചെത്തുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൩. ഭരതന്റെ പുത്രനായ ഗാന്ധാരരാജാവ്. ൪. ദേവകളുടെ ശില്പശാസ്ത്രി.

തക്ഷകം-ഞെരിഞ്ഞിൽ.

തക്ഷൻ-൧. തച്ചൻ, ആശാരി. ൨. സൂത്രധാരൻ.

തക്ഷശിലാ-ഗാന്ധാരരാജാവായ തക്ഷന്റെ പ്രധാനനഗരം, ഒരു പുരം.

[ഇവിടം ജനമേജയനൃപതി അടക്കി എന്നു ഭാരതം.]

തക്ഷശിലാദേശം-ടാക്സില എന്നു വിളിക്കുന്ന ഉത്തരപഞ്ചാബ്.

തക്ഷാവ്-ആശാരി. മരം ചെത്തി ചെറുതാക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

തങ്കക്കട്ടി-പൊൻകട്ടി.

തങ്കക്കാശ്-പൊന്നുകൊണ്ടുള്ള ഒരുവക നാണയം.

തങ്കച്ചി-൧. തിരുവിതാംകൂർ രാജാവിന്റെ പെണ്മക്കളെ വിളിക്കുന്ന പേർ. പുല്ലിംഗം-തമ്പി. ൨. സ്ഥാനപ്പേർ. ൩. അനുജത്തി.

തങ്കത്തകിട്-പൊൻതകിട്.

തങ്കപ്പൂച്ച്-പൊന്നുകൊണ്ട് തേക്കുക.

തങ്കഭസ്മം-സ്വർണ്ണം പുടംവെച്ചതു്.

തങ്കം-൧. മാറ്ററിയ പൊന്ന്. ൨. സ്നേഹം. ൩. ദയ. ൪. കല്യാണാദികളുടെ ഉടി. ൫. ഉടുപ്പ്. ൬. [illegible].

തങ്കമിടുന്നു-പൊന്നുകൊണ്ടലങ്കരിക്കുന്നു, പൊന്നുപൊതിയുന്നു.

തങ്കരേഖ-പൊന്നിലുള്ള വര.

തങ്ങ്-കതിരിന്റെ തടുക്ക.

തങ്ങുന്നു-ചേരുന്നു, തടയുന്നു, ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു (പ-മ)

തഗര(ക)-തകരം.

തഗരം-൧. ആവര. ൨. തകരം.

തങ്ങൽ-൧. മരത്തിന്റെ കൊമ്പിൽ തടഞ്ഞിരിക്ക, തടവ്. ൨. താമസം, പാൎപ്പ്.

തങ്ങൾ-൧. താൻ. ൨. മഹമ്മദുപട്ടക്കാരൻ.

തങ്ങിപ്പറക-വിക്കിപ്പറക.

തങ്ങുന്നു-൧. തടയുന്നു. ൨. താമസിക്കുന്നു, പാൎക്കുന്നു. (തങ്ങിക്കുന്നു. സ. ക്രി.) (പ-മ)

തച്ച്-൧. ആശാരിവേല. ൨. ആശാരി കല്ലാശാരി വാളൻ ഇവരുടെ ഒരുദിവസത്തെ വേല. ൩. അവരുടെ ഒരുദിവസത്തെ കൂലി.

തച്ചൻ-ആശാരി.

തച്ചുവാടി-ആശാരിയുടെ പുര.

തച്ചാന്ത്യം-ആശാരിയുടെ കൂലി.

തച്ചിടുന്നു-തല്ലുന്നു, അടിക്കുന്നു.

തച്ചുകൂലി-ആശാരിയുടെ ദിവസശമ്പളം

തച്ചുപണി, തച്ചുവേല-ആശാരിയുടെ വേല.

തച്ചുശാസ്ത്രം-മരപ്പണിക്കുള്ള ഒരു പ്രമാണം. ഗ്രഹങ്ങൾ മുതലായവ പണികഴിപ്പിക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ശാസ്ത്രം.

തച്ചുളി-ആശാരിയുടെ ഉളി.

തച്ചെല്ലുന്നു-പുരപണിതുടിയിന്മേലുള്ള പിശാചുക്കളെ വാസ്തുബലി ദിവസം ഒരുത്തൻ കാച്ചുന്നു. (തച്ചല്ലിക്കുന്നു സ. ക്രി.)

തച്ചോളിപ്പാട്ടു, തച്ചോള്ളിപ്പാട്ടു-പഴയ കാലത്തെ വീരപ്രവൃത്തികളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയുള്ള (പഴയ) പാട്ടുകൾ.

തജ്ജീ-കറിക്കായം.

തഞ്ചക്കാരൻ-സമയം നോക്കുന്നവൻ, തരംനോക്കുന്നവൻ, കാലാനുസാരി.

തഞ്ചങ്ങൾ-ആയുധാഭ്യാസികളുടെ നില

തഞ്ചം-൧. തരം. ൨. ആയുധവിദ്യക്കാരുടെ നില.

തഞ്ചംതാഴ്ച-ആയുധവിദ്യക്കാരുടെ ഒരു പ്രത്യേകനില.

തഞ്ചൽ-തങ്ങൽ.

തഞ്ചാവൂർ-ഇന്ത്യയിൽ ഒരു രാജ്യം, ഒരു നഗരം.

തഞ്ചുന്നു-൧. തങ്ങുന്നു. ൨. നില്ക്കുന്നു. ൩. തടയുന്നു. ൪. ഇരിക്കുന്നു. ൫. ഉറയ്ക്കുന്നു. (പ-മ.)

തഞ്ഞുപോകുന്നു-ചതയുന്നു.

തട-൧. ചെമ്പിന്റെയും മററും തട. ൨. കഞ്ഞികുടിപ്പാനായിട്ടു വാഴപ്പോളകൊണ്ടു വട്ടത്തിലോ ചതുരത്തിലോ കെട്ടിയുണ്ടാക്കുന്ന വസ്തു. ൩. വാഴമാണം. ൪. വിരോധം. ൫. തടവ്. ൬. രക്ഷ, പിടിത്തം. ൭. മറുത്തുനില്പ്. ൮. കഴി. ൯. ഉതെപ്പ്. ൰. വരമ്പ്. ൧൧. തടവിൽ പാൎപ്പിക്ക.

തടകം-കര.

തടക്കൂടുന്നു-൧. തുഷ്ടിപ്പെടുന്നു. ൨. വിരോധിക്കുന്നു.

തടക്കണ്ണ്-വലിയ കണ്ണ്.

തടക്കൈ-വലിയ കൈ.

തടക്കൊങ്ക-വലിയ കൊങ്ക.

തടങ്ങൽ-൧. വിരോധം. ൨. മുടക്കം. ൩. മറിപ്പിലാക്കുക. ൪. പിടിത്തം.

തടച്ചിൽ-൧. തടവ്, വിരോധം, മുടക്കം. ൨. ഉതെപ്പ്.

തടന്തല്ല്-കഴപ്പും, കഴമറിച്ചിൽ.

തടന്തല്ലുന്നു-കഴയ്ക്കുന്നു.

തടന്തിരൾതോളൻ-വിരിഞ്ഞ മാറിടമുള്ളവൻ.

തടം-വി. (പദങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ ചേൎന്നു വരുന്നത്.) ഉ-ം, തടക്കൈ (തടം = വലിയ.)

തടം-൧. തോട്ടത്തിൽ ഉണ്ടാക്കുന്ന തടം ൨. സമുദ്രം പുഴ മുതലായതിന്റെ തീരം. ഉയർന്നു നില്ക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൩. വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടടിയും മററും. ൪. ചെകിട്. ൫. കടിപ്രദേശം. ൬. മററ്. ൭. മെയ്യിട്ടക്ക്. ൮. മലച്ചരിവ്. ൯. ഉയരമുള്ളടമെന്നർത്ഥം. ൰. ആകാശം അല്ലെങ്കിൽ ചക്രവാളം,

തടം ഒരു ശുദ്ധമലയാളപദമാണ്. 'തടയുക' എന്നതിൽ നിന്നുണ്ടായി. 'നദീതടം'-ഈ തടം സംസ്കൃതപദമാകുന്നു.

തടമുല-സ്ത്രീകളുടെ മുല.

തടയം-പാത്രത്തിൽവെച്ചു വല്ലതും തൂക്കുമ്പോൾ പാത്രത്തിന്റെ കനമറിയുന്നതിനു ഇടുന്നതു്.

തടയുന്നു-൧. വിരോധിക്കുന്നു. ൨. മുടങ്ങുന്നു. ൩. രക്ഷിക്കുന്നു. ൪. പിടിക്കുന്നു.

തടവു്-൧. വിരോധം. ൨. മുടക്കം. ൩. താമസം. ൪. നിറുത്തു. ൫. ഉരസ്സ്. ൬. പാറാവ്.

തടവയറൻ-അധികം ഭക്ഷിക്കുന്നവൻ, വലിയ തീററിക്കാരൻ.

തടവൽ-തലോടൽ, ദേഹത്തിൽ പതുക്കെ തിരുമ്മുക.

തടവല-ഒരുവക വലിയ വല

തടവിലിടുക-ബന്ധനത്തിലാക്കുക, പാറാവിലാക്കുക.

തടവുകാരൻ-തടവിലാക്കപ്പെട്ടവൻ, പാറാപ്പുള്ളി, പുള്ളിക്കാരൻ.

തടവുന്നു-൧. തലോടുന്നു, പതുക്കെ തിരുമ്മുന്നു. (സ. ക്രി. തടവിക്കുന്നു.) ൨. തടുക്കുക, തലോടുക, ഉഴിക്കുക. ൩. ലേപിക്ക. (പ-മ)

തടവെക്കുന്നു-൧. വീഴാതെയിരിപ്പാൻ വല്ലതും തടയായിട്ടു വയ്ക്കുന്നു. ൨. കണ്ണി കടിപ്പാൻ തടവയ്ക്കുന്നു.

തടസ്ഥൻ-൧ ബന്ധുവും ശത്രുവും അല്ലാത്തവൻ, മധ്യസ്ഥൻ. ൨. വിധികർത്താവ്. (നാമം-തടസ്ഥത, തടസ്ഥം.)

തടസ്ഥ്യം-തടസ്ഥത

തടാകം-ചെറുകുളം, താമരപ്പൊയ്ക. വള്ളത്തെ ചരിഞ്ഞു കരയോടടുക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. കുളം. തടാകം എന്നുമാവാം. അടിച്ചുകയറുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഇതു വിസ്തീർണ്ണവും ആഴവും അകൃത്രിമവുമായിരിക്കുമെന്നു പറയുന്നു.

തടാകശുക്തി-ചവണ്ണ്, ചവണ്ണി.

തടി-൧. മരം. ൨. ശരീരം. ൩. വണ്ണം. ൪. കണ്ണത്തിന്റെ ഒരു തുക. ൫. തൂക്കം

തടിക്കറ-വെള്ളി നാണയത്തിൽ പററിയിരിക്കുന്ന ഒരുമാതിരി കറുപ്പ്.

തടിക്കുന്നു-വണ്ണം വയ്ക്കുന്നു, പുഷ്ടിയുണ്ടാകുന്നു. (സ. ക്രി. തടിപ്പിക്കുന്നു.)

തടിച്ച-വി. വണ്ണമുള്ള. തടിച്ചതു എന്നതിനു പര്യായങ്ങൾ-പീനം, പീവരം, സ്ഥൂലം.

തടിച്ചാൽപോകുന്നു-തടി വള്ളത്തിന്റെ ദേഹമായിട്ടു വെട്ടുണ്ടാകുന്നു.

തടിച്ചി-വണ്ണമുള്ളവൾ. തടിച്ചി > < തടിയൻ.

തടിത്ത്-മിന്നൽ. കണ്ണിനേയും ഇരുളിനേയും മറയ്ക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. തടിത്ത് എന്നും പറയാം. തടിൽ എന്നതിനു താഡനം ചെയ്യുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ഇടിവെട്ടുക എന്നു പ്രസിദ്ധം.

തടിത്വാൻ-൧. മേഘം. മിന്നലിനെ കൊണ്ടുള്ളതെന്നർത്ഥം. ൨. മുത്തങ്ങ.

തടിനി-നദി, ആറ്, പുഴ. തടങ്ങൾ (തീരങ്ങൾ) ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

തടിപ്പ്-൧. വണ്ണം, പുഷ്ടി. ൨. കൊഴുപ്പ്. ൩. വീക്കം. ൪. തഴമ്പ്.

തടിപ്പത്താക്ക്-ഒരു നാണയം

തടിമാടൻ-൧. അധികം തടിച്ചവൻ. ൨. ഭോഷൻ.

തടിമിടുക്ക്-ശരീരസാമർത്ഥ്യം, ബലം.

തടിമുറങ്ങ് (ണ്ണ്)-ദുശ്ശാഠ്യം; ദുർവ്വഴക്ക്.

തടിയൻ-വണ്ണമുള്ളവൻ, ഭോഷൻ.

തടിവിലങ്ങ്-മരവിലങ്ങ്

തടുക്ക്-ചെറിയ പായ്.

തടുക്കുന്നു-൧ വിരോധിക്കുന്നു, നിറുത്തുന്നു. ൨. മുടക്കുന്നു. (കാ. ക്രി. തടുപ്പിക്കുന്നു) തടുക്കുക=പ്രതിബന്ധം, പ്രതിഷേധം.

തട്ട്-൧. തുലാം ഇരുത്തി മീതെ നിരത്തുന്ന പലക, മച്ചുപലക. ൨. കൊല ൩ മരണം. ൪. വഞ്ചന. ൫. വെള്ളത്തിലോ തേരിലോ ഇരിപ്പാനുള്ള സ്ഥലം. ൬. ചെമ്പ് മരം മുതലായവ കൊണ്ടുള്ള ഒരുമാതിരി പരന്നപാത്രം, തുലാസിന്റെ തട്ടം മററം. ൭. താലം ടൽ. ൮. ഉപദ്രവം ൯. കല്ലുകൊണ്ടും മററം അടിക്ക ൧൦. തൊടുക. ൧൧. ഉതെപ്പ്. ൧൨. കൊള്ളുക.

തട്ട-പക്ഷികളെ വിരട്ടുന്നതിനുള്ള ഒരു സാധനം, കിടുകിടുപ്പൻ.

തട്ടം-൧. പരപ്പുള്ള പാത്രം. ൨ ഒരുമാതിരി കതിര.

തട്ടൽ-൧ മുട്ടുക ൨ തൊടുക.

തട്ടാക്കുടി-൧ തട്ടാന്മാരുടെ വീടുകൾ ൨. തട്ടാന്മാരുടെ തെരുവ്.

തട്ടാത്തി-തട്ടാന്റെസ്ത്രീ തട്ടാത്തി ◁ തട്ടാൻ.

തട്ടാൻ പൊൻപണിക്കാരൻ.

തട്ടാമുട്ടി-തരതല, ദുസ്സഹം

തട്ടാരൻ-വെളുത്തേടൻ

തട്ടി-൧. മറ ൨. കട്ടിലിന്റെ വാരി

തട്ടിക്കളയുന്നു-൧. കടത്തുകളയുന്നു ൨ മുട്ടിക്കളയുന്നു. ൩. നശിപ്പിക്കുന്നു. ൪. നിരസിക്കുന്നു. ൫. കൊല്ലുന്നു. ൬. വഞ്ചിക്കുന്നു.

തട്ടിക്കഴിക്കുന്നു-കറയ്ക്കുന്നു, എടുത്തുകളയുന്നു.

തട്ടിക്കുന്നു-൧ വഞ്ചിക്കുന്നു. ൨. കൈക്കലാക്കുന്നു. ൩. നിഷ്ഫലമാക്കുന്നു. ൪. അടിപ്പിക്കുന്നു, മുട്ടിക്കുന്നു. ൫ കൈകൊട്ടിക്കുന്നു ൬ തൊടീക്കുന്നു ൭ കുടയിക്കുന്നു.

തട്ടിക്കേറുന്നു-൧ കയറുന്നു. ൨. ശൌര്യത്തോടെ ചെല്ലുന്നു, അധികാരം ചെലുത്തുന്നു, ശാസിക്കുന്നു. (നാമം-തട്ടിക്കേററം.)

തട്ടിടുന്നു-മച്ചിടുന്നു, പലകപാകുന്നു.

തട്ടിത്തൂക്കുന്നു-കഴിവു മററം നികത്തുന്നു

തട്ടിപ്പ്-൧. ചതി, വഞ്ചന ൨ വ്യാജം. ൩. അടിക്കുക.

തട്ടിപ്പറയുന്നു-തള്ളിപ്പറയുന്നു, എതിർത്തു പറയുന്നു, വിലക്കിപ്പറയുന്നു.

തട്ടിപ്പറിക്കുന്നു-പിടിച്ചുപറിക്കുന്നു.

തട്ടിമൂടുന്നു-നികത്തുന്നു, കുഴി നികത്തുന്നു.

തട്ടിമൂളിക്കുന്നു-തടസ്സമില്ലാതെ പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

തട്ടിയടപ്പ്-പശുക്കൂടിന്റെ മേലുള്ള അഴി.

തട്ടിയൽ-തട്ടി.

തട്ടിയെടുക്കുന്നു-വഞ്ചിച്ചെടുക്കുന്നു.

തട്ടിവിടുന്നു-കുസലും കോട്ടവും കൂടാതെ തുറന്നു പറയുന്നു, അടച്ചുനികത്തുന്നു

തട്ടിവിളിക്കുന്നു-വെല്ലുവിളിക്കുന്നു.

തട്ടു-മട്ടംകതിര.

തട്ടുകെടുന്നു-൧ അമളിപിണയുന്നു. ൨. ക്ഷീണിക്കുന്നു. ൩. അപജയപ്പെടുന്നു. ൪. തളരുന്നു

തട്ടുകേട്-൧. ഞെരുക്കം. ൨. ക്ഷീണം. ൩. അമളി. ൪. അപജയം.

തട്ടുക്കുക-തട്ടുക്കുക.

തട്ടുന്നു ൧. തല്ലുന്നു. ൨. മുട്ടുന്നു. ൩. കൈകൊണ്ടു പതുക്കെ തല്ലുന്നു. ൪. തൊടുന്നു. ൫. കൈകൊട്ടുന്നു. ൬. തകടിക്കുന്നു. ൭. ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. ൮. ഉപായം കൊണ്ടോ ബലം കൊണ്ടോ കൈക്കലാക്കുന്നു. ൯. ഉതയ്ക്കുന്നു. ൧൦. കൊല്ലുന്നു.

തട്ടുപടി-൧. ഇരിപ്പാൻ പുരയുടെ നിരയോടു ചേൎത്തു കട്ടിൽപോലെ പണിതുണ്ടാക്കിയ പലക. ൨. വള്ളത്തിന്റെ അററത്തുനിന്നു ഉയരവാനായിട്ടു ഇണക്കിവെച്ചിരിക്കുന്ന പലക. ൩. ചെറിയതരം കട്ടിൽ.

തട്ടുപലക-തട്ടിടുന്ന പലക, പുരമുറിയുടെ അടിയിലും മീതേയും നിരത്തിയിടുന്ന പലക.

തട്ടുപുര-മച്ചിട്ട ഭവനം.

തട്ടുപുഴ(വു്)-വെരികിൻ പുഴുവു്.

തട്ടുമുട്ടു-വീട്ടുസാമാനം.

തട്ടുവാണിഭം-രത്നങ്ങളുടെ വ്യാപാരം.

തഡഗം-തടാകം.

തഡാക(ഗ)ം-തടാകം.

തഡാഗം-കാട്ടിലും മററുമുള്ള സരസ്സ്, തടാകം.

തഡിത്വാൻ-൧. മേഘം. ൨. മുത്തങ്ങ.

തൺ-വി. തണുത്ത.

തൺപെടുക-തണുക്കുക, താഴ്മവരുക, മോഹാലസ്യപ്പെടുക.

തണങ്ങു്-അടയ്ക്കാമരത്തിന്റെ ഓല

തണൽ-ഛായ, നിഴൽ.

തണലാറുന്നു-തണലിലിരുന്നു ക്ഷീണമാററുന്നു.

തണലിളയ്ക്കുന്നു-തണലിൽ ഇരിക്കുന്നു, തണലാറുന്നു. (നാമം-തണലിളപ്പു്.)

തണിച്ചിൽ-൧. [illegible] വരുത്തുക. ൨. ശമനം.

തണിയുന്നു-൧. [illegible] ൨. ശമിക്കുന്നു.

തണിവു്-൧. മിനസം, തിരപ്പു്. ൨. മിനസം വരുത്തുക.

തണുക്കുന്നു-൧. ചൂടാറുന്നു, ആറുന്നു. ൨. കുളിരുന്നു. ൩. ചൂടാറിയതായിത്തീരുന്നു, തണുത്തതായിത്തീരുന്നു. ൪. അടങ്ങുന്നു. (സ. ക്രി. തണുപ്പിക്കുന്നു.) ൫. ഒടിക്കുന്നു.

തണുതണേ-അ. തണുപ്പായി.

തണുപ്പു്-൧. ശീതം, കുളിർ. ൨. ശാന്തത. ൩. ആശ്വാസം. ഉഷ്ണത്തിന്റെ (ചൂടിന്റെ) വിപരീതഗുണം.

തണുപ്പുകൊടുക്കുന്നു-[illegible] ബലം വരുത്തുന്ന ഔഷധം കൊടുക്കുന്നു.

തണുവു്-വി. തണുപ്പുള്ള.

തണുവു്-തണുപ്പു്.

തണുവെള്ളം-തണുത്തവെള്ളം.

തണ്ണീർ- പച്ചവെള്ളം. (തൺ+നീർ) നീർ=വെള്ളം.

തണ്ട-൧. കാലിൽ ഇടുന്ന ആഭരണം.

'മുഖരമാമിതണ്ടകാൽത്തളിരിലും'

([illegible])

൨. മുൻകൈ, മുഴങ്കൈ. ൩. പല്ലക്കു [illegible] ഉടക്കുന്ന [illegible].

തണ്ടകം, തണ്ഡകം, ദണ്ഡകം-[illegible].

തണ്ടമീര-ഒരുവക [illegible].

[illegible] ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും. [illegible] ഒരുവക [illegible]. [illegible] കോഴിയിറച്ചിയും [illegible] തിന്നരു്. സംസ്കൃതത്തിൽ-'[illegible]'.

തണ്ടൻ- [illegible], [illegible] വൻ.

തണ്ടൻപയറു്-ഒരുവക പയറു്.

തണ്ടപ്പേരു്-[illegible] എഴുതിയ കണക്കു്.

തണ്ടരഞ്ഞാണം- അരയിലിടുന്ന ഒരു മാതിരി ആഭരണം.

തണ്ടലർ-താമരപ്പൂവ്.

തണ്ടലർശരൻ-കാമദേവൻ.

തണ്ടൽ-കരം പിരിക്കുക.

തണ്ടാടി- മീൻ പിടിക്കുന്ന ഒരുമാതിരി വല.

തണ്ടാത്തി-തണ്ടാന്റെ സ്ത്രീ.

തണ്ടാൻ-ചേകവന്മാർക്കു കല്പിച്ചുകൊടുത്ത ഒരു സ്ഥാനപ്പേര്.

തണ്ടായം-പ്ര. ചുമടെടുക്കുന്നതിനു നീളമുള്ള കഴ. വ. തണ്ടുനീട്ടിവലിക്കുക.

തണ്ടായ്മ-തണ്ടാന്റെ സ്ഥാനം.

തണ്ടായുധം-ശര.

തണ്ടാരിൽമാതു്-ലക്ഷ്മീദേവി.

തണ്ടാർ - താമരപ്പൂവ്. തൺ+താർ. തൺ=തണുത്ത. താർ=പൂവ്.

തണ്ടാർമകൾ-ലക്ഷ്മി.

തണ്ടാർമാനിനി-ലക്ഷ്മി.

തണ്ടാർശരൻ-കാമദേവൻ.

തണ്ടാളർ-വള്ളക്കാരൻ.

തണ്ടി-സമവയസ്സുള്ള, സമശക്തിയുള്ള, തുല്യമായ.

തണ്ടികക്കുല-ഒരു തണ്ടിന്റെ രണ്ടററത്തും കെട്ടിത്തൂക്കി എടുക്കുന്ന വാഴക്കുല.

തണ്ടു്-പ്ര. കമ്പു്, തടി, തൂണാദികളുടെ കമ്പു്. (ദണ്ഡം ആണു് തണ്ടായതു്.) വ. വലിപ്പം, ഡംഭം, ഡിക്ക്. ന. വള്ളം തുഴയുന്നതിനുള്ള സാധനം.

തണ്ടുകുററി- തണ്ടുവെച്ചു കെട്ടി വള്ളത്തിൽ ഉറപ്പിക്കുന്ന ഒരു മരക്കഷണം.

തണ്ടുതപ്പി-ചണ്ടി, അഹങ്കാരി.

തണ്ടുതപ്പി-വി. അഹങ്കാരമുള്ള.

തണ്ടുതപ്പിത്തം, തണ്ടുതപ്പിത്തരം- അഹങ്കാരം.

തണ്ടുപത്തി-തണ്ടിന്റെ അററത്തു മരം കൊണ്ടു വട്ടത്തിൽ ഉണ്ടാക്കിവച്ചു കെട്ടുന്ന സാധനം

തണ്ടുപല്ല്-കൊമ്പുകററി, കച്ചി.

തണ്ടുവലി-തണ്ടുവലിച്ചു വള്ളംനടത്തുക, തണ്ടുപിടിത്തം.

തണ്ടെല്ല്-മുതുകിലെ അസ്ഥി.

തണ്ടേറുന്നു-പല്ലക്കിൽ കേറുന്നു.

തണ്ടേററം-പല്ലക്കിൽ കേറുക.

തൺപെടുക-പ്ര. തണുക്കുക. വ. വാടുക. ന. നശിക്കുക. ര. താഴ്ച്ചവരുക. ഭ. മോഹാലസ്യപ്പെടുക. (പ-മ.)

തൺപോരാന-യുദ്ധത്തിൽ ക്ഷീണിച്ച ആന.

തണ്ഡകം-പ്ര. ഒരുമ്പാട്. വ. നര. ന. താഴ്മരം. ര. തൂൺ. ഭ. കരിങ്കുരികിൽ. നൃ. വ്യാധിവിശേഷം.

തണ്ഡു-താണ്ഡവം ഉണ്ടാക്കിയവനും ശിവന്റെ ഇഷ്ടനുമായ ഒരു സംഗീതക്കാരൻ.

തണ്ഡുരീണം-പ്ര. അരിക്കാടി. വ. കറുത്ത കാട്ടുതുളസി.

തണ്ഡുലപുഷ്പാണി-മലര്.

തണ്ഡുലഫലാ-തിപ്പലി.

തണ്ഡുലം-പ്ര, അരി.

'ചക്രത്തിനിപ്പോളിതന്നാഴിതണ്ഡുലം'

(കംസവധം തുള്ളൽ)

വ. വിഴാലരി. അരിയുള്ളതു് എന്നർത്ഥം

തണ്ഡുലാ-പ്ര വിഴാൽ. വ. വലിയ കറന്തോട്ടി.

തണ്ഡുലാംബു-അരിക്കാടി.

തണ്ഡുലി-പ്ര. ചെറുചീര. വ. കാട്ടുവെള്ളരി. ന. കീരിവള്ളി.

തണ്ഡുലീയം-പ്ര. ചെറുചീര. നുറുങ്ങരിപോലെയുള്ള വിത്തുള്ളതു്. അരിയോടുകൂടെ യോജിച്ചു നില്ക്കുന്നതു് എന്നിങ്ങനെ അർത്ഥം. വ. വിഴാൽ.

തണ്ഡുലോത്ഥം-അരിക്കാടി.

തന്ധു-മാപ്പിടിയിട്ട ചട്ടകം മുതലായതിന്റെ പേർ. [തട്ടു എന്നതിന്റെ പാഠം]

തന്നി-ഫ. പൊങ്ങുതടി. വ. വീണ.

തണ്ണിമത്ത-കുമ്മട്ടി തമിഴിൽ-ചക്കരെക്കുമ്മട്ടി. സംസ്കൃതത്തിൽ-കാലിംഗം ഇംഗ്ലീഷിൽ -Water melon വാട്ടർ മെലൻ

തണ്ണീർ-വെള്ളം. തൺ + നീർ.

തണ്ണീരാകാരം-വെള്ളം കുടിക്കുക. (എളുമയെ കാണിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരാചാരവാക്ക്.)

തണ്ണീർകുടി-ഫ. വെള്ളംകുടി. വ. ദേവതമാൎക്ക് കഴിക്കുന്ന ഒരു ബലി.

തണ്ണീർദ്ദാഹം-വെള്ളംകുടിപ്പാനുള്ള ആഗ്രഹം.

തണ്ണീർപ്പന്തൽ-വെള്ളം കൊടുക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥലം, വഴിയമ്പലം. പൎയ്യായങ്ങൾ-പ്രപാ, പാനീയശാലികാ.

തണ്മ-ഫ. തണുപ്പ്. വ. താഴ്ച. ന. കളിർ.

തൽ-അ അതുഹേതുവായിട്ട്.

തൽ-ഫ. അതു്. വ. പദങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ ചേൎന്നുവരുമ്പോൾ ചുട്ടെഴുത്തിന്റെ അൎത്ഥം കൂട്ടുന്നു. ഉ-ം, തൽസമയം (ആ സമയം)

തൽക്ഷണം-കരവിരൽ നൊടി, മാത്ര, അപ്പോൾ.

തൽക്കാലബുദ്ധി, തൽക്കാലധീ-അതാതു സമയത്തു തോന്നുന്ന അറിവ്.

തൽക്കാലം-അ. ഇപ്പോഴത്തെക്കു്.

തൽക്കാലം-വൎത്തമാനകാലം. ആ കാലം എന്നൎത്ഥം മറ്റൊരു പൎയ്യായം-തദാത്വം.

തൽകാല്യസദൃശം-വി. അതാതുകാലത്തിനുതക്ക.

തൽക്കരി-മനയോല ത്രികം.

തൽക്രിയ-വി. ശമ്പളംകൂടാതെ വേല ചെയ്യുന്ന.

തൽതൽ-അതാതു്.

തൽപത്രി-വാഴ.

തൽപത്രി-കറിക്കായം.

തൽപര-വി. ഫ. തൽപരമുള്ള. വ. ഉത്സാഹമുള്ള. (നാമം) തൽപരത, തൽപരം.

തൽപരൻ- തൽപരത്തോടു കൂടിയവൻ. അതു് പരം (പ്രധാനം) ആയിട്ടുള്ളവൻ. ഇവിടെ തൽ എന്ന സൎവ്വനാമം കൊണ്ടു ഇഷ്ടമായ വസ്തുവിനെ വിവക്ഷിക്കുന്നു

തൽപരാ-അ. അതിന്റെശേഷം.

തൽഭവം-ഇതരഭാഷയിൽ നിന്നു ശബ്ദമെടുത്തു സ്വഭാഷയിലെ വ്യാകരണചട്ടങ്ങളനുസരിച്ചു ഉച്ചാരണത്തിലും രൂപത്തിലും മാറ്റങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുള്ള പദം. ഉ-ം, ഘനം=കനം.

തൽഫലം-അതിന്റെഫലം.

തത-വി പരപ്പുള്ള, വിസ്താരമുള്ള.

തതം-ഫ പരപ്പ്, പരന്നതു്. വിസ്തരിക്കപ്പെട്ടതു് എന്നൎത്ഥം, വ. വിസ്താരം. ന. കമ്പികൾ വായിക്കുന്ന വാദ്യം, വീണ മുതലായ വാദ്യങ്ങളുടെ പേർ. സ്വരങ്ങളെ വിസ്തരിപ്പിക്കുന്നതു് (സ്പഷ്ടമാക്കപ്പെടുന്നതു്) എന്നൎത്ഥം

തതഃ-അ. ഫ അതുകൊണ്ടു്. വ അതിൽനിന്നും ന. അപ്പോൾ. ൪ എങ്കിൽ ൫. പിന്നെയും ൬. അതിന്റെ ശേഷം. ൭. പിന്നത്തേതിൽ ൮. അവിടെനിന്ന്.

തതി-സമൂഹം.

തത്പ്രഭൃതി-അ. അതുമുതൽ, അപ്പോൾമുതൽ.

തത്ത പൈങ്കിളി, കിളി. പച്ചനിറം- കീരം, ശുകം തത്തമ്മ ... സം ശുകം, പിഞ്ഞ, ... തത്ത.

ഛദ്മ, മെലിവ്, രജോയക്ഷ്മാവ്, ഗുല്മ ക്ഷയം ഇവയെ നശിപ്പിക്കും. തമിഴിൽ കിളി. ഇംഗ്ലീഷിൽ-Parrot പാരട്ട്.

തത്തക്കൂട്ടം-കിളിക്കൂട്ടം (ലൗകികം).

തത്തൽ-നാ. ൧. ചാട്ടം. ൨. തുള്ളൽ. ൩. മോടി.

തത്താദൃക്ക്-അപ്രകാരമുള്ള.

തത്താദൃശങ്ങൾ-അതുപോലെ ഉള്ളവ.

തത്താരം- കുഞ്ഞുങ്ങൾ ഓടിക്കളിക്കുന്നത്.

തത്തുന്നു-ക്രി. ൧. ചാടുന്നു. ൨. തുള്ളുന്നു. ൩. മോടിക്കുട്ടി നടക്കുന്നു. (തത്തിക്കുന്നു. സ. ക്രി.)

തത്ര-അ. അവിടെ, അതിങ്കൽ.

തത്രൈവ-അ. അവിടെത്തന്നെ.

തത്വചതുഷ്ടയം-ആത്മാവ്, പൃഥിവി, അപ്പ്, തേജസ്സ് ഇവ നാലും.

തത്വജ്ഞ-വി. പരമാത്മബോധമുള്ള.

തത്വജ്ഞാനം-പരമാത്മബോധം.

തത്വദർശിനികകാലം — കലിവർഷം ൧൭൦൭ മുതൽ ൧൭൪൯ വരെ.

തത്വബോധം-യഥാർത്ഥജ്ഞാനം.

തത്വബോധി- പരമാത്മത്തെ അറിയുന്ന.

തത്വമാർഗ്ഗം-നല്ലവഴി, നേരുവഴി.

തത്വം-നാ. പരമാത്മം.

'കുളുന്നവനശിഖിമധ്യഗനാമരടെം
നിതത്വമവമ'

(നളചരിതം കഥകളി)

൧ പരമാത്മാവ്. ൨. സത്യം ൩ മനസ്സ്. ൪. സാവധാനം. ൫. താളം ൬. പതിഞ്ഞ മട്ടിലുള്ള നൃത്തമുദ്രാപ്രയോഗങ്ങളുടെ പേർ. കരചരണാദിഗതികളെ പ്രത്യേകം വിവരിച്ചു കാണിക്കുന്നതു് ...ന്നത്.

കൈകൾകൊണ്ടുള്ള അംഗ്യവും കാലുകൊണ്ടുള്ള നൃത്തവും സാവധാനത്തിൽ ... ... 'തത്വം'

തത്വഭേദങ്ങൾ.

"ഇന്ദ്രിയമിവപത്തും ഭൂതങ്ങളഞ്ചുംപിന്നെ മന്ദബുദ്ധിമൂന്നും ഗുണംമൂന്നുമീശന്മാർമൂന്നും * ഭൂഷണംമൂന്നും ശരീരംമൂന്നും ദേഹങ്ങൾമൂന്നും ഏഷണാമൂന്നും നാഡിമൂന്നും ജാഗ്രാദിമൂന്നും * പ്രാണാദിയഞ്ചും രാഗാദികളെട്ടുമപ പ്രാണന്മാരഞ്ചും കരണങ്ങളെട്ടുംതഥാ * ആധാരമാറും കോശമഞ്ചും ധാതുക്കളേഴും ബോധിച്ചീടുകതത്വങ്ങളറാറിവയെല്ലാംകൂടെ."

(ചിന്താരത്നം)

തത്വം ൨൫-എന്നും ൩൬-എന്നും ൯൬-എന്നും പറയുന്നു.

൨൫-തത്വങ്ങൾ:-

പൃഥ്വി, അപ്പ്, തേജസ്സ്, വായു, ആകാശം ൫

കണ്ണ്, മൂക്ക്, ചെവി, നാക്ക്, ത്വക്ക് ൫

രൂപം, രസം, ഗന്ധം, സ്പർശം, ശബ്ദം ൫

വാക്ക്, പാദം, പാണി, പായു, ഉപസ്ഥം ൫

പ്രാണൻ, അപാനൻ, സമാനൻ, ഉദാനൻ, വ്യാനൻ ൫

൩൬-തത്വങ്ങൾ:-(മുൻചൊന്ന ൨൫-ം) നാഗൻ, കൂർമ്മൻ, കൃകലൻ, ദേവദത്തൻ, ധനഞ്ജയൻ ൫

മൂലാധാരം, സ്വാധിഷ്ഠാനം, മണിപൂരം, അനാഹതം, വിശുദ്ധി, ആജ്ഞ ൬ (മുൻചൊന്ന ൩൬-ം)

൯൬-തത്വങ്ങൾ:-

വചനം, ദാനം, ഗമനം, വിസർഗ്ഗം, ആനന്ദം ൫

അന്നമയം, പ്രാണമയം, മനോമയം, വിജ്ഞാനമയം, ആനന്ദമയം ൫

രസം, രക്തം, മാംസം, മേദസ്സ്, മജ്ജ, അസ്ഥി, ശുക്ലം ൭

കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, മദം, മാത്സര്യം, ഡംഭം, അഹങ്കാരം, മോഹം ...

മനസ്സ്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം, ചലനം, ഓടൽ, ...വനം, കമ്പനം ...

ഇഡ, പിംഗല, സുഷുമ്ന ൩
സൂര്യമണ്ഡലം, സോമമണ്ഡലം, വഹ്നിമണ്ഡലം ൩
വാതം, പിത്തം, കഫം ൩
പുത്രേഷണം, വിത്തേഷണം, ദാരേഷണം ൩
സത്വം, രജസ്സ്, തമസ്സ് ൩
ജാഗ്രത്ത്, സ്വപ്നം, സുഷുപ്തി ൩
ബ്രഹ്മാ, വിഷ്ണു, രുദ്രൻ ൩
ആദ്ധ്യാത്മികം, ആധിഭൌതികം, ആധിദൈവികം ൩
സ്ഥൂലം, സൂക്ഷ്മം, കാരണം ൩

ആകെ ൯൬

ജ്ഞാനേന്ദ്രിയപഞ്ചകം, കർമ്മേന്ദ്രിയപഞ്ചകം, മനസ്സ്. ഇവ ൧൧-ം, അത്രേ ഏകാദശേന്ദ്രിയങ്ങൾ.

തത്വവാദി-പരമാർത്ഥത്തെ പറയുന്ന.

തത്വവാൻ-തത്വമുള്ളവൻ.

തത്വശാസ്ത്രങ്ങൾ-ഷഡ്ദർശനങ്ങൾ.

൧. ന്യായം-ഗൌതമമഹർഷി സ്ഥാപിച്ചത്.
൨. വൈശേഷികം - കണാദമഹർഷി സ്ഥാപിച്ചത്.
൩. സാംഖ്യം-കപിലമഹർഷി സ്ഥാപിച്ചത്.
൪. യോഗം-പതഞ്ജലിമഹർഷി സ്ഥാപിച്ചത്.
൫. പൂർവ്വമീമാംസ-ജൈമിനി സ്ഥാപിച്ചത്.
൬. ഉത്തരമീമാംസ (വേദാന്തം)-വ്യാസൻ സ്ഥാപിച്ചത്.

ഇവയിൽ പ്രധാനം വേദാന്തം. ഇതിനെ ഇൻഡ്യയിൽ വിശ്വവിഖ്യാതനായ ശങ്കരാചാര്യർ പ്രബലതയിൽ വരുത്തി.

തത്വാർത്ഥം-സാക്ഷാലുള്ള അർത്ഥം.

തത്വശാസ്ത്രം- ഈശ്വരനും ലോകത്തിനും ആത്മാവിനും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധത്തെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്ന ശാസ്ത്രം.

തത്സമം-ഇതരഭാഷയിൽ നിന്നു ശബ്ദമെടുത്തു യാതൊരു ഭേദവും ചെയ്യാതെ യഥാസ്ഥിതിയിൽ തന്നെ സ്വഭാഷയിൽ ചേരുമാറുന്ന ഭാഷാന്തരപദം.

തത്സമയം-അന്നേരം, ആ സമയം.

തത്വാന്വേഷകൻ- പരമാർത്ഥസ്ഥിതിയെ അന്വേഷിച്ചറിയുന്നവൻ.

തഥാ-അ. അപ്രകാരം, അങ്ങനെ.

തഥാഗതൻ-ബുദ്ധമുനി. നിഷ്കൃഷ്ടമായ ജ്ഞാനത്തോടു കൂടിയവൻ എന്നർത്ഥം. പുനരാവൃത്തി കൂടാതെ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ചവൻ എന്നുമാവാം.

തഥാവിധ-വി. അപ്രകാരമുള്ള.

തഥ്യ-വി. സത്യമുള്ള, എന്നും നില്ക്കുന്ന.

തഥ്യം-സത്യവചനം. തഥാ എന്നതിൽ (സത്യത്തിൽ) ശരിയായിട്ടുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

തദനന്തരം-അ. അതിന്റെശേഷം.

തദനു-അ. അതിന്റെശേഷം.

തദാ-അ. അപ്പോൾ.

തദാത്വം-വർത്തമാനകാലം, അപ്പോൾ എന്നതിന്റെ ഭാവം. മറ്റൊരുപര്യായം 'തൽക്കാലം'.

തദാനീം- അ. അപ്പോൾ. തദാനീം > <ഇദാനീം.

തദാനീന്തനൻ-അക്കാലത്തുള്ളവൻ.

തദീയ-വി. അവന്റെ-അവളുടെ-അതിന്റെ സംബന്ധിച്ച.

തദ്ദിനം-അ. ആ ദിവസം

തദ്വത്-വി. അതുള്ള

തദ്വത്-അ. അതുപോലെ

തദ്വിധം-അപ്രകാരം.

തനത്-വി. സ്വന്തമായുള്ള.

തനയൻ-പുത്രൻ. കുലത്തെ രക്ഷിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

തനയം-൧. വർദ്ധന, ഐശ്വര്യം. ൨. വംശം.

തനയാ-൧. പുത്രി. ൨. കറവകം. ൩. നായിക്കൊരണ.

തനി-വി. തനിച്ച്.

തനി-കലർപ്പില്ലാത്തത്, പരിശുദ്ധമായത്. (പ-മ)

തനികാ-വള്ളത്തും ഉറപ്പിച്ചുകെട്ടുന്ന കയറ

തനിക്കുതാൻപോന്ന-വി. സകലത്തിനും പ്രാപ്തിയുള്ള.

തനിക്കുതാൻപോരിമ - തനിക്കുതാൻ പോരിക, പ്രാപ്തി, മഹത്വം.

തനിച്ച്-അ. ഏകമായി, വേറെ.

തനിച്ച-വി. ൧. വലിയ. ൨. കൃശമായ.

തനിമ-൧. ഏകത്വം, ഏകാന്തം. ൨. കൃശം.

തനിയേ-അ. തനിച്ച്.

തനീയസ്സ്-വി. ഏറ്റവും ചെറിയ.

തനു-വി. ൧ അല്പമായ. ൨. മെലിഞ്ഞ.

'പരമതനുശരീരേ'

(ശാകുന്തളം)

൩. നേർത്ത.

തനു-൧. ശരീരം. പുത്രാദി കുടുംബത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നത്, പ്രപഞ്ചത്തെ വിസ്തരിക്കപ്പെടുന്നത്. പിത്രാദിയാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെടുന്നത് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം. ൨. തൊലി. ൩. അല്പം. സൂക്ഷ്മമായത്. വിസ്തരിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൪. ഇടവിട്ടത്. ൫. കൃശം.

തനുകാ-വി. മെലിഞ്ഞ, ചെറിയ.

തനുകം-ഏലവങ്ഗം.

തനുകൂപം-രോമകൂപം.

തനുക്ഷീരം-അമ്പഴം.

തനുച്ഛദം-ഇരുമ്പുടുപ്പ്.

തനുജൻ-പുത്രൻ.

തനുജാ-പുത്രി.

തനുത്രം, തനുത്രാണം-ചട്ട കുപ്പായം. തനുവിനെ രക്ഷിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

തനുപത്രം-ഓടമരം.

തനുഭവൻ-പുത്രൻ.

തനുമദ്ധ്യം-ഇളി (അര), കടി.

തനുമദ്ധ്യാ-൧. ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ. ൨. കൃശമായ മദ്ധ്യപ്രദേശത്തോടുകൂടിയവൾ.

തനുമാനസി-വിവിധവിഷയങ്ങളെ വിട്ട് ആത്മചിന്തയിൽ മനസ്സ ലയിക്ക

തനുരസം-വിയർപ്പ്.

തനുരുഹം-രോമം.

തനുലോതനം-നീര് (ഒരുമാതിരി ഉറവ്വ്).

തനുവല്ക്കലം-വെളുത്ത പാച്ചോറ്റി.

തനുവ്രണം-മുഖക്കുരു.

തനൂ-ശരീരം.

തനൂകൃത-വി. ചെറുതാക്കപ്പെട്ട, ചെത്തിക്കുറയ്ക്കപ്പെട്ട.

തനൂജൻ-പുത്രൻ

തനൂജാ-പുത്രി.

തനൂനപാത്ത്-൧. അഗ്നി. ശരീരത്തെ നശിപ്പിക്കാത്തവൻ. ജഠരാഗ്നിരൂപേണ ജീവികളുടെ ഉള്ളിലിരുന്ന ദേഹത്തെ നശിക്കാതെ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിക്കുന്നവൻ. വിറകോടുകൂടാതെ തന്റെ ദേഹത്തെ രക്ഷിക്കാത്തവൻ, വേണ്ട സമയം തനിക്കു ഭക്ഷണം (ഇന്ധനഹവ്യാദി) കിട്ടാതിരുന്നാൽ സ്വദേഹത്തെ കളയുന്നവൻ എന്നിങ്ങിനെ അർത്ഥം. ൨. കൊടുവേലി.

തനൂമാൻ-മരിദൻ.

'തനൂമാന്മാർക്കു നല്ലൊരു

വരവാൻമോഹമുണ്ടെങ്കിൽ'

(ഹനുമദുത്ഭവം തുള്ളൽ)

തനൂരുഹം-൧. രോമം. ൨. ചിറക്. ശരീരത്തിൽ മുളച്ചുണ്ടായത് എന്നർത്ഥം.

തനൂദരം-മഹോദരം

തത-സം. താണജാതികൾ പിതാവിനെ പറയുന്ന ഒരു വാക്ക്. ൨. കറുത്തപ്പിൽ കിടക്കുന്ന ഉരുണ്ട ചളി.

തന്തക്കൂറ്-പിതാവിന്റെ അവകാശം.

തന്തപ്പുഴവൻ-അപ്പൻ. (അടിയിൽ താൽ എന്നതിലെ അപ്പൻ എന്ന പദം നോക്കുക)

തന്തപ്പുഴവൻ എന്ന ശബ്ദം രാജാക്കന്മാരോട് ജനങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതാണ്.

തന്തലക്കൊട്ടി-ഒരു തൈ.

തന്തവഴി-പിതൃപാരമ്പര്യം.

തന്തി-സം. കയർ ൨. ഫിഡിൽ മുതലായതിലെ കയർ. ൩. പശു ൪. വര, ൫ ൬ വിസ്താരം, വിശാലത.

തന്തി-ചാലിയൻ.

തന്തിക്ക-കഴിച്ചുകൂട്ടുക (സാധിക്ക).

തന്തിപാലൻ-സം. അജ്ഞാതവാസത്തിൽ സഹദേവനുണ്ടായിരുന്ന പേർ. ൨. പശുക്കളുടെ രക്ഷിതാവ്.

തന്തിയാൻ-പിതാവ് (തന്തൻ, തന്തയൻ).

തന്തിരുവടി-അനുഗ്രഹം.

തന്തു-സം. നൂൽ. വിസ്തരിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം ൨. മത്സ്യ. ൩. സന്തതി. ൪. ചിലന്തിവല. ൫. കോർമ്പല ൬. താമരാശയം ൭ പരമാത്മാവ്.

തന്തുകം-കടുക്.

തന്തുകീടം-പട്ടുനൂൽപുഴു.

തന്തുനം, തന്തുനാഗം-സം. മകരമീൻ, ചിറാക ൨. ഭക്ഷ്യം

തന്തുപവ്വം-ശ്രാവണമാസത്തിലെ വെളുത്ത പൗർണ്ണമാസിദിവസം (കൃഷ്ണന്റെ ഉപനയനദിനം).

തന്തുഭം-കടുക്. തണ്ടുകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

തന്തുരം-താമരവളയം.

തന്തുലം-വിഴാലരി. കൃമിസ്സമൂഹത്തെ കളയുന്നത് എന്നർത്ഥം. [തണ്ഡുലം എന്നതിന്റെ പാഠം]

തന്തുവർദ്ധനൻ-സം. വിഷ്ണു. ൨. ശിവൻ.

തന്തുവാപൻ-നെയ്ത്തുകാരൻ.

തന്തുവായൻ-സം. ചാലിയൻ നൂലുകൊണ്ട് ചെയ്യുന്നവനെന്നർത്ഥം ൨. ചിലന്തി. നൂലിനെ ചെയ്യുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

തന്തുവായം-നെയ്ത്ത്.

തന്തുവിഗ്രഹ-വാഴ.

തന്തുശാല-ചാലിയന്റെ വീട്.

തന്തുസന്തതം-പാകിയ നൂൽ.

തന്തുസാരം-കവുങ്ങ്.

തന്ത്ര-വി. അധീനതയുള്ള.

തന്ത്രകം-പുതിയവസ്ത്രം, കോടിവസ്ത്രം, നെയ്ത്തുതറിയിൽനിന്ന് എടുത്തകാലെ തെരുതായും മുറിക്കാത്തതും അലക്കാത്തതും ആയ വസ്ത്രം [ശബ്ദ-കല്പ.]

തന്ത്രണം-സം നടപ്പുരീതി ൨. രാജ്യാധികാരം.

തന്ത്രതാ-സം ആശ്രയം, വശത, കീഴടക്കം. ൨ രീതിയിൽ കൊണ്ടുവരുക.

തന്ത്രം-സം. മരക്കലം, സൂത്രം ൨. ഉപായം. ൩. വാശ്യത ൪. കുടുക്ക്. ൫. അധീനത ൬. പൂജാക്രമം. ൭. മന്ത്രത്തിലെ ഒരു ഭാഗം ൮. അലക്കാൻ വസ്ത്രം. ൯ ആനന്ദം. ൧൦. പ്രധാനം. ൧൧. പ്രധാനകർമ്മം. ൧൨. സേന ൧൩. ഭോഗ്യം. ൧൪. സിദ്ധാന്തം. ൧൫. ഐശ്വര്യം. ൧൬. നെയ്ത്തുകൾ നൂൽ പാകുക ൧൭ ഉപകരണം. ഉളുക്കൊണ്ടു വിസ്തരിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. (തന്തുവിസ്താരം)

തന്ത്രവാപൻ-സം. ചാലിയൻ. ൨. ചിലന്തി

തന്ത്രവായം-നെയ്ത്ത്.

തന്തുവായൻ-പു. ചിലന്തി. (തന്തുവായൻ എന്നതിന്റെ പാഠം.) വ. ചാലിയൻ.

തന്ത്രി-വി. തന്ത്രമുള്ള.

തന്ത്രിക-ചിററമൃത്. കുടുംബത്തെ ധരിക്കുന്നത്, രോഗാപദ്രവം കൂടാതെ സൂക്ഷിച്ചു രക്ഷിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

തന്ത്രീ-പു. വീണയുടെ കമ്പി. വ. ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ തന്ത്രം കഴിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ. ന. ഉപായക്കാരൻ. ൪ ചരട്. ൫ ചിററമൃത്. ൬ പാട്ടുകാരൻ ൭ ശിപായി.

തന്ത്രീവീണ-സാധാരണ വീണ. കൈവിരൽകൊണ്ടു മീട്ടുമ്പോൾ അതാതു സ്വരങ്ങളെ മനോഹരമാകുംവണ്ണം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത്. വീണ ഇതുകൂടാതെ രണ്ടുവിധം ഉണ്ട്. യന്ത്രവീണ, മന്ത്രവീണ. ഒന്നാമത്തെതു തന്ത്രീവീണയും കാണ.

തന്ദ്ര-തവി.

തന്ദുലം-വിഴാൽ.

തന്ദുലി-പു. കീരിവള്ളി. വ. കറുത്തവെള്ളരി. ന. ചെറുചീര.

തന്ദ്ര-വി. ക്ഷീണിച്ച, തളർന്ന.

തന്ദ്രാ-പു. മടി. വ. അലസത. ന. ഉറക്കം. ഇതിനാൽ തളർന്നുപോകുന്നതുകൊണ്ട് ഈ പേർ വന്നു. ൩. ഒരു രോഗം.

തന്ദ്രാലക്ഷണം-നിദ്ര ഹേതുവായിട്ടു പരവശനായിരിക്കുന്നവനു എന്നവണ്ണം ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ സ്വവിഷയത്തെ ഗ്രഹിക്കായിരിക്ക, ദേഹത്തിനു ഗുരുത്വമുണ്ടാവുക, മൂരിനിവിരുക, ശരീരം തളരുക ഈ ലക്ഷണങ്ങൾ ഉള്ളവനു തന്ദ്രിയുണ്ടെന്നറിയണം. എപ്പോൾ മനസ്സു തളരുകയും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ശ്രമത്തോടുകൂടി സ്വവിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു നിവർത്തിക്കയും ചെയ്യുന്നുവോ, അപ്പോൾ അയാൾക്കു നിദ്രയുണ്ടാകുന്നു ഒരു ഗ്രന്ഥകർത്താവു നിദ്രയിൽ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കു മോഹമുണ്ടാകുന്നു എന്നും തന്ദ്രിയിൽ ഇന്ദ്രിയത്തിനു മാത്രമേ മോഹമുണ്ടാകുന്നുള്ളു എന്നും പറയുന്നു].

തന്ദ്രാലു-വി. മടിയുള്ള.

തന്ദ്രി, തന്ദ്രിക-പു. മടി. വ. ഒന്റെ ക്ഷീണാവസ്ഥയെപ്പോലെയും താനേറിയായ്ക. ന. ഉറക്കത്തിന്റെ ആദ്യവും അവസാനവുമുള്ള ആലസ്യം. ൪. അദ്ധ്വാനിക്കയും മററും ചെയ്യുക കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ശരീരത്തിന്റെ അലസത.

തന്ദ്രികം-ഒരു സന്നിപാതരോഗം.

ഈ സന്നിപാതത്തിനു വളരെ മടി, വേദന, കഫാധികത, തണ്ണീർദാഹം, കറുത്തു വളരെ കട്ടപ്പുള്ള മുള്ളുകൾ നിറഞ്ഞതുപോലെ തോന്നിക്കുന്ന നാക്കു, അതിസാരം, ശ്വാസം, കുളുച്ച്, സന്താപം, ചെവിവേദന, കഴുത്തിനു തണുപ്പ് അല്ലെങ്കിൽ മാന്ദ്യം ഇവയുണ്ടാകും. എപ്പോഴും ബോധമില്ലാതെ കിടക്കും.

തന്നിമിത്തം-അ. അക്കാരണംകൊണ്ടു

തന്നി(ന്വി)-ഓരില.

തന്നില-തന്റെ അവസ്ഥ.

തന്നിഷ്ടം-പു. തന്റെ ഇഷ്ടം. വ. സ്വാതന്ത്ര്യം.

തന്നെ-അ. പു. തനിച്ചു. വ. അതേ

തന്നെ-താൻ എന്ന സർവ്വനാമശബ്ദത്തിന്റെ പ്രതിഗ്രാഹികാരൂപം.

തന്നെപ്പോററി-തന്നത്താൻ പോററുന്നവൻ.

തന്മയം-അതുതന്നെ എന്നുള്ള സ്ഥിതി, അനുഭവരസം.

തന്മയത്വം-ഓരോരോ കഥാപാത്രങ്ങളുടെ പറച്ചിലുകളിലും കവിവാക്യങ്ങളിലും സന്ദർഭോചിതമായ സ്വാഭാവികത്വം.

തന്മാത്രം-അ. അണുമാത്രം, അവൻ മാത്രം.

തന്ത്രൃതാ-ഫ. വായു. ൨. രാത്രി. ൩. ഇടി.

തന്വംഗി-ഫ. സുന്ദരി. ൨. മുന്നൂററിനാലു ത്തിആറ് എന്നുള്ള സംഖ്യ

തന്വീ-ഫ. സുന്ദരി. ൨. കറിക്കായ. ൩. മൂവില.

തൻ-വി. തന്റെ.

തന്റെ-താൻ എന്ന സർവ്വനാമപദത്തിന്റെ സംബന്ധികാരൂപം.

തന്റേടക്കാരൻ-ഉററക്കാരൻ,

തന്റേടം-ഉററം, സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ള പ്രജ്ഞ.

തപഃക്ലേശസഹൻ - തപസ്സുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ക്ലേശങ്ങളെ സഹിക്കശീലമായിട്ടുള്ളവൻ.

തപതി-സൂര്യന്റെ മകൾ, സംവര്ണ്ണന്റെ (സംവരണന്റെ) ഭാര്യ, കുരുവിന്റെ അമ്മ.

തപതി-ഒരു നദി. (Tapti.)

തപന-വി. ൧. ചൂടുള്ള. ൨. എരിയുന്ന. ൩. പ്രകാശിക്കുന്ന. ൪. വേദനയുള്ള.

തപനച്ഛദം-സൂര്യകാന്തിപ്പൂവ്.

തപനകരൻ, തപനദീധിതി- സൂര്യൻ.

തപനതനയൻ-ഫ. സുഗ്രീവൻ. ൨. യമൻ. ൩. കർണ്ണൻ.

തപനതനയാ-ഫ. യമുനാനദി ൨. വന്നി.

തപനതനൂജ യമുനാനദി

തപനൻ-ഫ ആദിത്യൻ ചൂടിനെ ചെയ്യുന്നവനെന്നർത്ഥം ൨. അരുണൻ. ൩. ശിവൻ

തപനം-ഫ പ്രിയവിരഹാവസ്ഥായിൽ കാമദേവശം ഹേതുവായുണ്ടായ ചേഷ്ടം. ൨. ഒരു നരകം. ൩. സ്വർണ്ണം. ൪. ചേരമരം. ൫. സൂര്യകാന്തം. ൬. വെരുകിൻപൂവ്. ൭. ചെറുപുന്ന.

തപനമണി-സൂര്യകാന്തം.

തപനാംശു-ഫ. സൂര്യൻ. ൨. സൂര്യരശ്മി.

തപനീ-ഗോദാവരിനദി.

തപനീയ-വി. ൧. ചൂടുള്ള, ചൂടുപിടിപ്പിപ്പാൻതക്ക ൨, അനുഷ്ഠാനംചെയ്യേണ്ട.

തപനീയ(ക)ം-ഫ. സ്വർണ്ണം, പൊന്ന്. ഇതുതീയിലിട്ടു ചൂടാക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി ൨. പൊൻവർണ്ണമുള്ള ഒന്നു്

തപനേഷ്ടം-ചെമ്പു്.

തപം, തപസ്സ്-ഫ. തപിക്ക. ൨. മാഘമാസം. ൩. വേനൽ, ഗ്രീഷ്മഋതു. ൪. ചൂടുണ്ടാക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൫. ഉഷ്ണം. ൬. നിയമോപവാസാദി കൊണ്ടുള്ള ദൈവസേവ, കൃഛ്രചാന്ദ്രായണാദികർമ്മം. ഇതുകൊണ്ടു തപിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം. ൭. ധർമ്മം. ൮. തപോലോകം. ൯. ശിശിരം.

തപസൻ-ഫ. സൂര്യൻ. ൨. ചന്ദ്രൻ.

തപസ്തക്ഷൻ-ഇന്ദ്രൻ.

തപസ്തനൂജൻ-ധർമ്മപുത്രർ. [തപസ്സിന്റെ (യമന്റെ) തനയികൾ (മാഘത്തിൽ) നിന്നു ജനിച്ചവൻ (ഉണ്ടായവൻ) എന്നർത്ഥം.

'പത്രം തപസ്തനുജദേവാധിതിശ്ചയോതെ'
(കിരാതവധം കഥകളി)

തപസ്ത്രയം-ഫ. മാനസം, വാചികം, കായികം. ൨. സാത്വികം (സ്വർഗ്ഗമോക്ഷം ചെയ്യുന്ന തപസ്സ്), രാജസം (ഐശ്വര്യാർത്ഥമുള്ള തപസ്സ്), താമസം (പരപീഡനാർത്ഥം ചെയ്യുന്ന തപസ്സ്)

തപസ്ഥലി-കാശി.

തപസ്യം-ഫ. മീനമാസം, ഫാല്ഗുനമാസം. തപസ്സിനു യോഗ്യമായ കാലം എന്നർത്ഥം. മൌററമ ചൂതുമാം-ഫാല്ഗുനികം. ൨. മുല്ലപ്പൂവ്.

തപസ്വിനി-ഫ. തപസ്സു ചെയ്യുന്നവൾ.

വ. മരഞ്ഞി എന്ന മരുന്നു. ജടകാം ഉ ള്ളതിനാൽ തപസ്സ ചെയ്യുന്നവരെപ്പോലെ ഉള്ളതു എന്നർത്ഥം ന. ശ്രാവണി

തപസ്വീ-ം. തപസ്സ ചെയ്യുന്നവൻ. ബ്രഹ്മചര്യാദി വിഹിതങ്ങളുള്ളവൻ മാമചര്യായങ്ങൾ -താപസൻ, ചാരി കാംക്ഷി. വ. കരികിൽ. ന മക്കി പ്പൂവു്.

തപാൽക്കാരൻ-അഞ്ചൽക്കാരൻ.

തപസം-ഒരു പക്ഷി.

തപാൽച്ചാവടി-അഞ്ചൽപുര.

തപിത-വി. ചൂടുപിടിപ്പിക്കപ്പെട്ട

തപിക്കുന്നു-ം. ഉഷ്ണിക്കുന്നു, ചുടുന്നു. വ. ദുഖിക്കുന്നു. ന. തപസ്സചെയ്യുന്നു. (സ. ക്രി. തപിപ്പിക്കുന്നു.)

തപു-ം കൊടുവേലി. വ. എരിക്കു്.

തപോധനൻ-മഹർഷി.

തപോധനം-മക്കിപ്പൂവു്.

തപോനിധി-മഹർഷി.

തപോബലം-തപശ്ശക്തി.

തപോമയാഗ്നി- തപസ്സുകൊണ്ടുണ്ടാക ന്ന തീ.

തപോരാജൻ-ചന്ദ്രൻ.

തപോലോകം-പതിനാലുലോകങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

തപോവനം-തപസ്സ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാടു്.

തപ്ത-വി. തപിച്ച.

തപ്തകാഞ്ചനം-സ്വൎണ്ണം.

തപ്തകൃച്ഛ്രം-ഒരുമാതിരി തപസ്സു്.

മുമ്മൂന്നു ദിവസം ചൂടുവെള്ളവും ചൂ ടുനെയ്യും ചൂടുപാലും കുടിക്കണം. മൂന്നു ദിവസം ചൂടുവായു ശ്വസിക്കണം.

തപ്തജന്മം-ഒരു നരകം

'തപ്തജന്മനരകത്തിലേപ്പോകല പുത്രദുഃഖത്തിൽവെച്ചുമറക്കേണ്ടാ'

(സന്താനഗോപാലംപാന)

തപ്തരൂപകം-വെള്ളി

തപ്ര-പിഴ.

തപ്പരാ-അന്വേഷിച്ചു, തിരഞ്ഞു

തപ്പൽ-കൈകൊണ്ടും മാറും തപ്പുക.

തപ്പാൽ, തപാൽ, ടപ്പാൽ-അന്യ സ്ഥലങ്ങളിൽ എഴുത്തുകൾ എത്തിച്ചു കൊടുക്കുവാനുള്ള ഏൎപ്പാടു്. (ഹിന്ദു സ്ഥാനി ഭാഷ.)

തപ്പിട്ട, തപ്പട്ട-തപ്പു്. പര്യായങ്ങൾ- ആനകം, പടഹം.

തപ്പിതം-തെറവു്.

തപ്പു-ം. ഒരുവക വാദ്യം. വ. തെറവു്.

'തപ്പില്ലതിനന്നീതാൻതന്നെചൊൽകിലും' (ഭാഗവതം)

ന. തപ്പുക.

തപ്പുകാരൻ-ം തപ്പുകൊട്ടുന്നവൻ. വ. തപ്പുന്നവൻ.

തപ്പുതൽ-തെറവു്.

തപ്പുന്നു-ം. തപ്പിനോക്കുന്നു. വ. തെറവു ന്നു. ന. സംശയിക്കുന്നു.

തം-ം. വാൽ. വ. നെഞ്ചു്. ന. ഗൎഭപാ ത്രം. ൪ രത്നാഭരണം.

തമക്ക-കവള.

തമകൻ-അഞ്ചുമരണവായുക്കളിൽ ഒന്നു്.

തമകശ്വാസലക്ഷണം- തളൎച്ച, ത ണ്ണീർദാഹം, കൂടക്കൂടെ ചുമ, മോഹം, കഴുത്തുചൊറിച്ചിൽ, ഉറക്കമില്ലായ്മ, ക ണ്ണുകൾ മേല്പെട്ടു മിഴിക്കുക, നെററി വി യൎക്കുക, ശരീരപീഡ, വായു് വരളുക, ദേഹം വിറയൽ ഇത്യാദിയാകുന്നു.

തമത-വി. ആശയുള്ള, അനുഗ്രഹമുള്ള.

തമൻ ഭാഷ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെ ക്ഷീണി പ്പിക്കുന്നവർ എന്നർത്ഥം.

തമനം-ശ്വാസം മുട്ടുക.

തമ്പ്രാട്ടിച്ച-ഒരു സസ്യം.

തമാ- ഏററവും കൂടുതൽ എന്നൎത്ഥമുള്ള ഒരു സംസ്കൃതപ്രത്യയം. ഉ-ം, പ്രിയതമം— ഏററവും കൂടുതൽ പ്രിയമായ.

തമാ–പച്ചിലമരം,

തമംഗാ–പ്ര. തട്ടു, തറ, സമനിലം. വ. കളിത്തട്ട്, രംഗസ്ഥലം.

തമയൻ–മൂത്തസഹോദരൻ. തമയൻ > [illegible] (പ. മ.)

തമര്–മരം തുളെക്കുന്ന ഒരുമാതിരി ഉളി [illegible] വിദമ. [illegible]

തമരത്ത–ഒരുവക വൃക്ഷം. [illegible]

തമരം–ഈയം, [illegible]

തമർക്കുറ്–ഉടയസ്ഥാനം.

തമൽ–ഒരു പക്ഷി.

തമല–ഓട്ടുമൊന്ത.

തമസം–പ്ര. ഇരുട്ട്. വ. കിണറ്. ന. ഒരു പട്ടണം.

തമസാ–ഒരു നദി.

തമസ്വതി–പ്ര. മഞ്ഞൾ. വ. രാത്രി.

തമസ്വി-വി. ഇരുളുള്ള.

തമസ്വിനി, തമാ-പ്ര. രാത്രി. ഇരുട്ടുള്ളത് എന്നൎത്ഥം. വ, മഞ്ഞൾ.

തമസ്സ്–പ്ര. ഇരുട്ട്. അജ്ഞതയെ ചെയ്യുന്നതെന്നൎത്ഥം. അന്ധതം. വ. അജ്ഞാനം, മൂഢത. ന. രാഹു. സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെ ഭക്ഷിക്കുന്നവൻ, ഇവൻ [illegible] വിഷ്ണു ശിരശ്ഛേദനം ചെയ്തുകൊണ്ടു [illegible], സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെ മറയ്ക്കുകകൊണ്ടു ഇരുട്ടിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാൎത്ഥം. ശ. പാപം. ൫ പ്രകൃതിയുടെ മൂന്നു ഗുണങ്ങളിൽ ഒന്ന്. മോഹത്തിനു കാരണമായ അജ്ഞതയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം.

തമാ രാത്രി.

തമാൻ [illegible]

തമാല(ക)–പ്ര. പച്ചില, പച്ചിലമരം. വ. നീർമാതളം.

തമാലപത്രം–പ്ര. പച്ചിലമരത്തിൻറെ ഇല. വ. തൊടുകുറി. തമാലപത്രത്തിൻറെ ആകൃതിയിലുള്ളത് എന്നൎത്ഥം.

തമാലം–പ്ര. പച്ചിലമരം. വെട്ടുന്നതു എന്നൎത്ഥം. വ. തൊടുകുറി. ന. വാൾ.

[illegible]

തമാലികാ–കിഴക്കാനെല്ലി. [illegible]

തമാശ്–[illegible]

[illegible]

തമിസ്രം–ഇരുട്ടു. [illegible] ഉള്ളത് എന്നൎത്ഥം.

തമിസ്രാ(വ്)-സൂൎയ്യൻ. ഇരുട്ടിനെ കളയുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

തമിസ്രാ–പ്ര. ഇരുളുള്ള രാത്രി. വ. മ[illegible]

തമിഴൻ–[illegible]

തമിഴ്–[illegible]

തമിഴ് ദ്രാവിഡഭാഷകളിൽ ഒന്നാകുന്നു. തമിഴ് [illegible] ദ്രാവിഡശബ്ദം [illegible] ദമിള = ദമിഴ = ദ്രാമിഡ = ദ്രാവിഡം. [illegible]

[illegible]

തമിഴ്[illegible]–പ്ര. [illegible]

[illegible]

'തമിഴ്കത്തു' എന്ന പദം ഇതും നാം ഉപയോഗിച്ചു വരുന്നതു് എന്നു തോന്നുന്നു.

തമിഴ്ക്കൂറ്, തമിഴ്പ്പടി- തമിഴുഭാഷയിൽ എഴുതിയതു്.

തമിഴ്പ്പാടം-ശൂദ്രരിൽ ഒരു ജാതി.

തമിഴാമ-ഒരു പച്ചമരുന്നു്. ചാരണ എന്നും വെളുത്തതിനു മൂത്രചാരണ എന്നും പറയും.

തമിഴക-കമിഴുക. (പ-മ.)

തമീ-പ്ര. രാത്രി. ക്ഷീണിക്കുന്ന സമയം എന്നർത്ഥം. വ. മഞ്ഞൾ.

തമുക്കു്-വല്ലതും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുമ്പോൾ അടിക്കുന്ന ഒരു വാദ്യം.

തമുക്കടിക്ക-കൊട്ടിഘോഷിക്ക.

'ഭൈസ്വരംചെയ്തുതമുക്കടിച്ചുരിസരിക്കാൻ' (അമരുകശതകം)

തമുക്കുകാരൻ-തമുക്കടിക്കുന്നവൻ.

തമോഗുണം-രാഹു.

തമോഗുണം-മൂന്നുഗുണങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

തമോഘ്നൻ-പ്ര. സൂൎയ്യൻ. വ. ചന്ദ്രൻ.

തമോഘ്നം-കൊടുവേലി.

തമോനുത്തു്-പ്ര. ചന്ദ്രൻ. വ. അഗ്നി. ന. ആദിത്യൻ. തമസ്സിനെ കളയുന്നവനെന്നർത്ഥം.

തമോപഹൻ-പ്ര. അഗ്നി. വ. ചന്ദ്രൻ ന. സൂൎയ്യൻ. ഇരുട്ടിനെ നശിപ്പിക്കുന്നവനെന്നർത്ഥം.

തമോഭരം-കൂരിരുട്ടു്.

തമോമണി-ഗോമേദകം.

തമ്പു്-കൂടാരം.

തമ്പകം-ഒരു വൃക്ഷം.

തമ്പനമാക്കുക-സ്തംഭിപ്പിക്കുക, കൊല്ലുക. (പ-മ.)

തമ്പലം-വെററിലയും പാക്കും ചുണ്ണാമ്പും കൂടെ കടിച്ചു ചവച്ചു തുപ്പുന്നതിന്റെ പിശടു്.

'അമ്പലമെന്നുമറന്നതിനുള്ളിൽ തമ്പലമിട്ടമിനിമടിക്കരുതേ' (നളചരിതം തുള്ളൽ)

തമ്പാ-പശു.

തമ്പാക്കു്-പൊന്നും ചെമ്പും കൂട്ടിയുരുക്കിയ ഒരു ലോഹം.

തമ്പാട്ടി-ക്ഷത്രിയരിൽ ഒരു കൂട്ടക്കാരുടെ സ്ത്രീകൾക്കു പറയുന്ന ഒരു പേർ.

തമ്പാൻ-ക്ഷത്രിയരിൽ ഒരുജാതി.

തമ്പി-പ്ര. അനുജൻ. വ. തിരുവിതാംകൂർ രാജാവിന്റെ മകൻ. ന. ഒരുവക സ്ഥാനമാനമുള്ളവൻ. തമ്പി > തങ്കച്ചി

തമ്പുരാക്കൾ, തമ്പ്രാക്കൾ-അഴുവാഞ്ചേരിതമ്പുരാൻ.

തമ്പുരാട്ടി-പ്ര. രാജസ്ത്രീ. വ. യജമാനത്തി.

തമ്പുരാൻ-പ്ര. രാജാവു്. വ. യജമാനൻ, കൎത്താവു്. ന. ദൈവം.

തമ്പേർ-പട്ടാളക്കാരുടെ ഒരുവക വാദ്യം. (പോൎത്തുഗീസ് ഭാഷ)

തമ്പേറുകാരൻ-തമ്പേറടിക്കുന്നവൻ.

തംബാ-പശു.

തംബികാ-പശു.

തംബുരു-നാലുകമ്പിയുള്ള ഒരുവക വീണ

തംബുരുവായന-തംബുരു എന്നുള്ള വാദ്യത്തെ ശബ്ദിപ്പിക്ക

തമ്മിട്ടം-തമ്പേർ.

തമ്മിൽ-അന്യോന്യം, അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും.

തമ്മിൽതമ്മിൽ- അന്യോന്യം, പരസ്പരം.

തമ്മിൽതല്ലു്-അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും അടിക്ക.

തമ്മുടെ-തങ്ങളുടെ. (ഇപ്പോൾ പ്രയോഗമില്ല)

തയ്യം-[illegible].

തയ്യൽ-നൂലും സൂചിയും കൊണ്ടുള്ള പ്രയോഗം.

തയ്യൽക്കാരൻ-തയ്ക്കുന്നവൻ.

തയ്യൽപ്പണി-തയ്ക്കുന്നവേല.

തയ്യലാൾ-സൌന്ദര്യമുള്ള സ്ത്രീ.

തയ്യാറു-ഒരുക്കം, വട്ടംകൂട്ടുക.

തരക്-പ്ര. കമീശൻപണം. ഉ. ദല്ലാസ്. ദ്വ. [illegible] ചങ്ങാതി.

തരകൻ-പ്ര. കമീശൻ. ഉ. സൂറിയാനിക്കും മററും രാജാവു കല്പിച്ചു കൊടുക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാനപ്പേർ.

തരക്കലരി-ഉണക്കലരി.

തരക്ക്-തരി.

തരക്കുന്നു-പ്ര. കത്തിജ്വലിക്കുന്നു. ഉ. [illegible].

തരക്കേട്-വി. പ്ര. തരമില്ലാത്തുള്ള. ഉ. ഉ. വിപരീതമായ.

തരക്കേട്-പ്ര. തരമില്ലായ്മ, അവസരക്കേട്, പാകക്കേട്. ഉ. വിപരീതസ്ഥിതി. ദ്വ. മടക്കം. ർ. കുറവ്. ഇ. നഷ്ടം. ന്യ. ആപത്ത്, ദോഷം.

തരക്ഷു-ചെന്നായ്പുലി. ചാടിപ്പിടിച്ചുതിന്നുന്നത് എന്നർത്ഥം. മറെറാരു പര്യായം-മൃഗാദനം.

ഇതിന ശ്വാവിൻെറ ആകൃതിയാണുള്ളത്. കറുത്ത വരി കാണും. എന്ന് അഭിപ്രായം കാണുന്നു.

തരഗതി-പ്ര. ക്രമം. ഉ. തരംതിരിച്ചിൽ.

തരങ്ങൽ- ഉരലിലിട്ടുകുത്തി ധാന്യങ്ങളുടെ തൊലി കളക.

തരങ്ങഴി-അരിയവസ്തുക്കൾ മററും ചെയ്യുമ്പോൾ ഉരലിൻെറ ചുവട്ടിൽ വീഴുന്നത്.

തരങ്ങുന്നു-കത്തിജ്വലിക്കുന്നു.

തരടി-ഒരു വൃക്ഷം.

കഫത്തെ ശമിപ്പിക്കും; ഇതിന്റെ [illegible] ചെമന്ന വിത്തും കാണും.

തരണം-പ്ര. കടക്കുക. ഉ. പൊങ്ങുതടി.

തരണി-ആദിത്യൻ. സംസാരക്കടലിൽ ഭക്തന്മാർക്ക് തോണിയായുള്ളവൻ. സൂര്യനെക്കൊണ്ടു ഇരുട്ടിനെ കടക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി എന്നും അഭിപ്രായമുണ്ട്.

തരണി-പ്ര. മാരിലത്താമര. ഉ. തോണി. കടക്കാനുള്ള ഉപകരണമെന്നർത്ഥം. ദ്വ. കറിഞ്ഞി. രോഗസങ്കടത്തിൽനിന്നു കരകയററുന്നതെന്നർത്ഥം. (ഈ കറിഞ്ഞി വെളുത്ത പൂവുള്ളതാണെന്ന അഭിപ്രായം കാണുന്നു.) ർ. കററാർവാഴ. ഇ. ചെമ്പ്. ന്യ. [illegible]. ൭. എരിക്ക്. വ്യ. കടൽ.

തരണിമണി-മാണിക്യം.

തരത്-കളക്കോഴി.

തരപണ്യം-കേവുകൂലി, തോണിക്കൂലി, കപ്പൽക്കൂലി. കടപ്പാനുള്ള മൂല്യം എന്നർത്ഥം.

തരപ്പടി-തുല്യതയുള്ള.

തരം-(ഒരു സംസ്കൃതപ്രത്യയം.) അധികത്തിന് കുറച്ചു കൂടുതൽ എന്നർത്ഥം. ഉ-ം, പ്രിയതരം. ഇതിലും കൂടുതലിന് 'പ്രിയതമം' എന്നു പറയും.

തരം-പ്ര. മാതിരി. ഉ. അവസരം, സമയം. ദ്വ. ഗുണം. ർ. സമം. ഇ. അനുകൂലം. ന്യ. മാററം.

തരംഗപരമ്പരാ-തിരമാല.

തരംഗാ-പ്ര. തിര. കരയ്ക്കു ചെല്ലുന്നത് എന്നർത്ഥം. ഉ. ഓളം.

തരംഗിണി-പ്ര. നദി, പുഴ. തിരമാലയുള്ളത് എന്നർത്ഥം. ഉ. ഒരു പുസ്തകത്തിന്റെ പേർ. [illegible]

തരംഗിതം-ഓളം ഉള്ളത്.

തരന്തൻ-രാക്ഷസൻ.

തരന്തം-പു. സമുദ്രം. ൧. തവള.

തരന്തരം-പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം, ക്രമം പോലെ.

തരംതിരിച്ചൽ-വേർതിരിച്ചൽ.

തരന്തിരിപ്പ്-വേർതിരിപ്പ്, ഓരോതരത്തിലുള്ളവയെ വേറെ വേറെ തിരിച്ചു വെയ്ക്കുക.

തരന്തിരിയുന്നു-വേറെ വേറെ തിരിയുന്നു. (സ. ക്രി. തരംതിരിക്കുന്നു)

തരംതിരിവ്-വേർതിരിവ്.

തരന്നു-ആയുധങ്ങളിൽ പിടിയിലോട്ടു കേറുന്നതിനുള്ള മുന.

തരംബുജം-തണ്ണിമത്ത.

തരംമാറുന്നു-തരം വേറെ വേറെ തിരിയുന്നു (സ. ക്രി തരംമാററുന്നു.)

തരംമാററം-തരംമാറുക.

തരമാകുന്നു- നല്ല തക്കത്തിലായിത്തീരുന്നു. (സ. ക്രി. തരമാക്കുന്നു.)

തരവഴി, തരവഴിത്തരം-പു. താന്തോന്നിത്തം. ൧. നിന്ദ. ൨. അവമാനം.

തരവാരി-വാൾ.

തരസ-ഇറച്ചി, മാംസം. ബലത്തിന്നാധാരം എന്നർത്ഥം.

തരസാ-അ. വേഗം.

തരസാനം-വള്ളം.

തരസ്ഥാനം-വള്ളക്കടവ്.

തരസ്വീ-വി. പു. വേഗമുള്ള. ൧. തേജസ്സുള്ള. ൨. ശക്തിയുള്ള.

തരസ്വീ-പു. വേഗമുള്ളവൻ. (തരസ്സ=വേഗം) ൧. ശക്തൻ ൨. ശൂരൻ. ൩. പരുന്ത്.

തരസ്സ്-പു. വേഗം. ൧. ശക്തി, പരാക്രമം. അസാദ്ധ്യകാര്യങ്ങളേയും സാധിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി.

തരള-വി. പു. വിറയലുള്ള. ൧. പ്രകാശമുള്ള. ൨. നിസ്സാരമുള്ള.

തരളത-പു. കണ്ണിന്റെ ഇളക്കം ൧. വിറയൽ.

തരളത്വം-പു. വിറയ[illegible]ഇളക്കം. ൧. പ്രകാശം.

തരളം-പു. മുത്തുമാലയുടെയും മററും നടുനായകക്കല്ല്. പ്രഭകൊണ്ടു തമസ്സിനെ തരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൧. ഇളക്കം, വിറയൽ. ൨. പ്രകാശം, ശോഭ. ൩. മാണിക്യം.

തരളാ-പു. കഞ്ഞി. അയഞ്ഞതു് എന്നർത്ഥം. ൧. മദ്യം.

തരളാക്ഷ-വി. കണ്ണിന്നിളക്കമുള്ള, സൌന്ദര്യമുള്ള.

തരളിത-വി. ഇളക്കപ്പെട്ട.

തരാതരം-പലമാതിരി.

തരി-പു. മണൽപ്പൊടി ൧. ചെറുതായ തരക്. ൨. വള തള മുതലായ ആഭരണങ്ങളുടെ അകത്തു കിലുങ്ങുന്നതിനായിട്ടിടുന്ന ലോഹശകലം. ൩. ഉലത്തിലെ ചെറിയകമള. ൪. (സം) തോണി, വള്ളം.

തരികം-പൊങ്ങുതടി.

തരിക്കുന്നു-പു. ദേഹത്തിൽ മരവിപ്പുണ്ടാകുന്നു. ൧. രോമാഞ്ചമുണ്ടാകുന്നു (സ. ക്രി. തരിപ്പിക്കുന്നു.) ൨. കടക്കുന്നു.

തരിത-വി. അക്കരെകടത്തപ്പെട്ട.

തരിതണം-പു. തഴുതണം ൧. ഒരുമാതിരി പുഴുക്കടി. ൨. മരപ്പ്; ചെരിപ്പ്.

തരിതാ-പു. ചൂണ്ടാണിവിരൽ. ൧. വെളുള്ളി.

തരിപ്പ്-പു. ദേഹത്തിൽ തരിപ്പുണ്ടാവുക. ൧. രോമാഞ്ചം.

തരിപ്പണം-വറുത്തുപൊടിച്ച അരി.

തരിപ്പൻ ചെറിമീൻ.

തരിപ്പുപ്പല്ല്-മൾ.

തരിപ്പവാതം-ഒരുമാതിരി വാതരോഗം

തരിപ്പെടുന്നു-തരിയായിത്തീരുക.

തരിമണൽ-പൊടിമണൽ

തരിമ്പു-വി. അല്പം, കുറെ.

'പരവശമവനൊരു തരിമ്പുമില്ല'

(കിരാതം തുള്ളൽ)

തരിവള-തരിയിട്ട കൈവള.

തരിശു-വി. പാഴായ, വാഴാത്ത.

തരിശുനിലം-വാഴാത്തനിലം.

തരീഷം-പ്ര. സമുദ്രം. ദ്വി. ആകാശം ത്രി. അലംകരണം.

തരു-പ്ര. വൃക്ഷം. വെയിലിനെ തട്ടുന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ദ്വി. അതി വേഗം. [വേദത്തിൽ പ്രയോഗം.]

തരുണ-വി. പ്ര. യൌവനമുള്ള. ദ്വി. ചെറിയ. ത്രി. പുതിയ.

തരുണകം-മുള, കിളുന്നു.

തരുണജ്വരം-ഒരാഴ്ചവട്ടം നില്ക്കുന്നപനി.

തരുണദധി-അഞ്ചുദിവസം ചെന്ന കട്ടിയായ പാൽ.

തരുണൻ-യൌവനയുക്തൻ. ദുഷ്കരമായ കാര്യങ്ങളെക്കൂടി സാധിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. മററു പര്യായങ്ങൾ-വയസ്ഥൻ, യുവാവു്.

തരുണം-പ്ര. പെരുഞ്ജീരകം ദ്വി. വെള്ള അംവണക്ക്. ത്രി. അവസരം. ഉ-ം, ഇതതരുണമൽ.

തരുണി പ്ര. യൌവനമുള്ളവൾ കന്യാവസ്ഥയെ കടന്നവൾ എന്നർത്ഥം. മ റൊരു പര്യായം-യുവതി (൧൬ വയസ്സുവരെ) ദ്വി. സ്ത്രീ. ത്രി. ചെറിയ ചേരി. ച. മുള്ളചെമന്തി. ഞ്ച. കറവാഴ. ഷ. ത്രു. ചെറുജീരകം.

തരുണീകടാക്ഷമാമം, തരുണീകടാക്ഷമാലം-മരിക്കൊഴുന്തു.

തരുതടം വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്.

തരുതലം-ഞ മരനിരപ്പുകൾ.

തരുതലം-വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്.

തരുതൂലികാ-പഞ്ഞി.

തരുനഖം-മുള്ളുച്ചെടി.

തരുന്നു-നല്കുന്നു (അ. ക്രി. [illegible] മാനം)

തരുമൃഗം-മൃഗത്തെ സംബന്ധിക്കുന്ന വൃക്ഷകങ്ങളുടെ ചോരം.

തരുമൂലം-വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്.

തരുമൃഗം കുരങ്ങ്.

തരുരാജൻ-കരിമ്പന

തരുരാജാവു്-പാരിജാതവൃക്ഷം.

തർക്കൻ-തർക്കിക്കുന്നവൻ, ശാഠിക്കുന്നവൻ.

തർക്കം-പ്ര. വിവാദം. ദ്വി. സംശയം. ത്രി. തർക്കശാസ്ത്രം. ച. ഊഹം [തർക്ക-ഊഹം എന്ന അർത്ഥത്തിൽ നിന്നുണ്ടായതാണ് അറിയപ്പെടാത്ത, ഊഹിച്ച അറിയപ്പെടാത്ത സംശയങ്ങളെ നിർണ്ണയിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.] ഞ്ച. വിരോധം.

(പ്രതിജ്ഞ, ഹേതു, ഉദാഹരണം, ഉപനയം, നിഗമനം ഇവയഞ്ചും തർക്ക വയവപാചകം.)

തർക്കവിദ്യ-തർക്കശാസ്ത്രം

പ്രത്യക്ഷാദിപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സിദ്ധമായ വസ്തുവിനെ യുക്തിബലംകൊണ്ടു പരിശോധിച്ചു ഉറപ്പിക്കുന്ന പ്രകാരം തർക്കവിദ്യയുടെ പ്രയോജനം

തർക്കശാസ്ത്രം-തർക്കത്തിനുള്ള ശാസ്ത്രം.

തർക്കാരി-പ്ര. പച്ചക്കറികൾ, (ഉപ്പേരിവക) ഉപദംശം എന്നു പ്രയോഗം. 'തർക്കാരി' എന്നും പറയുന്നു. ഈ ശബ്ദം സംസ്കൃതമായിട്ടിരിപ്പാൻ ഇടയില്ല. ദ്വി. മുഞ്ഞ [illegible] ത്രി. മുഞ്ഞ.

തർക്കി-തർക്കശാസ്ത്രമറിയുന്നവൻ.

തൎക്കിക്കുന്നു-ക്രി. വാദിക്കുന്നു. വ. സംശയിക്കുന്നു. ന. ഊഹിക്കുന്നു. ർ. വിരോധിക്കുന്നു. ഌ. വിവദിക്കുന്നു.

തൎക്കിത-വി. ക്ര. തൎക്കിക്കപ്പെട്ട. വ. ഊഹിക്കപ്പെട്ട.

തൎക്കോത്തരം-തൎക്കിക്കുന്നതിന്റെ ഉത്തരം.

തൎക്ഷു-ചെറുപുലി.

തൎക്ഷ്യം-ചവക്കാരം.

തൎജ്ജനം-ക്ര. കോപം. വ. നിന്ദ

തൎജ്ജനീ-ചൂണ്ടാണിവിരൽ. ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു ഭീഷണിപറയുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. മറ്റൊരു പൎയ്യായം-പ്രദേശിനി.

തൎജ്ജമ, തൎജ്ജിമ-ഭാഷാന്തരംചെയ്യുതു്, പൊരുൾതിരിച്ചതു്. (അറബിഭാഷ.)

തൎജ്ജിക്കുന്നു-ക്രി. നിന്ദിക്കുന്നു. വ. ഭയപ്പെടുത്തുന്നു.

തൎജ്ജിത-വി. നിന്ദിക്കപ്പെട്ട.

തൎണ്ണകം, തൎണ്ണം-പശുക്കിടാവു്, അപ്പോൾജനിച്ച കാളക്കുട്ടി. തിന്നുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

തൎണ്ണി-ക്ര. പൊങ്ങുതടി വ. സൂൎയ്യൻ.

തൎത്തരീക-വി. തോണിയിൽ കടത്തുന്ന.

തൎത്തരീകം-തോണി, പൊങ്ങുതടി.

തൎദ്ദു-മരപ്പിടിയിട്ട ചട്ടുകം മുതലായതു്. മറ്റൊരു പൎയ്യായം-ദാരുഹസ്തകം.

തൎപ്പണം-ക്ര. തൃപ്തി പ്രീണനം എന്നൎത്ഥം. വ. തൃപ്തിവരുത്തുക എന്ന ക്രിയ. ന. പുഷ്ടി. ർ. പിതൃപൂജ, പിതൃയജ്ഞം, പിതൃദേവന്മാരുടെ തൃപ്തിക്കായിട്ടു എള്ളും കൂട്ടി ജലം കോരി ഒഴിക്കുന്ന ഒരു കൎമ്മം. 'ഭേഷധായനീയസ്സ്നാനവുംമറവും' എന്നും കാണുന്നു.

തൎപ്പിണി-കരിമ്പനമരം.

തൎപ്പിക്കുന്നു-തൎപ്പണം എന്ന കൎമ്മം കഴിക്കുന്നു.

തൎവ്വടം-ക്ര. തകരം. വ. വത്സരം.

തൎമ്മം-യാഗശാലയിലെ തൂണിന്റെ മേലെഅറ്റം. യൂപവലയത്തെ കടന്നു നില്ക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. മറ്റൊരു പൎയ്യായം-യൂപാഗ്രം.

തൎഷം-ക്ര. ദാഹം. വ. ഇച്ഛ. സഹിക്കവയ്യാത്ത ദാഹമുള്ളവൻ ജലത്തെ കാംക്ഷിക്കുന്നതുപോലെയുള്ള അത്യാഗ്രഹം എന്നൎത്ഥം.

തൎഷിത-വി. ക്ര. ദാഹമുള്ള. വ. ഇച്ഛയുള്ള.

തൎഹണം-ഉപദ്രവം. (വേദത്തിൽ പ്രയോഗം). പീഡനം.

തൎഹി-അ. എങ്കിൽ, എന്നാൽ.

തല-ക്ര. ശിരസ്സു്. പൎയ്യായങ്ങൾ-ഉത്തമാംഗം, ശിരസ്സു്, ശീൎഷം, മൂൎദ്ധാവു്, മസ്തകം. [തല എന്നതു ചോളഭാഷാപദമാണു്.] വ. വൃക്ഷം, തടി, വടി മുതലായതിന്റെ മുകൾ ന. മേലത്തെ അറ്റം. ർ. അതിര. ഌ. മുമ്പു്. ൫. തുടസ്സം. ൬. തലമുടി.

തലകം-കൊക്കരണി, വലിയ കുളം.

തലകഴപ്പു്-തലക്കുത്തു്.

തലകീഴായി-അ. കിഴക്കാംതൂക്കായി.

തലകീഴ്കടായി-തലകീഴായി. (പ-മ.)

തലകൊടുക്കുക-മുൻപിട്ടുനില്ക്കു, ഭരമേല്ക്കുക.

തലക്കം-മേലത്തെഅറ്റം, തലപ്പു്.

തലക്കരണം-മുന്നാധാരം.

തലക്കല്പന-തലയിലെഴുത്തു വിധി

തലക്കാച്ചിൽ-ഭ്രാന്തു്.

തലക്കാവൽ-പ്രധാനകാവൽ.

തലക്കുത്തു്-കടിഞ്ഞൂൽകുട്ടി.

തലക്കുട്ടി-തലപ്പിള്ള.

തലക്കൂറു്-തലയോടു്.

തലക്കെട്ടു്-ക്ര. തലവാചകം, മുഖവുര. വ. തലയിൽ മുണ്ടു മുതലായതു് കെട്ടുക.

തലക്കെട്ട്-തലക്കുത്ത്.

തലക്കോരിക - യുദ്ധത്തിനു പോകുമ്പോൾ തലയിൽ ഇടുന്ന ഒരുമാതിരി തൊപ്പി.

തലഘാതം-പ്ര. കൈപ്പടംകൊണ്ടുള്ള തലയിലെ അടി. ഉ. തല (തമ്മിൽ) മുട്ടുക.

തലചുററൽ-തലതിരിച്ചൽ.

തലച്ചന്മാർ-നായന്മാരിൽ ഒരുവകക്കാർ.

തലച്ചാൽ-ഒന്നാമത്തെ ഉഴവ്.

തലച്ചാത്ത്-വേലചെയ്യുമ്പോൾ പണിയായുധങ്ങളുടെ വായ്ത്തലയിൽ ചേർക്കുന്ന ലോഹം.

തലച്ചിലവന്മാർ-നായന്മാരിൽ ഒരു വകക്കാർ.

തലച്ചുമട്-തലയിൽവച്ചു ചുമക്കുന്ന ചുമട്.

തലച്ചുററ്-തലകറങ്ങുക, തലതിരിച്ചൽ എന്ന ദീനം.

തലച്ചെന്നവർ-ഒരുദ്യോഗസ്ഥൻ, കരം പിരിക്കുന്ന ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥൻ, നായകൻ.

തലച്ചേ(ശ്ശേ)രി-ഒരു ദിക്കിന്റെ പേർ.

തലച്ചോറ് - തലമണ്ടയ്ക്കകത്തിരിക്കുന്ന ഒരു വസ്തു. പര്യായങ്ങൾ-മസ്തിഷ്കം, ഗോർദം.

മനുഷ്യശരീരത്തിലുള്ള പലമാതിരി സ്നായുക്കളുടേയും മൂലസ്ഥാനം ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടമായ തലച്ചോറാകുന്നു. ഒരു വിരലിനോ മററോ മുറിവുപററിയാൽ ജ്ഞാനപ്രവർത്തകങ്ങളായ ഞരമ്പുകൾ ഈ വിവരം തലച്ചോറിലറിയിക്കുന്നു.

തലതരിക്കുന്നു-തലമരയ്ക്കുന്നു. [സാധാരണ ഒരാളിനു കോപമുണ്ടാകുമ്പോഴും ഇങ്ങിനെ പറയാറുണ്ട്.]

തലതരിപ്പ്-പ്ര. തലയ്ക്കുണ്ടാകുന്ന ഒരു അസൌഖ്യക്കേട്, അല്പമായ ഭ്രാന്ത്. ഉ. കോപം.

തലതല്ലുക-വഴക്കുപിടിക്കുക.

തലതാഴ്ച-കുനിച്ചൽ.

തലതാളം-ഒരുവക വാദ്യം.

തലതാഴുന്നു-കുനിയുന്നു

തലതാഴ്ത്തുക-ഗർവ്വശമിക്കുക (കേരളി).

തലതിരിച്ചൽ-തല ചുററൽ.

തലതിരിയുന്നു-തലചുററുന്നു. (സ. ക്രി. തലതിരിക്കുന്നു).

തലതിരിവ്-തലച്ചുററ്.

തലതൊടുന്നു-പ്ര. അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഉ. ജ്ഞാനസ്നാനത്തിങ്കൽ പൈതലിന്റെ പേർചൊല്ലിട്ടു ഉടമ്പടി പറയുന്നു.

തലതൊട്ടവൻ - പ്ര. അനുഗ്രഹിച്ചവൻ. ഉ. ജ്ഞാനസ്നാനത്തിങ്കൽ പൈതലിന്റെ പേർചൊല്ലിട്ടു ഉടമ്പടിക്കാരൻ.

തലത്തട്ട്, തലത്തട്ടി-വിശൂചികയെപ്പോലെ പെട്ടെന്നു മരണം വരുത്തുന്ന പകരുന്ന വ്യാധി.

തലനാട്, തലനാട്-കരിമ്പിൻതല.

തലനാര്-തലമുടി.

തലനാൾ-കഴിഞ്ഞദിവസം, ഇന്നലെ.

തലനീര് - തലയിൽനിന്നിറങ്ങുന്ന ഒരു മാതിരി നീര്, ഒരു ദീനം.

തലനിളം--മുഖപ്പ്, പൂമുഖം.

തലനീലി-ഒരു പച്ച മരുന്ന്, പ്രസാരിണി, വെരിപ്പാഞ്ഞി.

തലനോവ്-തലകുത്ത്.

തലപുരാണം-സ്ഥലത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്ന ഒരു പുരാണം.

തലപ്പ്-അഗ്രം, മേലത്തെ അററം.

തലപ്പണം-തലയ്ക്കു ഒരു പണം വീതം സർക്കാരിലേക്ക് കൊടുക്കുന്ന കരം, തലപ്പണം ഉള്ള ഒരാൾ.

തലപ്പന്തി-സദ്യകളിൽ ആദ്യം ഇലവെക്കുന്ന പന്തി.

തലപ്പണിക്കാരൻ - പ്രധാനവേലക്കാരൻ.

തലപ്പത്താഴ്-ഒരുവക നാണയം

തലപ്പൻ-നായന്മാരിൽ ഒരുവകക്കാർ

തലപ്പന്തി-സദ്യകളിൽ ആദ്യം ഇലവെക്കുന്ന പന്തി.

തലപ്പന്ത്-പന്തുകൊണ്ടുള്ള കളിയിൽ ഒന്നാമത്തെകളി.

തലപ്പാട്ട്-തലപ്പണം.

തലപ്പാവ്-ഒരുമാതിരി തലയിൽകെട്ട്.

തലപ്പുറവ്, തലപ്പുഴ-തലയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു രോഗം.

തലപ്പെടുക-ക്രി. എതിർക്കുക. വ. ഒരുമിക്കുക. ന. നമസ്കരിക്കുക, കാവിടുക. (പ-മ)

തലഭാഗം തലവയ്ക്കുന്ന സ്ഥലം.

തലം-ന സ്ഥലം, പ്രദേശം. വ. സ്വരൂപം. ഉ-ം, ഭൂതലം. ന. ഭിത്തികകം. ൪. കാലിന്നകം. ൫. ചുവട്. ൬. കൈയിൽ ഞാണുതട്ടാതിരിപ്പാൻ വില്ലാളികൾ കൈത്തണ്ടിന്മേൽ കെട്ടുന്ന ഒരു തോൽ (കൈമൂടി). ൭. ഉള്ളതെന്നർത്ഥം. ൮. ഒരുച്ചാൺ അളവ്. ൯. മൂലം. ൧൦. താഴെഭാഗം ൧൧. കരിമ്പന ൧൨. താണസ്ഥിതി. ൧൩. കളം. ൧൪. കാട്.

തലമണ്ട തലയോട്.

തലമല-മലയുടെ മുകൾപരപ്പ്.

തലമീൻ-ചെമ്മീൻ

തലമുടി-കേശം. പര്യായങ്ങൾ-ചികുരം, കുന്തളം, ബാലം, കചം, കേശം, ശിരോരുഹം.

കെട്ടിവച്ചതലമുടിക്ക്-കബരി, കേശവേശം ഇങ്ങിനെ പര്യായങ്ങൾ. പുഷ്പമാലമുതലായുള്ള മാലകൾ കൊണ്ടു കെട്ടപ്പെട്ട തലമുടിക്ക് 'ധമ്മില്ലം' എന്ന പേർ.

തലമുട്ട്-അററം.

തലമുതിച്ച്-പൊക്കം.

തലമുറ-പുരുഷാന്തരം.

തലമുറിയൻ-ന മാറ്റുകല്യാണം ചെയ്യുന്നവൻ വ. തലമുറിഞ്ഞവൻ.

തലയ്ക്കാരം-തലയിണ.

തലയപ്പൻ-നായന്മാരിൽ ഒരുവകക്കാർ.

തലയാതിരി-"ആദ്യകാലങ്ങളിൽ തറകളെന്നും നാട്ടുകളെന്നും അവയ്ക്കുള്ള വിഭാഗങ്ങളോടുകൂടിയ അധികാരങ്ങളുടെ ഗ്രാമങ്ങൾ ഓരോ ക്രമമായി തിരിഞ്ഞു് അതാതു കൂട്ടത്തിലേക്ക് മുമ്പൻ കൊല്ലം വാഴത്തക്കവണ്ണം നിയമിക്കപ്പെട്ട ആൾ".

തലയാന - പ്രധാനയാന. തലയാന ▷ ◁കഴിയാന.

തലയാളൻ-ചിട്ടിമുമ്പൻ. തലയാളൻ ▷ ◁ചിററാളൻ.

തലയാളി-പ്രമാണി, തലവൻ.

തലയിട്ടവൻ-അധോമുഖൻ.

തലയിണ-തല പൊക്കിവയ്ക്കുന്ന ചെറിയ മെത്ത. പര്യായങ്ങൾ-ഉപധാനം, ഉപബർഹം (തലേണ, തലയണ ഇങ്ങിനെയും ചില ദിക്കിൽ പറയുന്നുണ്ട്.)

തലയിൽകെട്ടിവയ്ക്കുക- പിടിപ്പിക്കുക. (ശൈലി.)

തലയിൽക്കെട്ട്-ന. മുണ്ടുകൊണ്ടും മററും തലയിൽ കെട്ടുക. വ. തലപ്പാവ്.

തലയിൽവിധി, തലയിലെഴുത്ത്-ദൈവകല്പിതം, ഈശ്വരവിധി, ഭാഗ്യം. (ശൈലി)

തലയീററ-ഒന്നാമത്തെ കിടാവ്.

തലയോട്ട തലയിലെ മൂടി. പര്യായങ്ങൾ-കപാലം, കീകസം.

തലവൻ തലയാളി.

തലവരവ്-ഒരു തരണതരം കീഴ്കണക്ക് ൧/൧൦ തിമിരിമ അല്ലെങ്കിൽ 20,863,180,800-ൽ ൧

തലവരി-തലപ്പണം.

തലവഴി-അ തലയിൽക്കൂടെ.

തലവാഴി-വൃക്ഷത്തിന്റെ മുകൾഭാഗം.

തലവാചക(ക)ം-മുഖവുര.

തലവാട്ട്-അഗ്രം.

തലവാരി-വലിയ ചീപ്പ്.

തലവിധി-തലയിലെഴുത്ത്.

തലവില-ആദിയിലെ വില.

തലവിറയൽ-തലവിറയ്ക്കൽ.

തലശ്വവേദന-തലദനാവ്.

തലസ്ഥാനം-മൂലനഗരം, രാജധാനിയുള്ള നഗരം പര്യായങ്ങൾ-പുര്, പുരി, നഗരി, പത്തനം, പുടഭേദനം, സ്ഥാനീയം, നിഗമം.

തലഹൃദയം-൧. കൈക്കകം, ൨. കാലിന്നകം.

തലാചി-പായ്.

തലാട്ട്-കരിമ്പിൻതല.

തലാതലം-കീഴ്ലോകങ്ങൾ ഏഴുള്ളതിൽ ഒന്ന്.

തലിനം-വി. ൧. ഇടയിട്ട. ൨. തെളിവുള്ള. ൩. മുദുവായ. ൪ അല്പമായ.

തലിനാ-കട്ടിൽ.

തലുനം, ചന്ദ്രമാ-സ്ത്രീകൾ കഴുത്തിൽ കെട്ടുന്ന ആഭരണം

തലേക്കല-കഴിഞ്ഞകാലം.

തലേക്കൊല്ലം-കഴിഞ്ഞവത്സരം.

തലേക്കുറം-ചന്ത.

തലേന്ന് -കഴിഞ്ഞദിവസം.

തലോടൽ ശരീരത്തിൽ പതുക്കെ തിരുമ്മുക.

തലോടുന്നു-ശരീരത്തിൽ പതുക്കെ തിരുമ്മുന്നു.

തലോദരി-ഭാര്യ, സ്ത്രീ.

തലോദാ-നദി.

തല്ലജം-കാട്ട്.

തല്പകൻ-മെത്തവിരിക്കുന്നവൻ, കിടക്കുന്നതിന്ന കിടക്ക തയ്യാറാക്കുന്ന ഭൃത്യൻ.

തല്പകീടം-മൂട്ട.

തല്പനം-൧ ആനയുടെ മുതുക്. ൨. മുതുകിലെ എല്ലില്ലാത്ത മാംസം.

തല്പം-൧. മെത്ത, കിടക്ക. ൨. മാളിക, മേട, നിലമേട. ഇതിൽ ഉറച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ൩. ഭാര്യ.

തല്ലലം-ആനയുടെ മുതുകിലെ എല്ല്.

തല്ല്-അടി.

തല്ലജം-൧ ശ്രേഷ്ഠം, പ്രശസ്തം. ഉ-ം, തരുണീതല്ലജം = പ്രശസ്തയായ തരുണി.

ഇതു സമസ്തപദത്തിൽ ചേർന്നതായിട്ടല്ലാതെ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടു വരുന്നില്ല.

൨ ശ്രേഷ്ഠ്യം.

തല്ലം-൧. ചിറ, കുളം, ൨. കുഴി.

തല്ലി-൧ യുവതി ൨. വരുണന്റെ ഭാര്യ. ൩ വള്ളം.

തല്ലികാ-ഇഞ്ച

തല്ലുകൊള്ളി-പതിവായി തല്ലു (അടി) കൊള്ളുന്നവൻ, ദുസ്സാമർത്ഥ്യക്കാരൻ.

തല്ലുകൊള്ളിത്തരം-ദുസ്സാമർത്ഥ്യം.

തല്ലുന്നു-വടികൊണ്ടും മറ്റും അടിക്കുന്നു. (കാ ക്രി. തല്ലിക്കുന്നു.)

തവ-(സംസ്കൃതത്തിൽ) നിന്റെ, നിനക്ക.

തവ-പട്ടാളത്തിലെ ഒരു വാദ്യം.

തവക്ഷീരം-നൂറമരത്താം.

തവണ-൧. ഊഴം ൨. അവധി, ൩. സമയം.

തവണക്കച്ചീട്ട്-തവണവച്ചു കൊടുക്കുന്നതിന്ന സമ്മതിച്ചെഴുതിയ ചീട്ട്.

തവണക്കാരൻ-൧. തവണപ്പണം കൊടുക്കുന്നവൻ. ൨. തവണപ്പണം കൊള്ളുന്നവൻ.

തവണപ്പണം-തവണയ്ക്കു കൊടുക്കുന്ന പണം.

തവണമുടക്കം-തവണയ്ക്കു വിരോധം വരുത്തുക.

തവരാജം-ഒരുമാതിരി പഞ്ചസാര.

തവർഗ്ഗം-(വ്യാകരണത്തിൽ) ത, ഥ, ദ, ധ, ന ഈ വ്യഞ്ജനങ്ങളുടെ പേർ.

തവല, തമല-ഒരുമാതിരി ഓട്ടുപാത്രം, മൊന്ത.

തവള, തമള-ഒരു ജന്തു, മാക്രി. പര്യായങ്ങൾ-ഭേകം, മണ്ഡൂകം, വർഷാഭ്വ, ശാലൂരം, പ്ലവം, ദർദ്ദുരം.

തവളക്കുഞ്ഞു അല്ലെങ്കിൽ പെൺതവളക്ക പര്യായങ്ങൾ-ഭേകി, വർഷാഭ്വി. തവള വാതത്തെ ശമിപ്പിക്കും. മൂത്രത്തടവു തീർക്കും. ജലത്തിലിരിക്കുന്ന തവളകൾക്കു ഈ ഗുണം ചേരുകയില്ല. ജലത്തിലുണ്ടായാലും അല്പം വളർന്നാൽ കരയിൽകയറി ദേഹം മറച്ചിരിക്കും. നാവു കാണുകയില്ല. കല്ലിന്റെ പോട്ടിലുമിരിക്കും. ആഹാരമില്ലെങ്കിലും ശരീരപുഷ്ടിയുണ്ടായിരിക്കും. ഈ വർഗ്ഗത്തിനു പെരുന്തവളയെന്നു പറയും. തമിഴിൽ-തവളൈ. ഇംഗ്ലീഷിൽ-Frog ഫ്രോഗ്.

തവളമുട്ടിൽ-തവളക്കുഞ്ഞു്.

തവി-ന. ചിരട്ടക്കയിൽ. വ. വെള്ളികൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന ഒരുമാതിരി തവി. ന. എണ്ണത്തുടം.

തവിടു്-ന. അരിയുടെ പുറമേയുള്ള ചെമ്മൺപൊടി. വ. അരിച്ചപ്പൊടി.

തവിട്ട-ഒരു പാമ്പ്.

തവിട്ടുകിളി-ഒരുവക വെട്ടുക്കിളി.

തവിട്ടുണ്ട-ഒരു പലഹാരം.

തവിഷീ-നദി.

തവിഷ്യാ-ബലം, ഊക്കു്.

തവിഴാമ-ഒരു പച്ചമരുന്നു്, തഴുതാമ.

തവീഷം-ന കടൽ, സമുദ്രം. വ. സ്വർഗ്ഗം. ന. പൊന്നു്.

തവ്വു്-ന. സമയം, തക്കം. വ. അവസരം ന. ഉത്തരം.

തള്ളടക്കിപ്പറയുന്നു-പറഞ്ഞു മടക്കംവരുത്തുന്നു.

തഷ്ടം-വി. ചെത്തിക്കുറയ്ക്കപ്പെട്ട. പര്യായങ്ങൾ-ത്വഷ്ടം, തക്ഷ്ണം, തനൂകൃതം.

തസ്കരത-ന. മോഷണം. വ. കള്ളം.

തസ്കരൻ-കള്ളൻ. അതു (ചെയ്തും) ചെയ്യുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

തസ്കരം-ന. അടവിക്കാച്ചാലം. വ. മലങ്കാര. ന. ചെവി.

തസ്കരി-മുൻകോപമുള്ള (കടുംകോപമുള്ള) സ്ത്രീ.

തസ്കരിക്കുന്നു-മോഷ്ടിക്കുന്നു.

തസ്ഥു-വി. സ്ഥാവരമായുള്ള.

തസ്മാൽ-അ. അതു ഹേതുവായിട്ടു്.

തഹശീൽദാർ-ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥൻ. (പെഷ്യൻഭാഷ.)

തള-ന. കാലിൽ ഇടുന്ന ഒരാഭരണം. പര്യായങ്ങൾ-ഹംസകം, പാദകടകം. വ. വിലങ്ങു്. ന. ചില മൃഗങ്ങളുടെ കാലു തമ്മിൽ കെട്ടുക, ചില മൃഗങ്ങളെ കെട്ടി നിറുത്തുക.

തള എന്നതു ചോളഭാഷാപദമാണു്.

തളക്കല്ലു്-ചവുട്ടിനടപ്പാൻ തക്കവണ്ണം നിരത്തിയിടുന്ന കല്ലു്.

തളപിരിഞ്ഞ-യഥേഷ്ടം സ്വാതന്ത്ര്യമായി സഞ്ചരിക്കുന്ന. (പ-മ)

തളപ്പു്-ന. ചങ്ങലകൊണ്ടോ കയറുകൊണ്ടോ കെട്ടുക. വ. മരത്തിൽ കേറുമ്പോൾ കാലിൽ ഇടുവാൻ വട്ടത്തിൽ കെട്ടിയ വള്ളി.

തളയ്ക്കുന്നു-ചങ്ങലകൊണ്ടോ കയറുകൊണ്ടോ കെട്ടുന്നു.

'മാട്ടകരിമഹിഷികരികങ്ങളും പുന-
രാട്ടകളെന്നിവയങ്ങുതളപ്പാൻ'
(പ്രദോഷമാഹാത്മ്യം തുള്ളൽ)

തളം–പ്ര. ദേവനത്തിൻ്റെ പണിതുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു സ്ഥലം. വ. തളിരം. ന. തലയിലിടുന്ന മരുന്ന്. (തല്പം ആണ് തളം ആയത്.)

തളരുന്നു–പ്ര. ക്ഷീണിക്കുന്നു. വ. വാടുന്നു. ന. ആറുന്നു. (പ-മ)

തളർച്ച–ക്ഷീണം, ആലസ്യം.

തളത്തു–കാച്ചു.

തളത്തുക–ആറിക്കുക, തണുപ്പിക്കുക, അഴയ്ക്കുക. (പ-മ.)

തളവ്വാതം–ഒരുമാതിരി വാതരോഗം.

തളവാടം–പ്ര. പണിക്കോപ്പ്. വ. പണിക്കോപ്പുകൾ ഇട്ടിരിക്കുന്ന സ്ഥലം.

തളാസ്സ്, ത്ലായിപ്പ്–മരത്തിൽ കേറുന്നതിനു വട്ടത്തിൽ കെട്ടി കാലിൽ ഇടുന്ന വള്ളി.

തളി–പ്ര. കൈയിൽ ജലംകോരി നിലത്തു തുള്ളിതുള്ളിയായി വീഴിക്ക. വ. മലയാളത്തിൽ പ്രധാനമായ ചില ക്ഷേത്രങ്ങളുടെ പേർ.

തളിക, തളികം–ഭക്ഷിപ്പാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു പാത്രം.

തളിക്കുന്നു–ജലം കൈയിൽ കോരി ഇറ്റിറവീഴ്ത്തുന്നു.

തളിച്ചുകളി–പ്ര. പുലകഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളകുളി. വ. അശുദ്ധി നീങ്ങുവാനുള്ള കുളി.

തളിതം പ്ര. നനച്ചിട്ട സ്ഥലം. വ. കട്ടിൽ ന. മെത്ത.

തളിമം–പ്ര. കത്തിൽ അറ്റത്ത വലക. വ. തുകല്പ്. ന. മര.

തളിർ–കിളുന്ത്, കന്ന്. (പ-മ.) പര്യായങ്ങൾ–പല്ലവം, കിസലയം.

തളിക്കുരം–ഒരുവക മരമുള്ള വൃക്ഷം.

തളിക്കുന്നു–തളിരണിയുന്നു.

തളിക്കില–കിളുന്തില, പുത്തില. പര്യായങ്ങൾ–വല്ലരി, മഞ്ജരി.

തളിപ്പ്–തളിക്കുക.

തളിമ–തളിക്കുക.

തളുതം–തളിരം.

തള്ള്–ഉന്ത്.

തള്ള–അമ്മ, മാതാവ്.

രാമാനുജന്മാരോട് അറിയിക്കുമ്പോൾ 'പഴന്തള്ള' എന്നു വേണ്ടതാണ്. (അടിയാൻ എന്നതു നോക്കുക.)

തള്ളക്കുറ്–അമ്മയുടെ അവകാശം.

തള്ളച്ചി–പന്നി.

തള്ളൽ–ഉന്തൽ.

തള്ളവഴി–അമ്മയുടെ പരമ്പര.

തള്ളവിരൽ–പെരുവിരൽ.

തള്ളാക്കൊട്ട–മീൻപിടിക്കുന്ന കൊട്ട.

തള്ളിവിടുക–ഉന്തിഅയക്കുക.

'സീതാതീർക്കുന്നതലയോ
കോരളംതള്ളിവിട്ടാൻ'
(മയൂരസന്ദേശം)

തള്ളുന്നു–പ്ര. ഉന്തുന്നു. വ. പുറത്തുകളയുന്നു.

തള്ളപ്പടി–തള്ളിക്കൂടെയുള്ള്.

തള്ളേറ–തള്ളൽ

തള്ളേറുകാരൻ–പ്ര. പോക്കിരിയായുള്ളവൻ. വ. ധിക്കാരിയായവൻ.

തഴ–പ്ര. ഒരുമാതിരി കൈത. വ. ഒരുമാതിരി കൊടിക്കൂറ. ന. ചെങ്കൊടി. ദ. വെഞ്ചാമരം. (പ-മ.)

തഴക്കം–ശീലം, പരിചയം.

തഴക്കുന്നു–പരിചയിക്കുന്നു.

തഴച്ച–വളർച്ച, വളൎന്ന.

തഴതാ–തഴച്ചു.

തഴപ്പാ–തഴകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പായ്, ഉറപ്പുള്ള പായ്.

തഴപ്പ്–പ്ര. തഴപ്പ്. വ. വളർച്ച.

തഴമ്പ്- ആയുധങ്ങളും മുതലായവയുടെ പെരുമാററം മുതലായതു ഹേതുവായിട്ടു ശരീരത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന തൊലിക്കട്ടി.

തഴയ്ക്കുന്നു-വർദ്ധിക്കുന്നു, വളരുന്നു. (സ. ക്രി. തഴപ്പിക്കുന്നു.) (പ-മ.)

തഴി-എണ്ണയിൽ മുക്കി വ്രണത്തിൽ ഇടുന്ന തുണി.

തഴുകൽ-ആശ്ലേഷം, ആലിംഗനം.

തഴുകുന്നു- കെട്ടിപ്പിടിക്കുന്നു, ആശ്ലേഷം ചെയ്യുന്നു, പുണരുന്നു, തലോടുന്നു. (പ-മ.)

തഴുത്-൧. സാക്ഷ ൨. ഓടാമ്പൽ.

തഴുതണം, തഴുതണ്ണം-ഒരുവക ദീനം

തഴുതാമ-ഒരു പച്ചമരുന്ന്.

തഴുതാവൽ-ഒരു പച്ചമരുന്ന്.

തഴ്ത്ത-തഴച്ച. (പ-മ.)

തഴൈ-തഴ=മയിൽപീലി. (പ-മ.)

തറ-൧. പടുത്തുണ്ടാക്കിയ സ്ഥലം, സ്ഥലം ൨. ആണിതറപ്പ്. (പ-മ.)

തറകെട്ട്-വീട്ടിന്റെ അസ്ഥിവാരം ഇടുക, കല്ലുകെട്ടുക.

തറച്ചിൽ-൧. ആണിയും മററും തറയ്ക്കുക. ൨. പററിഉറയ്ക്കുക.

തറയുന്നു-ഉറയ്ക്കുന്നു. (സ. ക്രി. തറയ്ക്കുന്നു. കാ. ക്രി. തറപ്പിക്കുന്നു)

തറയ്ക്കുന്നു-൧. ആണിയും മററും അടിച്ചു കേററുന്നു. ൨. ഉറപ്പിക്കുന്നു. (കാ. ക്രി. തറയ്പ്പ്)

തറയ്പ്പ്-ആണിഅടിച്ചു കേററുക.

തറവാട്-൧. കുടുംബം ൨. ഭവനം.

തറവാടി-തറവാട്ടുകാരൻ.

തറവാട്ടുമുതൽ-കുടുംബസ്വത്ത്, വീട്ടുമുതൽ.

തറി-൧. നൂല് നൂല്ക്കുന്ന തറിമരം. ൨. തൂണ്. ൩. കാൽ. ൪. തരം, ജാതി.

തറിക്കുന്നു - മുറിച്ചുകളയുന്നു, മുറിക്കുന്നു. (പ-മ.)

തറിച്ചക്ക-കറിക്കുവെട്ടിയ ചെറിയചക്ക

തറിനാക്ക്-തറിമരത്തുണ്ട്.

തറിപ്പ്-മുറിച്ചുകളക.

തറിമുറണ്ട്-ന്യായമല്ലാത്ത സിദ്ധാന്തം, ശാഠ്യം.

തറിയിടുന്നു-൧. തറിമരം നാട്ടുന്നു. ൨. പത്തൽ നാട്ടുന്നു.

തറുതക്കട്ടം-സിദ്ധാന്തം.

തറുതല-ദുർയ്യുക്തി.

തറുന്നു-താറടുക്കുന്നു.

തറുപ്പ്-പൊടിതുടപ്പാൻ രോമം പറിച്ചുണ്ടാക്കിയ സാധനം.

തറുവിക്കളഞ്ഞു-ഒളിച്ചുപോയി.

തററുടുക്കുന്നു- ഞൊറിഞ്ഞു താറുവച്ചുടുക്കുന്നു.

താററുടുപ്പ്-ഞൊറിഞ്ഞുടുപ്പ്; തററുടുക്കുക

താ

താ-തന്നാലും, തരിക.

താകരം-ചാരായം.

താക്കരി-വലിയ കള്ളൻ.

താക്കി-സാക്ഷി.

താക്കിഴായ്-തഴുത്.

താക്കീതു-ശാസന, മാപ്പ്.

താക്ക്-൧. അടി, മുട്ട്. ൨. സമയം, തക്കം. ൩. മുഴക്കം.

താക്കുക- അടിക്കുക, മുട്ടുക, മുഴക്കുക. (പ-മ.)

'വാമഭാഗമൊരുമിച്ചുതാക്കിയും'

(ഭാഷാനൈഷധചമ്പു)

താക്കഴ-സാക്ഷ.

താക്കോൽ-താഴ തുറപ്പാൻ ഇരുമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു വസ്തു.

താക്ഷ്ണ്യൻ, താക്ഷ്യായനൻ-ആശരിയുടെ മകൻ.

താങ്കൾ-താൻ എന്ന സർവ്വനാമപദത്തിന്റെ പൂജകബഹുവചനം.

താങ്ങ്-പ്ര. സഹായം ഉ. ഊന്ന്. ന ങ്ങടി.

താങ്ങൾ, തമ്മൾ, തമ്മ്-താൻ എന്ന സർവ്വനാമത്തിന്റെ ബഹുവചനം. ഏതാനും വിഭക്തികളിൽ പ്രയോഗിച്ചു വരുന്നു.

തങ്ങൽ-സഹായം.

താങ്ങൾ-താങ്കൾ.

താങ്ങിടുന്നു-പ്ര. തടയായിട്ടു വല്ലതുമിടുന്നു. ഉ. ഊന്നുകൊടുക്കുന്നു.

താങ്ങുന്നു-സഹായിക്കുന്നു, വഹിക്കുന്നു, രക്ഷിക്കുന്നു

താങ്ങുന്നു- വ്രണങ്ങളിലും മറ്റും മുട്ടി വേദനപ്പെടുത്തുന്നു (സ ക്രി. താക്കുന്നു)

താച്ചി-മുലകൊടുക്കുന്ന അമ്മ, ചെറിയമ്മ

താട-പ്ര പശുക്കളുടേയും മറ്റും കഴുത്തിനു കീഴത്തെ ഭാഗം (തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്നത്.) പര്യായങ്ങൾ-സാസ്നം, ഗളകംബളം. ഉ. കോഴിപ്പൂ A cock's comb.

താടക, താഡക, താരക-ഒരു രാക്ഷസി.

മാരീചന്റെ അമ്മ. സുന്ദൻ എന്ന അസുരന്റെ പുത്രി. സുകേതു എന്ന യക്ഷന്റെ പുത്രി എന്നും അഭിപ്രായമുണ്ട്. അഗസ്ത്യശാപംനിമിത്തം രാക്ഷസിയായി ഗംഗാതീരത്തിലെ താടകാവനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കവെ ശ്രീരാമൻ വധിച്ചു താടകയുടെ ഭർത്താവ്-സുന്ദൻ എന്ന യക്ഷന്റെ ഭാര്യയായ സുന്ദരി അഗസ്ത്യനെ ഉപദ്രവിക്കയാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശാപം ഹേതുവായിട്ടു രാക്ഷസിയായി

താടകേയൻ-മാരീചൻ

താടങ്കം-സ്ത്രീകൾ ധരിക്കുന്ന പൊന്നാലുണ്ടായ കർണ്ണാഭരണം, കാതില. പര്യായങ്ങൾ-കർണ്ണികാ, താലപത്രം.

താടി-പ്ര. വായുടെ താഴത്തെ ഭാഗം. പര്യായം-ചിബുകം. ഉ. മീശ. [താടിയെല്ല് = ഹനു.]

താഡകാഫലാ-ഏലത്തരം.

താഡനി-ചമ്മട്ടി.

താഡ:, താഡനം-അടി.

താഡങ്കം-സ്ത്രീകളുടെ കാതിലിടുന്ന ഒരാഭരണം. [താടങ്കം എന്നതു നോക്കുക.]

താഡി-പ്ര കടപ്പന. ഉ. ഒരുവക ആഭരണം.

താഡിക്കുന്നു-അടിക്കുന്നു [സ. ക്രി. താഡിപ്പിക്കുന്നു.]

താഡിത-വി. അടിക്കപ്പെട്ട.

താണ-വി. അല്പമുള്ള

താണജാതി-കീഴ്ജാതി.

താണ്ടുന്നു-പ്ര. കടക്കുന്നു, ചാടിക്കടക്കുന്നു.

'കായൽതാണ്ടുന്നകണ്ടാൽ'

(മയൂരസന്ദേശം)

ഉ. വെട്ടുന്നു. [താണ്ടുന്നു എന്ന ശബ്ദവും അപൂർവ്വം ചില നിഘണ്ടുക്കളിൽ കാണുന്നുണ്ട്.]

താണ്ഡവക്കാരൻ-നർത്തകൻ.

താണ്ഡവതാലികൻ-നന്ദികേശൻ, തണ്ഡി, ശിവന്റെ ഭൃത്യൻ.

താണ്ഡവപ്രിയൻ-ശിവൻ.

താണ്ഡവം-പ്ര നാട്യം, നൃത്തം. തണ്ഡു എന്ന ഋഷിയാൽ പറയപ്പെട്ടത് എന്നർത്ഥം. മറ്റു പര്യായങ്ങൾ-നടനം, നാട്യം, ലാസ്യം, നൃത്യം, നർത്തനം ഉ. ഒരുവക പുല്ല്.

താന്മ വണക്കം, താഴ്മ, വിനയം. (പ മ.)

താന്മപ്പെടുന്നു-വണക്കപ്പെടുന്നു. [സ ക്രി. വണക്കപ്പെടുത്തുന്നു.]

താത-വി വന്ദിക്കപ്പെട്ടവൻ, വളരെ നല്ല.

താതജനയിത്രികം- അച്ഛനമ്മമാർ [താതൻ=അച്ഛൻ. ജനയിത്രി=അമ്മ]

താതൻ-അച്ഛൻ. പുത്രശരീരത്തെ ഉണ്ടാക്കിയവൻ, കലത്തെ നിർമ്മിക്കുന്നവൻ, വിസ്തരിപ്പിക്കുന്നവൻ ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം.

താതനം-കരിങ്കുരികിൽ.

താതിരി-ഒരു വൃക്ഷം, അതിന്റെ പൂവ്. പര്യായങ്ങൾ - അഗ്നിജ്വാലം, സുഭിക്ഷം, ധാതകി, ധാതുപുഷ്പികം.

താതിരി-പിത്തം, വിഷം, അതിസാരം, തണ്ണീർദാഹം, കൃമി, രക്തദോഷം, വിസർപ്പം, വ്രണം, പ്രവാഹിക (മുക്കൽ) ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും. ലഹരിയുള്ളതാണ്. ഗർഭസ്ഥാപനമാകുന്നു. ഇം— Grislea tromentosa ഗ്രീസിലിയാടോമെന്റാസാ.

താത്തുന്നു-ക്രി. താഴെയാക്കുന്നു ൨. അമർത്തുന്നു.

താൽക്കാലിക-വി. അപ്പോഴുണ്ടായ.

താൽപര്യപ്പെടുന്നു- ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടുന്നു. [സ. ക്രി. താൽപര്യപ്പെടുത്തുന്നു]

താൽപര്യം-ക. ശ്രദ്ധ. ൨. ഉത്സാഹം. ൩. സാരം.

താൽപര്യം- തൽപരം = അത്യാസക്തം. ഇതിൽനിന്നു താൽപര്യം എന്നതുണ്ടായി. ഇതുപോലെ ഇദംപരം=ഇതുമാത്രം ഇതിൽനിന്നു ഐദംപര്യം എന്നതുണ്ടായി. താൽപര്യത്തോടുകൂടിയവൻ=തൽപരൻ, പ്രസക്തൻ, ആസക്തൻ.

താദർത്ഥ്യ -അതിനായിക്കൊണ്ടുള്ളഅവസ്ഥ

താദാത്മ്യ -തൽസ്വരൂപത.

താദൃശ-വി അപ്രകാരമുള്ള.

താൻ-ആരെ ഹിച്ചു പറയുന്നുവോ അയാളെ നിർദ്ദേശിക്കുന്ന സർവ്വനാമം.

താൻ-അ. തനിച്ച്, അത്രേ.

താന്ത-വി. ക. ക്ഷീണിച്ച

'താന്തംപ്രക്ഷാളഗണ്ഡം വമദമൃദസ്രം'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

൨. താപത്തോടുകൂടിയ.

'സഹിതംശുചാദമനമമരാന്തസേ
മതിതാന്തയായ വരോട്ടുചേ'
(നളചരിതം കഥകളി.)

താന്തൻ-ഖിന്നൻ, ക്ഷീണിച്ചവൻ.

താന്താങ്ങൾ-അവരവർ.

താന്തോന്നി-തനിക്കു ബോധിച്ചതുപോലെ നടക്കുന്നവൻ, ദുർബുദ്ധി.

താന്തോന്നിത്തം-സ്വാതന്ത്ര്യം.

താന്ത്രിക-തന്ത്രത്തെ സംബന്ധിച്ച.

താന്ത്രികൻ-ക ഏതെങ്കിലും ശാസ്ത്രതത്വങ്ങളെ അറിഞ്ഞവൻ. മറ്റൊരുപര്യായം-ജ്ഞാതസിദ്ധാന്തൻ. ൨. വിദ്വാൻ. ൩. തന്ത്രംപഠിച്ചവൻ, സൂത്രക്കാരൻ

താന്ത്രിക--ഒരു ദീനം, സന്നി എന്ന ദീനത്തിൽ ഒരുവക

താനക്കിഴി-തഞ്ചാവൂ ബ്രാഹ്മണർക്കു കൊടുക്കുന്ന ഒരു പണക്കിഴി.

താനപ്രദാനം - ശ്രുതിപിടിക്ക എന്ന വേല.

താനം-ക രാഗം ൨. പാട്ട് ൩. നൂൽ. ൪. പരപ്പ്, വിസ്തീർണ്ണം.

താനവം-ചെറിയതു, മെലിഞ്ഞതു്.

'ഹാന്യപ്രദാതാനവമാസസാദ'

താനൂരം-നീർച്ചുഴി.

താനേ-അ. തനിച്ച്, താൻതന്നെ.

താനേതന്നെ-അ. തന്നത്താനെ, താൻതന്നെ

താന്നി-ഒരു വലിയ വൃക്ഷം, പര്യായങ്ങൾ-വിഭീതകം, അക്ഷം, തുഷം, കർഷഫലം, ഭൂതാവാസം, കലിദ്രുമം.

താന്നി—കാസം, അക്ഷിരോഗം, ഭ്രമ, കൃമി, ഇക്കിൾ, വായുമുട്ടൽ, വക്ത്രരോഗം, ഒച്ചയടപ്പ്, മലബന്ധം, കണ്ഠരോഗം, രക്തദോഷം, ജരാനര ഇവയ്ക്കു നന്ന്. എണ്ണ തലമുടിക്കു നിറത്തെയും പുഷ്ടിയെയും ഉണ്ടാക്കും. മലത്തെ ഇളക്കും.

താന്നിക്കാ—താന്നിവൃക്ഷത്തിന്റെ കായ്.

താപജ്വരം—ഉഷ്ണജ്വരം.

താപത്യൻ—പു. തപതിയുടെ കുലത്തിൽ ജനിച്ചവൻ. ഉ. ഭീമൻ.

ചന്ദ്രവംശരാജാക്കന്മാരിൽ സംവരണനെന്ന ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയായിരുന്നു സൂര്യപുത്രിയായ തപതി. തപതിയുടെ പുത്രൻ കുരു.

'താപത്യാ സമുപഗതാസ്തപസ്വിവര്യാഃ'
(കിമ്മീരവധം കഥകളി)

ന. അർജ്ജുനൻ. ര്. തപതിയുടെ പിൻഗാമി.

താപത്രയം—പു. ആദ്ധ്യാത്മികം, ആധിഭൗതികം, ആധിദൈവികം ഇവമൂന്നും.

ആദ്ധ്യാത്മികം—ആത്മാവിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ദുഃഖം. ആധിഭൌതികം—പഞ്ചഭൂതങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ദുഃഖം. ആധിദൈവികം—ദൈവികമായ ദുഃഖം. ദൈവത്തിങ്കൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖം.

ഉ. അനക്ഷരസാക്ഷരണം, ദുഷ്പ്രഭുസേവനം, ലംബാധരാലിംഗനം ഇവ നം പ്രാപഞ്ചികതാപത്രയങ്ങളാകുന്നു

താപനൻ—സൂര്യൻ ('തപനസ്താപനോ രവിഃ' എന്ന സംസാരാവർത്തം.)

താപനം—ചേരമരം.

താപം—പു ദുഃഖം ഉ. മഞ്ഞ്, ചൂട്.

താപശമനകരമായുപായം — ഈശ്വരപൂജ, ബുദ്ധിമാന്മാരെ അനുസരിക്ക, വിദ്വാന്മാരെ ബഹുമാനിക്ക, പരമാർത്ഥങ്ങളെ വെളുക്കുക ഇവ നാലും.

താപസതരു, താപസദ്രുമം — ഓടമരം. താപസന്മാരുടെ വൃക്ഷം എന്നർത്ഥം.

[ഇതു വാസ്തവത്തിൽ ലതാസാദൃശ്യമാണ്. ഓടവള്ളി എന്നുപറയാറുമുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഫലത്തെ താപസന്മാർ ഭക്ഷിക്കുന്നു. എണ്ണയും മറ്റുംകൂടി അവർ ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്].

താപസൻ—മഹർഷി, ബ്രഹ്മചര്യവിഹിതതപസ്സുള്ളവൻ. മറ്റു പര്യായങ്ങൾ—തപസ്വീ, പാരികാംക്ഷി.

താപസപത്ര(ക)ം—മക്കിപ്പൂവ്.

താപസം—കൊക്ക്.

താപസീ—തപസ്സുചെയ്യുന്ന സ്ത്രീ

താപസപ്രിയ—മുന്തിരി.

താപസപ്രിയം—മുരംമരം.

താപിഞ്ഛം—പച്ചിലമരം. വെയിലിൽ തളർന്നു വരുന്നവരെ തണലിൽ ഇരുത്തി രക്ഷിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. താപിച്ഛം, താപിഞ്ജം ഇങ്ങിനെയും പാഠം കാണുന്നു.

മലയാളത്തിൽ 'താപിഞ്ഛം' എന്ന പ്രയോഗമാണ് ഉത്തമം. പഴയതുള്ള നടപ്പും അപ്രകാരമാകുന്നു].

താപ്പ്—പു. തരവ്. ഉ. ലാഭം. ന. ദൌർഭാഗ്യം. ര്. സ്വഭാ.

താപ്പാകുന്നു—ഫലിക്കുന്നു. [സം. ക്രി. താപ്പാകുന്നു].

താപ്പാക്കുന്നു—കാട്ടാനയെ ഇണക്കുന്നതിനു നാട്ടാനയെ കൂട്ട കെട്ടുന്നു.

താപ്പാന—പു. കാട്ടാനയെ കുഴിയിൽനിന്നു കയറ്റുന്ന നാട്ടാന. ഉ. ശേഷിയുള്ളവൻ.

താപ്പിടി, താറ്റുപ്പിടി—കാലം(ത്)പെരുക്കുക; ഉരമ്മണിക്കുക.

താപ്പുകാണുന്നു-അളവു പരീക്ഷിക്കുന്നു.

താപ്പുക്രുട്ടുന്നു-ഒളിക്കുന്നു. [സ. ക്രി. താപ്പുക്രുന്നു].

താപ്പുനോക്കുന്നു-അളവുപരീക്ഷിക്കുന്നു.

താപ്യം-മാക്കിരക്കല്ലു്.

താമര-വെള്ളത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഒരുമാതിരി ചെടി.

[താമരയുടെ പൂവു്-കഫം, രക്തദോഷം, പിത്തം, ഭ്രമം, ശ്രമം, വിഷം, തണ്ണീർദാഹം, നേത്രരോഗം, ഛർദ്ദി മുതലായവകളെ നന്നു്. തമിഴിൽ-താമരൈ. ഇംഗ്ലീ-Lotus ലോട്ടസ്. താമരക്കിഴങ്ങു്-ഇതിനു താമരവളയത്തിന്റെ ഗുണം തന്നെ. വിശേഷിച്ചു കഫത്തിനും ചുമക്കും നന്നു്. വിഷ്ടംഭത്തെ ചെയ്യും. പര്യായങ്ങൾ-കരഹാടം, ശിഫാകന്ദം. താമരത്തണ്ടു്-നാളം. താമരക്കുരു-പിത്തം, ഛർദ്ദി, രക്തദോഷം ഇവകളെ നന്നു്. മലത്തെ പിടിപ്പിക്കും. രുചികരമാണു്, ബലം, വാതകഫങ്ങൾ ഇവയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. വിഷ്ടംഭത്തെ ചെയ്യും. ഗർഭസ്ഥാപനകരമാണു്. സം-പത്മബീജം. ഇം-Seed of the lotus സീഡ് ഓഫ് ദി ലോട്ടസ്].

താമരക്കിളി-ഒരു പക്ഷി.

ഈ പക്ഷി മിക്കവാറും താമരയിലയിൽ ശയിക്കുന്ന ഹേതുവായിട്ടു് 'താമരക്കിളി' എന്ന പേരുണ്ടായി. ഇതിന്റെ മാംസം-വാതം, രക്തദോഷം, പിത്തം ഇവകളെ നന്നു്. മലമൂത്രങ്ങളെ പുറത്തുകളയും. സംസ്കൃതത്തിൽ-പുഷ്കരശായിക

താമരക്കുളം-താമരയുള്ള പൊയ്ക

താമരക്കോഴി-വെള്ളത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന ഒരു പക്ഷി.

താമരനൂൽ - താമരത്തണ്ടിനകത്തുള്ള നൂൽ.

താമരപ്പൂമകൾ-ലക്ഷ്മീദേവി.

'താമരപ്പൂമകൾതൻ കോമളപ്പെൺമണിയുടെ'
(കാചലവൃത്തം വഞ്ചിപ്പാട്ടു്)

താമരപ്പൂവു്-വെള്ളത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഒരുമാതിരി പൂവു്. പര്യായങ്ങൾ-പത്മം, നളിനം, അരവിന്ദം, മഹോൽപലം, സഹസ്രപത്രം, കമലം, ശതപത്രം, കുശേശയം, പങ്കേരുഹം, താമരസം, സാരസം, സരസീരുഹം, ബിസപ്രസൂനം, രാജീവം, പുഷ്കരം, അംഭോരുഹം.

താമരപ്പൊയ്ക - താമരയുള്ള പൊയ്ക. പര്യായങ്ങൾ-പത്മാകരം, തടാകം, കാസാരം, സരസീ, സരസ്സ്.

ആദ്യത്തെ രണ്ടും വിസ്തീർണ്ണവും അഗാധവും അകൃത്രിമവുമായിരിക്കും. പിന്നത്തെ മൂന്നും കൃത്രിമമായ പൊയ്ക. താമരപ്പൊയ്കയിലെ വെള്ളം കഫം, രക്തദോഷം, പിത്തം, വിഷം, ഛർദ്ദി, മൂത്രകൃച്ഛ്റം, കൃമി, മെലിവു്, ചുഴൽച്ച, സർവാംഗസന്താപം ഇവകളെ നന്നു്. വിഷ്ടംഭത്തെ ഉണ്ടാക്കും. വാതത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. സ്തനദാർഢ്യകരമാകുന്നു. സം-പദ്മിനി. തമി-താമരൈക്കുളം. ഇം-A pond abounding in lotuses എ പോണ്ഡ് എബൌണ്ഡിങ് ഇൻലോട്ടസെസ്.

താമരം-ന. ജലം, ൨. നെയ്. 'താമരം ഘൃതമസ്ത്രീഷു'-(ഭരണിവചനം).

താമരമുള്ള-ഒരുവക [illegible]. [ചക്കീലാ എന്നു നോക്കുക].

താമരവല്ലി-താമരയുടെ അകത്തുള്ള അല്ലി.

ഇതു തണ്ണീർദാഹം, പിത്തം, കഫം, വീക്കം, വിഷം, രക്താർശസ്സ്, സർവാംഗസന്താപം ഇവയെ നശിപ്പിക്കും. രുചികരമാണു്. മലത്തെ പിടിപ്പിക്കും. സം-കിഞ്ജല്കം. ഇം-ഫിലമെന്റ് ഓഫ് ലോട്ടസ് Filament of lotus

താമരവളയം—താമരയുടെ തണ്ടു്, പത്മ്യങ്ങളും മൂന്നാളും, ബിസം

പിത്തം, ജ്വരം, രക്തദോഷം, മൂത്രകൃച്ഛ്റം, സർവ്വാംഗസന്താപം, ഛർദ്ദി, നേത്രരോഗം ഇവ ശമിക്കും. മുലപ്പാൽ അധികമാക്കും. മുടികളെ കൊള്ളാം. വിഷ്ടംഭിയാണു്. മലത്തെ പിടിപ്പിക്കും വാതകഫശുക്രങ്ങളെ വർദ്ധിപ്പിക്കും ഇം The fibrous root of a lotus ദി ഫൈബ്രസ് റൂട്ട് ആഫ് എ ലോട്ടസ്.

താമരസം—പ്ര താമര. തമ്യത്തുമുകളിൽ (തളന്നുവരാൽ) തചിക്കപ്പെടുന്നതു്, താമരം=ജലം. ജലത്തിൽ ഉറങ്ങുന്നതു് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം വണ്ടുകളാൽ തചിക്കപ്പെടുന്നതെന്നുമാകാം. വ. ചൊന്. ന. ചെമ്പ്. ര. ഉല്പലമാല എന്ന വൃത്തത്തിന്റെ മറെറാരുപേർ.

താമരസാക്ഷി—വി. താമരപ്പൂപോലെ കണ്ണുള്ള.

താമരസാക്ഷൻ—വിഷ്ണു.

'താമരസാക്ഷന്റെ മമതൊടൊഴിഞ്ഞു'

(കല്യാണസൌഗന്ധികം തുള്ളൽ)

താമലകി—ഒരു പച്ചമരുന്നു്, കിഴുകാനെല്ലി, കീഴാനെല്ലി. തമിഴിൽ-അരനെല്ലി. ചെറിയനെല്ലി എന്നർത്ഥം.

താമസ—വി. മൂഢതയുള്ള.

താമസൻ—മൂഢൻ.

'താമസനായ ദശാനനാശ്രമം'

(രാമാ.)

താമസം—പ്ര. പച്ചില. വ. പാമ്പു്. ന. മൂങ്ങ.

താമസം—പ്ര, നേരമായിപ്പോക, താമസിക്ക. (സം) വ. മൂഢത ന. മടി. ര. കോപം.

താമസശീല—വി. മൂഢതയുള്ള.

താമസി—പ്ര ഇരുട്ടു് അധികമായ രാത്രി.

മറെറാരുപൎയ്യായം-തമിസ്രം വ. ഉഗ്രം. ന. നിരൃതിയുടെ ഭാൎയ്യ.

താമസിക്കുന്നു—പ്ര നേരംകുടപ്പോകുന്നു. വ. പാൎക്കുന്നു. ന. സമയംതെറ്റിക്കുന്നു. ര ചെയ്യാൻ മടിച്ചിരിക്കുന്നു. [സം. ക്രി താമസിപ്പിക്കുന്നു.]

താമിസ്രം—ഇരുട്ടുള്ള നരകം.

'താമിസ്രപ്രായമകിടനരകപ്പെരുവഴികളെ'

(രാമാ.)

താംബൂലപാത്രം—വെററിലത്തിറി.

താംബൂലപേടിക—വെററിലപ്പെട്ടി.

താംബൂലം—വെററില.

താംബൂലവല്ലി, താംബൂലവള്ളി—വെററിലക്കൊടി.

താംബൂലി—വെററിലക്കൊടി മനുഷ്യനു മുളയിയും ആസക്തിയും ചെയ്യുന്നു എന്നർത്ഥം.

താംബൂലികൻ—വെററിലവില്ക്കുന്നവൻ.

താമ്ര—വി. ചെമ്പുനിറമായ, ചെമ്പു, അല്പം ചെമന്ന

താമ്രകൎണ്ണിക—ചെമകണ്ണി.

താമ്രകം—ചെമ്പു്. ആശ്രയിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഒന്നും എന്ന ഒക്രമതാഴ്ചകൾ.

താമ്രകുട്ടി—വരുണന്റെ ആനയുടെ പിടി ചെമ്പുനിറമുള്ള ചെവിയോടു കൂടിയതു എന്നർത്ഥം.

താമ്രചൂഡകൻ—ചെമ്പുകൊണ്ടു പാത്രമുണ്ടാക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം

താമ്രകവര—വി. ചെമ്പിച്ചു കവരുന്നുള്ള

താമ്രക്ഷീരം—ചെമ്പിച്ചുകറുത്ത

താമ്രപ്രഭ—ഋഷഭാരംഭം.

താമ്രചൂഡം—പ്ര. കോഴി, പൂവൻകോഴി. തലയിൽ ചെമന്ന പൂവുള്ളതു എന്നർത്ഥം വ കക്കാവൃക്ഷം.

താമ്രത്രപുജം-വെള്ളോട്ട്.
താമ്രദ്വീപം-ലങ്ക.
താമ്രദ്രു-രക്തചന്ദനം.
താമ്രപത്രം-പു. ചെമ്പുതകിട്ട്. ൨. ത ണ്ടൻചീര. ൩. മുളംപ്ലാശ്ശ്.
താമ്രപുഷ്പം-കാട്ടുചെമ്പകം.
താമ്രപുഷ്പാ-പാതിരി.
താമ്രപുഷ്പികാ-നാല്ക്കോല്പക്കൊന്ന.
താമ്രഭസ്മം-ചെമ്പു പുടംവച്ച് എടുത്ത പൊടി.
താമ്രം-പു ചെമ്പ്. ൨. ചെമ്പുനിറം, ചെ മ്പ്പ്.
താമ്രമൂല-പു. മുക്കുറ്റി. ൨. ചെങ്കൊടി ത്തൂവ.
താമ്രവല്ലി-പു. ഒരുവക വള്ളി, ചെവ്വ ള്ളി. (ചെമ്പ്രാവള്ളി എന്നു ചിലർ)
ചിത്രകൂടദേശത്തിൽ താമ്രവല്ലി എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു, കഫം, മുഖരോഗം, ക ണ്ഠരോഗം ഇവകൾ നന്ന്. ഇതു ശ്രോത സ്സുകളിൽ തടഞ്ഞിരിക്കുന്ന കഫത്തെ പു റത്തുകളയും.
൨ മഞ്ചട്ടി.
താമ്രവീജം-മുതിര.
താമ്രവൃക്ഷം-പു. രക്തചന്ദനമരം. ൨. മുതിര.
താമ്രശാസനങ്ങൾ-ചെമ്പുപട്ടയങ്ങൾ.

(ഒരു മാതൃക.)

൨-ാം നമ്പർ ചെമ്പുപട്ടയം. ഇതു ക ലിവർഷം ൩൯൨൮-ാം ക്രിസ്തുവർഷം ൮൨൪ ൽ എഴുതിയതാകുന്നു. സ്ഥാണുര വിഗ്രഹപെരുമാൾ തിരുവിതാംകൂറിലെ യും കൊച്ചിയിലെയും ക്രിസ്ത്യാനികൾക്കു വേണ്ടി 'മരുവാൻ സാപ്പിർഈസോ' എന്ന ആളിന്റെ പേർക്കു കൊടുത്തിട്ടുള്ള പട്ടയമാണ്. അഞ്ചുകുടി എന്ന സ്ഥല വും ൨ വിട്ടുപേർ(സ്ഥാനമാനങ്ങൾ) ഈഴുകുടി തീയരെയും, എട്ടുകുടി ഇൗഴവ രയും ഒരുകുടി വണ്ണാനയും, തെങ്ങിൽ കയറുന്നതിനും ഉപ്പിനും ഉള്ള കരവും ആനക്കാർ കൊടുക്കേണ്ടും കരവും ആററിൽനിന്നും സ്വർണ്ണം അരിച്ചെടുക്കു ന്നതിനുള്ള കരവും മററും പള്ളിവക ക്കു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു എന്നാണു ഈ പ ട്ടയത്തിന്റെ സാരം. ഇതിൽ ഇരുപതു വാക്യകൾ ഉണ്ട്. ൪-ാംവകുപ്പിൽ ഒരു ഭാഗം താഴെ ചേർക്കുന്നു.

'നാലു വാതിലകത്തും വിളക്കും പൂ മിയാക കാരാൺമൈ കൊടുക്കമെട്ടത്തും കൊപ്പതവാരം അഞ്ചു വണ്ണവും മണി ക്കിരാമവും കൊൾവതാക'

താമ്രശിഖം, താമ്രശിഖി-കോഴി.
താമ്രസാര(ക)ം-രക്തചന്ദനം.
താമ്രസാരകം-കരിങ്ങാലി.
താമ്രസാരികം-പു രക്തചന്ദനം. ൨. ചെങ്കരിങ്ങാലി.
താമ്രസിന്ദൂരം-ചെമ്പു നീററിയ ഭസ്മം, താമ്രഭസ്മം.
താമ്രാ-പു. മലന്തിപ്പലി. ൨. താമ്രവല്ലി. ൩. ചെമന്ന കന്നി.
താമ്രാക്ഷ-വി. ചെമന്ന കണ്ണുള്ള.
താമ്രാക്ഷം-കയിൽ.
താമ്രാക്ഷി-പു. ചെമന്ന കണ്ണുള്ളവൾ. ൨. കയിൽപ്പേട.
താമ്രാധര-പു ചെമന്ന ചൊടിയുള്ള ൨. സൌന്ദര്യമുള്ള.
താമ്രാഭം-രക്തചന്ദനം.
താമ്രാർദ്ധം-വെള്ളോട്ട്.
താമ്രാഹ്വാ-മാണിക്യം.
താമ്രിക-വി. ചെമ്പുകൊണ്ടുള്ള.
താമ്രികം-ചെമന്ന കന്നി.
താമ്രികൻ-ചെമ്പുകൊണ്ടുപണിയുന്ന ഒരു ജാതിക്കാരൻ, ചെമ്പുകൊട്ടി.
താമ്ര്യ്ഞ്ഞ്-വി. ദേഷ്യമുള്ള.

'ഗ്രീഷ്മോഷ്മദ്യുതിതാമ്രാനനസരോജാം താം' (കിമ്മീരവധം കഥകളി)

തായ്ക്കിഴവി - കൂട്ടിക്കൊടുക്കുന്നവൾ, ഗണേരുക. A bawd.

തായ്ക്കോട്ട-കോട്ടയ്ക്കകം, രാജധാനി.

തായ്പുര-ഭവനത്തിന്റെ അറക്കെട്ട്, അകത്തെമുറി.

തായ്മരം-നില്ക്കുന്ന മരത്തിന്റെ ചുവടു മുതൽ കൊമ്പുവരെയുള്ള തടി.

തായ്വഴി, താവഴി-അമ്മവഴിക്കുള്ള കുടുംബശാഖ.

തായ്-അമ്മ.

തായനം-വർദ്ധനം.

തായം-ഒരുമാതിരി ചൂതുകളി.

തായാടുന്നു-ക്രി. കളിക്കുന്നു. വ. കൊമ്മയിടുന്നു.

തായാട്ട്-ക്രി. ധൃഷ്ടത, വ. നിന്ദ. ന. കള്ളം. ശ. തണ്ടുതപ്പിത്തം.

'തായാട്ടുകാട്ടുന്നശിശുക്കളെത്താൻ താഡിച്ചു ശിക്ഷിച്ചുവളർക്കാവണം' (ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം)

ര. തന്റേടം.

തായാട്ടം-ക്രി. കളി. വ. കൊമ്മ.

തായു-കള്ളൻ [വേദത്തിൽ പ്രയോഗം].

താര്-ക്രി. വല്ലരി. വ. പുഷ്പം.

താര-വി. ക്രി. അത്യുച്ചമായ. വ. ശക്തിയുള്ള.

താരക-ക്രി. നക്ഷത്രം. രാത്രിയുടെ പോക്കിനെ അറിയിക്കുന്നത്, തോണിക്കാർ കൊണ്ടു കടക്കുന്നത് ഇങ്ങിനെ അർത്ഥം. വ. കണ്ണിന്റെ കൃഷ്ണമണി. മനസ്സിനെ കടക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ന. ചൊറിയ കണ്ടു വെള്ളരി. ശ. ദേവതാളി. ര. മുത്ത്. ള. ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാര്യ (താര)

താരക-വി. ക്രി. രക്ഷിക്കുന്ന. വ. അക്കരെ കടത്തുന്ന.

താരകജിത്ത്-സുബ്രഹ്മണ്യൻ താരകാസുരനെ ജയിച്ചവൻ എന്നർത്ഥം.

താരകൻ-ക്രി. ഒരസുരൻ.

താരകനെ സുബ്രഹ്മണ്യൻ കൊന്നു. താരകാസുരൻ വജ്രാംഗന്റെയും വജ്രാംഗിയുടേയും പുത്രനാണ്. കഠിനമായ തപസ്സുചെയ്ത് ഇയ്യാൾ ബ്രഹ്മാവിനെ തൃപ്തനാക്കി. ഈ തപസ്സു പാരിയാത്രപർവ്വതത്തിലായിരുന്നു. ഏഴുദിവസംചെന്ന ഒരു കുഞ്ഞ് ഒഴികെ മററാരാലും തന്നെ കൊല്ലരുതെന്നു താരകൻ വരംവാങ്ങി. താരകന്റെ ഉപദ്രവം സഹിക്കാഞ്ഞു ദേവന്മാർ രക്ഷക്കു ബ്രഹ്മാവിനോടപേക്ഷിക്കയുണ്ടായി. ശിവന്റെ മകനേ താരകനെ വധിപ്പാൻ കഴിയൂ എന്ന് അദ്ദേഹം മറുപടിപറഞ്ഞു. ഒടുവിൽ ശിവന്റെ പുത്രനായ കാർത്തികേയൻ ജനിക്കയും ജനിച്ച ഏഴുദിവസത്തിനകം താരകനെ കൊല്ലുകയും ചെയ്തു. താരകനും വിഷ്ണുവുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ വിഷ്ണുപ്രയോഗിച്ച സുദർശനചക്രം താരകന്റെ കഴുത്തുമുറിക്കുന്നതിനു പകരം അവന്റെ കണ്ഠത്തിൽ ആഭരണമായിത്തീർന്നു.

വ. രക്ഷിക്കുന്നവൻ. ന. ചുക്കാൻപിടിക്കുന്നവൻ.

താരകബ്രഹ്മം-എല്ലാത്തിനും ആധാരമായ ബ്രഹ്മം, ദൈവം.

താരകം-ക്രി. കണ്ണ്. വ. മന്ത്രം.

താരകം, താരകാ-കൃഷ്ണമണി.

താരകാമയം-താര(ക)യെ സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ ദേവാസുരയുദ്ധം.

താരകാരി-സുബ്രഹ്മണ്യൻ. താരകനെന്ന അസുരന്റെ ശത്രു എന്നർത്ഥം.

താരകിനി-നക്ഷത്രങ്ങൾ തെളിഞ്ഞുള്ള ദിവസം.

താരകിത-വി. നക്ഷത്രമുള്ള.

താരജീവനം-സ്വർണ്ണം.

താരണം-ചങ്ങാടം.

താരണി-വി. പൂവണിഞ്ഞ.

'താരണിമാതൃജാനകി' (രാമചരിതം)

താരൻ്-ചങ്ങാടം.

താരതണ്ഡുലം-വെളുത്താചാളം.

താരതമ്യം-വലിപ്പച്ചെറുപ്പം, അവസ്ഥ, സ്ഥിതി.

താരൻ-പു. വിഷ്ണു ൨. ശിവൻ.

താരപുഷ്പം-കുരുക്കുത്തിമുല്ല.

താരമ്പൻ-കാമദേവൻ. താര് (പുഷ്പം) അമ്പു (അസ്ത്രം) ആയിട്ടുള്ളവൻ.

താരം-അത്യുച്ചമായ ശബ്ദം. അന്യശബ്ദങ്ങളെക്കാൾ മുൻകടന്നു നിൽക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൨. നല്ലമുത്ത്, മുത്തുരത്നത്തിന്റെ നിർമ്മലത. മാലിന്യത്തെ കളയുക എന്നർത്ഥം. ൩. അക്കരെ കടക്കുക. ൪. വെള്ളി. ൫ ഒരു നാണയം, ൬. നക്ഷത്രം. തോണിക്കാർക്കു ദിക്കും സമയവും അറിഞ്ഞു തിരിപ്പാൻ (തോണി നടത്താൻ) ഹേതുവായതെന്നർത്ഥം. രാത്രിയുടെ പോക്കറിയുന്നതെന്നുമാവാം. ൭ നദിയുടെകര. ൮. കണ്മണി.

താരം-മാറാപ്പ്, ഭാര്യ. (പ-മ).

താരം വി. പു. അത്യുച്ചമായ.

'താരമാം സ്വരമോടെ വാമമതിനാൻ' (കേശവീയം)

൨. നിർമ്മലമായ.

'താരഹാരമനസ്സിലും' (അമരുകശതകം)

താരല്യം-ചാഞ്ചല്യം.

താര, താരക-സ്ത്രീ. ഒരു വാനരസ്ത്രീ, ബാലിയുടെ ഭാര്യ.

അംഗദന്റെ അമ്മ. ബാലി മരിച്ചതിന്റെ ശേഷം. താര ബാലിയുടെ അനുജനായ സുഗ്രീവന്റെ ഭാര്യയായി.

൨. നക്ഷത്രം. ൩. ഉഴുന്ന വക. ൪. കാലുചവിട്ടിയ പാട്. ൫. വളിയുടെ മൂച്ച്. ൬. ചവിട്ടിയ വഴി. ൭. ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാര്യ. താരക എന്നും പറയും. ൮. ഹരിശ്ചന്ദ്രന്റെ ഭാര്യ, രോഹിതാസന്റെ അമ്മ താരാമതി എന്നും വിളിക്കും.

ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാര്യയായ താരയെ ചന്ദ്രൻ അപഹരിക്കയാൽ ഘോരമായ ദേവാസുരയുദ്ധം ഉണ്ടായി. ബ്രഹ്മാവു സമാധാനപ്പെടുത്തി താരയെ ബൃഹസ്പതിക്കു തിരിയെകൊടുപ്പിച്ചു അവരയിൽ ചന്ദ്രനുണ്ടായ പുത്രനത്രെ ബുധൻ.

താരാ-പു. ചീഡാദേവതാരം ൨. മുത്ത്.

താരാഗണം-നക്ഷത്രക്കൂട്ടം.

താരാട്ടുക-കുട്ടികളെ പാട്ടുചൊല്ലി ഉറക്കുക. താരാട്ടം, ആരാട്ടം.

താരാട്ടം-ലാളനം.

താരാട്ട്-കുഞ്ഞുങ്ങളെ ഉറക്കുന്നതിനു ചൊല്ലുന്ന ഒരുവക പാട്ട്.

താരാട്ടുന്നു-ക്രി. ലാളിക്കുന്നു ൨. കുഞ്ഞുങ്ങളെ ഒരു വക പാട്ടുചൊല്ലി ഉറക്കുന്നു.

താരാധിപൻ-പു. ചന്ദ്രൻ. ൨. ബാലി. ൩. ബൃഹസ്പതി. ൪. സുഗ്രീവൻ ൫. ശിവൻ.

താരാപഥം നക്ഷത്രമാർഗ്ഗം, ആകാശം.

താരാഭൂഷാ-രാത്രി.

താരാഭ്രം-കർപ്പൂരം.

താരായണം-പരിശുദ്ധമായ അറിവുകൾക്കും.

താരാർ-വി. പൂനിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന.

താരാർപൊഴിൽ-(താര്) പുഷ്പങ്ങളുകൊണ്ടു (ആർ) നിറഞ്ഞ (പൊഴിൽ) പൊയ്ക

'താരാർപൊഴിൽതലെങ്ങുമുഴന്ന'

(കണ്ണശ്ശരാമായണം കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം)

'ആർ' എന്ന പദത്തിനു നിറഞ്ഞ, സൂക്ഷ്മമായ, അപൂർവ്വമായ ഇങ്ങിനെ പല അർത്ഥങ്ങളും ഉണ്ട്.

താരാർബാണൻ- പുഷ്പബാണൻ, കാമദേവൻ.

താരാർമകൾ- ലക്ഷ്മീദേവി. പൂമകൾ എന്നർത്ഥം.

താരാർമാതു്-ലക്ഷ്മി

ഇവിടത്തെ 'ആർ' എന്നതിനു തിങ്ങിയിരിക്ക എന്നർത്ഥം.

താരി-ഫ. താളം. ൨ സഹായം. ൩ സഖിത്വം. ൪. ജ്ഞാനസ്വരം

താരിതാനവീ ലക്ഷ്മീദേവി.

താരിപ്പു്-ചരക്കുകളുടെ നിരക്ക്

താരുണ-വി. യൌവനമുള്ള

താരുണ്ണി-ഫ. പൂമകൾ. ൨. ബ്രഹ്മാവ്.

താരുണ്യം-ഫ. യൌവനാവസ്ഥ. തരുണന്റെ ഭാവം എന്നർത്ഥം. ൨. പുതുമ

താരേയൻ-ബാലിയുടെ പുത്രനായ ഒരു കുരങ്ങ്, അംഗദൻ. താര എന്നവളിൽ ഉണ്ടായവനെന്നർത്ഥം

താർ-ഫ. പുഷ്പം, പൂവ്. ൨. [illegible] തമിഴിൽ-മാല. (പ-മ)

താർകുഴലാൾ-പുഷ്പങ്ങൾ ധരിക്കുന്ന തലമുടിയോടുകൂടിയവൾ.

താക്ഷാണി സാക്ഷി.

താർക്കികൻ- തർക്കശാസ്ത്രക്കാരൻ

താർക്ഷി- പാതാളഗരുഡക്കൊടി.

താർക്ഷ്യൻ-ഫ. ഗരുഡൻ. കശ്യപമുനിയുടെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം

തൃക്ഷൻ എന്ന മുനിയുടെ കുലത്തിൽ ജനിക്കയാൽ കശ്യപനെ താർക്ഷ്യൻ എന്നു വിളിക്കുന്നു. താർക്ഷ്യശബ്ദത്തിൽ നിന്നു അപത്യപ്രത്യയം ചെയ്യുമ്പോഴും താർക്ഷ്യൻ എന്നു രൂപം

൨. കുതിര.

'താർക്ഷ്യാപ്തിതാശ്രസ്യ വതാർക്ഷ്യമുക്ഷ ചിക്ഷേപയിഷേശ്ചവിനാശചാരം'

(നാരായണീയം)

൩. അരുണൻ ൪. ശിവൻ.

താർക്ഷ്യം-ഫ ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്, മരതകക്കല്ല്. ൨. കുതിര. ൩. കഴുകൻ. ൪. മരുത്. ൫ പാമ്പ് ൬ വണ്ടി. ൭. സ്വർണ്ണം ൮. വിഷമിറക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു മരുന്ന്.

താർക്ഷ്യനാഥൻ- പരുന്ത്.

താർക്ഷ്യശൈലം-മരതകക്കല്ല്.

താർണ്ണ-വി തൃണംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ.

'താർണ്ണപർണ്ണങ്ങൾ ഉടജംചമച്ചിതവർ'

(ഭാഗവതം)

താർണ്ണം- തൃണംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ സദ്മം.

താർതാവൽ, താറുതാവൽ-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, കടലച്ചുരുക്കി.

വാതം, പിത്തം, ജരാവ്യാധി, അജീര്‍ണ്ണം, ഗുല്മം ഇവക്കു നന്ന്. അഗ്നിവർദ്ധനകരമാണ്. വെളുപ്പും കറുപ്പും രണ്ടു വിധമുണ്ട്. വെളുത്തതു രസായനത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠം. സം-വത്സകം. തമി-താളിച്ചൂരി

താർതാവലരി-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്.

താർതീയം-മൂന്നാംഭാഗം.

താർതീയിക-വി. മൂന്നാമത്തെ.

താപ്പൂട്ടൻ-ക്രമുക.

താപ്പൂട്ടുന്നു-ക്രമുന്നു, കൂടുന്നു.

താർമകൾ-ലക്ഷ്മീദേവി.

'താർമകൾക്കിരിപ്പിടമായവക്ഷസ്സ്'

(രാമായണം)

താർമങ്ക-ലക്ഷ്മീദേവി.

താർശരൻ കാമദേവൻ, താർബാണൻ.

താലകന്ദം-നിലപ്പന.

താളിക--താഴ്, പൂട്ട്.

താലാകജ്ജു-[illegible]

താലജംഘൻ - ഹൈഹയവംശത്തിലെ അവന്തിരാജാവായ ജയധ്വജന്റെ പുത്രൻ ഭാർഗ്ഗവംശകരെ ആക്രമിച്ചു

താലധ്വജൻ-ബലരാമൻ.

താലപത്രം-പു. കരിമ്പനയോല. ൧. കാതോല, സ്ത്രീകൾ ധരിക്കുന്ന പൊന്നോല മുതലായ കർണ്ണാഭരണം. പനയോല കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതെന്നർത്ഥം. പൊന്നു മുതലായവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയാലും ഈ പേർ തന്നെ.

താലപർണ്ണി-പു. ചിററീന്തൽ. ൧. മുരാമാഞ്ചി. കരിമ്പനപ്പട്ടയ്ക്കു സദൃശമായ ഇലകൾ ഉള്ളതെന്നർത്ഥം. ൨. കാട്ടുശതകുപ്പ.

താലപ്പൊലി-അനേകം സ്ത്രീകൾ ഒന്നുചേർന്ന് ആഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞ് ഓരോ പാത്രത്തിൽ അരി, പൂക്കുല, പൂവ് ഇവയും ഇട്ടു വിളക്കും കൊളുത്തി വെച്ച് എല്ലാവരും ഓരോന്നു കൈയിൽ പിടിച്ചു കുരവയുമിട്ട് ആർപ്പുവിളിയോടും വാദ്യഘോഷത്തോടും ക്ഷേത്രത്തെ ചുററിവരുന്ന ഒരു ക്രീഡ.

താലം-പു. കരിമ്പന. ഉറച്ചുനിൽക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൧. കുടപ്പന. ൨. അരിതാരം. ൩. പിഞ്ഞാണം മുതലായ ചില പരന്ന പാത്രം. ൪. നടുവിരലും പെരുവിരലും കൂട്ടിവച്ച ചാൺ. ൫. താളം. ൬. ദുർഗ്ഗാദേവിയുടെ സിംഹാസനം.

താലമൂലിക, താലമൂലി-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, നിലപ്പന. കരിമ്പനയുടെ വേരിനു തുല്യമായ കിഴങ്ങുള്ളതെന്നർത്ഥം.

താലരേചനകൻ-കളിക്കാരൻ.

താലലക്ഷണൻ-ബലരാമൻ.

താലവൃന്ത(ക)ം-ആലവട്ടം, വീശുന്ന സാധനം, വിശറി. പുഷ്പത്തിന്റെ ഞെട്ടുപോലെ ഇതിന്റെ പിടി കരതലത്തിലുള്ളതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. മററാപേക്ഷയോ-വൃന്തം.

'അംഭോജച്ഛദതാലവൃന്തമരിനാ-
ലമ്പോടുവീശട്ടായോ'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

താലവ്യം-'ച, ഛ, ജ, ഝ, ഞ, ഇ, യ, ശ' ഇവ എട്ടക്ഷരങ്ങൾക്കും കൂടെയുള്ള ഒരു പേർ. താലുവിൽനിന്നു ജനിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഈ പേർ വന്നു. താലു = അണ്ണാക്ക്. 'ഇചുയശാനാംതാലു' എന്നു പാണിനി.

താലവ്യസ്വരങ്ങൾ-(വ്യാകരണപ്രകാരം) അ, ആ, ഇ, ഈ, എ, ഏ, ഐ ഇവയാകുന്നു.

താലാങ്കൻ-പു. ബലഭദ്രൻ. താലം = (കരിമ്പന. അങ്കം = അടയാളം.) കരിമ്പനയുടെ മാതിരിയിൽ കൊടിയടയാളമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. ൧. ശിവൻ.

താലാങ്കം-പനയോല.

താലാവചരൻ, താളാവചരൻ-ഒരു മാതിരി കളിക്കാരൻ, ആട്ടക്കാരൻ.

താലി(ളീ)-കീഴാനെല്ലി. സ്ഥിരതയെ ചെയ്യുന്നതെന്നർത്ഥം.

താലി-പു. വിവാഹത്തിൽ സ്ത്രീയുടെ കഴുത്തിൽ കെട്ടുന്ന ഒരാഭരണം. ൧. സ്ത്രീകൾ സാധാരണ കെട്ടുന്ന മറെറാരുതരം ആഭരണം.

താലികം-പു. ഉള്ളംകൈ. ൧. കൈകൊട്ട്. ൨. മുദ്രബന്ധനം.

താലികാ-പു. നിലപ്പന. ൧. താഴുവല്ലി.

താലിതാ-പു. നിറംപിടിച്ചവസ്ത്രം. ൧. കെട്ട്. ൨. കയറ്. ൩ വാദ്യം.

താലിശം-പർവ്വതം.

താലീഭവം-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്, മാക്കീരക്കല്ല്.

താലീശപത്രി-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്.

താലീശാ-താലീസവൃക്ഷം.

താലീസപത്ര-കീഴാനെല്ലി.

താലീസപത്രം-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്, ഒരുതരം വൃക്ഷത്തിന്റെ ഇല.

ഇതു കഫം, വാതം, ചുമ, അരുചി, ക്ഷയം, വായുമുട്ടൽ, ഗുല്മം, അഗ്നിമാ

ന്ദ്യം, ഛർദ്ദി, ഇക്കിൾ, ആമദോഷം ഇവക്കു നന്നു്. സ്വരത്തിനു കൊള്ളാം. വലുതും ചെറുതും രണ്ടുവിധമുണ്ടു്. ഗുണം രണ്ടിനും തുല്യംതന്നെ. ത-താളിപത്തിരി.

താലു-അണ്ണാക്ക്, തൊണ്ട ഭുക്താന്നശേഷം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നേടം എന്നർത്ഥം.

താലുകണ്ടകം-ഒരു രോഗം. ബാലരോഗനിദാനത്തിൽ പെട്ടതു്.

ഇതു അണ്ണാക്കിലെ മാംസം കഫം കോപിക്കയാൽ ഉണ്ടാകുന്നതാണ്. താലുപ്രദേശത്തിലും ശിരസ്സിലും നിമ്നതയുണ്ടാകും. അണ്ണാക്കു വീഴുകകൊണ്ടു കട്ടി മുലകുടിക്കുക പ്രയാസം. മലം അയഞ്ഞുപോകും, വെള്ളദാഹം, കണ്ണിലും കഴുത്തിലും മുഖത്തിലും വേദന ഇവയുണ്ടാകും. തല പൊക്കാൻ പ്രയാസമായിരിക്കും. കുടിച്ച പാൽ ഛർദ്ദിക്കും

താലുജിഹ്വാ-പു മുതല. വ. ചീങ്കണ്ണി ന. അണ്ണാക്കു്.

താലുപാകം-ഒരു രോഗം

പിത്തം ഹേതുവായിട്ടു അണ്ണാക്കിൽ അതിഭയങ്കരമായ പഴുപ്പുണ്ടാകും.

താലുപുപ്പുടം-ഒരു രോഗം.

കഫമേദസ്സുകൾ ഹേതുവായിട്ടു അണ്ണാക്കിൽ ചന്തംപോലെയും വേദനയില്ലാതെയും നീരുണ്ടാകും.

താലുശോഷം-ഒരു രോഗം.

വാതപിത്തങ്ങൾ കൂടിയിട്ടു അണ്ണാക്കു ഉണങ്ങും. നാക്കുന്നു എന്നു തോന്നും. ഉഗ്രമായ ശ്വാസവും ഉണ്ടാകും.

താലൂക്ക്-മണ്ഡപത്തുംവാതിൽ. (അറബിഭാഷ)

താലൂരം-നീർച്ചുഴി.

താലുഷ(ക)ം-അണ്ണാക്ക്.

താലോല-ലാളനം.

താലോലിക്കുന്നു-ലാളിക്കുന്നു, ഓമനിക്കുന്നു (പ-മ.)

താവക-വി നിന്നെ സംബന്ധിച്ച.

താവകീന-വി. നിന്നെ സംബന്ധിച്ച.

താവടം-കഴുത്തില. കഴുത്തിലിടുന്ന ആഭരണം, അയവായി കെട്ടുന്ന കണ്ഠാഭരണം, നീളമുള്ള മാല (ഗ്രന്ഥിക). (പ-മ.)

താവടി-ശൈവകിയെ സംബന്ധിച്ച ഉത്സവം.

താവന്നാ-അവശ്യം സാധിക്കേണ്ടതു്.

താവൽ-അത്രയും.

യാവദ്ദത്തം താവദേവാത്ര ഭിക്ഷുകേ–യാവൽ മത്തം താവൽഭൂവ അത്രഭിക്ഷു–ക്ഷേത്രവിഭൂമിയെയം അത്ര (അളവു മുഴവനം) ഉണ്ടു്.

താവൽ-അ. പ്ര. അപ്പോൾ

'താവൽകല്യാണകാലേൽ . . .'

വ. വാക്യാലങ്കാരം.

'ആസ്താംതാവദിയം . . . .'

താവൽക്കാലം-അ. അതുവരെ.

താവൽപര്യന്തം-അ. അതുവരെ,

താവാൻ-ഞാൻ.

താവല്യ്-നാരകരി

താവലരി-നാരകരി.

താവളം-വഴിപോക്കർ ഇടയിൽ പാർപ്പാനുള്ള സ്ഥലം, വിശ്രമസ്ഥലം, ഇരിപ്പിടം. തങ്ങുന്ന സ്ഥലം (പ-മ)

താവിഷം-പു. സ്വർഗ്ഗം വ. കടൽ.

താവിഷീ-സ്ത്രീ. നദി വ. സ്വർഗ്ഗം. ന. സ്വർഗ്ഗം.

താവുക-ക്രി. ചാടിക്കടക്ക. വ. ഉണ്ടാവുക, ഉണ്ടായിരിക്ക ന. തെവുക ൪. പാടുക. ൫. ഓടുക.

താവൃഷ-ഇടവരാശി.

താസ്തൂര്യൻ-കള്ളൻ.

താസ്യനം-ചന

താറം-താള്.

താള്-പു. ചെമ്പിന്റെ തണ്ട്. വ. കട ലാസ്.

താളകം-ഒരങ്ങാടിമരുന്നു, അരിതാരം, പൊന്നരിതാരം.

താളക്കാരൻ-പു. താളമുള്ളവൻ. വ. കൈമണി കൊട്ടുന്നവൻ.

താളക്കൂട്ടം-കൈമണി.

താളക്കേട്-പു. താളപ്പിഴ. വ. തരക്കേറ്.

താളടി-തണ്ടപ്പുല്ല്, കൊഴുക്കാറി, കച്ചി.

താളം-പു നൃത്തഗീതവാദ്യങ്ങളുടെ മാത്രാനിയമം. വ. കൈമണി ന. അരിതാരം. ര. കരിമ്പന. ഉ. കൊട്ടുക. ന്ത. തള്ളവിരലും നടുവിരലും കൂട്ടി അളന്ന അളവ്.

താളംപിഴക്ക-അബദ്ധത്തിൽ ചാടുക, സമയം തെറ്റുക.

താളംമറിയുക-തരക്കേടുണ്ടാവുക.

താളി-പു. കരിമ്പന. വ. തലയിലെ എണ്ണ. വിഴുക്ക കളയുന്നതിനുള്ള സാധനം. ഒരു ചെടി.

താളിയുടെ മാതിരികൾ-എരിമത്താളി, ഞണ്ണന്താളി. എച്ചിത്താളി, കാട്ടുതാളി, കറവന്താളി, കൈത്താളി, തിരുമുടിത്താളി, ദേവതാളി മുതലായവ

താളിക്കുന്നു-കടുകുവറുക്കുന്നു

താളിപ്പ്-കടുകുവറക്കൽ.

താളിപ്പന-കുടപ്പന.

താളിപ്പുല്ല്-ഒരുവക പുല്ല്.

താളിമാതളം-മാതളനാരകം. പര്യായങ്ങൾ-കരകം, ദാഡിമം (ഡാഡിമം.)

താളിമാതളം-മധുരരസം, പുളിരസവുമുള്ള കായകളുള്ളതായി രണ്ടുവകയുണ്ട്. ഇതു കാസം, വാതകഫപിത്തരോഗങ്ങൾ, അരോചകം ഇവയെ നന്ന്. ഇതു മധുരിച്ചതും പുളിച്ചതും മധുരവും പുളിയും കലന്നതും ഇങ്ങിനെ മൂന്നായിട്ടുണ്ടെന്നു മറ്റൊരഭിപ്രായം. കായുടെ തൊണ്ട് രക്താതിസാരത്തേയും കൃമിയേയും ശമിപ്പിക്കും ഗ്രാഹിയുമാണ്. ചിലടിക്കിൽ ഇതിനെ ഉമാമ്പഴം എന്നും മററു ചിലേടങ്ങളിൽ മാതളം എന്നും പറഞ്ഞുവരുന്നു. മധുരമുള്ളതു ഏറെയും പഞ്ചാബ്, കാബൂൾ മുതലായ ദേശങ്ങളിലും, മധുരവും പുളിയും കലന്നതു ഈ ദേശങ്ങളിലും, പുളിയുള്ളതു പാണ്ടി മുതലായ ദേശങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുന്നു. ത-മാതുളൈ. ഇംഗ്ലീഷിൽ-Pomegranate പോംഗ്രാനേററ്.

താളിയോല ഗ്രന്ഥം എഴുതുവാനുള്ള കടപ്പനയോല.

താഴ്-പൂട്ട്, പൂട്ടുന്നതിനു ഇരുമ്പും മററും കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വസ്തു

താഴ്ന്ന വി പു ആഴമുള്ള വ. ഹീനതയുള്ള ന. താഴ്ന്ന

താഴ്ച്ച പു ആഴം വ. കുന്ന്. ന. കുറവ് ര. ഇടിവ്. ഉ. വണക്കം ന്ത. ഹീനത ൬ താണസ്ഥലം

താഴ്ച്ചയുള്ള പ്രദേശം = നിമ്നം. ഗഭീരം, ഗംഭീരം.

താഴ്ത്തുക-താഴ്ത്തുക.

താഴ്ത്തിക്കെട്ടു-ചായ്പ്പു, താഴ്വാരം

താഴ്പ്പെടുക-കീഴ്പ്പെടുക

താഴ്മ-വണക്കം, വിനയം.

താഴ്വര-അടിവാരം.

താഴ്വാരം-അടിവാരം.

പർവതത്തിന്റെ താഴ്വാരം-സ്നു, പ്രസ്ഥം, സാനു.

താഴ്വീത-താണ പ്രദേശം.

താഴ്വു-താണപ്രദേശം, വ്യവട, അധഃ.

താഴ, താഴ -കേതകീവൃക്ഷം.

താഴത്തെ-വി. താഴെയുള്ള.

താഴത്തോട്ട്, താഴോട്ട്-അ. കീഴ്പ്പെട്ട്.

താഴംപൂ-കേതകിപുഷ്പം, സൌരഭ്യമുള്ള കൈതപ്പൂവ്.

താഴി - കൈകഴുകുന്നതിനു മണ്ണുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ജലപാത്രം.

താഴിക-താഴികക്കുടം.

താഴികക്കുടം-ക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുകളിൽ പണിതു വയ്ക്കുന്ന കുടം.

താഴുന്നു-ക്രി. താഴത്താകുന്നു. വ. കനിയുന്നു ന. കുറയുന്നു [സ. ക്രി. താഴ്ത്തുന്നു, താക്കുന്നു]

താഴേ-അ. ചുവട്ടിൽ.

താക്ഷ്യ-സാക്ഷ്യ.

താറ്-വസ്ത്രം ഉടുക്കുമ്പോൾ മുൻപിൽനിന്നു വലിച്ചു പുറകിൽ കുത്തുന്ന അററം.

താറാവ്-ഒരുവക പക്ഷി. പര്യായങ്ങൾ-ശരാരി, ആടി, ആഡി.

ഇതിന്റെ മാംസത്തിനു വെള്ളിപ്പക്ഷിയുടെ മാംസത്തിന്റെ ഗുണമാണെന്നിക്കവാറുമുള്ളതു്. മലത്തെ പുറത്താക്കും. തമി-താറാവ്, താരാ. ഇം-Duck ഡക്ക്.

വ. താർതാവൽ, നമച്ചൂരിക്കുന്നമരം.

താറുട്ടുന്നു-തറവട്ടുന്നു.

താറുന്നു-ക്രി. നിന്ദ്യമാകുന്നു. വ. അയയുന്നു ന. വിട്ടുമാറുന്നു. ഗ. ശമിക്കുന്നു.

താറുമാറ്-ക്രി. ക്രമമില്ലായ്മ. വ. കലച്ച. ന. ക്രമക്കേട്. ഗ. ആപത്ത്. ള. കലഹം.

താറുമാറാകുന്നു-ക്രി. ക്രമമില്ലാതാകുന്നു. വ. കലരുന്നു. ന. ക്രമക്കേടാകുന്നു. ഗ. അമാന്തമാകുന്നു. [സ. ക്രി. താറുമാറാക്കുന്നു]

താറുന്നു-ക്രി. ആക്ഷേപിക്കുന്നു, പരിഹസിക്കുന്നു. വ. നിന്ദിച്ചു അകററുന്നു. ന. ആട്ടിക്കളയുന്നു.

തി

തികക്കുന്നു-ക്രി, തികയ്ക്കുന്നു, തീയുടെ ശക്തിഹേതുവായിട്ടു പൊങ്ങുകപൊങ്ങുന്നു. [സ. ക്രി-തികത്തുന്നു].

'കാളിയന്റെശരീരസങ്ങളേററ തികന്നവെള്ളം' (കൃഷ്ണഗാഥ)

വ. വേവുന്നു.

തികച്ചിൽ-പൂർണ്ണത.

തികഞ്ഞവൻ-ദുസ്സാമർത്ഥ്യക്കാരൻ.

തികട്ടുന്നു-ഭക്ഷിച്ചതു ദഹിക്കാതെ വയററിൽനിന്നു കറച്ച് കാച്ച് വായിലേയ്ക്കുവരുന്നു.

തികയ്പ്പ്-ക്രി. തീച്ച. വ. നിവൃത്തി.

തികയുന്നു-ക്രി. പൂർണ്ണമാകുന്നു. വ. ശേഷിയാകുന്നു. ന. അവസാനിക്കുന്നു. [സ ക്രി. തികയ്ക്കുന്നു.]

തികവ്-ക്രി. പൂർണ്ണത. വ. അവസാനം. ന. നിശ്ചയം. ഗ. ശക്തി. ള. കഴിവ്.

തികളുക-തികയുക.

തികഴ്-ശോഭ.

തി[illegible]-ക്രി. [illegible]

തി[illegible], തി[illegible]-ക്രി. [illegible] [illegible] സമം.

തി[illegible]ക്കുന്നു-ക്രി [illegible]ന്നു. [illegible]

തി[illegible]ക്കുന്നു-[illegible]ന്നു.

തി[illegible]ന്നു-ക്രി. [illegible] വ. [illegible]ക്കുന്നു.

തിക്കമുട്ടുന്നു-ക്രി. [illegible]ന്നു. വ. [illegible]ന്നു. ന. വീർപ്പുമുട്ടുന്നു. [സ. ക്രി-തിക്കമുട്ടിക്കുന്നു.]

തിക്ത—വി. കയ്പുള്ള.

തിക്തകം—൧. പടവലം. രൂപാന്തരത്തിൽ തിക്തരസയോഗമുള്ളതെന്നർത്ഥം. ൨. നിലവേപ്പ്. ൩. വേപ്പ്. ൪. ഓടമരം.

തിക്തം—൧. കയ്പുരസം. മുഖത്തെ ശുദ്ധിവരുത്തുന്നതു എന്നർത്ഥം. കഫത്തെ അല്പമാക്കിച്ചെയ്യുന്നതു എന്നുമാകാം. ൨. കുടജവൃക്ഷം, ൩. പർപ്പടകപ്പുല്ല്. ൪. നീർമാതളം.

തിക്തശാകം—൧. കയ്പച്ചീര ൨. നീർമാതളം. വളരെക്കാലം ഒരേ നിലയിൽ നില്ക്കുന്നതിനാൽ കുമാരതുല്യം എന്നർത്ഥം.

തിക്താദ്വയം—ചുണ്ടയും പടർചുണ്ടയും

തിക്തീകരിക്ക—കയ്പുതോന്നിക്ക, വെറുപ്പിക്ക.

തിഗ്മ വി. ൧. ചൂടുള്ള. ൨. തീക്ഷ്ണമുള്ള,

തിഗ്മകരൻ, തിഗ്മദീധിതി, തിഗ്മരശ്മി, തിഗ്മരുക്—സൂര്യൻ,

തിഗ്മം—൧ അത്യുഷ്ണം. ൨ കടുപ്പം. ൩. മൂർച്ച

തിഗ്മാംശു—൧. സൂര്യൻ. ൨. അഗ്നി. ൩. ശിവൻ.

തിങ്കൾ—൧. ചന്ദ്രൻ. ൨. തിങ്കളാഴ്ച. ൩. മാസം.

തിങ്കൾ, തിങ്ങൾ—മാസം.

'മുക്കാലുന്നാംവ്രതവുമൊരുതിങ്കൾക്ക'
(മയൂരസന്ദേശം)

തിങ്കൾക്കിടാവ്—ചന്ദ്രക്കല.

തിങ്കളാഴ്ച— ഏഴാഴ്ചകളിൽ രണ്ടാമത്തെ ആഴ്ച.

തിങന്തം—സംസ്കൃതത്തിൽ ക്രിയാപദങ്ങൾക്കുള്ള പേർ.

തിങ്ങൽ—തിക്കൽ.

തിങ്ങൾക്കുറുമീൻ—ഒരുമാതിരി ചെറിയ മീൻ.

തിങ്കൾമീൻ— സാമാന്യം മത്സ്യത്തിൻെറ രൂപമുണ്ട്. ബലത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. വിശേഷിച്ച രുചിയെ ഉണ്ടാക്കും. ഇതു വൃത്താകൃതിയാണ്. ഇരുപുറവും മുള്ളു കാണും, സം—ചന്ദ്രികം.

തിങ്ങൾഭജനം—മാസംതോറും ചെയ്യുന്ന ഭജനം.

തിങ്ങുകൾ—ക്രിയാപ്രത്യയങ്ങൾ.

തിങ്ങുന്നു—൧. ഞെരുങ്ങുന്നു. ൨. നിറയുന്നു. [സ. ക്രി. തിക്കുന്നു.]

തിജിലൻ—൧. ചന്ദ്രൻ. ൨. രാക്ഷസൻ.

തിടപ്പള്ളി—ക്ഷേത്രത്തിലെ അടുക്കളപ്പുര

തിടം—൧. ശക്തി, ബലം. ൨. ഉറപ്പ്, ധൈര്യം, കരുത്ത്, തിറം. ൩. പുഷ്ടി.

തിടമെനവേ—ദൃഢമായി.

തിടമ്പ്—൧. ശരീരം, ൨. ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ എഴുന്നെള്ളിപ്പിനു ഉപയോഗിക്കാറുള്ള ദേവവിഗ്രഹം, ബിംബം.

'അമ്പലത്തിനകത്തുചെന്നെഴുന്നള്ളിത്തിടമ്പു പറിക്കയും' (ത്രിപുരദഹനം തുള്ളൽ)

തിടിക്കെനെ—പെട്ടെന്ന്.

തിടീനെ—പൊടുന്നനവെ,

തിട്ടക്കപ്പെടുന്നു—൧. പരിഭ്രമിക്കുന്നു. ൨. സംഭ്രമിക്കുന്നു

തിട്ടക്കം—൧. പരിഭ്രമം. ൨. സംഭ്രമം. ൩. കുഴപ്പം.

തിട്ടതിട്ടക്കം—൧. വലിയ കുഴപ്പം. ൨. പരിഭ്രമം.

തിട്ടതിടേ—അ. പരിഭ്രമത്തോടെ, സംഭ്രമത്തോടെ, കുഴപ്പത്തോടെ, ധൃതിയായിട്ട്.

തിട്ട്—ഉറപ്പ്.

തിട്ട—൧. ഉയർത്തിക്കെട്ടിയസ്ഥലം. ൨. [illegible],

തിട്ടതി—൧ മട്ട്. ൨. പരിഭ്രമം, ദുഃഖം, ഭാഗ്യദോഷം.

'ഒട്ടംപോലിങ്ങനെവട്ടംപോമന്നല്ലാതം
തിട്ടതിപൂണ്ടങ്ങുനിന്നപിന്നെ'
(കൃഷ്ണഗാഥ)

സം. ദൃഷ്ടം. ൪ ഭാഗ്യദോഷം.

തിട്ടം-ഫ. നിശ്ചയം. വ. ഉറപ്പ്. സ. നേര്.

ദൃഷ്ടം എന്നതാണ് തിട്ടം ആയത്.

തിട്ടംവരുത്തുന്നു-ഉറപ്പുവരുത്തുന്നു, നിശ്ചയംവരുത്തുന്നു.

തിട്ടി-ശകാരിച്ചു.

തിൺ-വി. ബലമുള്ള, ഉറപ്പുള്ള, കട്ടിയായ്, തടിച്ച.

തിൺതുട-തടിച്ച തുട.

തിണ്മ-ഫ. ഘനം, കട്ടി, ഉറപ്പ്, ശൌൎയ്യം, വലിപ്പം, തടിപ്പ്.

'സ്വാതന്ത്ര്യമണ്ഡലംതന്നടെതിണ്മയെക്കാണ്മോം'
(കൃഷ്ണഗാഥ)

വ. തിണപ്പ്.

തിണക്കുന്നു-അടികൊണ്ടും മററും തടിച്ചുപൊങ്ങുന്നു, വീങ്ങുന്നു.

തിണപ്പ്-തടിച്ചുപൊങ്ങുക.

തിണ്ണ-ഇറയം, കോലായ, തറ. പൎയ്യായങ്ങൾ-വിതൎദ്ദി, വേദികം.

തിണ്ണനിരങ്ങം- തൊഴിലില്ലാതെ വീടുതോറും നടക്കുക.

തിണ്ണനിരങ്ങുന്നു- മടിനിമിത്തം വീടുതോറും നടക്കുന്നു.

തിണ്ണം-അ. ഫ. വേഗത്തിൽ. വ. ബലമായിട്ട്.

തിണ്ണമിടുക്ക്-വീട്ടുമിടുക്ക്.

തിണ്ടാടുക-കഷ്ടപ്പെടുക, അങ്ങുമിങ്ങും അലഞ്ഞുനടക്കുക.

തിണ്ടിക്ക-പുണ്ണിന്റെ വക്ക വീൎക്കുക.

തിണ്ടു-ഫ. ചരക്കുകെട്ട്. വ. മൺചുവര്. സ. വരമ്പു.

തിതഉ - ചല്ലടം. , വിസ്തരിപ്പിക്കുന്നു് എന്നൎത്ഥം ' അരിപ്പവട്ടി.

തിതിക്ഷ-ക്ഷമ. തീക്ഷ്ണമായ (ഒട്ടും ഇളകാത്തതായ) സഹനശക്തി എന്നൎത്ഥം. പ്രതീകാരബുദ്ധി കൂടാതെ സൎവ്വദുഃഖങ്ങളെയും സഹിക്കുക

തിതിക്ഷു-വി. ക്ഷമയുള്ള.

തിതിഭം-ഇന്ദ്രഗോപം എന്നപുഴു (കീടം)

തിതിരാ-തിത്തിരിപ്പുള്ള്.

തിതീൎഷു-വി. കടപ്പാൻ ആഗ്രഹമുള്ള.

'തിതീൎഷുൎദ്ദുസ്തരംമോഹാദുഡുപേനാസ്മി
സാഗരം' (രഘുവംശം)

തിത്തി-ഊതുന്നതിനുള്ള തോൽകൊണ്ടുള്ള ചെറിയ കുഴൽ.

തിന്തിഡീ,തിന്തിഡീകം-പുളിമരം.

തിത്തിരം-തിത്തിരിപ്പുള്ള്.

തിത്തിരി-ഒരുവക പക്ഷി, തിത്തിരിപ്പുള്ള, ചിച്ചിരിപ്പക്ഷി. 'തിത്തി' എന്ന ശബ്ദിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

തിത്തിരിപ്പുള്ള്-ഇതിന്റെ മാംസം രക്തദോഷം, ജ്വരം, ഛൎദ്ദി, വായുമുട്ടൽ, ഇക്കിൾ ഇവകളെ നീക്കും. വാതം അധികമായും പിത്തം മദ്ധ്യസ്ഥിതിയിലും കഫം കുറഞ്ഞുമിരിക്കുന്ന സന്നിപാതം ശമിപ്പിക്കും. ബലത്തെയും അഗ്നിയേയും വൎദ്ധിപ്പിക്കും. മേധയെപ്പിടിക്കും, രുചിയെയുണ്ടാക്കും. ശരീരത്തെ തടിപ്പിക്കും. ബുദ്ധിയെ നന്നാക്കും. ഗന്ധം കൊടുക്കും. മഞ്ഞനിറമുള്ളതു് ഉത്തമം. ഇതിനെ ആയുധങ്ങൾ വിറകുകൊണ്ടു തീയെരിച്ചു വേവിച്ചു ആ എണ്ണയിൽ വറുത്തു ഭക്ഷിക്കരുതു്. ഇ-ചിച്ചിലവ്. ഇം-the Francoline Partridge ദി ഫ്രാങ്കോലൈൻ പാർട്രിജ്.

തിത്തിലം-ഫ. കരിയുള്ള പാത്രം. വ. ഉലക്കോട്ട.

തിഥം-ഫ. അഗ്നി. വ. സ്നേഹം. സ. സമയം. ൪ വൎഷകാലം.

തിഥി-പക്കം. എല്ലായ്പ്പോഴും ഗമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ചന്ദ്രന്റെ പതിനഞ്ചു ദിവസങ്ങൾ.

തിഥിസംഖ്യ-(ജ്യൌതിഷപ്രകാരം) പതിനഞ്ചു്.

തിന്തിഡി-പുളിമരം. ഉമിനീരിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

തിന്തിഡീകാ-പുളിവൃക്ഷം, പുളിങ്ങ.

തിന്ത്രിണി-ന. പുളിവൃക്ഷം. 2. പുളിരസം.

തിന്ത്രി(ഡീ)ണീകം- വാളമ്പുളി, പുളിങ്ങ.

തിന്ദുകം, തിന്ദുകീ-പനിച്ചി, തുമ്പച്ചെടി. ആർദ്രമായിഭവിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം

തിമ-വി. ചീത്തയായുള്ള.

തിമ- ന. ദോഷം. 2. ചീത്തത്തം. നന്മ> <തിന്മ.

തിന-ഒരുവക ധാന്യം. പര്യായങ്ങൾ- കംഗു, പ്രിയംഗു.

തിന-വിശേഷാൽ കഫത്തെ ശമിപ്പിക്കും. പിത്തത്തിനും ചുട്ടുനീറലിനും നന്നു്. ശരീരത്തെ തടിപ്പിക്കും. വാതവർദ്ധനകരമാണു്. രുചി ഉണ്ടാക്കും. മുറിവിനെ കൂട്ടിപ്പിടിപ്പിക്കും. കതിരുകൾ അധികം നന്നു്. മഞ്ഞനിറമുള്ളതിനു ഗുണം ഏറും. തിന പാലിനോടൊന്നിച്ചു ഭക്ഷിക്കരുതു്. ഇം-Millet മില്ലെററ്. തിന എന്നതു് ചോളഭേദമാണു്.

തിനിശം-തോടുകാര. ചിരജീവി എന്നർത്ഥം.

തിന്നാമ്പാല-ഒരു മരുന്നുചെടി.

തിന്നി-നന്നായ് ഭക്ഷിക്കുന്നവൻ.

തിന്നുന്നു-ഭക്ഷിക്കുന്നു.

തിപ്പലി-ഒരുവക അങ്ങാടിമരുന്നു്. പര്യായങ്ങൾ-കൃഷ്ണാ, ഉപകുല്യാ, വൈദേഹി, മാഗധീ, ചപലം, കണാ, ഊഷണം, പിപ്പലി, ശൌണ്ഡി, കോലം.

[പിപ്പലി- (ഉണങ്ങിയതു്) വാതം, കഫം, ചുമ, വായുമുട്ടൽ, കുഷ്ഠം, ജ്വരം, മഹോദരം, കൃമി, ആമദോഷം, പ്രമേഹം, അരുചി, ഗുല്മം, അർശസ്സ്, പ്ലീഹ, ശൂലം, ക്ഷയം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, കാസശ്വാസം ഇവകൾ വിശേഷം. ബുദ്ധിവൃദ്ധികരമാണു്. രസായനവിധിപ്രകാരം ഉപയോഗിക്കുന്ന പക്ഷം ത്രിദോഷത്തിനും അത്യുത്തമമാകുന്നു. മലത്തിനയവുണ്ടാക്കും. ഇതു മീൻ വറുത്തു ശേഷിച്ച എണ്ണയിലും നെയ്യിലും പാകംചെയ്തു ഭക്ഷിക്കയും അരച്ചു തേക്കയും ചെയ്യരുതു്.]

തിപ്പലിമൂലം- ന. ചെറുതിപ്പലിയുടെ വേരു ഉണങ്ങിയതു്.

ഇതു് കഫം, കൃമി, വാതം, വയറുവീർപ്പു്, വായുമുട്ടൽ, പ്ലീഹ, ഗുല്മം, ക്ഷയം, ചുമ, ഛർദ്ദി, ശൂലം, ഇക്കിൾ, കണ്ഠരോഗം ഇവകൾ നന്നു്. അഗ്നിവർദ്ധനകരമാണു്. രുചിയെ ഉണ്ടാക്കും. ആമത്തെ പചിപ്പിക്കും. മലത്തെ ഇളക്കും. ത-തിപ്പിലിക്കട്ടെ. ഇം-Piperroot പൈപ്പർറൂട്ട്.

2. കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. ഞെറുക്കമൂലം എന്നു തമിഴ്.

തിപ്പ്യ-വി. ചീത്തയായ.

തിമി-ന. ഒരുവക വലിയ മത്സ്യം തന്നേക്കാൾ ശക്തനായ ശത്രുവുള്ളതുനിമിത്തം എപ്പോഴും ഭയംകൊണ്ടു ക്ഷീണിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തിമി ഒരു യോജന നീളമുള്ള മത്സ്യമാണു്. പെരുന്തലമത്സ്യം എന്നും അർത്ഥം കാണുന്നു.

2. സമുദ്രം.

തിമികോശം-സമുദ്രം.

തിമിത-വി. പ്ര. ഇളക്കമില്ലാത്ത. ഉ. സ്ഥിരമുള്ള. ന. നനഞ്ഞ.

തിമിതം, സ്തിമിതം-നനഞ്ഞത്.

തിമിധ്വജൻ-ഒരു രാക്ഷസൻ.

ഇയാളെ ഇന്ദ്രൻ കൊന്നു ദശരഥന്റെ സഹായം കൂടി ഇതിലേക്കുണ്ടായിരുന്നു. തിമിധ്വജനുമായുള്ള യുദ്ധത്തിലാണ് കൈകേയി ദശരഥനെ സഹായിച്ചതും രണ്ടു വരങ്ങൾ വാങ്ങിയതും. രാമചന്ദ്രനെ കാട്ടിലയപ്പാൻ കൈകേയി ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയ വരങ്ങൾ ഇവ രണ്ടുമാണത്രേ.

തിമിംഗിലം-തിമി എന്ന മത്സ്യത്തെ വിഴുങ്ങുന്നതായ മറ്റൊരു മത്സ്യം.

തിമിംഗിലഗിലം-തിമിംഗിലത്തെ വിഴുങ്ങുന്ന മത്സ്യം.

'തിമിംഗിലഗിലോപ്യസ്തി തൽ
ഗിലോപ്യസ്തിരാഘവ'

തിമിർക്കുന്നു-സന്തോഷം കൊണ്ടു ചാടിക്കളിക്കുന്നു.

തിമിർത്ത-വി. തികഞ്ഞ, നിറഞ്ഞ.

തിമിർപ്പ്-സന്തോഷംകൊണ്ടുള്ള ചാടിക്കളി, അഹംകാരം.

'അസ്സുവംശന്നിൽചെന്നങ്ങിറങ്ങി
തിമിർപ്പോടെ' (ഭാഗവതം)

തിമിരം-പ്ര. ഇരുട്ട്. കണ്മുകന്മാരുടെ ഏതു യങ്ങളെ തടുപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ഉ. കണ്ണിലുണ്ടാകുന്ന ഒരു ദീനം.

തിമില-ഒരു വാദ്യം.

തിമിശം-കണ്ണിമാങ്ങ. ഉ. തൊട്ടകാര.

തിസ-ഒരു നദി

തിഗ്മത്-മനവുള്ള.

തിയ്യ, തീയത്-ചീത്ത.

തിയ്യതി-ദിവസം.

തിയ്യത്തി-ചോകത്തി.

തിയ്യൻ-ചോകൻ.

തിയ്യാടി-അമ്പലവാസികളിൽ ഒരു ജാതിക്കാരൻ.

തിയ്യാട്ട്-തിയ്യാട്ടുണ്ണി ഉപാസംകെട്ടി വഴിപാടായിട്ടു ചെയ്യുന്ന ഒരുത്സവം.

തിയ്യാട്ടുണ്ണി-തിയ്യാടി.

തിയ്യാട്ടുപറ-തിയ്യാട്ടിനു കൊട്ടുന്ന ഒരു വാദ്യം.

തിര-പ്ര. സമുദ്രത്തിലെ ഓളം. പര്യായങ്ങൾ. ഭംഗം, തരംഗം, ഊർമ്മി, വീചി.

ഭംഗം തരംഗം ഇവരണ്ടും ചെറിയതിന്റെ പേർ എന്നും ഊർമ്മി, വീചി ഇവ രണ്ടും തിരയുടെ പേർ എന്നും അഭിപ്രായഭേദം കാണുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ എങ്കിലും പരിശോധനയിൽ മുൻപറഞ്ഞപ്പെട്ട ശബ്ദങ്ങൾ നാലും തിരയുടെ പേർ എന്നു തന്നെ ലക്ഷിച്ചു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിനു പ്രധാന കാരണം പ്രയോഗബാഹുല്യമാണത്രേ.]

ഉ. മറ ന. മറയ്ക്കാനുള്ള ... ന്ന ഒരു കൂടവസ്തു.

തിരകം-തിരശ്ശീലകം.

തിരക്ക്-പ്ര. അന്വേഷണം. ഉ. തിക്ക്.

തിരക്കുന്നു-പ്ര. അന്വേഷിക്കുന്നു. ഉ. തിക്കുന്നു. [കർ-ക്രി-തിരക്കിക്കുന്നു.]

തിരച്ചിൽ-അന്വേഷണം.

തിരശ്ചീന-വി. വിലങ്ങത്തിലുള്ള.

'ശരം തിരശ്ചീനമനുസന്ധായ'
(മാഘം)

തിരട്ട്-ഒരുവക കണക്ക്.

തിരട്ടു (തിരണ്ടു) കല്യാണം-വയസ്സറിയിക്കുന്ന കല്യാണം.

തിരട്ടുന്നു-പ്ര. ഉരുട്ടുന്നു. ഉ. കൂട്ടുന്നു.

തിരട്ടുപ്പാൽ-ഒരു പലഹാരം.

തേങ്ങാ തിരുമ്മി അരച്ചു ശർക്കരയിൽ പാവുകാച്ചി വെളകി

തിരണ്ട-വി. ൧ വലിയ. ൨. മുററിയ. ൩. ഋതുവായ.

തിരണ്ടകല്യാണം-ഋതുകല്യാണം.

തിരണ്ടി-ഒരുവക മത്സ്യം.

തിരണ്ടിരിക്ക-സ്ത്രീകൾ ആദ്യം ഋതുവായിരിക്ക.

'ഞങ്ങളുടെ തിരണ്ടിരിക്കുന്നതും
രണ്ടതിന്നായൊരുമ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും'
(ഭാഷാനൈഷധചമ്പു)

തിരപിടിക്കുന്നു-൧. തിരശ്ശീലപിടിക്കുന്നു. ൨. കഥകളിക്കും മററും വേഷക്കാർ അരങ്ങത്തു പുറപ്പെടാറാകുമ്പോൾ ഒരു ശീല നിവർത്തിമറച്ചുപിടിക്കുന്നു.

തിരപ്പുറപ്പാട്-ആഡംബരം (ശൈലി).

തിരമാല-സമുദ്രത്തിലെ ഓളം.

വലിയതിരമാല = ഉല്ലോലം, കല്ലോലം.

തിരയ്ക്കുക-ചുരുട്ടുക. [തിരച്ചു=ചുരുട്ടി].

തിരയുന്നു-അന്വേഷിക്കുന്നു.

തിരശ്ശീല-കഥകളിക്കും മററും മറയ്ക്കുന്ന വസ്ത്രം. പര്യായങ്ങൾ-പ്രതിസീരാ, ജവനികം, തിരസ്കരണി.

തിരസ്സ്-അ ൧. രഹസ്യമായി. ൨. വളവായി.

തിരസ്കരണം-൧. മറ. ൨. നിന്ദ. ൩. ഉപേക്ഷിക്കുക എന്ന സ്ഥിതി.

തിരസ്കരിണി-മറയുന്നതിനുള്ള ഒരുവിദ്യ ചില മന്ത്രങ്ങളുടെശക്തികൊണ്ടുമനുഷ്യരാൽ അദൃശ്യരായി തീരുവാനുള്ള ശക്തിയെ പ്രദാനംചെയ്യുന്ന ഒരു ശാസ്ത്രം.

'തിരസ്കരിണി ഒവ തരുന്നു ഞങ്ങൾ'
(നളചരിതം കഥകളി)

തന്നെ ആരും കാണാതിരിക്കാനുള്ള വിദ്യ. ഈ വിദ്യ പ്രയോഗിച്ചാൽ ഒരുവനു താൻ ആവശ്യപ്പെടുന്ന ആളുകൾ ഒഴികെ മററുള്ളവർക്കൊക്കെയും അദൃശ്യനായിത്തീരാം.

തിരസ്കരിണി, തിരസ്കാരിണി-൧. മറ. ൨. കൂടാരത്തിനു ചുററുമുള്ള മറ. മറയ്ക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തിരസ്കരിക്കുന്നു-൧ ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. ൨. നിന്ദിക്കുന്നു. ൩. മറയ്ക്കുന്നു. ൪. ധിക്കരിക്കുന്നു.

തിരസ്കാരം-൧, നിന്ദ. ൨. ഉപേക്ഷ. ൩. മറ. ൪. ധിക്കാരം.

തിരസ്കൃത-വി. ൧. നിന്ദിക്കപ്പെട്ട. ൨. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട ൩. മറയ്ക്കപ്പെട്ട. ൪. ധിക്കരിക്കപ്പെട്ട.

തിരസ്കൃതി-൧. നിന്ദ. ൨. ഉപേക്ഷ. ൩. മറ, ൪. ധിക്കാരം.

തിരസ്ക്രിയ-൧. നിന്ദ. ൨. ഉപേക്ഷ. ൩. മറ. ൪. ധിക്കാരം.

തിരൾച്ച-൧. സ്ത്രീകൾ ആദ്യം ഋതുവാകൽ. ൨. വളർച്ച.

തിരളുന്നു-൧. സ്ത്രീകൾ ആദ്യം ഋതുവാകുന്നു, വയസ്സറിയുന്നു. ൨. വർദ്ധിക്കുന്നു. ൩. പൂർത്തിയാവുന്നു ൪. ഉണ്ടാകുന്നു ൫ മിനുങ്ങുന്നു.

തിരണ്ടവൾ = മദ്ധ്യമ, ദൃഷ്ടരജസ്സ്.
തിരളാത്തവൾ = ഗൌരി, നഗ്നിക, അനാഗതാർത്തവ.

തിരി-വെളിച്ചം കത്തിപ്പാൻ വിളക്കിൽ തെറുത്തിടുന്നതുണി, വത്തി,

തിരിക്കാണി-കുശവൻകലംമെനയുന്നസൂത്രം

തിരികല്ല്-പയറ കോതമ്പു മുതലായവ പൊടിക്കുന്നതിനുള്ള സൂത്രക്കല്ല്, തിരികക്കല്ല് (തിരുവക്കല്ല്).

തിരിക്കുന്നു-൧. പുറപ്പെടുന്നു. ൨. ചുററിക്കുന്നു, വട്ടത്തിലാക്കുന്നു. ൩. തിരികക്കല്ലിലിട്ടു പൊടിക്കുന്നു. ൪ പിരിക്കുന്നു. വിളക്കുകത്തിപ്പാൻ തിരിതെറുക്കുന്നു. ൫ തെറുക്കുന്നു. ൬. വേർപെടുത്തുന്നു ൭ അറിയിക്കുന്നു.

തിരിച്ചൽ-൧. ചുററൽ ൨. തിരിക.

തിരിനീട്ടുന്നു-ക്രി. തിരിച്ചുണ്ടുന്നു, വിള ക്കിലെ ദീപംതെളിക്കുന്നു. ര. ഉത്സാഹി പ്പിക്കുന്നു.

തിരിപ്പ്-ചുററിപ്പ്.

തിരിപ്പടി-ന. വഞ്ചന. ര. ഉപായം.

തിരിപ്പടിഎടുക്ക-ചതിക്ക.

തിരിപ്പൻ-ന. മരമുടി, സ്ത്രീകൾ തലമു ടിയുടെ കൂടെ വെച്ചുകെട്ടുന്ന കരിമ്പടം മുതലായവ, ര. തികഞ്ഞവൻ, കള്ളൻ.

തിരിപ്പന്ന-ഒരു പച്ചമരുന്ന്.

തിരിമാലി-ന. വഞ്ചന ര. ഉപായം.

തിരിമാലിത്തരം - വഞ്ചിക്കുന്ന സ്വഭാ വം. ര. ഉപായശീലം.

തിരിയുന്നു-ക്രി. ചുററുന്നു. ര. അലയുന്നു. ന. മറിയുന്നു. ര്. തെണ്ടുന്നു, ഇരന്നുനട ക്കുന്നു. ഇ. അറിയുന്നു. ന്യ. നല്ലതും ചീ ത്തയുംവേർപെടുത്തുന്നു. [സ-ക്രി-തിരി ക്കുന്നു.] ൬. മാറുന്നു.

തിരിയുഴിച്ചിൽ-തിരികൊളുത്തിഉഴിക

തിരിയെ, തിരികെ-അ. വീണ്ടും.

തിരിവ്-ന. ചുററൽ. ര. അറിവ്. ന. കല്ലുനാണയം. ര്. നല്ലതും ചീത്തയും തിരിഞ്ഞുവച്ചിട്ടുള്ളതിൽചീത്തയായത്.

തിരുശുമാനം-വഞ്ചന, ഉപായം.

തിരീടം-ന ഒരു പച്ചമരുന്നു, പാച്ചോ ററി. ലോദ്ധ്രശബ്ദം എന്നർത്ഥം. ര. സ്വപ്നം.

തിരു-വി. പുണ്യമുള്ള. ര. ശുദ്ധമുള്ള. ന. മാനമുള്ള.

തിരുകാണി-കമ്മായുടെയും മററും വിരി ഞ്ഞ തിരിക്കുന്നഭാഗം.

തിരുകൽ-ഇടയിൽ തള്ളിക്കേററുക, ഉറ ക്കുക.

തിരുകുന്നു-ഇടയിൽ തള്ളിക്കേററുന്നു, ഉറ പ്പാക്കുന്നു.

തിരുകററി-പുഴിക്കററി.

തിരുക്കാണി-രാജാവിനു കൊടുക്കുന്ന സ മ്മാനം.

തിരുക്കപ്പൂവ് - ഒരാഭരണം. (തലമുടി യിൽ അണിയുന്നതു്. പൂവിന്റെ ആകൃതിയാ യിരിക്കും)

തിരുടൻ-കള്ളൻ.

തിരുത-ന. ഒരുവക മത്സ്യം. ര. തെരു ളുടെ പേർ.

തിരുതാളി-ഒരുവള്ളി.

തിരുത്തു്, തിരുത്തൽ-ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും മററും പിഴയുള്ളതു നീക്കി വേറെ എഴു തുക, ശരിയാക്കൽ.

തിരുനാമപ്പാല, തിരുനാമപ്പാല- ഒരു മരുന്ന്.

തിരുനാമം-പുണ്യനാമം, ശുദ്ധമുള്ളനാമം

തിരുനാവ-ബ്രാഹ്മണർ വേദം പഠിക്കുന്ന ഒരു മുഖ്യസ്ഥലം.

പണ്ടുനമ്പൂതിരിമാർ തിരുനാവായിൽ ഒരാളെ തെരഞ്ഞെടുത്തു രാജ്യഭാരം ചെ യ്യുന്നതിനു അവരോധിപ്പാൻ നമ്പൂതി രിമാരും ഇതര ജാതിക്കാരും ഒന്നിച്ചുചെ രേണ്ടതിലേക്ക തിട്ടപ്പെടുത്തിയസ്ഥലം.

തിരുനാവൊഴിക-കല്പിക്കുക.

തിരുനാൾ-രാജാവു മുതൽപേരുടെ പിറ ന്നാൾ.

തിരുനീർ-ചാണകം ചുട്ടുണ്ടാക്കിയ ഭസ്മം.

തിരുനെൽവേലി-ഒരു ദിക്ക്.

തിരുനെററി- ന. രാജാക്കന്മാരുടെയും മററും നെററി. ര. ദേവ പ്രതിമകളുടെ യും നെററിയുള്ള സ്ഥലം.

തിരുമനസ്സ്-ന. രാജാക്കന്മാരുടെയും മ ററും മനസ്സ്. ര. രാജാക്കന്മാരെയും മററും പറയുന്ന ഒരു ബഹുമാനവാക്ക്.

തിരുമാടമ്പ്-രാജാക്കന്മാർക്ക് പൂണൂ ലിടുന്ന കർമ്മം.

തിരുമംസം-മരടിയന്ത്രം, ചണ്ഡം.

തിരുമുഖം-ഃ. രാജാക്കന്മാരുടേയുംമററും മുഖം. വ. കേരളത്തിൽ ചില രാജാക്കന്മാർ അവരുടെ പ്രജകളിൽ ചിലൎക്കു കൊടുക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാനം.

തിരുമുടി-രാജാക്കന്മാരുടെയും മററും തലമുടി.

തിരുമുത്തു്-രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും പല്ലു്.

തിരുമുമ്പന്മാർ-സ്വാമിയാന്മാർ.

തിരുമുമ്പു് - രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും മുൻഭാഗം.

തിരുമുമ്പിൽ, തിരുമുമ്പാകെ - അ. രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും മുൻഭാഗങ്ങളിൽ.

തിരുമുൽക്കാഴ്ച-രാജാക്കന്മാൎക്കും മററും വച്ചുകാണുന്ന കാഴ്ച.

തിരുമുൽപ്പാടു്, തിരുമുമ്പ്പാടു്-കേരളത്തിലുള്ള ഒരു ക്ഷത്രിയവൎഗ്ഗം. (തിരുപ്പാടു നോക്കുക).

തിരുമുല്പു്-തിരുമുൻപു്.

തിരുമുററം-ക്ഷേത്രത്തിന്റെമുററം.

തിരുമൂപ്പു്-രാജവാഴ്ച.

തിരുമേനി-ഃ. രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും ശരീരം. വ. വിഷ്ണുക്രാന്തി.

തിരുമൈ-തിരുമേനി. (തിരു + മെയ്യു)

തിരുമ്മൽ-ഃ. തലോടൽ. വ. ഉഴികം.

തിരുമ്മുന്നു, തിരുമ്പുന്നു-ഃ. തലോടുന്നു. വ. ഉഴിയുന്നു.

തിരുവചനം-ഃ. ദൈവത്തിന്റെവാക്കു. വ. രാജാവിന്റെവാക്കു്.

തിരുവടയാളം-ഃ. രാജാവിന്റെ എഴുത്തു്. വ. സന്ന്യാസിയുടെ എഴുത്തു്.

തിരുവടി-രാജാക്കന്മാരെയും മററും മാനിച്ചു പറയുന്ന ഒരു വാക്കു്.

തിരുവട്ടപ്പയൻ, തിരുവട്ടപ്പശ-ഒരങ്ങാടിമരുന്നു്. പൎയ്യായങ്ങൾ-പായസം, ശ്രീവാസം, വൃകധൂപം, ശ്രീവേഷ്ടം, സരളദ്രവം.

തിരുവട്ടപ്പശ-വാതം, കഫം, നേത്രരോഗം, ശിരോരോഗം, വിയൎപ്പു്, ദുൎഗ്ഗന്ധം, ഗ്രഹപീഡ, സ്വരസാദം, അലക്ഷ്മി, രാക്ഷസപീഡ, ജ്വരം, ആക്ഷേപം എന്ന വാതം മുതലായവൎക്കു നന്നു്. മൂത്രം പെരുക്കും. മുറിവിൽനിന്നു അതിവേഗത്തിൽ ഒഴുകുന്ന രക്തത്തെ നിറുത്തും. പുകക്കുന്നതിനു നന്നു്. തൈലസംസ്കാരത്തിലും ഉപയോഗിക്കാം. ഈ രസം രാഷ്ട്രദേശത്തിങ്കൽ പ്രസിദ്ധം. ചരളമെന്ന ദേവതാരത്തിന്റെ പശകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെടുന്ന ധൂപദ്രവ്യമാണു്. സാമ്പ്രാണി ആയിരിക്കാം. ഇം-Gomcopal, Sandazak, Turpentine, Incense ഗാംകോപൽ, സന്ഡസെക്ക്, ടർപ്പെന്റൈൻ, ഇൻസെൻസ്.

തിരുവനന്തപുരം-തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനം.

തിരുവമ്പാടി-ഒരു പുണ്യസ്ഥലം.

തിരുവിതാംകൂറിന്റെ പ്രധാന പട്ടണമായ തിരുവനന്തപുരത്തു അനന്തൻകാടു് എന്ന സ്ഥലത്തു് പണ്ടൊരു കൃഷ്ണൻകോവിലും ശാസ്താംകോവിലും മാത്രം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ സ്ഥലത്തു കൊല്ലവൎഷം ൨൨൫-ൽ തുളുദേശത്തുനിന്നും 'ദിവാകരൻ' എന്നുപേരായ ഒരു സ്വാമിയാർ യദൃച്ഛയായി എത്തിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു അനന്തശായിയായി ദൎശനം ലഭിക്കയാൽ അദ്ദേഹം അന്നു നാടുവാണിരുന്ന മഹാരാജാവിനോടും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന ക്ഷേത്രത്തിന്റെ സംബന്ധികളോടും ആലോചിച്ചു് ഇരിപ്പ മരത്തിന്റെ കാതൽകൊണ്ടു അനന്തശയനബിംബം ഉണ്ടാക്കി പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ക്ഷേത്രം പണി

യിക്കയും ക്ഷേത്രാധികാരികളിൽ പ്രധാനികളെ ചേൎത്തു എട്ടരയോഗം എന്ന ഒരു സമാജത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയും മററും ചെയ്തു.

തിരുവത്താഴം—സത്യകൎമ്മം; കുറുബാന.

തിരുവന്തളി—രാജാവു നാടുനീങ്ങിയാൽ ഏഴിനും പന്ത്രണ്ടിനുമുള്ള അടിയന്തരങ്ങൾ.

തിരുവയർവാഴ്ക—രാജസ്ത്രീകൾക്കു ഗൎഭമുണ്ടാവുക.

തിരുവരത്തിക്കുററൻ—പു. സ്വേച്ഛാചാരിയായ കാള. ഉ. ദേവൻെറ കാള. വ. ഗോശാല. [ഇടച്ചരം എന്നതു നോക്കുക.]

തിരുവല—ഇരപ്പാളി.

തിരുവാണ—രാജാവിനേയും മററും കുറിച്ചുള്ള ആണ.

തിരുവാതിര—ആറാമത്തെ നക്ഷത്രം.

പുരാതനകാലങ്ങളിൽ സ്ത്രീകൾക്കു ഇതു ഉല്ലാസപ്രദമായ ഒരു ഉത്സവദിവസമായിരുന്നു. അതു മിക്കതും ഇപ്പോൾ വളരെ ഭേദപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. തിരുവാതിരയുടെ ഉത്സവത്തെപ്പററി താഴെ പറയുന്ന വിധം ഐതിഹ്യങ്ങൾ കാണുന്നു. പു. കുമാരസംഭവകഥയിൽ പ്രിയനാഥവിരഹം കൊണ്ടു രതി വിലപിക്കുന്നതു വിചാരിച്ചു ആൎദ്രചിത്തയായി ഭൎത്തൃസമാഗമം അധികം താമസിയാതെ ഉണ്ടാകുമെന്നു ശ്രീപാൎവ്വതി വരം നൽകിയ ദിവസമെന്നു ചിലർ. ഉ. ബാലഗോപാലനെ ഭൎത്താവായി കിട്ടുവാൻ ഗോപസ്ത്രീകൾ കാൎത്ത്യായനീപൂജ നടത്തിയ ദിവസമാണെന്നു മററു ചിലർ.

തിരുവാതിരക്കളി—കൈകൊട്ടിക്കളി.

തിരുവാഭരണം—രാജാക്കന്മാരുടെയും മററും ആഭരണം.

തിരുവാമൊഴിയുക—പറയുക. ഉ. 'ശ്രീകൃഷ്ണൻ തിരുവാമൊഴിഞ്ഞു.'

തിരുവാലത്തിരി—ദുഷമാംസം പക്ഷെ ബലം തീരതി രാജാക്കന്മാരും മററും യുദ്ധസംബന്ധമായി കഴിക്കുന്ന ഒരു കൎമ്മം.

തിരുവാളി—ഇരപ്പാളി.

തിരുവാഴി—രാജാക്കന്മാരുടെയും മററും മോതിരം.

തിരുവാഴിത്താൻ—പു. രാജസേവയുള്ളവൻ. ഉ. നേരംപോക്കുകാരൻ (ശ്രീവാഴുവോൻ) സ്തുതിപാഠകൻ.

മുൻകാലങ്ങളിൽ രാജാക്കന്മാരുടെയും പ്രഭുക്കന്മാരുടെയും മന്ദിരങ്ങളിൽ വിനോദത്തിനായി ചിലരെ പാൎപ്പിക്കുക പതിവായിരുന്നു. അവരിൽ ഒരുവൻ.

തിരുവാററ—രണ്ടു കൈവഴിയായി ഒഴുകുന്ന ആറ്.

തിരുവിതാംകോട്—പു. തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യം (ശ്രീവാഴുംകോട്). ഉ. തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തിലെ ഇരണിയൽ താലൂക്കിൽ ചേൎന്ന ഒരു പകുതി.

തിരുവിതാംകൂർരാജവംശം—വഞ്ചിരാജകുലം.

തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാക്കന്മാർ പത്മനാഭപുരം (ശ്രീവൽഭപുരം) എന്ന സ്ഥലത്തു ആദ്യം കേരളരാജാവായി പരശുരാമനാൽ തിരുവാളും സിംഹാസനവും കൊടുത്തു് അഭിഷേകം കഴിച്ചു വാഴിക്കപ്പെട്ട ചേരമാന്മാരിലൊരാളായ ഭാനുവിക്രമൻ എന്ന മഹാരാജാവിന്റെ വംശജന്മാരാകുന്നു.

തിരുവില്വ—ഒരു ചെടി.

തിരുവിളക്കാവ്—ഒരു പ്രസിദ്ധപ്പെട്ട ശാസ്താക്കാവ്.

കൊച്ചിസംസ്ഥാനത്തു ചൊവ്വരനാട്ടു വിഷ്ണുക്ഷേത്രത്തിനു വടക്കു കിടപ്പുണ്ട്.

തിരുവുടമ്പ്-ബിംബം, പ്രതിമ.

തിരുവുടയാട-രാജാക്കന്മാരുടെയും മറവം വസ്ത്രം.

തിരുവുടൽ- രാജാക്കന്മാരുടെയും മറവം ശരീരം. (ബ്രഹ്മമംനവാക്ക്.)

തിരുവുളി-മരം തുളക്കുന്നതിനുള്ള ഒരുമാതിരി ഉളി.

തിരുവുള്ളക്കേട്ട്- രാജാക്കന്മാരുടെയും മറവം കോപം.

തിരുവുള്ളം- രാജാക്കന്മാരുടെയും മറവം മനസ്സ് അല്ലെങ്കിൽ കരുണ, അല്ലെങ്കിൽ പ്രസാദം.

തിരുവെഴുത്ത്- രാജാക്കന്മാരുടെയും മറവം എഴുത്ത്.

തിരുവോണം-ഇരുപത്തിരണ്ടാം നക്ഷത്രം.

തിരോധാനം-പു. മറ, മൂടി, തിരശ്ശീല. വ. ഉടുപ്പ്. ന. മറവ്.

തിരോഭാവം-മറവ്.

തിരോഹിത-വി. മറയ്ക്കപ്പെട്ട

തിരോഹിതൻ-പു. ഒളിച്ചവൻ. തിരോധാനം ചെയ്തവൻ എന്നർത്ഥം. വ. മറഞ്ഞവൻ.

തിര്യക്ക്, തിര്യഞ്ച്-അ. വിലങ്ങത്തിൽ

തിര്യക്ക്- പ്രാണികളിൽ മനുഷ്യനൊഴികെയുള്ളവരെ ചേർത്തുപറയുന്നതിന സംസ്കൃതത്തിലുള്ള ഒരു ശബ്ദം, തരണ്ജന്തു.

ഭാഷയിൽ ഇതിന ശരിയായ ശബ്ദമില്ല.

തിര്യഗ്യോനി - പക്ഷിമൃഗാദിജന്തുക്കൾക്ക പറയുന്ന പേർ.

തിര്യഞ്ച്-പു. വിലങ്ങത്തിൽ നടക്കുന്നവൻ. വ. വളഞ്ഞുനടക്കുന്നവൻ. ന. മറഞ്ഞുനടക്കുന്നവൻ.

തിലകല്കം-എള്ളിൻപിണ്ണാക്ക്.

തിലകൻ-(പദാന്ത്യത്തിൽ) പു. പ്രസിദ്ധൻ, പ്രമാണി, തൊടുകുറിയായവൻ. വ. കാക്കപ്പുള്ളിയുള്ളവൻ.

തിലകം-പു. തൊടുകുറി, സ്നിഗ്ധതയെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. പൊട്ട്. വ. മറു. ന. മയിലെള്ള്. എള്ളിൻപൂപോലെയുള്ള പൂവുള്ളത എന്നർത്ഥം. ര്. മഞ്ചാടിമരം. ൫. ശ്രേഷ്ഠത. ൬. മൂത്രാശയം. ഉദരത്തിലുള്ള ജലാധാരം, പുഷ്ഫസമെന്ന പേരോടുകൂടിയ മാംസവിശേഷം. ജലാംശത്തെ ദേഹമാസകലം കൊണ്ടുനടക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൭. കാക്കപ്പുള്ളി. ൮. കാരപ്പ്.

തിലകാങ്കൻ-മറുകുള്ളവൻ,

തിലകാളകം-പു. ദേഹത്തിലുള്ള ഒരു കറുത്ത അടയാളം, മറുക്, കാക്കപ്പുള്ളി. വ. ക്ഷുദ്രരോഗനിദാനത്തിലുള്ള ഒരു രോഗം.

എള്ളിന്മണിപ്രായമായി വേദനകൂടാതെ ശരീരതുല്യമായ നിറത്തോടുകൂടി ദേഹത്തിലുണ്ടാകുന്ന കറുത്ത നിറം.

ന. ശൂകദോഷനിദാനത്തിലുള്ള മറ്റൊരു രോഗം.

ലിംഗത്തെ അശേഷം പഴുപ്പിക്കും. തന്നിമിത്തം ലിംഗമാംസം കറുത്തു കൊഴിയും. ഇതിന കറുത്ത എള്ളിനോടു സാമ്യമുണ്ടാകയാൽ 'തിലകാളകം' എന്ന പേരുണ്ടായി.

തിലകിത-വി. തിലകം (തൊടുകുറി) അണിഞ്ഞ.

'നിഖിലശുകകലവിമല
തിലകിതകളേബരേ'
(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

തിലജം-തൈലം.

'തിലജദ്രോണിയിലിട്ടുള്ളുപമതേ'
(കേരളവർമ്മ രാമായണം)

തിലതണ്ഡുലന്യായം- എള്ളും അരിയുംകൂട്ടിക്കലത്തിയാലുള്ള സ്ഥിതി.

തിലപർണ്ണി-ഫ. രക്തചന്ദനം.

തിലപർണ്ണി എന്ന നദിയുടെ തീരത്തിലുണ്ടാകുന്നതിനാൽ രക്തചന്ദനത്തിനു തിലപർണ്ണി എന്നു പേരുണ്ടായി.

വ. ഒരു നദി.

തിലപിഞ്ജം-കായ്ക്കാത്ത എള്ള്, കാട്ടെള്ള്. ഫലമില്ലാത്ത തിലം എന്നർത്ഥം.

തിലപുഷ്പം-എൾപ്പൂവ്.

തിലപേജം-കായ്ക്കാത്ത എള്ള്, കാട്ടെള്ള്. ഫലമില്ലാത്ത തിലം എന്നർത്ഥം.

തിലം-എള്ള്.

തിലംതുദൻ-വാണിയൻ, എണ്ണ വില്ക്കുന്നവൻ.

തിലരസം-നല്ലെണ്ണ.

തിലഹോമം - പ്രേതമുക്തിക്കുള്ള ഒരു കർമ്മം

തിലിത്സം, തിലിത്സം- പെരുമ്പാമ്പ്, മലമ്പാമ്പ്, മണ്ഡലി. ഒളിച്ചുനടക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തിലു-ഒരു തൈ.

തിലുങ്ക്-ഫ. ഒരു ദേശം. വ. തെലുങ്കുദേശത്തെ ഭാഷ.

തിലുങ്കൻ- തിലുങ്കുദേശത്തുള്ളവൻ

തിലുങ്കച്ചെട്ടി-തിലുങ്കുദേശത്തുള്ള ശൂദ്രൻ.

തിലോത്തമ-ഫ. സ്വർഗ്ഗത്തിലെ അപ്സരസ്ത്രീകളിൽ ഒരുവൾ.

തിലോദകം-ഉദകക്രിയ.

തില്ല്-ചീത്ത, നന്മയില്ലായ്ക. തല്ല് ▷ <തില്ല്.

തില്ല്യം-എള്ളുവിളയുന്നിടം. മറ്റൊരു പര്യായം-തൈലീനം.

തില്വം-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, പാച്ചോറ്റി. ശ്രീ വരുത്തുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തിവക്കുന്നു-തിളയ്ക്കുന്നു.

തിഷ്യകേതു-ശിവൻ.

തിഷ്യഫലാ-നെല്ലിവൃക്ഷം. മംഗളകരമായ ഫലത്തോടുകൂടിയതു എന്നർത്ഥം.

തിഷ്യം-ഫ. പൂയം, എട്ടാംനക്ഷത്രം. സന്തോഷത്തെ ചെയ്യുന്നതു എന്നർത്ഥം. വ. കലിയുഗം.

തിള-ആർദ്രമായുള്ള വസ്തുക്കൾ ഒരു പാത്രത്തിൽ പകർന്നു അടുപ്പിൽവച്ചു തീകത്തിച്ചാൽ തീയുടെ ശക്തികൊണ്ടു മേല്പെട്ടു പൊങ്ങിവരുന്നതിനു പറയുന്ന പേർ.

തിളക്കം-പ്രകാശം. [തുളക്കം, തെളക്കം എന്ന രൂപങ്ങളുമുണ്ട്].

തിളങ്ങുക-പ്രകാശിക്കുക (ശോഭിക്കുക).

തിളതിളപ്പ്-അധികം.

തിളയ്ക്കുന്നു-ആർദ്രമായുള്ളവസ്തുക്കൾ ഒരു പാത്രത്തിൽ പകർന്നു അടുപ്പിൽ വച്ചു തീകത്തിക്കുമ്പോൾ തീയുടെ ശക്തികൊണ്ടു മേല്പെട്ടു പൊങ്ങുന്നു, തികയ്ക്കുന്നു [സ. ക്രി-തിളപ്പിക്കുന്നു].

തിളയ്പ്-തികയ്ക്കുക, തിളയ്ക്കുക.

തിളെക്കുക-തിക്കുക, തിങ്ങുക.

തിറ-കരം, കപ്പം.

'മന്നകമ്പടിനടത്തിവീരരോടു തിറമോ തിറനൽകുവാൻ'

(ഉത്തരരാമായണം ചമ്പു)

തിറക്കേട്-സാമർത്ഥ്യക്കേട്, മിടുക്കില്ലായ്മ.

തിറം-ഫ. മിടുക്ക്, സാമർത്ഥ്യം. വ. പ്രത്യേക സാമർത്ഥ്യം. ന. ഭംഗി. ൪. ദാർഢ്യം.

തിറണ്ട്-ചെറിയതൊണ്ടാട്ടം.

തിറമ്പുക-മറുക്കുക.

തിറവിയ-വി. വലുതായ.

തീ

തീ-ഫ. പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ ഒന്ന്, അഗ്നി. വ. കൊടുവേലി. പര്യായത്തിനു അഗ്നിശബ്ദം നോക്കുക.

തീക്കനം-തീമപ്പാറി.

തീക്കട്ട-തീക്കനൽ.

തീക്കണ്ണൻ-ശിവൻ.

തീക്കനൽ-എരികനൽ, തീക്കട്ട, ജ്വലിക്കുന്ന തീ.

തീക്കരി-തീപിടിച്ച കരി.

തീക്കല-പൊള്ളിയവടുക്, തീത്തഴമ്പ്.

തീക്കലം-നെരിപ്പോട്. പര്യായങ്ങൾ-അംഗാരധാനികാ, അംഗാരശകടി, ഹസന്തി, ഹസനീ.

തീക്കല്ല്-തീയുണ്ടാകുന്നകല്ല്.

തീക്കാൽ-൧. തീപ്പൊരി. ൨. പാറയിൽനിന്നൊഴുകുന്ന തീനദി.

തീക്കൊച്ചി-തീപ്പെട്ടിത്തിരി.

തീക്കുടുക്ക-തീ, ഉരച്ചു തീയെടുക്കുന്നതിനുള്ള സാധനം വയ്ക്കുന്ന പാത്രം, തീപ്പെട്ടി.

തീക്കുന്തം-യുദ്ധത്തിനുള്ള ഒരു ബാണം.

തീക്കൂറ്റി-ദീപസ്തംഭം, വിളക്കുമരം, കപ്പലുകൾക്കു വെളിച്ചം കാട്ടുന്നതിനു പണിയിക്കുന്ന ഉയർന്നമാളിക.

തീക്കുഴി-അടുപ്പ്.

തീക്കൊള്ളി-എരികൊള്ളി, തീയുള്ള വിറകുകാൽ. പര്യായങ്ങൾ-അലാതം, ഉന്മുകം. (ഉല്മുകം=കത്താത്ത തീക്കൊള്ളി)

തീക്ഷ്ണ-വി. ൧. ചൂടുള്ള. ൨. മൂർച്ചയുള്ള. ൩. ശക്തിയുള്ള. ൪. കടുപ്പമുള്ള ൫. ബുദ്ധിയുള്ള ൬. സ്നേഹമില്ലാത്ത

തീക്ഷ്ണകണ്ടകം-൧. മുള്ളുള്ള ഒരു വൃക്ഷം, കാര ൨. മുള ൩. ഉമ്മത്ത്.

തീക്ഷ്ണകന്ദ(ക)ം-വെളുത്തുള്ളി.

തീക്ഷ്ണകരൻ-ആദിത്യൻ.

തീക്ഷ്ണകരം-ആദിത്യരശ്മി.

തീക്ഷ്ണകർമ്മാവ്-൧. കഠിനപ്രവൃത്തിയുള്ള

തീക്ഷ്ണക്രൂരം-കരുമുളക്.

തീക്ഷ്ണഗന്ധ, തീക്ഷ്ണഗന്ധികാ-ഒരു വൃക്ഷം, വയമ്പ്.

തീക്ഷ്ണത-കഠിനത, കടുപ്പം

തീക്ഷ്ണതണ്ഡുലം-കരിങ്ങാടിമരം, തിപ്പലി.

തീക്ഷ്ണതൈലം-ഒരുമാതിരി ഉഷ്ണവീര്യമുള്ള എണ്ണ.

തീക്ഷ്ണദണ്ഡൻ-കഠിനനായ യജമാനൻ.

തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രം-കടുവ

തീക്ഷ്ണപത്രം-ഒരു വൃക്ഷം, കൊത്തമ്പാല

തീക്ഷ്ണപുഷ്പം-കരയാമ്പൂ

തീക്ഷ്ണഫലം-കൊത്തമ്പാലയരി.

തീക്ഷ്ണം-൧, ഉഷ്ണം. ൨. വിഷം. ൩. ലോഹം. ൪. എരിവ്. ൫. വഷം ൬. യുദ്ധം. ൭. ഇരിമ്പ്. ൮. തിടുക്കം ൯. യുദ്ധം. ഹിംസിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൧൦. ചൂട്. ൧൧. ആയുധം. ൧൨. കടലുപ്പ്. ൧൩. ഇഞ്ചി. ൧൪. മുളക്. ൧൫. കന്തുരുക്കം.

തീക്ഷ്ണരസം-വെടിയുപ്പ്.

തീക്ഷ്ണലോഹം-ഉരുക്ക്.

തീക്ഷ്ണവൃക്ഷഫലം-ഇകണക്കരുക.

തീക്ഷ്ണവ്രണം-കഠിനവ്രണം.

തീക്ഷ്ണശൂകം-ഒരു ധാന്യം, യവം.

തീക്ഷ്ണസാരം-ഇരിമ്പ്.

തീക്ഷ്ണാംശു-൧. ആദിത്യൻ. ൨. ഉരുക്ക്.

തീക്ഷ്ണോപചാരം-മുളകുചാംടി

തീക്ഷ്ണോത്ഥം-൧. ചുക്ക്. ൨. മുളക്. ൩. തിപ്പലി.

തീച്ചട്ടി-നെരിപ്പോട്.

തീച്ചൂട്-തീയുടെ ചൂട്. പര്യായങ്ങൾ-സന്താപം, സഞ്ജ്വരം.

തീച്ചെടികം-സ്വയം പ്രകാശമുള്ളചില ഔഷധികൾ.

തീട്ടു്-ചില രാജാക്കന്മാരുടെയും മററും എഴുത്തിനു പറയുന്ന പേർ.

തീട്ടം-മലം.

തീട്ടക-മൂണ്ടുക [തീട്ടിപ്പറക=മൂണ്ടിപ്പറക.]

തീട്ടവര്, തീട്ടൂര്, തീട്ടൂരം-കൊച്ചീരാജാവിന്റെ എഴുത്തു്.

തീണ്ടൽ-അശുദ്ധി.

തീണ്ടാനാഴി, തീണ്ടാർമാഴി, തീണ്ടാമഴി-ഒരു ചെടി, മുക്കററി, തൊട്ടാവാടി.

തീണ്ടാപ്പാട്ട്-തീണ്ടാതെ ഇരിക്കേണ്ടുന്നോളമുള്ള അകലം.

തീണ്ടാമതി-തീണ്ടാപ്പാട്ട്.

തീണ്ടാരി-സ്ത്രീകൾക്കു മാസന്തോറമുണ്ടാകുന്ന ഋതുകാലം, സ്ത്രീകൾക്കുള്ള അശുദ്ധി, വിലക്കം, മാസക്കളി.

തീണ്ടായിരിക്കുന്നവൾ=രജസ്വല, സ്ത്രീധമ്മിണി, അവി, ആത്രേയീ മലിനീ, പുഷ്പവതീ, ഋതുമതി, ഉദക്യ. തീണ്ടാരിമാറിയ സ്ത്രീ=നിഷ്കളം, വിശതാത്മവാ.

തീണ്ടാരിക്കുന്നു-ഋതുവാകുന്നു, വിലക്കമിരിക്കുന്നു.

തീണ്ടിക്ക-അശുദ്ധിയാക്കുക.

തീണ്ടിക്കളി-നീചന്മാരോടടുത്തു് അശുദ്ധിയായാലുള്ള കളി.

തീണ്ടിടുക-കൃഷിക്കുപയോഗമുള്ള ഒരു പണി.

തീണ്ട് ഇടൽ നന കൃഷികളിൽ ആവശ്യമാണു്. ഒരു പ്രസ്താവിക്കുന്ന മാതിരിയാണു് തീണ്ടിടുന്നതു്. മണ്ണു മാടങ്ങളിന്മണ്ണും ഇളക്കി പൊടിയാക്കി കളകൾ പെറുക്കിയതിൽപിന്നീടു ചൂട്ടുകൊണ്ടു നിലത്തിന്റെ ഒരു വശത്തു ഒരു ചാലുകീറണം. ചാലു രണ്ടടിക്കായി കീറിയാൽ മാലപ്പെടുത്തുന്ന പലക വലത്തുവശമായിട്ടുകൊണ്ടു വലത്തുവശം പടിഞ്ഞാറോട്ടായി മണ്ണു മറിയുന്നു. നിലത്തിന്റെ ഒടുക്കൽ എത്തുമ്പോൾ കലപ്പയെ വലത്തോട്ടു തിരിച്ചു ആദ്യത്തെ ചാലിൽ നിന്നും ഒരടി അകലമായി വേറെ ഒരു ചാലു കീറുക. ഈ ചാലിൽ നിന്നു മറിയുന്ന മണ്ണു കിഴക്കോട്ടു മറിഞ്ഞു മുമ്പു പടിഞ്ഞാറോട്ടു മറിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന മണ്ണിനോടു മറിഞ്ഞുചേർന്നു ഒരു തീണ്ടുണ്ടാകുന്നു. ഇപ്രകാരം ആവശ്യംപോലെ തീണ്ടുകൾ ഉണ്ടാക്കാം. തീണ്ടിന്മേൽ വിതെക്കുന്നതിനു മുമ്പേ മൺവെട്ടികൊണ്ടോ മററോ നിരത്തേണ്ടതാകുന്നു.

തീണ്ടുന്നു-അശുദ്ധിയാക്കുന്നു, അശുദ്ധിയാകുമാറു നീചജാതികൾ അടുത്തു വരുന്നു [നാമം തീണ്ടൽ]

തീത്ത-ചീത്ത.

തീത്തഴമ്പു്-പൊള്ളിയ വടുക്.

തീത്താങ്ങി തീയുടെ ചൂടു പൊറുക്കാതിരിപ്പാനുള്ള ഒരു മം.

തീൻ-ഭക്ഷണം, തിററി.

തീൻകടം-ഗ്ര കടംകഥ ഉ തിററകഥ.

തീൻകുഴൽ-തൊണ്ട, അന്നനാളം.

തീൻപണ്ടം-ഗ്ര ഭക്ഷണസാധനം. ഉ. വയറ്.

തീൻപണ്ടി-വയററിൽ ഭക്ഷിച്ചവസ്തു കിടക്കുന്ന ഒരു സ്ഥലം.

തീൻപതി മേച്ചിൽസ്ഥലം.

തീൻപുലം മേച്ചിൽസ്ഥലം.

തീനിടവൂരെ തിന്നുന്നവൻ

തീപ്പതിയു്-തീപ്പൊരി.

തീപ്പന-ഒരു പച്ചമരുന്നു്.

തീപ്പാതി-വി. തീകൊണ്ടു പകുതി വെന്തു.

തീപ്പുണ്ണു്-തീകൊണ്ടു പൊള്ളിയ വ്രണം

തീപ്പെടുന്നു-ഗ്ര. മരിക്കുന്നു എന്നർത്ഥമുള്ള രാജപദം. ഉ. തീപ്പെട്ടുകൂടുന്നു.

തീപ്പെട്ടി-ഉരസുമ്പോൾ തീകത്തുവാൻ മരുന്ന് അകത്തു പുരട്ടിട്ടുള്ള ചെറിയ കോലുകൾ അടങ്ങിയ പെട്ടി.

തീപ്പെട്ടിത്തിരി, തീക്കുറി. ഉരസ്സുമ്പോൾ തീപിടിക്കത്തക്ക മരുന്ന് അററത്തു പുരട്ടിട്ടുള്ള ചെറിയ കോൽ.

തീപ്പൊരി - തീത്തരി. പര്യായങ്ങൾ- സ്ഫുലിംഗം, അഗ്നികണം.

തീപ്പൊലിക്കുന്നു-തീകെടുക്കുന്നു.

തീപ്പൊള്ള്, തീപ്പൊള്ളൽ, തീപ്പൊള്ളം-തീകൊണ്ടു പൊള്ളുക.

തീപ്പൊള്ളുന്നു-തീകൊണ്ടു പൊള്ളുന്നു.

'കക്കാച്ചുണ്ണായുതോയത്തെളിയുമതിലിരട്ടിച്ചുതോങ്ങമടനെയ്യും
നൽക്കപ്പിള്ളിൽവീഴ്ത്തീട്ടതുപുനരൊരുയാമംകലക്കീട്ടുപിന്നെ
യോജിച്ചാൽതൊട്ടുതേയ്ക്കുവിതുകരുതുക നന്നെന്നുതീപ്പൊള്ളൽപോവാൻ
തേക്കാൻനേരംകലക്കീടണമതുമറവാൻ നല്ലതെങ്കണ്ടവിദ്യ'

കക്കാച്ചുണ്ണായ് എന്നു പറഞ്ഞത് കൽച്ചുണ്ണാമ്പല്ല. അതു കല്ലനിററിയുണ്ടാക്കുന്നതാണ്. അതു മതിൽ കെട്ടുന്നേ കൊള്ളാവു. ഉരുക്കിയ നെയ്യ് തീസ്പർശം ഉണ്ടായഉടനെ പിരട്ടിയാൽ പൊള്ളുകയില്ല. ആട്ടിൻപാൽ കറന്നു കാച്ചി തൈരാക്കി കടഞ്ഞെടുത്തു ഉരുക്കിയ നെയ്യായിരിക്കണം. കമ്പുങ്ങാനീരിൽ പകുതി വെളിച്ചെണ്ണ ചേർത്തു കാച്ചി പുരട്ടിയാൽ തീപ്പൊള്ളൽവ്രണം കരിയും. കമ്പുങ്ങയുടെ ഉള്ളിലെ ചോറം തേനും കൂടി ചാലിച്ചു പുരട്ടിയാലും മതി.

തീഭയം-തീയിൽ നിന്നുള്ള ഭയം.

തീമറ-തീമറഞ്ഞ്.

തീയൻ-ഒരു ജാതിക്കാരൻ, ഈഴവൻ. [സ്ത്രീ-തീയത്തി.]

തിയർ-ദ്വീപർ എന്ന പദത്തിൽ നിന്നു ലോപിച്ചത്. ദ്വീപത്തിൽനിന്നു വന്നവർ.

തീയത്ത്-ചീത്തയായുള്ളത്.

തീയാട്ട്-തീയാട്ടുണ്ണികളെക്കൊണ്ടു കഴിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ഉഴിച്ചൽ.

തീയാട്ടുണ്ണി ഭദ്രകാളിയുടെ മുടിയണിഞ്ഞും വേഷം കെട്ടിയും തുള്ളും. അതു നമ്മൂതിരി ദേവിയുടെ കളമെഴുത്തുംപാട്ടും ഉണ്ട്.

തീരജം-കരയിൽ (തീരത്തിൽ) നില്ക്കുന്ന വൃക്ഷം.

തീരം-ന. നദി, കുളം, സമുദ്രം മുതലായവയെ തൊട്ടുള്ള സ്ഥലം. തോണിക്കാരുടെ കർമ്മസമാപ്തസ്ഥാനം. (തോണിതുഴഞ്ഞു കരയ്ക്കു എത്തിക്കുക സാധാരണമാണല്ലോ) വ. ഒരുമാതിരി ശരം. ന. തകരം. ര. ഈയം.

തീരാക്കൊണ്ടി-ന. പ്രയാസമുള്ള കാര്യം. വ. തീരാത്തവഴക്ക്.

തീരാത്ത-വി. അവസാനിക്കാത്ത, തീർച്ചയില്ലാത്ത.

തീരിത- വി. തെളിവുപോലെ തീർച്ചപ്പെട്ട.

തീര്-പറച്ചീട്ട്, സമ്മതച്ചീട്ട്.

തീരു-ശിവൻ.

തീരുന്നു-ക്രി. അവസാനിക്കുന്നു. വ. നിവൃത്തിയാകുന്നു.

തീരുമാനം-ന. മുഴവനേ.

തീരുമാനം- തീർച്ച.

തീർക്കുന്നു-ക്രി. അവസാനിപ്പിക്കുന്നു. വ. നിവർത്തിക്കുന്നു. ന. പണിയുന്നു. [കാ. ക്രി. തീർപ്പിക്കുന്നു.]

തീർച്ച-ന. അവസാനം. വ. നിവൃത്തി. ന. തീരുമാനം, നിശ്ചയം.

തീർച്ച-ന. മടക്കം.

തീർച്ചമൂർച്ച-നിവൃത്തി.

തിണ്ണ-വി. പ്ര. കടക്കപ്പെട്ട. വ. പരക്കപ്പെട്ട.
തീൎത്തുപറയുന്നു-നിശ്ചയംപറയുന്നു.
തീൎത്ഥകൻ, തീൎത്ഥികൻ-സന്ന്യാസി, തീൎത്ഥാടനം ചെയ്തു നടക്കുന്നവൻ.
തീൎത്ഥകരൻ-പ്ര. യവനന്മാരിൽ ഒരു പ്രമാണി. വ. ആശാൻ
തീൎത്ഥദേവൻ-ശിവൻ.
തീൎത്ഥൻ-ഗുരു, ഉപാധ്യായൻ.
തീൎത്ഥപാദൻ-പ്ര. ശിവൻ വ. വിഷ്ണു. ന. മഹാൻ. ര. മഹൎഷി. ഇ. പൂജ്യപാദൻ.
തീൎത്ഥമാടുന്നു-പുണ്യതീൎത്ഥത്തിൽ കുളിക്കുന്നു.
തീൎത്ഥം-പ്ര ശുദ്ധജലം. വ. ജലം. ന. പുണ്യസ്ഥലം. ര. കിണററിന്നരികെയുള്ള നീൎത്തൊട്ടി. ഇ. ശാസ്ത്രം. ന്റ. ഋഷികളാൽ സേവിക്കപ്പെട്ട ഗംഗാദി തീൎത്ഥജലം. ൭. യാഗം വ്യ. പഠിത്തം, അധ്യയനം.
തീൎത്ഥയാത്ര, തീൎത്ഥാടനം-തീൎത്ഥസ്നാനത്തിന്നായിട്ടു നടക്കുക.
തീൎത്ഥവാസി-തീൎത്ഥമാടിനടക്കുന്നവൻ.
തീൎത്ഥസ്നാനം-തീൎത്ഥമാടുക.
തീൎത്ഥികൻ-സന്ന്യാസി.
തീൎന്ന-വി. തികഞ്ഞ
തീൎപ്പു-പ്ര. വിധി. വ. ന്യായവിധി ന. തികവു.
തീൎമ്മ-നിവൃത്തി.
തീൎമ്പുറി-തീച്ചീട്ടു.
തീവില-തീച്ചവില, കൊടുംവില.
തീവിലയോല-വിലച്ചീട്ടു.
തീവു-തീരുവ, ചുങ്കം.
തീവരം-സമരം.
തീവിന-പാപം, അധൎമ്മം.
തീവെട്ടം-തീയുടെ വെളിച്ചം.
തീവെട്ടി-തിരിച്ചൂററി. തീകത്തിക്കുന്നവിധം ഒരു നീളമുള്ള വടിയുടെ അററത്തു നാലോ അഞ്ചോ അതിലധികമോ ഉരുണ്ടകോലുള്ള ഒരു സാധനം. ദീപയഷ്ടി.
തീവ്ര-വി. പ്ര. ഉഷ്ണമുള്ള. വ. കടുപ്പമുള്ള. ന. വേഗമുള്ള. ര. അധികമായുള്ള
തീവ്രൻ-പ്ര ശിവൻ. വ കഠിനൻ.
തീവ്രം-പ്ര. ഉഷ്ണം. വ. കഠിനം. ന. ഏററവും.
തീവ്രാ-പ്ര. ഉലസി. വ. കടുരോഹിണി. ന. ചെങ്കടുക്.
തീവ്രവേദന-പ്ര. കഠിനവേദന. വ. നരകവേദന.
തീററൽ-തീററിക്ക, മേയിക്ക
തീററി-ഭക്ഷണം.
തീററിക്കേറുന്നു-ധൈൎയ്യത്തോടെ ശത്രുവിനെ എതിൎക്കുന്നു
തീററിക്കഥ-കടംകഥ.
തീററിയടുക്കുന്നു-ധൈൎയ്യത്തോടെ ശത്രുവിനോടു അടുക്കുന്നു.
തീറുന്നു-പ്ര. ഭക്ഷിപ്പിക്കുന്നു വ. കന്നുകാലികളെ മേയിക്കുന്നു.

ദു

ദു-അ. പ്ര. ദോഷം. വ. ഖേദം. ന. അകട്ട. ര. പാരുഷ്യം.
ദുക-പ്ര സംഖ്യ. വ. ക്രുവ, ക്രുവസ്ഥാൻ (ക്രുവന്ന) ന ഭേദം.
ദുകമൊരാ-സപ്തൎഷിമണ്ഡലം.
ദുകയം-ഒരുമാതിരി കറി.
ദുകാകം-മുറുക, ഉണങ്ങുക, വരളുക.
ദുകാൎഗ്ഗാക്ഷിതി-ക്രുവരാൻ
ദുകിൽ-പ്ര. വസ്ത്രം. വ നിറ (ദുകിൽ)
ദുക്കി-യാചകൻ, ഉരപ്പൻ, ഉക്കിപ്പ്രകരി
ദുക്കിടി, ദുക്കടി-മദ്യത്തിന്റെ ലഹരി.
ദുക്കുക-ഉരത്തുനടക്കുക

തുഗ-൧. മലവെണ്ണ. ൨. കുവന്തര്.

തുംഗ-വി. ൧. ഉയരമുള്ള. ൨. ശ്രേഷ്ഠമായുള്ള. ൩. നീളമുള്ള. ൪. മുൻകോപമുള്ള.

തുംഗത്വം-൧. ഉയർച്ച. ൨. ശ്രേഷ്ഠത.

തുംഗൻ-൧ ബുധൻ. ൨. ശിവൻ. ൩ ശ്രേഷ്ഠൻ. ൪. ബുദ്ധിമാൻ.

തുംഗബീജം-രസം.

തുംഗഭദ്ര-ഒരുനദി.

[തുംഗഭദ്രയിലെ ജലം രക്തപിത്തത്തെയും ചൊറിയേയും ഉണ്ടാക്കും. പരിചയിച്ചാൽ കൊള്ളാം. ദക്ഷിണദേശത്തിലെ ഒരുനദിയാണ്. ഈ നദി കൃഷ്ണാനദിയിൽ ചേരുന്നു.]

തുംഗഭദ്രാ-മുരട്ടായ ആന, മദംപിടിച്ച ആന.

തുംഗം-൧ ഉയരം, ഉയർന്നത്. നശിപ്പിക്കപ്പെടുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. ശ്രേഷ്ഠം. ൩ ഒരുവൃക്ഷം. പുന്നാഗം, പുന്നമരം. അത്യുന്നതം എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം ൪. തെങ്ങ്. ൫. ചൂണ്ടപ്പന. ൬. താമരയല്ലി. ൭. പർവ്വതം. ൮. വാളംപുലി.

തുംഗാ-൧. കുവന്തര. ൨. വന്നി

തുംഗി,തുംഗാ-ഒരുമരുന്നു, നായർവെണ്ണ, ആട്ടുനാറിവേള. രോഗങ്ങളെ ഹിംസിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തുംഗി-൧. രാത്രി. ൨. മഞ്ഞൾ.

തുംഗീശൻ-൧ ചന്ദ്രൻ. ൨. സൂര്യൻ ൩. കൃഷ്ണൻ

തുംഗീശേഖരൻ-ശിവൻ.

തുച്ഛ-വി. ൧. ഹീനമായുള്ള. ൨. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

തുച്ഛം-൧ അല്പം. ൨. ഉമി, പതിര ൩. ഒന്നുമില്ലാത്തത്, ശൂന്യം. ശൂന്യം എന്നർത്ഥത്തിൽ പര്യായങ്ങൾ-ശൂന്യം, വശികം, തുച്ഛം, രിക്തകം.

തുച്ഛാ-൧ അമരി ൨. ചിററാലം.

തുച്ഛീകരിക്ക-നിസ്സാരമാക്കുക.

തുഞ്ചൽ-൧. ഉറക്കം. ൨. തൊറവ. ൩. മരണം.

തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ-രാമാനുജൻ എഴുത്തച്ഛൻ

[എഴുത്തച്ഛൻ എന്നതു നോക്കുക].

തുഞ്ചം-അററം.

'തുഞ്ചങ്ങളാം ശാഖരനക്കമെന്യേ ചവിയും' (മലയാളശാകുന്തളം)

തുഞ്ചുന്നു-൧ ഉറങ്ങുന്നു. ൨. തൊറുന്നു. ൩. മരിക്കുന്നു.

തുട-൧. അരയ്ക്കുതാഴെ രണ്ടുകാലിന്റെയും മുട്ടിനുമീതെയുള്ള സ്ഥലം, പര്യായങ്ങൾ സക്ഥി, ഊരു. ൨. തവണ. ൩-൦, ഇരുപത്തൊരുതുട.

തുടക്-ഒരു മൺപാത്രം, പാത്രം

തുടക്കം-ആരംഭം

തുടക്കൊമ്പ്-തുട.

തുടക്കോരം-ഭേച്ച്, ഘടനം.

തുടങ്ങൽക്കത്തി-ചീകിയുള്ളപിച്ചാത്തി.

തുടങ്ങി-അ. നിന്നു, മുതൽ.

തുടങ്ങുന്നു-ആരംഭിക്കുന്നു.

തുടത്തുള്ളുക-ഭീരുതകാണിക്കുക.

തുടപ്പന-ഈന്ത്.

തുടം-൧. എണ്ണയും മററും അളക്കുന്ന ഒരു പാത്രം. ൨. പൂഞ്ഞി, വണ്ണം, തടിപ്പ്. ൩ വലുപ്പം.

തുടരാനം-അഴിമുതൽ.

തുടർപ്പ്-കൂട്ടിച്ചേർപ്പ്.

തുടെക്കുന്നു-൧. തുടയ്ക്ക. ൨ വെടിപ്പാക്കുന്നു.

തുടപ്പ്-൧ തുപ്പ്. ൨. വെടിപ്പാക്കൽ.

തുടരി, തുടലി-വളരെ മുള്ളുള്ളതും പടരുന്നതുമായ ഒരു വൃക്ഷം.

[പഴുത്തകായ് വാതം, പിത്തം, രക്തദോഷം, ഇവ ശമിപ്പിക്കും. ചവർപ്പും കൈപ്പും രസങ്ങളുമുള്ളത്. രുചികരമാകുന്ന

കൃമിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. അതുപോലെ തന്നെ കഫത്തെയും, മലത്തെ ഇളക്കും. ഇതിന്റെ കായ് ചെറിയലന്തയുടെ കായെക്കാൾ ചെറുതാണ്].

തുടരുന്നു-പിന്നാലെ ചെല്ലുന്നു, പിന്നാലെ പ്രവൎത്തിക്കുന്നു.

തുടരത്തുടരെ-അ. പിന്നാലെ പിന്നാലെ.

തുടരേ-അ. പിന്നാലെ.

തുടർ-പ്ര. ചങ്ങല. വ. ഒരു മാതിരി അരഞ്ഞാണം.

തുടൎച്ച-പ്ര. പിൻചെല്ലുക, പിൻപ്രവൎത്തിക്കുക. വ. ആരംഭം.

തുടന്റ്-ഇടവിടാതെ.

തുടർമാല-കഴുത്തിൽ ഇടുന്ന ഒരാഭരണം.

തുടൽ-പ്ര. ചങ്ങല. വ. തുടലരഞ്ഞാണം. ന. വിലങ്ങ്.

തുടലരഞ്ഞാണം-അരയിൽ കെട്ടുന്ന ഒരാഭരണം.

തുടവ്, തുടം-ബലം, പുഷ്ടി. ഉ-ം, തുടവിയശരം. [തുടവൻ=പുഷ്ടിയുള്ളവൻ]

തുടവാറ്പ്പ്, തുടവാളു-തുടയിലുണ്ടാകുന്ന ഒരു ദീനം.

തുടസ്സം-ആരംഭം.

തുടി-പ്ര. ഒരു വാദ്യം.

‘പടഹംതുടിപറകൊമ്പുംകുഴലും’

(ഘോഷയാത്ര തുള്ളൽ)

വ. നെഞ്ചി(ഞ്ഞി)ടിപ്പ്. ന. കിണററിൽനിന്നു ജലം കോരുവാനുള്ള യന്ത്രം. പര്യായങ്ങൾ-ദന്തി, ത്രികാ. കിണററിന്റെ അടുക്കൽ കയറു മററും കെട്ടുന്നതിനു മരംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ യന്ത്രം. ര. പിറാവം, എലത്താളി. ഒ. കൊട്ടും. ന്ത്ര. ദേളകാവം. ര. സംശയം.

തുടിമുട്ടിനടക്കുക=രഹസ്യത്തെ പരസ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു നടക്കുക.

തുടിക്കുന്നു-പ്ര. പിടയ്ക്കുന്നു. വ. നെഞ്ചി(ഞ്ഞി)ടിക്കുന്നു. ന. വെള്ളത്തിൽ കൈയിട്ടു ശബ്ദിപ്പിക്കുന്നു.

തുടിപ്പ്-പ്ര. പിടച്ചൽ. വ. നെഞ്ചിടിപ്പ്.

തുടിയടിക്കുന്നു-പ്ര. വാദ്യംകൊട്ടുന്നു. വ. വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നു.

തുടുക്കനവേ-അ. വേഗത്തിൽ.

തുടുക്കനെ-അ. പെട്ടെന്ന്.

തുടുക്കുന്നു-ചുമക്കുന്നു.

തുടുതുടെ-വി. അധികം ചുവന്ന.

തുടുപ്പ്-പ്ര. ഇളംചുവന്നനിറമുള്ളകാൽ. വ. വാഴക്കൈ. ന. ചുമപ്പ്.

തുടുമാ-എലി.

തുട്ട്-ചെമ്പുകൊണ്ടുള്ള ഒരുവക നാണയം.

തുട്ടി-വേലക്കാർ ഹാജരില്ലാഞ്ഞാൽ ആ ദിവസത്തെയ്ക്കുള്ള ശമ്പളപ്പിടിത്തം.

തുണ-പ്ര. സഹായം. വ. കൂട്ട്. ന. രക്ഷ. ര. ആശ്രയം.

തുണയ്ക്കുന്നു-സഹായിക്കുന്നു.

തുണർ-വി. പ്ര. വെളുത്ത. വ. ദൃഢമായ.

തുണവൻ-ആപ്തഹിതൻ, സഹായിക്കുന്നവൻ

‘വിണ്ണവർതുണവൻ ഒട്ടു’

(രാമചരിതം)

വിണ്ണവർതുണവൻ=രാമചന്ദ്രൻ.

തുണി-വസ്ത്രം.

തുണ്ട്-പ്ര. കഷണം. വ. കീറ്റം. ന. ഖണ്ഡം.

തുണ്ടം-പ്ര. കഷണം, നാക്ക്. വ. പങ്ക്.

തുണ്ടൻ-പ്ര. മുണ്ടപ്പി. വ. കോമാളി.

തുണ്ടാരം-മുണ്ടപ്പിണം.

തുണ്ടിക്കുന്നു-നശിക്കുന്നു, കരിക്കുന്നു.

തുണ്ടിപ്പ്-നാക്ക്.

തുണ്ഡം-പ്ര. മുഖം. വ. പക്ഷികളുടെ കൊക്ക്. ന. വായ്. കോപ്യവസ്തുവിനെ കടിച്ചുമുറിക്കുന്നത് എന്നൎത്ഥം.

തുണ്ഡി-പ്ര. മുഖം. വ. കൊക്ക്. ന. ശിവന്റെ കാളയുടെ പേർ.

തുണ്ഡി, തുന്ദി-പ്ര. വലിയ പൊക്കിളുള്ള. വ. കടവയറുള്ള.

തുണ്ഡികം-നാഭി.

തുണ്ഡികേരി-പ്ര. തൊണ്ടത്തി. വ. കോവൽവള്ളി, നല്ലാകോവ. തമിഴിൽ-കോവൽവക്കി. തുണ്ഡം=മുഖം. തുണ്ഡികം=മുഖം അത്യന്തമായിട്ടുള്ളത്-ഓഷ്ഠം. അതിനെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്, ഓഷ്ഠതുല്യം എന്നു ഫലിതാൎത്ഥം. തുണ്ഡകേരി, തുണ്ഡകേശി, തുണ്ഡികേശി എന്നിങ്ങനേയും പാഠങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്. ന. ഒരു രോഗം.

തുണ്ഡികേരി എന്ന രോഗം താലുഗതമുഖരോഗത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടതാണ്. അണ്ണാക്കിൽ കാട്ടുപരുത്തിക്കുരുപോലെ നീരുണ്ടാകും. വേദന, കുത്തിനോവ്, ചൂട്, പഴുപ്പ് ഇവയും കാണും.

തുണ്ഡിഭ, തുണ്ഡില-വി. പ്ര. പെരുവയറുള്ള. വ. വലിയ പൊക്കിളുള്ള.

തുതി-സ്തുതി. (പ-മ)

തുത്തനാകം-ഒരു ലോഹം, നാകം.

തുത്തം, തുത്ഥ്-ഒരഞ്ജനമരുന്ന്.

തുത്തി-ഒരു ചെടി.

തുത്തിപ്പിലി-ഒരു വൃക്ഷം.

തുത്ഥ-പ്ര. ചെറിയ ഏലം. എരിവുള്ളത് എന്നൎത്ഥം. വ. അമരി. വേദനപ്പെടുത്തുന്നത്, മറയ്ക്കുന്നത് എന്നിപ്രകാരം അൎത്ഥം.

തുത്ഥകം-നീലത്തുരിശ്.

തുത്ഥം-പ്ര. അഞ്ജനം. വ. നീലത്തുരിശ്, തുരിശ്. ന. അഗ്നി.

തുത്ഥാ-ചിറ്റേലം.

തുത്ഥാഞ്ജനം- (മയിൽതുത്ഥം, തുരിശു) നീലത്തുരിശു, മയിൽ തുത്തിൽനിന്നെടുക്കുന്ന അഞ്ജനം. മററു പൎയ്യായങ്ങൾ-ശിഖിഗ്രീവം, വിതുന്നകം, മയൂരകം.

കഫം, നേത്രരോഗം, ശ്വിത്രം, അശ്മരി, മൂത്രകൃഛ്റം, അൎശസ്സ്, ഏതുരോഗം, ചൊറി, വിഷം, കൃമി, കുഷ്ഠവിഷം ഇവ ശമിക്കും. അശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന അറിയാതെ സേവിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന വികാരത്തിൽ മൂന്നു ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ നാരങ്ങാനീരു സേവിക്കുക. അതില്ലെങ്കിൽ കാച്ചിക്കുറുക്കിയ മലത്തിൽ മലപ്പൊടി കലക്കി സേവിക്ക. തമിഴിൽ-തുരിശു. ഇം- Sulphate of Copper, Blue vitriol.

തുദം-കാട്ടരയാൽ.

തുനി-പ്ര. നാല്ക്കാലിമൃഗങ്ങൾക്കും മററും പകച്ച ശയ്യയോടടുത്തുള്ള ഒരു മാംസം, കണ്ടിക്കാ. വ. ഒരു മീനം.

തുനിച്ചൽ-ഒരു കാൎയ്യത്തിൽതന്നെയുള്ള ഉത്സാഹം.

തുനിയുന്നു ഒരു കാൎയ്യത്തിൽതന്നെ ഓൎമ്മ വച്ച് ഉത്സാഹിക്കുന്നു.

തുനിവ്-തുനിച്ചൽ.

തുന്നു(ന്ന)ഗം-കട്ടക്.

തുന്ദപരിമൃജൻ, തുന്ദപരിമാൎജ്ജൻ-മടിയൻ. വയറു തടവിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

തുന്ദം-പ്ര. വയറ്. വേദനപ്പെടുത്തുന്നതെന്നൎത്ഥം. വ. കടവയറ്. ന. ഉയൎന്ന പൊക്കിൾ.

തുന്ദി, തുണ്ഡി-വി. പ്ര. വലിയ പൊക്കിളുള്ള. വ. കടവയറുള്ള.

തുന്ദി-പ്ര. നാഭി വ. വയറ്.

തുണ്ഡിഭ, തുണ്ഡില, തുണ്ഡിക, തുണ്ഡിത-വി. പ്ര. വലിയ (ഉയൎന്ന) പൊക്കിളുള്ള. ഖ. കുടവയറുള്ള.

തുന്നൽപ്പണി-തയ്യൽവേല.

തുന്നൽപ്പണിക്കാരൻ - തയ്യല്ക്കാരൻ. പൎയ്യായങ്ങൾ- തുന്നവായൻ, സൌചികൻ.

തുന്നം-ഛിന്നം.

തുന്നം-ഒരു മരം, പട്ടകരണ.

ഇതു ആലിന്റെ ആകൃതിയോടുപോലെ തോന്നിക്കുന്നതും ആനകൾ തിന്നുന്നതുമായ വൃക്ഷമാണ്.

തുന്നൽ-തയ്യൽ.

തുന്നവായൻ-തയ്യല്ക്കാരൻ. ഇവിടെ തുന്നം എന്നാൽ ഛിന്നം എന്നു അൎത്ഥം. മുട്ടപ്പു മുതലായതിനു ശീലകളെ മുറിച്ചു തുന്നുന്നവൻ.

തുന്നാരൻ-തുന്നൽപ്പണിക്കാരൻ.

തുന്നിക്കൂത്തുന്നു-തയ്ക്കുന്നു.

തുന്നിക്കുന്നു-ചാക്കയിലും മററും വട്ടത്തിൽ തുന്നുന്നു.

തുന്നിപ്പു്-വട്ടത്തിൽ തുന്നുക.

തുന്നുന്നു-തയ്ക്കുന്നു. [കാ. ക്രി. തുന്നിയ്ക്കുന്നു.] തുന്നുക എന്നതിനു പൎയ്യായങ്ങൾ- സേവനം, സീവനം, സ്യൂതി.

തുൻപം-ദുഃഖം.

തുമ്പു്-പ്ര. തെളിവു്, ലക്ഷ്യം. ഖ. അറ്റം. ന. ബുദ്ധി, അറിവു്.

തുമ്പില്ലായ്മ-അറിവില്ലായ്മ.

തുമ്പുകേട്-അറിവില്ലായ്മ.

തുപ്പ്-തുപ്പൽ.

തുപ്പട്ട്-കരയ്ക്കിരി കളിയും ചിട്ടകരയുമുള്ള വെള്ളവസ്ത്രം.

തുപ്പട്ടാ(വ്)-ദ്വയങ്കി, വിശേഷപ്പെട്ട വസ്ത്രം. (ഹിന്ദുസ്ഥാനിഭാഷ.)

തുപ്പട്ടി-പ്ര. ഉപ്പട്ട്. ഖ. രണ്ടായിട്ടും മടക്കി വിരിക്കുന്ന വസ്ത്രം.

നാലെണ്ണം ഒന്നായി (മുറിക്കാതെ) വെച്ചിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തിനാണ് തുപ്പട്ടി എന്നു അധികമായി പറഞ്ഞുവരിക.

തുപ്പൽ-വായിലെവെള്ളം, ഉമനീർ.

തുപ്പായി-പ്ര. ചിരാണ്ടി, പൊളികൾ തിരിച്ചു പറയുന്നവൻ. ഖ. പക്ഷികളിൽ ഒരു ജാതി.

തുപ്പനീര്-തുപ്പൽ.

തുപ്പുന്നു-വായിൽനിന്നു തുപ്പൽ പുറത്തുകളയുന്നു.

തുംഗം-കോലാട്, ആട്.

തുഭ്യം-(സംസ്കൃതം) നിനക്കായിക്കൊണ്ടു്.

തുമ്പ-ഒരു ചെടി

വാതം, കഫം, കൃമി, ഗുല്മം, അൎശ്ശസ്സ് മുതലായവക്ക നന്ന്. ചിലതു ഉണ്ടാകും. ഭേദമെ ഉള്ളു. സംസ്കൃതം- ദ്രോണപുഷ്പി.

തുമ്പൽകൊട്ടാവലി-ഒരു പച്ചമരുന്നു്.

തുമ്പം-ദുഃഖം.

തുമ്പി-പ്ര. പൂക്കൾതോറും പറന്നുനടക്കുന്ന പ്രാണി. ഖ. വണ്ടു്.

തുമ്പിയുടെ ചിറകു=കീലകം.

തുമ്പിക്കരം-ആനയുടെ തുമ്പിക്കൈ.

തുമ്പിക്കൈ-തുമ്പിക്കരം.

തുമ്പിക്കൈയിൽനിന്നു വരുന്ന വെള്ളത്തുള്ളി=വമഥു, കരശീകരം.

തുമ്പിതോണി-തിരുമ്പു തോണികൾ.

തുമ്പിമരം-ഒരുതരം വലിയ കാൽ

തുമ്പപ്പൂ-വെളുത്ത പൂ.

തുമ്പിലം-ഒരു വൃക്ഷം.

തുംബു-ചുരക്ക.

തുംബൊരൻ, തുംബുരു-ഒരു ഗന്ധൎവ്വൻ.

തുംബാ-൧ ചെല്ലി. ൨. പാൽച്ചുര.

തുംബി, തുംബ-ചുരവള്ളി. രോഗങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

തുംബുരി-കൊത്തമ്പാലയരി.

തുംബുരു-൧. കൊത്തമ്പാലയരി. ൨. ഒരു ഗന്ധർവൻ. ൩. ഒരു വാദ്യവിശേഷം. ൪. ഒരു മുനി.

തുമയ്ക്കുക-തുമ്മുക, ചുമയ്ക്കുക.

തുമുലം-൧ ഇടകലർന്ന യുദ്ധം, യുദ്ധാകോലാഹലം, കലഹം., ഭയങ്കരമായ (ലഹളയോടുകൂടിയ) കലഹം, യുദ്ധം.

'കളകളമെന്നബലകൃതമെന്നതുമുലം
കലഹമാശു ഞാൻ കരോമ്യധുനാ'
(കിർമ്മീരവധം കഥകളി)

രണ്ടുമാസൈന്യങ്ങളും കൂടിച്ചേർന്ന സങ്കലിതമായി ചെയ്യുന്നയുദ്ധം. 'തുമുലോവ്യാകുലോരണഃ' (ത്രികാണ്ഡശേഷം) കൂടികലർന്നതു എന്നശബ്ദാർത്ഥം. ൨. തന്നി. ൩. ഭയംകരം.

തുമുലം-വി. കൂട്ടമായി ശബ്ദിക്കുന്ന. ശബ്ദമുണ്ടാക്കുന്ന, കൂടികലർന്ന(സങ്കുലം.) ൨. ഭയങ്കരമായ.

'ഭൈരവതരതുമുലാരവാകോലാഹല
ഭേരീനാദത്തോടിടചേർന്നിതു പെരുമ്പട
(ഭാരതം)

തുമ്മൽ, തുമ്പൽ-ചിലപ്പോൾ മൂക്കിൽനിന്നു വെള്ളത്തോടുകൂടിയോ കൂടാതെയോ പുറപ്പെടുന്ന ഒരുമാതിരിശബ്ദം, ജലദോഷം ഹേതുവായിട്ടുണ്ടാകുന്ന ഒരു ശബ്ദം. പര്യായങ്ങൾ-ക്ഷുൽ, ക്ഷുതം, ക്ഷവം, ഏഛിക്കം.

'സ്ത്രീയാം ക്ഷുൽക്ഷുതംഏഛിക'
(രമസൻ)

തുമ്മുന്നു-മൂക്കിൽനിന്നു ഒരുമാതിരിശബ്ദം പുറപ്പെടുന്നു.

തുയരം-൧. ദുഃഖം. ൨. കരുണ, ൩. ആപത്തു.

തുയിൽ-൧. ഉറക്കം.

'പാലാഴിയിൽ തുയിൽകൊള്ളുന്ന'
(മഹാഭാരതം)

൨. ദുഃഖം. ൩. തുകിൽ. (വസ്ത്രം)

'പട്ടുടയൊറ്റത്തുയിലുംവെച്ച്'
(തച്ചോളിപ്പാട്ട്)

൪. മരണം.

'തുയിൽകഴിഞ്ഞെഴുമന്നാ' (രാമചരിതം)

തുയിർ-൧ ദുഃഖം.

'വിരഹതുയിർപൂണ്ടു'
(രാമായണസങ്കീർത്തനം)

൨. ആപത്തു്.

തുയിർപെടുന്നു-ദുഃഖിക്കുന്നു.

തുയിലുക-ഉറങ്ങുക.

തുയിലുണർവ്-നിദ്രയിൽനിന്നുള്ള പ്രബോധം.

തുയ്യ-വി. പരിശുദ്ധമായ.

'തുയ്യവളർദീപസമമായവൻവിളങ്ങും'
(ദേവൽഗീത)

തുയ്യം-൧. അററം, മുന. ൨. വെടിപ്പ്. ൩. പൂർണ്ണം. ൪. പരിശുദ്ധം. ൫. നല്ലതു്.

തുര-വി. വേഗമുള്ള, നിമിഷമുള്ള.

തുരക്കാരൻ-കാര്യവിചാരക്കാരൻ.

തുരക്കുന്നു-തുളയ്ക്കുന്നു, ദ്വാരമുണ്ടാക്കുന്നു.

തുരഗം-കുതിര. വേഗത്തിൽ ഗമിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

തുരഗി-൧. കുതിരപ്പുറത്തു കയറുന്ന. ൨. കുതിരയുള്ള.

തുരഗീ-൧. കുതിരക്കാരൻ, ൨. ഭടൻ.

തുരത്തുന്നു-൧. ഇളക്കുന്നു. ൨. ഓടിക്കുന്നു.

'ഭേസചരമന്യരൊരുധന്യ-
നെത്തിയവയെത്തുരത്തി'
(അന്യാപദേശശതകം)

൩. പിന്തുടരുന്നു.

തുരം-൧. കാര്യവിചാരം. ൨. ചുമതല. ൩. വേഗം.

തുരങ്കക്കാരൻ-പു. കത്തിക്കുവച്ചു ചെയ്യുന്നവൻ. ൨. ദ്വാരമുണ്ടാക്കുന്നവൻ. ൩. ഐരെട്ടക്കുന്നവൻ.

തുരങ്കം-ചുവരിലും മററും തുരന്നുണ്ടാകുന്ന ദ്വാരം. ൨. ഗുഹകുഴി.

തുരാഗഗന്ധാ-അമുക്കിരം.

തുരംഗദ്വേഷിണി-എരുമ.

തുരംഗപ്രിയം-യവം

തുരംഗ(മ)ം-കുതിര. വേഗത്തിൽ ഗമിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

തുരംഗവദനൻ-കിന്നരൻ. കുതിരയുടെ മുഖമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. [കിന്നരന്മാർ എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക].

തുരപ്പണം-തുരക്കുന്നഉളി. തമര്.

തുരപ്പൻ-പു. തമരുളി. ൨. വലിയഎലി

തുരയൻ-മേന്മയുള്ളവൻ, അധികാരി. (ധുര എന്ന പദം തുരയിൽനിന്നുണ്ടായതാണ്.)

തുരവ്-പു. വലിയകിണർ. ൨. കുഴി. ൩. ഒളിപ്പ്. ൪. തുരങ്കമുണ്ടാക്കുക.

തുരവൻ-വലിയഎലി.

തുല്പം-പു. അററം, മുന. ൨. വെടിപ്പ്. ൩. പൂർണ്ണം. ൪. പരിശുദ്ധം. ൫. നല്ലത്.

തുരള-[illegible].

തുരായണ-വി. താൽപര്യമുള്ള, ആസക്തിയുള്ള. [പാരായണ എന്നതിന്റെ പാഠം].

തുരായണം-[illegible].

തുരാഷാട്ട്-ഇന്ദ്രൻ വേഗവാനായ ശത്രുവിനെ അഭിഭവിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

തുരി-പെൺകുതിര.

തുരിശ്-മരഞ്ഞാടിമരത്.

തുരിശക്കാരൻ-ലുബ്ധൻ, പിശുക്കൻ.

തുരിശുകെട്ട്-സൂക്ഷ്മമായവ്.

തുരിശപ്പെടുക-ബദ്ധപ്പെടുക.

തുരിശം-ബദ്ധത, ലുബ്ധ്

തുരി-പു റി. ൨. [illegible] ഒരു വസ്തു, തിരപ്പൻ

തുരീയ, തുര്യ-വി. നാലാമത്തെ.

തുരീയം-നാലിൽ ഒന്ന്.

തുരീയാംശം-എട്ടിലൊന്ന്.

തുരുതുരെ-അ. [illegible], നിറയനിറയെ.

"തുരഗതുരഗമസ്കന്ധ[illegible]"

തുരുത്ത്-ദ്വീപ്.

തുരുത്തി-പു. ഉല. ൨. [illegible] കന്നതിനു തോൽകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു വസ്തു.

തുരുമ്പ്-പു ചകിരിയുടെ [illegible]. ൨. ഇരിമ്പിൻകറ. ൩. [illegible] ൦ മററും പുല്ലു ചകരം പറയുന്ന പേർ

തുരുമ്പിക്കുക-ഇരുമ്പിനു കറപിടിക്കുക.

തുരുഷ്കൻ-തുലുക്കൻ

തുരുഷ്കം-പു. [illegible], (അറബി) [illegible] വേഗത്തിൽ വ്യാപിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. [illegible].

തുര്യാംശം-നാലിൽ ഒരംശം.

തുർവ്വസു-യയാതിയിൽ [illegible] ന്നവൻ

[illegible] വാർദ്ധക്യം സ്വീകരിക്കാ[illegible] യയാതി ശപിച്ചു.

തുലച്ചൽ-പു [illegible]. ൨. [illegible].

തുല്യനം-[illegible].

തുലയുക-പു [illegible]. ൨. മരിക്കുക. ൩. [illegible], [illegible].

തുലയ്ക്കുന്നു-ക്രി. നിവർത്തിക്കുന്നു. 2. അവസാനിപ്പിക്കുന്നു. 3. നശിപ്പിക്കുന്നു.

തുലവ്-അവസാനം.

തുലസാരിണി-തൂണി, ആവനാഴിക.

തുലാ-ന. വെള്ളംകോരുന്നതിനുള്ള ഒരു യന്ത്രം, തുലായന്ത്രം. 2. തുലാപലം.

തുലാക്കൂടം-കള്ളത്തൂക്കം, കള്ളപ്പടി.

തുലാകോടി-കാൽച്ചിലമ്പ്, തുലാകാരമായകോടിയോടു (അഗ്രത്തോടു) കൂടിയതെന്നർത്ഥം.

തുലാക്കൂറ്-ചന്ദ്രൻ തുലാരാശിയിൽ നിൽക്കുന്നസമയം.

തുലാക്കോട്ട-തുലായന്ത്രത്തിൽ കെട്ടി വെള്ളംകോരുന്ന ഒരു മരപ്പാത്രം.

തുലാത്തെക്കൻ-തുലാം വൃശ്ചിക മാസങ്ങളുടെ ഒടുവിൽ മഴക്കാലത്തു ഉണ്ടാകുന്ന കൊടും കാറ്റ്.

തുലാദാനം-കൊടുക്കുന്നവന്റെ ഇടയൊപ്പിച്ചു തൂക്കി പൊന്നോ മറ്റോ ദാനം ചെയ്ക (തുലാപുരുഷദാനം)

തുലാധടം-പു. തുഴ, തണ്ട്. 2. തുലാസിന്റെ തട്ട്.

തുലാധരൻ-കച്ചവടക്കാരൻ.

തുലാധാരൻ-ഒരു വൈശ്യൻ. ബ്രാഹ്മണനായ ജാജലിയെ ജ്ഞാനം അഭ്യസിപ്പിച്ച ആൾ.

തുലാധാരം-പു. തുലാംരാശി. 2. നിറകോൽചരട്.

തുലാപുരുഷദാനം-കൊടുക്കുന്ന ആളിന്റെ ഇടയൊപ്പിച്ചു തൂക്കി പൊന്നോ മറ്റോ ദാനംചെയ്ക, തുലാഭാരദാനം. പതിനാറു മഹാദാനങ്ങളിൽ ഒന്ന്. തിരുവനന്തപുരത്തു ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രത്തിൽ തുലാഭാരമണ്ഡപത്തിൽ തൂക്കിയിട്ടുള്ള ഒരു തുലാസിൽ വലതുതട്ടിൽ നല്ല മുഹൂർത്തത്തിൽ സർവാലങ്കാരഭൂഷിതനായ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവിനെയും, മറ്റതിൽ തുലാഭാരക്കാശു എന്നു പറയുന്ന സ്വർണ്ണനാണയങ്ങളെയും പൂജിക്കപ്പെട്ട ഒരു പ്രതിമയെയും ഇട്ടു ശരിയായി നിറുത്തി അവയെ എടുത്തു ബ്രാഹ്മണർക്കായി കൊണ്ടു ദാനംചെയ്യുന്നതാകുന്നു.

തുലാപ്പടി-തൂക്കുന്നതിനുള്ള കട്ടി (പടി).

തുലാഭാരം-ഒരാളിനു ശരിയായിട്ടു തൂക്കിയ വസ്തു.

തുലാം-പു. തുലാപലം. 2. തൂക്കുന്നയന്ത്രം. 3. കിണററിൽനിന്നു ജലം കോരുന്ന യന്ത്രം.

തുലാമാനം-തൂക്കി തിട്ടപ്പെടുത്തുന്നത്.

തുലാമാസം-അല്പശിമാസം.

തുലാരാശി-ഏഴാമത്തെ രാശി.

തുലാവാട-തുലാത്തെക്കൻ.

തുലാസ്, ത്രാസ്-തൂക്കി പലവും മറ്റും അറിയുന്നതിനുള്ള ഒരു യന്ത്രം.

തുലാസുപടി-തൂക്കം അറിവാൻ തുലാസിൽ ഇടുന്ന കട്ടി.

തുലാസൂത്രം-നിറകോൽചരട്.

തുലിത-വി. തുല്യമാക്കപ്പെട്ട

തുലിനി-ഇലവ്.

തുലുക്കർ-തുർക്കന്മാർ.

തുലുക്കൻ-മുഹമ്മദീയൻ.

തുലുക്കാണം-തുർക്കരാജ്യം.

തുലോം-അ. ഏററവും

തുല്ല്-പു. കളിയിൽ പിഴവരുമ്പോൾ പറയുന്ന ഒരു വാക്ക്. 2. നാശം, അവസാനം.

തുല്യ-വി. ഒപ്പമായ, സമമായ.

തുല്യത-ഒപ്പം, സമത്വം.

തുല്യപാനം - പലർകൂടി ഒന്നിച്ചിരുന്നു കുടിക്ക. മററാരു പര്യായം-സപീതി.

തുല്യം-ഒപ്പം, സദൃശം. തുലാംകൊണ്ടു ഗണിക്കപ്പെടുന്നതു എന്നൎത്ഥം. പൎയ്യായങ്ങൾ- സമം, തുല്യം, സദൃക്ഷം, സദൃശം, സദൃക്, സാധാരണം, സമാനം.

തുല്യംചാൎത്തുന്നു-രാജാവു മുദ്രവെക്കുന്നു, രാജാവു് എഴുതുന്നു.

തുല്യമാകുന്നു-സമമാകുന്നു. [സ. ക്രി- തുല്യമാക്കുന്നു].

തുല്യയോഗിതാ-ഒരലങ്കാരം.

ലക്ഷണം-

'വൎണ്ണ്യത്തിനൊന്നിനെങ്കിലും ചൊല്ലാ-
മവൎണ്ണ്യത്തിനതെങ്കിലും
ധൎമ്മൈക്യം ചൊൽകിലുണ്ടാകും
തുല്യയോഗിതഭൂഷണം'

ഉ-ം അനലശിഖകളുമനിലസുതഹൃദയവും തെളിഞ്ഞൊരനന്തവിഷ്ണുപദം ഗമിച്ചു തദാ

(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

തുപ്പ്-ന. വിരോധം. ഉ. തൎക്കം. ന തെളിവു.

തുവയ്ക്കുന്നു-ന. ഇരിമ്പോ മൺകലമോ കാച്ചി മുക്കി മയം വരുത്തുന്നു. ഉ. നനയ്ക്കുന്നു.

തുവയ്പ്പ്-ഇരിമ്പോ മൺകലമോ കാച്ചി മുക്കി മയംവരുത്തുക

തുവര, തുവര-ഒരുമാതിരി പയറ്. പൎയ്യായങ്ങൾ-ആഢകി, കാംബി, മൃൽസ്നാ, തുവരികാ, മൃതാലകം, സുരാഷ്ട്രജം.

തുവര-വെളുപ്പ്, കറുപ്പ്, ചെമപ്പ് ഇങ്ങിനെ മൂന്നുതരമുണ്ടു. ഈ വിവരം പുഷ്പം കൊണ്ടറിയാമായിരിക്കും. കഫം, പിത്തം, രക്തദോഷം, ജ്വരം, വിഷം, അതിസാരം ഇവ ശമനം. വാതത്തെ അല്പം വൎദ്ധിപ്പിക്കും. ധാരാളം [illegible] ഉണ്ടാക്കും. തുവരപ്പയറിൽ നെയ്യുപയോഗിച്ചാൽ വാതം കോപിക്കയില്ല. ഹി-തൂവർ. ഇം-Pegeon pea. തുവരപ്പയറ് =വാതകം, ശീതളം, [illegible]].

തുവര-വി. ചവൎപ്പുള്ള.

തുവൎകം-ചെറുപയറ്. (അല്പം [illegible])

തുവരൻ, തോരൻ-ഒരുകറി.

തുവരപ്പരിപ്പ് - തുവരകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പരിപ്പ്.

തുവരപ്പാട്-ന. ഒരളവു്, എട്ടിലൊന്ന് അംഗുലം. ഉ. എട്ടുനെന്മണി.

തുവരം-ന. ചവൎപ്പുരസം രോഗത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം. ഒരുരസം പൎയ്യായം-കഷായം. ഉ. [illegible].

തുവരികാ-ന. തുവരപ്പയറ്. ചവൎപ്പുരസം കൂടിയുള്ളതു എന്നൎത്ഥം. ഉ. തുവരിമണ്ണ്.

തുവരിമണ്ണ്-സൌരാഷ്ട്രദേശത്തിലുള്ള ഒരുതരം മണ്ണ്.

തുവരിമണ്ണ് ശ്ലേഷ്മം, നേത്രരോഗം, വ്രണം, ശ്വിത്രം, വിഷം, കുഷ്ഠം, വിസൎപ്പം ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും. ഇതിനെ [illegible]. സം-സൌരാഷ്ട്രി. ഇം- Silicate of alumina)

തുവരുന്നു-ഉണങ്ങുന്നു, വറ്റുന്നു.

തുവൎക്ക-ചവൎക്ക.

തുവൎച്ചിലക്കാരം-ഒരുജാതി മരുന്നു്.

പൎയ്യായങ്ങൾ-സൎജ്ജികാക്ഷാരം, കാപോതം, സുവൎച്ചികം, സൌവൎച്ചലം, രുചകം.

സൎജ്ജികാക്ഷാരം എന്ന [illegible]

തുവൎച്ചിലക്കാരം-വാതം, [illegible] ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും.

തുവൎച്ചിലുപ്പ് = സൌവൎച്ചലം, [illegible], രുചകം. ഇതിനെ [illegible].

തുവർച്ചിലമണ്ണ്-ശ്ലേഷ്മം ആമദോഷം, കൃമി, മലബന്ധം, ഊർദ്ധ്വവാതം, ശൂല്ലം, ഇവകളെ നന്ന്. ഏറെയപ്രസം ഗത്തെ ചെയ്യും. രുചികരമാണ്. മറെറല്ലാ ഉപ്പുകളെപ്പോലെ പിത്തത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കയില്ലം. ഇതു കിട്ടാതെവരുന്നാൽ പകരം പൊടിയുപ്പു ചേർക്കാം.

തുവത്തുന്നു-ക്രി. ഉണക്കുന്നു. വ. കുളിച്ചാൽ വസ്ത്രംകൊണ്ടു ദേഹത്തിലെ ജലം തുടച്ചുകളയുന്നു.

തുവൽ-നിമിഷം, ശീഘ്രം.

തുവാല-തുടയ്ക്കുന്നവസ്ത്രം. Towel.

തുവ്വൽ, തുവ്വാൽ, തൂവൽ-ചിത്രമെഴുതുന്നതിനുള്ള ശലാക, ചായമിടുന്നതിനുള്ള പുല്ല് [സം-തൂലികം.]

തുഷം-ക്രി. താന്നിവൃക്ഷം. സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം വ. ഉമി. അഗ്നി ഇതുകൊണ്ടു സന്തോഷിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി. മറെറാരു പര്യായം-ധാന്യത്വക്

തുഷോദകം-കാടി.

തുഷാര-വി. തണുപ്പുള്ള.

തുഷാരകരൻ-ചന്ദ്രൻ

തുഷാരഗിരി-ഹിമവാൻ പർവ്വതം.

തുഷാരം-ക്രി. മഞ്ഞു. വ. തണുപ്പ്. ഉണ്ണിച്ചുവരെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ന. ചാറമഴ. ൪ കുളിർത്തിരിക്കുന്നവസ്തു ൫ ചീനക്കർപ്പൂരം.

തുഷാരാദ്രി-ഹിമവാൻ പർവ്വതം

'പിന്നെത്തുഷാരാദ്രി നന്ദനയായ്‌ച്ചമഞ്ഞൊന്നുമാമേവിയെന്നുള്ള നാമത്തെയും'

(ഭാഗവതം)

തുഷിതൻ-ഒരുദേവത

തുഷിതന്മാർ നന്ദ ഇവരുടെസംഖ്യകൾ ബൌദ്ധ പാരങ്ങളാദി ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പുരാണാന്തരങ്ങളിലും നിന്നു ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുക. തുഷിതന്മാർ-സന്തോഷിക്കുന്നവർ.

തുഷ്ട-വി. സന്തോഷിച്ച.

തുഷ്ടൻ-സന്തോഷിച്ചവൻ.

തുഷ്ടം-പനച്ചി.

തുഷ്ടി-ക്രി. സന്തോഷം. വ. വൃദ്ധി (വിരുത്തി), ഒരുവക കിഴങ്ങ്.

തുഷ്ടു-കാതിലിടുന്ന ആഭരണം.

തുസ്തം-ക്രി. പൊടി. വ. ഉമി.

തുഹിനകരൻ-ചന്ദ്രൻ.

തുഹിനകരം-കർപ്പൂരം.

തുഹിനകിരണൻ-ചന്ദ്രൻ.

തുഹിനദ്യുതി (രശ്മി)-ചന്ദ്രൻ.

തുഹിനം-ക്രി. മഞ്ഞു. താമരപ്പൂക്കളെ വ്യസനിപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം വ. നിലാവ്.

തുഹിനാചലം-ഹിമവാൻപർവ്വതം

തുഹിനാംശു-ചന്ദ്രൻ.

തുള-ഓട്ട, ഭാരം.

തുളയ്ക്കപ്പെട്ടതു് = വേധിതം, ഛിദ്രിതം, വിദ്ധം.

തുളമാനം-ക്രി. കുഴി, മുളയുടെയും മററും ഭാരം. വ ഭാരത്തിന്റെ വലിപ്പം. ന. ഭാരമുണ്ടാക്കുക.

തുളയൻ-ഭോഷൻ.

തുളയുന്നു-ഓട്ടയുണ്ടാകുന്നു.

'തിരിഞ്ഞുമൂർദ്ധ്നിമദ്ധ്യം തുളഞ്ഞു-പുറപ്പെട്ടും'

(ഭാഗവതം)

തുളയ്ക്കുന്നു-ഓട്ടയുണ്ടാക്കുന്നു,

തുളയ്ക്കുക = വ്യധം, വേധം.

തുളസി-ക്രി ഒരു സുഗന്ധച്ചെടി.

വാതത്തിനും വിഷത്തിനും കഫത്തിനും നന്ന്. രുചികരമാണ്. മലത്തെ തടുക്കും. ദുർഗ്ഗന്ധം മാററും. തമി-തുളചി ഇം-Basil (ബെസിൽ)
വ. ഒരുദേവി.

തുളസീദേവിയുടെ ഗോലോകം ഗോലോകമായിരുന്നു രാധയുടെ ശാപംനിമിത്തം ഭൂമിയിൽ ധർമ്മദ്ധ്വജൻ എന്ന രാജാവിന്റെപുത്രിയായി ജനിച്ചു. ഇവളെ

അസുരാധിപനായ ശംഖചൂഡൻ ഭാര്യയാക്കി. ബാല്യത്തിലേ തുളസി കൃഛ്രതപംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാവിനെ സന്തോഷിപ്പിച്ചുണ്ടു് ഈ വരനെ കൈക്കൊണ്ടതു്. തുളസിയെ ഭാര്യയായി ലഭിക്കുന്നതിനു ശംഖചൂഡനും തീവ്രതപം അനുഷ്ഠിക്കയുണ്ടായി. ഇവർ ഒരു മന്വന്തരം ദാമ്പത്യസുഖം അനുഭവിച്ചു. പിന്നീടു ലോകം അശേഷവും ശംഖചൂഡൻ കീഴടക്കി ഐന്ദ്രപദാധിരൂഢനായി. ഇതു ദേവാദികൾക്കു വലിയ സങ്കടത്തിനിടയായി. ഇവനെ കൊന്നു സങ്കടം തീർക്കണമെന്നു ദേവന്മാർ ശിവനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു. കഠോരയുദ്ധം ആരംഭിച്ചു ഏറെക്കാലം കഴിഞ്ഞിട്ടും ശംഖചൂഡനെ നിഗ്രഹിപ്പാൻ ശിവനു സാധിച്ചില്ല. ഇതിനു കാരണം തുളസിയുടെ പാതിവ്രത്യപ്രഭാവമായിരുന്നു. ഈ അവസരത്തിൽ വിവരം അറിഞ്ഞു വിഷ്ണു തുളസിയെ വഞ്ചിപ്പാൻ വട്ടംകൂട്ടി. അദ്ദേഹം ശംഖചൂഡന്റെ രൂപം ധരിച്ചു തുളസിയുടെ പാതിവ്രത്യത്തിനു ഭംഗംചെയ്തു. അനന്തരം ശംഖചൂഡൻ ശിവനാൽ വധിക്കപ്പെട്ടു. മനുഷ്യസ്ത്രീയായ തുളസി ഉടൻ ദിവ്യരൂപത്തെ അവലംബിച്ചു. ദേവിയുടെ ശരീരം ഗണ്ഡകീനദിയും, തലമുടി തുളസിച്ചെടിയുമായിത്തീർന്നു

തുളസീവിവാഹം- വൃശ്ചികമാസത്തിൽ ദ്വാദശിയിൽ ബാലകൃഷ്ണന്റെ ഒരു ബിംബവും തുളസിച്ചെടിയും തമ്മിൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഒരു വിവാഹം.

തുള -തുള്ളി

തുളിക്കുന്നു-ക്രി. തുള്ളിയായിവീഴുന്നു. ഉ. പാത്രത്തിന്റെ ഓട്ട അടയ്ക്കുന്നു.

തുളിപ്പു്-ക്രി. തുള്ളിയായി വീഴുക ഉ. പാത്രത്തിന്റെ ഓട്ടയടക്കുക. ന. ഓട്ട അടച്ച സ്ഥലം.

തുളു്-ഉണ്ട്.

തുളു-ന. മലയാളത്തിന്റെ വടക്കെ അററത്തുള്ള ഒരു ദേശം. ഉ. തുളുഭാഷ

തുളുനമ്പി-തുളുബ്രാഹ്മണൻ.

തുളുമ്പൽ-അലച്ചിൽ, പാത്രങ്ങളിലും മററും നിറയാത്തവിധം ജലം മുതലായതു വീഴ്ത്തിക്കൊണ്ടു നടക്കുമ്പോൾ അതു അലയുക.

തുളുമ്പുന്നു-കവിഞ്ഞൊഴുകുന്നു, തുള്ളി വീഴുന്നു. അലയുന്നു. [സ. ക്രി. തുളുമ്പിക്കുന്നു.]

തുളുമ്പേ-അ. അലയുമാറു്, തുളുമ്പുമാറു്.

തുളുവൻ-പു. തുളുദേശക്കാരൻ. ഉ. ഒരു മാതിരി വാഴ.

തുള്ളക്കഥ-ഒരുമാതിരി പാട്ടു.

തുള്ളക്കഥയുടെ പ്രഥമനിർമ്മാതാവു പ്രസിദ്ധകവിയായ കലക്കത്തു കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാരാകുന്നു. ഇതിന്റെ ആവിർഭാവത്തിനു കാരണം അദ്ദേഹവും ഒരു ചാക്യാരും തമ്മിലുണ്ടായ രസക്ഷയമാകുന്നു. തുള്ളൽ മൂന്നുവിധം.

൧. ഓട്ടൻ-ഇതു അധികം വേഗമേറിയ രീതിയാണു്. പതിനാലുവൃത്തത്തിലെ ആദിവൃത്തം (ഗുണഗണമിയലും ഗണനായകനേ) പോലെ. ൨. ശീതങ്കൻ- ഇതിനു ഓട്ടനിലും താണ വേഗമായുള്ളു. (ലക്ഷ്മീനിവാസമണി...ഭവനവും) എന്ന കിളിപ്പാട്ടുരീതിപോലെ ൩. പറയൻ ശീതങ്കനിലും താണ രീതിയാകുന്നു. പതിനാലുവൃത്തത്തിലെ ഒൻപതാംവൃത്തം (ദേവി...) വിളങ്ങുമംബുജലോചനൻ) പോലെ.

തുള്ളൽ-ന. ചാട്ടം, നൃത്തം. (തുള്ളുക എന്നതു നോക്കുക) ൨. തുള്ളുക ൩. കോപം. ൪. വിറയൽ. ൫. ഗർവ്വം.

തുള്ളൽക്കാരൻ-നാ. നൃത്തം ചെയ്യുന്നവൻ. വ. തുള്ളപ്പാട്ടുപാടി ആടുന്നവൻ. ന. പിശാചു ബാധിച്ചവൻ.

തുള്ളൽപ്പനി-ഒരു രോഗം, വിറയലുള്ള പനി.

തുള്ളൽപ്പാട്ട്-ഒരുമാതിരി പാട്ട്. (തുള്ളൽകഥ എന്നതു നോക്കുക)

തുള്ളി-ഇറവ്.

തുള്ളുന്നു-നാ. ചാടുന്നു, എടുത്തുചാടുന്നു. വ. നൃത്തംചെയ്യുന്നു. ന. ക്രുദ്ധനാകുന്നു. [സ. ക്രി. തുള്ളിക്കുന്നു.]

തുഴ-വള്ളം നടത്തുന്നതിനു മരംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വസ്തു, നമ്പ്.

'തോണികടന്നാൽതുഴവേണ്ടെന്നൊരു
നാണയമുണ്ടതുഭോഷ്ക്കല്ലേതും'
(ഘോഷയാത്ര തുള്ളൽ)

തുഴച്ചൽ-വള്ളം നടത്താൻ തക്കവണ്ണം തുഴകൊണ്ടു പ്രയോഗിക്കൽ.

തുഴയുന്നു-വള്ളം നടത്താൻ തക്കവണ്ണം തുഴകൊണ്ടു പ്രയോഗിക്കുന്നു.

'കാലത്തെതുഴയാഞ്ഞാൽ
കടവിൽചെന്നടുക്കില്ല'
(നളായണീചരിതംതുള്ളൽ)

തുറ-നാ. കപ്പൽ അടുക്കുന്ന സ്ഥലം. വ. സങ്കേതം. ന. അലക്കുന്ന സ്ഥലം. ർ. ഗൃഹം. ഇ. നിലവറ. ന്ന. തേച്ചുകളഞ്ഞ ഈഞ്ച മുതലായതു്. ൬. കുളം. വൃ. വകുപ്പ്, പിരിവ്.

തുറക്കുന്നു-നാ. താക്കോൽകൊണ്ടു പൂട്ടഴിക്കുന്നു. വ. കതകു വിടർത്തുന്നു. [തുറപ്പിക്കുന്നു കാ. ക്രി.]

തുറച്ചുങ്കം-തുറമുഖത്തെ ചുങ്കം.

തുറട്-നാ. കൊളുത്ത്. വ. കടുക്ക്. ന. പ്രയാസം.

തുറട്ട്-നാ. കൊളുത്ത്. വ. കടുക്ക്. ന. പ്രയാസം.

തുറട്ടുവേല-പ്രയാസമുള്ള വേല.

തുറത്തേങ്ങ-ശേഷക്രിയ സംബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകൾക്കു സമ്മാനമായി ഒന്നിച്ചു കെട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന രണ്ടു തേങ്ങ.

തുറപ്പ്-നാ. തുറക്കുക എന്ന സ്ഥിതി. വ. തുറന്നിരിക്കുന്ന സ്ഥിതി. ന. ഭക്ഷിപ്പാനുള്ള ആർത്തി. ർ. വാതിൽ (തുറപ്പുകൾ = വാതിലുകൾ)

തുറപ്പ്, തുടപ്പ്-ചൂൽ.

തുറമുഖം-നാ. കപ്പൽവന്നടുക്കുന്ന സ്ഥലം. വ. തുറാടക.

തുറവ്-തുറക്കുക.

തുറസ്സ്-മറവില്ലായ്മ.

തുറാവ്-ഒരുവക മത്സ്യം.

തുറികണ്ണ്-ഉന്തിയിരിക്കുന്ന കണ്ണ്, വലിയകണ്ണ്.

തുറികണ്ണൻ-ഉന്തുകണ്ണൻ.

തുറികണ്ണി-ഉന്തുകണ്ണി.

തുറിക്കുന്നു-മിഴിക്കുന്നു.

തുറിപ്പ്-പുറത്തോട്ടുള്ള തള്ളൽ.

തുറു, തുറുക്-നാ. വയ്ക്കോൽക്കുമ്പാരം. വ. പുല്ലുവളരെ കൂടിക്കിടക്കുന്ന സ്ഥലം.

തുറുങ്ക്-പാറാവ്, കാരാഗൃഹം.

തുറുതുറെ, തുരുതുരെ-അ. നാ. മുറിഞ്ഞു മുറിഞ്ഞു വീഴുക. വ. ധാരാളമായി.

തുറുത്തൽ-കടത്തൽ, തള്ളിക്കേറുക.

തുറുത്തുന്നു-അമുക്കിനിറയ്ക്കുന്നു, തള്ളിക്കേറുന്നു.

തുറുന്നു-തിങ്ങിനിറയുന്നു.

തുറുപ്പ്, തുപ്പ്, തുരുപ്പ്-നാ. കതിരപ്പട്ടാളക്കാരൻ. വ. കതിരപ്പട്ടാളം. ന. പ്രധാനി.

തുറുമി-ഞെരുക്കിക്കൊള്ളിച്ചു.

തുറുവിടുന്നു-വയ്ക്കോൽക്കൂട്ടിവയ്ക്കുന്നു.

തുറ്റ-തിങ്ങിനിറഞ്ഞ.

തു

തു-(നാമപദങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ ചേർന്നുവരു മ്പോൾ) വി. ശ്രീയുള്ള, പ്രകാശമുള്ള പരിശുദ്ധമായ, നല്ല. ഉ-ം, തുമിന്നൽ (പ്രകാശമുള്ള മിന്നൽ). തുമണം (നല്ല മണം).

തുകൽ-ചിതറുക.

തുകുന്നു-ചിതറുന്നു; ഇരിക്കുന്നപാത്രം കവിഞ്ഞു താഴെപോകുന്നു.

'മുരധനദുഷ്ടധൻമുട്ടമണ്ടസ്സിതവും തൂകി'
(കിരാതം തുള്ളൽ)

തുക്കക്കാരൻ-ഭദ്രകാളിപ്രീതിക്കായിക്കൊണ്ടു പുറത്തു രണ്ടു ചൂണ്ടൽ കോർത്തു ചാട്ടിന്മേൽ കെട്ടിതൂങ്ങിക്കിടന്നു കളിക്കുന്നവൻ. വ. ആരാച്ചാർ. ന. വ്യഞ്ജനം മുതലായവ തൂക്കുന്നവൻ.

തുക്കച്ചാട്ട്-ഫ. ഉഴിഞ്ഞാല്. വ. തൂക്കം കത്തികെട്ടുന്നവണ്ടി. ന. കഴമരം.

തുക്കച്ചെണ്ട-തൂക്കം കത്തുന്നതിനുള്ള ഇരിമ്പുകൊളുത്ത്.

തുക്കപ്പയററ്-തൂക്കക്കാരന്റെ കളി.

തുക്കം-ഫ തൂക്കുന്നപടി. വ. തൂക്കംകല്ല്. ന. ഭാരം. ർ ഇറക്കം ൽ. ചായിറക്കം. ന്ന. തൂക്കുക. ൧. ഞാലുക. വ്യ. ഉറക്കം.

'നല്ലതല്ലപതിനാറിന്നുള്ളതും
തൂക്കമായ്ദേവണാലുവമന്ദി
തൂക്കമാമ്പതുപണത്തിന്നരാണം
പന്തിരണ്ടുപണമത്രകഴഞ്ചും'
'ധാന്യരാശി കൊണ്ടുകളം
നാലുകൊണ്ടു പഞ്ചസ്ഥമം
പലംനൂറ്റൊന്നാമതുലാ-
മതുവിംശതിഭാരമാം!'

തുക്ക്-ഫ. തൂക്കിയിടുന്നതു്. ൨. കൈയിൽ തൂക്കിക്കൊണ്ടുപോകാവുന്നതു്.

തുക്കുന്നു ഫ. ത്രാസിലും മറവും വെച്ചു കനം അറിയുന്നു. വ. കുററക്കാരനെ തൂക്കിലിടുന്നു. ന. തുടയ്ക്കുന്നു, അടിച്ചുവാരുന്നു ർ. മാറ്റുന്നു.

തുക്കുഞ്ചോം-ഉഴിഞ്ഞാൽകട്ടിൽ

തുക്കുമരം-കഴ, കൊലക്കുപയോഗിക്കുന്ന കുററക്കാരെ തൂക്കുന്നമരം.

തുക്കുവിളക്ക്-തൂക്കുവിളക്ക്.

തുങ്ങൽ-ഞാലുക

തുങ്ങുന്നു- ഞാലുന്നു, തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. [സ ക്രി തൂക്കുന്നു.]

തൂൺ- ഉത്തരം, കാൽ.

തൂണം, തൂണാ, തൂണി-അമ്പറ. ശരങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞ തൂണം.

തുണി ഫ അമ്പറ. വ. ഒരളവ്. ന. പടകരണ, ർ. അമരി.

തുണിക്കോട്ട-അളവുകോട്ട.

തുണിയാകം:- ഒരു മരുന്ന്. പര്യായങ്ങൾ-ഗ്രന്ഥിപർണ്ണം, ശുകം, ബർഹം, പുഷ്പം, സ്ഥൗണേയം, കുക്കുരം, മറൽ.
ത്രിദോഷം, രക്തദോഷം, കൃമി, കഷ്ഠം മുതലായവ ശമിക്കുന്നു. കിഴങ്ങു മുറിച്ചാൽ പച്ചനിറമായിരിക്കും. ഗുണത്തിൽ തേക്കിന്റെ കിഴങ്ങിനോടു കൂടും.

തൂണീരം-അമ്പറ.

'ബാണം തിരിച്ചുവന്നാളുതൽതൂണീരം'
(രാമായണം)

തൂത മരമംതിരി കടം.

തൂതകം-ഉന്മാദം.

തൂമ-വി. ശോഭയുള്ള, കളങ്കമറ്റ, വെളുത്ത.

തുവര-ഒരു മരുന്ന്. പര്യായങ്ങൾ-കരീരം, കുരം, ഗന്ധിലം.

തുവര-ദേഹവേദന ശമിപ്പിക്കും. വാതരോഗം, വീക്കങ്ങൾ, ചൊറിക്കരി, വയറുവേദന, ചൊറി, ചിരങ്ങ്, വ്രണം, മുതലായവ ശമിക്കും.

തുത്തുവള-ഒരു മരുന്നു്.

തുത്ഥ-നികത്തി

തുദം-കാട്ടരയാൽ.

തുപ്പ്-ഫ. ഇലയില്ലാത്തകൊമ്പു്. വ. അടിച്ചുവാരുക.

തുബ്‌വരൻ-മീശവരാനുള്ള പ്രായമായിട്ടും മീശ മുളയ്ക്കാത്ത പുരുഷൻ.

തുബരം-ഫ. മോഴക്കാള. വ. മോഴപ്പല്ലു

തുമ-ഫ. പ്രകാശം. വ. തെളിവു്. ൩. ഭംഗി. ൪. ശോഭ. ൫. ശുദ്ധി. ൬. നന്മ. ൭. പൂർണ്ണത. ൮. പരിശുദ്ധത.

തുമരാ-ആറുതുവടകൂടിയതു്.

തുമൊഴി-ഫ. ഇഷ്ടവാക്കു്. വ. മുഖസ്തുതി.

തുമ്പു്-ഫ. ഓക് (ഓവ്.) പാത്തി. വ. വീതു പൊക്കിറം.

തുമ്പാ-നിലം കിളപ്പാനുള്ള ആയുധം.

തുംപൂണി-ഫലവർഗ്ഗത്തിൽപെട്ട ഒരു ഗന്ധദ്രവ്യം.

തുംപൂണിയുടെ പഴത്തകായ് വാതം, കഫം, കൃമി, കുഷ്ഠം, ഗുല്മം, അരുചി, വായുമുട്ടൽ മുതലായവകൾ നന്നു്. മലത്തെ തടുക്കം. അഗ്നിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. കണ്ണിനു ഹിതമല്ല. ഇതു നാഴൽപൂവെന്നു പേരുപറഞ്ഞു് ഈ ദേശങ്ങളിൽ എടുത്തുവരുന്ന വസ്തുവാകുന്നു. സം-തുംബുരു.

തുയ-വി. പരിശുദ്ധമായ

തുയം-ജലം

തുയർ-തെളിഞ്ഞവർ.

തുര-വി. ബദ്ധപ്പാടുള്ള, ചുറുക്കുള്ള.

തുരം-ഒരു വാദ്യം

തുര്-ഫ. ബദ്ധപ്പാടു്. വ. ചുറുക്കു്.

തുരി-മഞ്ഞള്.

തുരിയാട്ടുന്നു-അധികം വലചെയ്യുന്നു.

തുരിയാട്ടം-കഠിനവേല.

തുരുന്നു-നീക്കുന്നു [സ. ക്രി. തുക്കുന്നു]

തൂർച്ച്-നികത്തൽ, നിരത്തൽ.

തൂർണ്ണ-വി. വേഗമുള്ള.

തൂർണ്ണകം-ഇട്ടുഴിച്ചെന്നെല്ലു്.

തൂർണ്ണം-അ. വേഗത്തിൽ

തൂർത്ത-പരിപൂർണ്ണമായ.

തൂമ്മ-തൂച്ച്.

തൂര്യം-പെരുമ്പറ.

തൂര്യരവം-പെരുമ്പറനാദം.

തൂലകം-ഫ. കരുപ്പരുത്തി. വ. പഞ്ഞി.

തൂലഫലം-ഫ. ഇലവു്. വ. എരിക്കു്. (ചെമന്ന പൂവുള്ളതു്)

തൂലം-ഫ. പരത്തി. തള്ളുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വ. ഒരു മരം, കാട്ടരയാൽ. തീപ്പുറപ്പെടുന്നമരം എന്നർത്ഥം.

തൂലം-പഞ്ഞിയുടെപേരെന്നു ചിലർ പറയുന്നുണ്ടു്.

തൂലസേചനം-തയ്യൽ.

തൂലി-ചായമിടുന്ന തൂവൽ.

തൂലിക-ഫ. തൂവൽ, ചായമിടുന്നതിനുള്ള പുല്ലു്. ചിത്രമെഴുതുന്നതിനും മറ്റുമുള്ള ശലാകയുടെ (തൂവലിന്റെ) പേർ. വ. പഞ്ഞിമെത്ത. ൩. അമരി.

തൂലികപ്പുല്ല്-നിരപ്പൻ; ചായമിടുന്ന പുല്ലു്.

തൂലിനി-ഫ. ഇലവു്. വ. തിരുതാളി.

തൂവട-ഇരുപത്തിനാലു പെരുക്കം കൂടിയതുക

തൂവരം-ഫ. മോഴക്കാള കൊമ്പുവരേണ്ട കാലമായിട്ടും കൊമ്പുവരാത്ത കാള പശു മുതലായതു്. (തുവരം എന്നും കാണുന്നു) വ. മോഴപ്പല്ലു. ൩. ചവർപ്പുരസം.

തൂവരിക-ഫ. തുവരപ്പയറ്. വ. തുവരിമണ്ണു്.

തൂവാൽ-ഫ. പക്ഷികളുടെ ബലമുള്ള വലിയ പൂട. വ. ചായമിടുന്ന പുല്ലു്.

ന. കഴന്താഴിന്റെ ഇല. ര്. സാരമി ല്ലെന്നുള്ള അൎത്ഥത്തിൽ പറയുന്ന ഒരധി ക്ഷേപവാക്ക്. ഇ. തൂവുക, ചിന്തി ക്കളയുക.

തൂവാനപ്പലക- പുരയുടെ കഴക്കോലി ന്റെ അററത്തു വെച്ചു തറയ്ക്കുന്ന ഒരു പലക.

തൂവാനം-കാററുകൊണ്ടു അടിച്ചുവരുന്ന മ ഴത്തുള്ളി.

തൂവുന്നു-തൂകുന്നു, ചിന്തിക്കളയുന്നു.

തൂശാൻ-വി. സൂചിപോലെ കൂൎത്ത അഗ്ര മുള്ള.

തൂശിമുല്ല-ഈൎക്കിൽമുല്ല (ഇരുവാക്ഷി).

തൂശിമുല്ല-ത്രിദോഷം, കണ്ണുരോഗം, നേത്രരോഗം, മൂലരോഗം ഇവകളെ ന ന്ന്. വേനല്ക്കാലത്തു പൂക്കും. തമിഴ് ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഇരുവാക്ഷി എന്നു കാണു ന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ-നവമല്ലിക, തമി ഴിൽ-ഊചിമല്ലികൈ.

തൂഷ്ണം-ഊമി.

തൂഷ്ണീക-വി. മൌനമായുള്ള.

തൂഷ്ണീകാ, തൂഷ്ണീ-അ. മൌനമായി, മിണ്ടാതിരിക്കുക.

തൂഷ്ണീശീല-വി. മിണ്ടാതിരിക്കുന്ന ശീല മുള്ള.

തൂസ്തം-ന പിന്നിയ തലമുടി. ര. പൊ ടി. ന പാപം.

തൂറൽ-അതിസരിക്ക, വയററിൽനിന്നു മ ലം പോവുക.

തൂറുന്നു- അതിസരിക്കുന്നു, വയററിൽനി ന്നു മലം പോവുന്നു. [സ. ത്രി ഇറി ക്കുന്നു.]

തൂററൽ-ന ചാററൽ. ര, അതിസാരം, വയറിളക്കം.

തൂറുന്നു-ന. ചാറുന്നു. ര. ധാന്യംവീശു ന്നു. ന. കാററപ്പെടുത്തുന്നു. ര്. പാറ്റി ക്കുന്നു.

തൃ

തൃക്കണ്ണോക്ക്-രാജാക്കന്മാരും മററും നോ ക്കുക (കാണുക).

തൃക്കണ്ണ്-രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും ക ണ്ണിനു പറയുന്ന ഒരു ബഹുമാനവാക്ക്. ഉ-ം, പൊന്നുതമ്പുരാന്റെ തൃക്കണ്ണ്.

തൃക്കഴൽ-രാജാക്കന്മാരുടേയും മററും കാ ലിനു പറയുന്ന ഒരു ബഹുമാനവാക്ക്. ഉ-ം, ശ്രീരാമന്റെ തൃക്കഴൽ.

തൃക്കാപ്പ്-ശ്രീകോവിലിന്റെ വാതിൽ. ഉ-ം, ശ്രീകണ്ഠേശ്വരത്തു തൃക്കാപ്പടച്ചു.

തൃക്കാൽ-കാലിനെ ബഹുമാനിച്ചു പറയു ന്ന ഒരു വാക്ക്. ഉ-ം, ഗുരുവാന്റെ തൃക്കാൽ.

തൃക്കേട്ട - പതിനെട്ടാമത്തെ നക്ഷത്രം, കേട്ട.

തൃക്കൈ-കൈ എന്നതിനു പറയുന്ന ഒരു ചാരവാക്ക്. ഉ-ം, മഹാരാജാവു തിരു മനസ്സിലെ തൃക്കൈ.

'തിരുമേനി! ഇതാ ഈ മാൻ സമീപ സ്ഥനായി. ഇനി തൃക്കൈവിളയാടട്ടെ'.

(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

തൃക്കാവ്-ക്ഷേത്രം.

തൃക്കീഴ്-കാലൃപർ.

തൃഖം-മതിൽ.

തൃച്ചട-ഒരു വള്ളി.

വാതരോഗങ്ങൾ, ശ്വാസം, ചുമ, ക്ഷയ പീഡ ഇവകളെ നന്ന്. ഈ വള്ളിക്കു പ ച്ചനിറവും സൌരഭ്യവും ചവൎപ്പും ഉ ണ്ടു. ബീജം ഏററവും സംസ്കൃതത്തിൽ- തരേട. തമിഴിൽ-ഉത്തമിപ്പൂണ്ടേ.

തൃട്ട്-പു ജലംകുടിപ്പാനുള്ള ആഗ്രഹം, ദാഹം. വ. അധികമായ ആഗ്രഹം.

തൃണകടം-പുല്ലുപായു്.

'താപംപൂണ്ടതൃണകടത്തിൽ
പള്ളികൊണ്ടീടുമെന്നാൽ'
(മയൂരസന്ദേശം)

തൃണകേതു(കം)-പു മു. വ. കരിമ്പന

തൃണഗ്രാഹി-പു. ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലു്. വ. വൈഡൂര്യം.

തൃണചരം-ഗോമേദകം.

തൃണജലായുകാ, തൃണജളൂകാ-മലംപ്രദേശങ്ങളിൽ കാണപ്പെടുന്ന പുല്ലട്ട.

തൃണദ്രുമം-പു. ഈന്തുമുതലായ വൃക്ഷം. ഹിന്താലം (ഈന്തപ്പന), താലം (കരിമ്പന), നാളികേരം (തെങ്ങു്), പൂഗം (കവുങ്ങു്), ഖർജ്ജൂരം (ഈന്ത), കേതകി (പൂക്കൈത), താളി (കുടപ്പന), ഖർജ്ജൂരി (ചെറിയഈന്ത) ഇവ ഏഴും.

തൃണധ്വജം-പു മു. തൃണങ്ങളുടെ ഇടയിൽ ഒരു കൊടിമരംപോലെ ഉയർന്നു നില്ക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വ. കരിമ്പന.

തൃണധാന്യം-ചാമ, തിന, വരക, വരിനെല്ലു് (നാലും). പുല്ലുപോലെ മുളച്ചുണ്ടാകുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

തൃണനരാധിപൻ-കരിമ്പന.

തൃണപഞ്ചമൂലം-ദർഭവേരു്, ഞാങ്ങണവേരു്, കരിമ്പിൻവേരു്, അമരവേരു്, വരിനെല്ലിൻവേരു് ഇവ ൫-ം കൂടിയതു്.

തൃണപാദപം-തൃണദ്രുമം.

തൃണപൂലി-പായു്.

തൃണപ്രായ-വി നിസ്സാരമായ.

തൃണബീജം-ചാമ.

തൃണം-പു. പുല്ലു്. ഭക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. പശുക്കൾക്കു തിന്മാൻ യോഗ്യമായ എല്ലാത്തരം പുല്ലിൻ്റെയും പേർ=ഘാസം, യവസം. ഇളമ്പുല്ലു്=ശഷ്പം, ബാലതൃണം.

വ. നന്മുകപ്പുല്ലു്.

തൃണരാജൻ-പു. കരിമ്പന. തൃണവർഗ്ഗത്തിൽവച്ചു രാജാവു് എന്നർത്ഥം. വ. പന. ത. തെങ്ങു്. ര. കരിമ്പു്.

തൃണവൽ-അ. തൃണംപോലെ.

തൃണശൂന്യം, തൃണശൂല്യം-പു. വള്ളിമുല്ല. പുല്ലില്ലാത്തസ്ഥലത്തുണ്ടാകുന്നതു് എന്നർത്ഥം. തൃണശൂന്യാ, തൃണശൂല്യാ ഇങ്ങിനെയും പാഠം കാണുന്നു. വ. കൈതപ്പൂവു്.

തൃണസാര-വാഴ.

തൃണാഞ്ജനം-ഗൌളി.

തൃണാന്നം-വരിനെല്ലു്.

തൃണാവർത്തൻ-ഒരു അസുരൻ

തൃണാവർത്തൻ കൊടുങ്കാററിൻ്റെ രൂപം ധരിച്ചുവന്നു് കൃഷ്ണനെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോകയും കൃഷ്ണനാൽ കൊല്ലപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

തൃണാഹ്വാ-തെങ്ങു്.

തൃണി-ചെറുകച്ചോലം.

തൃണീകരിക്കുന്നു-പുല്ലിനു തുല്യമാക്കുന്നു, തൃണംപോലെ ഗണിക്കുന്നു.

തൃണ്യാ-തൃണസമൂഹം, പുൽത്തകിടി.

'തൃണ്യാഭോണീപരിസരത്തിൽ'
(മയൂരസന്ദേശം)

തൃതീയ-വി. മൂന്നാമത്തെ.

തൃതീയ-മൂന്നാം തിഥി.

തൃതീയാകൃതം-മൂന്നുചാൽ ഉഴുതനിലം.

തൃതീയാപ്രകൃതി, തൃതീയപ്രകൃതി-പു. നപുംസകൻ. വ. നപുംസകലിംഗം. ആണും പെണ്ണുമല്ലാത്തതിൻ്റെ പേർ. തൃതീയയായിരിക്കുന്ന പ്രകൃതി എന്നർത്ഥം.

സ്ത്രീപുരുഷപ്രകൃതികളെ ഒന്നാമത്തേതും രണ്ടാമത്തേതുമായി കരുതുന്നു എങ്കിൽ ഇതു മൂന്നാമത്തേതു തന്നെയല്ലോ

തൃത്താലപ്പൻ-ഒരു ദേവൻ. (അഗ്നിഹോത്രി നോക്കുക)

തൃത്താലിചാർത്ത്-രാജകന്യകമാരുടെ വിവാഹം.

തൃത്താവ്-തുളസി.

തൃപ്ത-വി. തൃപ്തിവന്ന, പൂർണ്ണമായ.

തൃപ്തൻ-സന്തോഷിച്ചവൻ. തൃപ്തിയെ പ്രാപിച്ചവൻ എന്നർത്ഥം.

തൃപ്തി-സ്ത്രീ. പൂർണ്ണത ത. സന്തോഷം. മ. മതി എന്നുള്ള സ്ഥിതി. മററു പര്യായങ്ങൾ-സൌഹിത്യം, തർപ്പണം.

തൃപ്തിവരുത്തുക = തർപ്പണം, പ്രീണനം, അവനം.

തൃപ്തിമൽ-ജലം.

തൃഫലാ-കടുക്ക, നെല്ലിക്ക, താന്നിക്ക ഇവ മ-ം. മൂന്നുഫലങ്ങൾ കൂടിയതു് എന്നർത്ഥം.

തൃപ്പടിദ്ദാനം-ഒരു ദാനം

കൊല്ലവർഷം ൯൨൫ മകരം ൫-ാംനു- ശ്രീവീരമാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു് തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തെ ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്കു ദാനം ചെയ്തതിന്റെ പേർ

തൃപ്പാദസ്വരൂപം-തിരുവിതാംകൂർ രാജവംശം.

ചേരമാൻപെരുമാൾ മഹാരാജാവിന്റെ മൂന്നാമത്തെ ഭാര്യയിൽനിന്നും ഉത്ഭവിച്ചതാണ്. ആദ്യത്തെ ഭാര്യയിൽനിന്നുത്ഭവിച്ച വംശത്തിന് കോലസ്വരൂപം എന്നു പേർ.

തൃപ്പാപ്പൂർസ്വരൂപം - തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യം.

തൃഷ-സ്ത്രീ. ദാഹം ത. ഇച്ഛ, അധികമായ ആഗ്രഹം. മ. മോഹത്തിന്നി.

തൃഷാഹം-വെള്ളം.

തൃഷാഹാ-ശതകുപ്പ

തൃഷിത-വി. ദാഹമുള്ള.

തൃഷ്ണ-സ്ത്രീ ദാഹം

തൃഷ്ണയെ തടുത്താൽ ദേഹം മെലിയും. തളർച്ചയുണ്ടാകും. ചെവി കേൾക്കാതെയാകും. ചിത്തശക്തി നശിക്കും മൂർച്ഛയും ഹൃദ്രോഗവും ഉണ്ടാകും. അതുകളിൽ ശീതങ്ങളായിരിക്കുന്ന അന്നപാനാദികളുടെ ഉപയോഗം ഒക്കെയും ഹിതം.

ത. ശ്രദ്ധ, ആഗ്രഹം.

തൃഷ്ണക്, തൃഷ്ണകൻ-പു. ദാഹമുള്ളവൻ ത. മോഹമുള്ളവൻ. മ. ലുബ്ധൻ, ആശയുള്ളവൻ. ര അഭിലാഷമുള്ളവൻ

തൃഷ്ണത-സ്ത്രീ. ദാഹം ത. ഇച്ഛ.

തൃഷ്ണാരി-പർപ്പടകപ്പുല്ല്.

തെ

തെകിട്ടുക-തികട്ടുക, തേട്ടുക.

തെകിള-സ്ത്രീ. ചങ്ക്, ഹൃദയം. ത. മീനിന്റെ ചെകിള.

തെക്ക്-നാലുദിക്കുകളിൽ ഒന്ന്.

തെക്കേദിക്ക്=അവാചി.

തെക്കൻ-തെക്കേദിക്കിലുള്ളവൻ

തെക്കൻകോറ്-തെക്കുനിന്നുള്ള കോറ്, തുലാമത്തെക്കൻ.

തെററ്-കഞ്ഞിപ്പുരയും മററും തെക്കിട്ടുക.

തെക്കിനി-നാലുകെട്ടായ ഭവനത്തിന്റെ തെക്കേക്കെട്ട്.

തെക്കുകഞ്ഞി-തെക്കിയെടുത്ത കഞ്ഞി.

തെക്കുകിഴക്ക്-തെക്കും കിഴക്കും കൂടിയസ്ഥലം.

തെക്കുന്നു-തെക്കിയെടുക്കുന്നു, മുകളിൽ പൊങ്ങിവരുന്നവയെ തെന്നിയെടുക്കുന്നു

തെക്കുപടിഞ്ഞാറ്-പ്ര. തെക്കും പടിഞ്ഞാറുംകൂടെ കൂടിയ സ്ഥലം. ഉ. തെക്കുതുടങ്ങി പടിഞ്ഞാറുവരെ.

തെക്കുഭാഗം-തെക്കുവശം.

തെക്കുംകൂർ-തലമല മുതൽ പുറക്കാട്ടു വരെ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും കൈപ്പട്ടുകടവു മുതൽ ചെത്തിത്തോട്ടു വഴിയമ്പലം വരെ തെക്കുവടക്കുമുള്ള രാജ്യം.

എ. ഡി. ൧൭൫൦-ൽ തിരുവിതാംകൂർ അനേകം ഇടവകകളുമായി ഭാഗിച്ചിരുന്നു. തിരുവല്ലാ, ചങ്ങനാശേരി കോട്ടയം ഇവ തെക്കുംകൂർ രാജാക്കന്മാരുടെ ഭരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

തെക്കുവടക്ക്-പ്ര. തെക്കും വടക്കും കൂടിയസ്ഥലം. ഉ. തെക്കുതുടങ്ങി വടക്കുവരെ.

തെക്കേ-വി. തെക്കുള്ള.

തെക്കേത്-തെക്കുവശമുള്ളത്.

തെക്കോട്ട്, തെക്കോട്ടേക്ക്- അ. തെക്കേദിക്കിലേക്ക്.

തെക്കോട്ടുപോക-മരിക്ക. (ശൈലി.)

തെങ്ങ്-ഒരു വൃക്ഷം. (നാളികേരവൃക്ഷം). പര്യായങ്ങൾ-നാളികേരം, ലാംഗലി.

തെങ്ങിൻകള്ള്- തെങ്ങിൽനിന്നെടുക്കുന്ന കള്ള്.

തെങ്ങോല-തെങ്ങിന്റെ ഓല.

തെങ്ങോലവരിയൻ-ഒരു ദുഷ്ടമൃഗം, കടുവാ.

തെച്ചി-ഒരു പൂച്ചെടി, ചെത്തി.

തെച്ചിപ്പട്ട്-ചെമന്നപട്ട്.

തെണ്ടം-പ്ര. ഉപദ്രവം, ദണ്ഡം. (ദണ്ഡം എന്നതു തെണ്ടം എന്നായി.) ഉ. പ്രായശ്ചിത്തം.

തെണ്ടൽ-പ്ര. യാചന, ഇരക്കുക. ഉ. ഉപവൃത്തിക്കായി അലഞ്ഞുനടക്കുക.

തെണ്ടൽക്കാരൻ-പ്ര. യാചകൻ. ഉ. കരംപിരിക്കുന്നവൻ.

തെണ്ടൽക്കോൽ - കരം പിരിക്കുന്നവന്റെ വടി.

തെണ്ടി-യാചകൻ, ഇരപ്പാളി.

തെണ്ടി, തണ്ടി-(പ. മ.) തേടിവന്ന്.

തെണ്ടിനമുണ്ട്-ദുർവ്വാദം.

തെണ്ടിക-വിലങ്ങുവയ്ക്കുന്ന ഉത്തരം.

തെണ്ടിക്കോയിമ്മ- അധികാരം ഇല്ലാത്തവൻ ഉണ്ടെന്നു നടിക്കുക.

തെണ്ടിത്തിന്നുന്നു-ഇരന്നുതിന്നുന്നു.

തെണ്ടിത്തീനി-യാചകൻ, ഇരന്നുതിന്നുന്നവൻ.

തെണ്ടുന്നു-പ്ര. യാചിക്കുന്നു; ഭിക്ഷയാചിക്കുന്നു. [സ. ക്രി. തെണ്ടിക്കുന്നു.] ഉ. തേടുന്നു, അന്വേഷിക്കുന്നു

തെന്താനം-താന്തോന്നിത്തം.

തെന്തിരയാഴി-പടിഞ്ഞാറൻസമുദ്രം.

തെന്നൽ-ചെറിയ.

തെന്നൽ-തെക്കൻകാറ്റ്, കാറ്റ്.

'പൂമാലതെന്നൽവീയുംമുരരിപുഗിരിരം-
ന്മേലുമുന്മേഷശാലി'
(ഉത്തരരാമായണം ചമ്പു)

തെന്നാട്-തെക്കൻനാട്.

തെന്നി-വി. തെക്കേ, തെക്കുള്ള.

തെന്നിക്കാററ്-തെക്കൻകാററ്.

തെന്നുന്നു-പ്ര. തെററുന്നു. ഉ. വഴുതുന്നു.

തെപ്പുകായത്തിൽ-ഉപായത്തിൽ.

തെമ്മാടി-ദുർമ്മാർഗ്ഗക്കാരൻ.

തെമ്മാടിത്തം-ദുർമ്മാർഗ്ഗസ്ഥിതി.

തെയ്യാട്ടം, തീയാട്ട്-ഭഗവതിപ്രീതിക്കായുള്ള ഒരുതരം കളി.

തെരണ്ടി-ഒരു മത്സ്യം, തെരച്ചി.

തെരിക, തിരിക-പാത്രങ്ങൾ മറിഞ്ഞുപോകാതെ ഇരിക്കുന്നതിനായിട്ടു വട്ടത്തിൽ കെട്ടിയുണ്ടാക്കി കീഴെ വയ്ക്കുന്ന വസ്തു, തിരിവളയം.

തെരികട-വി. ഉടപെക്കപ്പെട്ട.

തെരിക്കെന്ന്-അ. വേഗത്തിൽ.

തെരിക്കനെ-അ. വേഗത്തിൽ.

തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നു - ദന ക്കിയെടുക്കുന്നു, വേർതിരിച്ചെടുക്കുന്നു.

തെരഞ്ഞെടുപ്പ്-വേർതിരിച്ചെടുക്കുക.

തെരയുന്നു, തിരയുന്നു-ശോധനചെയ്യുന്നു, അന്വേഷിക്കുന്നു, തേടുന്നു.

തെരിവ്, തിരിവ്-വി. ഉടപെക്കപ്പെട്ട, തെറ്റിയ

തെരവ്-ഗ്ര. ശോധനചെയ്യൽ 2. അന്വേഷിക്കുക.

തെരുക്കനെ-അ. വേഗത്തിൽ

തെരുതെരെ-അ. വേഗംവേഗം, വേഗത്തിൽ.

തെരുന്നനെ-അ. ഇടവിടാതെ, വേഗത്തിൽ.

തെരുവ്, തെരുവീഥി-രണ്ടുവശത്തും വീടുകളുള്ള വഴി, റോട്ട്.

തെരുവയർ-സുന്ദരിമാർ, സ്ത്രീകൾ.

'തെരിവൈ' എന്ന പൂർവ്വരൂപം. 'അരിവൈ' എന്ന പദം പോലെ.

തെലുങ്ക്-ഗ്ര. ഒരു ദേശം 2. തെലുങ്കുഭാഷ

തെലുങ്കൻ-തെലുങ്കുദേശക്കാരൻ

തെലുങ്കർ-ആന്ധ്രദേശക്കാർ.

തെല്ല്-അ. അല്പം, കുറെ.

തെല്ല്-ഗ്ര. ഖണ്ഡം, തുണ്ട്.

'സൂത്രാമാവിൻ സൂക്ഷ്മതമമാം
വില്ലുതൻ തെല്ലുപോലെ'
(മയൂരസന്ദേശം)

2. വക്ക്, മുന

തെല്ലുമ്പ്-അ. വക്കത്ത്.

തെല്ലിച്ചു-അ. അല്പമല്പം.

തെറ്റുളക്കനം-തെച്ചു(ഞെരു)റപ്പ്.

തെളക്കം, തിളക്കം-ശോഭ, പ്രകാശം.

തെളങ്ങുന്നു, തിളങ്ങുന്നു-ശോഭിക്കുന്നു, പ്രകാശിക്കുന്നു.

തെളി-ഗ്ര. ശുദ്ധി, വെടിപ്പ്. 2. പ്രസന്നത, തെളിവ്.

തെളികടഞ്ഞ-വി മിനുസംവരുത്തിയ.

തെളികണ്ണി-ഒരു മരം

തെളിക്കുന്നു-ഗ്ര പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. 2. (ആൾ) നടത്തുന്നു 3. (നാല്ക്കാലികളെ) മേയ്ക്കുന്നു, അടിച്ചുവിടുന്നു. 4. നിർമ്മലമാക്കുന്നു.

തെളിച്ചം, തെളിച്ചൽ-തെളിവ്.

തെളിതാര-ഉറവക, വാറവക.

തെളിമ-തെളിവ്.

തെളിയിച്ച-വി. സന്തോഷിപ്പിച്ച.

തെളിയുന്നു-ഗ്ര. പ്രകാശിക്കുന്നു. 2. പ്രസാദിക്കുന്നു, സന്തോഷിക്കുന്നു. 3. നിർമ്മലമാകുന്നു. [തെളിയിക്കുന്നു, തെളിയിപ്പിക്കുന്നു. സ. ക്രി.]

തെളിവ്-ഗ്ര. പ്രകാശം, സ്വച്ഛം. 2. പ്രസന്നത 3. അറിവ്. പര്യായങ്ങൾ പ്രസാദം, പ്രസന്നത.

തെളിവുള്ളത്=അച്ഛം, പ്രസന്നം.

തെളുതാര-ഗ്ര അലം, 2. നടന്മാരുടെ തലയിലുള്ള ആഭരണം.

തെളുതെളുപ്പിൽ-നല്ല തെളിവായി.

തെളുതെളെ-അ. അധികം വെണ്മയായിട്ട്.

തെള്ളൽ-പൊടിയിൽനിന്നു അരി കളവാൻ മുറത്തിലിട്ടു കലുക്കുക.

തെള്ളി-ഗ്ര. ഒരുമാതിരി പശ, പയനിൻ കറ. 2. ഒരുവക മത്സ്യം.

തെള്ളിയ-വി. തെളിഞ്ഞ, വിശിഷ്ടമായ

'നടപ്പവർ തെള്ളിയവറിവുടയോരറിവില്ലാർ'
(ഭഗവൽഗീത)

തെള്ളുന്നു-മുറത്തിലിട്ടു കലുക്കുന്നു. [കം. ക്രി. തെള്ളിക്കുന്നു.]

തെഴുക-പുത്തൻഇല, തളിർ. ഉ-ം. മാവിൻതെഴുക.

തെഴുക്ക-ക്രി. തഴയ്ക്കുക, വളരുക. ഉ. മുളയ്ക്കുക, കിളുക്കുക.

'തീക്കനെല്ലുകൾതെഴുത്തതു
വെയിലുതട്ടുകിൽവാട്ടമാം'
(നാരായണീചരിതം തുള്ളൽ)

തെഴുവാഴ നേന്ത്രവാഴ.

തെറി-നിന്ദ, ചീത്തവാക്ക്, നിന്ദ്യമായ പ്രവൃത്തി.

തെറിക്കുന്നു-ചിതറുന്നു, ചിന്നുന്നു, പൊട്ടിപ്പുറത്തുവീഴുന്നു. [സ ക്രി തെറിപ്പിക്കുന്നു]

തെറിപ്പ്-ക്രി ചിതറുക, ചിന്നുക, പൊട്ടിപ്പുറത്തുവീഴുക. ഉ. ഇളക്കം, അനക്കം

തെറിയൻ-ചീത്തവാക്കുപറയുന്നവൻ, വഷളൻ

തെറിവാക്ക്-നിന്ദാവാക്ക്, അസഭ്യം.

തെറുക്കുന്നു ചുരുട്ടുന്നു.

'നമുക്കവെററിലതെറുപ്പതിന്നും'
(കിരാതം തുള്ളൽ)

ഉരുട്ടുന്നു. [കാ. ക്രി. തെറിപ്പിക്കുന്നു.]

തെറുപ്പ്-ചുരുട്ടുക, ഉരുട്ടുക.

തെറ്റ്, തെററ്-ക്രി പിഴ, ബുദ്ധിമോശം. ഉ. കുറ്റം, കുറവ്. ന ലാക്കിൽനിന്നു മാറുക, മാററം ര. വഴക്കൽ ഒ തെററാലിയിൽ കല്ലു മുതലായതുവച്ചു പ്രയോഗിക്കുക, ന്യ. ഭംഗം.

തെററാലി-തെററുന്നവില്ല്.

തെററുന്നു-ക്രി. പിഴയ്ക്കുന്നു ഉ. വഴുക്കുന്നു. ന. ഭംഗംവരുന്നു. തെററാലിയിൽ കല്ലു മുതലായതു വച്ചു പ്രയോഗിക്കുന്നു [സ. ക്രി. തെററിക്കുന്നു]

തെറെറന്നു ക്രി. പെട്ടെന്നു, തൽക്ഷണം, ഉടനെ.

തെററുവില്ല്-ഉണ്ടവച്ചുതെററുന്നതിനുള്ള ഒരുമാതിരി വില്ല്.

തേ

തേകാഞ്ജനം-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, കയ്യുന്ന്യം.

തേകുന്നു-വെള്ളംകോരി കളയുന്നു, വെള്ളംകോരി ഒഴിക്കുന്നു.

തേക്ക്-ക്രി ഒരുവൃക്ഷം. ഉ. വെള്ളം കോരിഒഴിക്കലും കളകയും.

തേക്കം-ക്രി തിരമാല കരയ്ക്കുവന്നടിക്കുക ഉ. മനംമറിച്ചിൽ. ന. അടങ്ങാത്ത കോപം ര. ഏങ്ങിമടിക്ക.

തേക്കിട-ആനവണങ്ങി, മുള്ളുള്ള ഒരു ചെറിയ വൃക്ഷം.

തേക്കിട-വാതം, പിത്തം, ജ്വരം, ചുമ, അരുചി മുതലായവയ്ക്കു നന്ന്. ഇതു വന്യവൃക്ഷവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്ന ഒരു കഷായദ്രവ്യമാകുന്നു. പൂവിന്റെ നിറം സ്വർണ്ണം. കായ് ഇരട്ടയാണ്. ഇലയിൽ തൊട്ടാൽ ചൊറിച്ചിൽ വരും. സം-വൃശ്ചികാളി. തമി-തേൾക്കൊട്ടക.

തേക്കൊട്ട-വെള്ളംകോരി തേകുന്ന കൊട്ട, തേക്കൊട്ടം

തേക്കുതോണി-കണ്ടത്തിൽ വെള്ളംകോരി തേകുന്ന തോണി.

തേങ്ങുന്നു-ക്രി വെടിപ്പാകുന്നു ഉ. മിനുസംവരുത്തുന്നു. ന. മൂർച്ചകൂട്ടുന്നു ര. ഉരക്കുന്നു ഒ. പിരട്ടുന്നു, പൂശുന്നു.

തേങ്കുഴൽ-ഒരുമാതിരി പലഹാരം

തേങ്ങൽ-വെള്ളത്തിന്റെ ഓളം, തിരയടിപ്പ്. ഉ. മനംമറിച്ചിൽ, ഏങ്ങൽ

തേങ്ങ-തെങ്ങിന്റെ കായ്, നാളികേരം.

തേങ്ങാക്കണ്ണ്-തേങ്ങയുടെ ചിരട്ടയിലുള്ള വട്ടത്തിലുള്ള മൂന്നടയാളം

തേങ്ങാമണി-ഒരു ചെണ്ട

തേങ്ങാപ്പാൽ-തേങ്ങാ ചുരകി (തിരുമ്മി) പിഴിഞ്ഞെടുക്കുന്ന ചാറ്.

തേങ്ങാപ്പിണ്ണാക്ക്-തേങ്ങാതൊട്ടി വെളിച്ചെണ്ണ എടുക്കുമ്പോഴുള്ള പിശിട്.

തെങ്ങാപ്പിശ്ശ്, തെങ്ങാപ്പീര-ഭാ. തേങ്ങാ ചുരകി പിഴിഞ്ഞെടുത്തശേഷം വെർക്കിരിയുന്ന വസ്തു.

തേങ്ങാമുറി-൧ ഒരു തേങ്ങയുടെ നേർപാതി. ൨. ഒരു തേങ്ങയുടെ ഇരട്ടം (ഖണ്ഡം).

തേങ്ങുന്നു-൧. കരച്ചു തിരവന്നടക്കുന്നു. ൨. മനംമറിയുന്നു. ൩. നെടുവീർപ്പിടുന്നു. ൪. കേവിക്കുന്നു.

തേച്ചിരിക്കുന്നു-ദേഹത്തിൽ എണ്ണ പിരട്ടിയിരിക്കുന്നു.

തേച്ചൽ-പാത്രങ്ങൾ ... മറ്റും പെരുമാറുന്നതിനാൽ ഉണ്ടാകുന്ന അടയാളമാം കരുകരവാ, തേമാനം.

തേച്ചുകളയുന്നു-മായിച്ചുകളയുന്നു, ഉരച്ചുകളയുന്നു.

തേച്ചുകഴുകുന്നു-ജലംകൊണ്ടു കഴുകി ശുചിവരുത്തുന്നു, വെടിപ്പാക്കുന്നു.

തേച്ചുകുളി-എണ്ണപിരട്ടിക്കുളി.

തേച്ചുകുളിക്കുന്നു-എണ്ണപിരട്ടികുളിക്കുന്നു.

തേജഃഫല-ഒരു മുള്ളുള്ളമരം.

തേജഃഫലത്തിന്റെ പഴുത്തകായ് = വാതം, കഫം, അരുചി ഇവ ... നന്ന്. ഫലവർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ടതാണ് ധരിച്ചാൽ കുട്ടികൾക്ക ഗ്രഹപീഡയും മറ്റും ഉണ്ടാകയില്ല. മുള്ളുള്ള മരമാണ്.

തേജ -൧. ശോഭ. ൨. മൂച്ച.

തേജനകം-അമ്പൊട്ടൽ, അമ്പ, ചേക്കർമ്പ്. മൂച്ചയുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

തേജനം-൧. മുള, ഉലി. അഗ്നിയെ പ്രജ്വലിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. മുഞ്ഞപ്പുല്ല്. ൩. അമ്പൊട്ടൽ.

തേജനി-൧ പെരുംകുരുമ്പ. അഗ്നിയെ ജ്വലിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. വലിയ വാലുഴവം. ൩. ചെറുപ്പുന്ന.

തേജലം-പിരാരിപ്പുള്ള്.

തേജസാംരാശി-സൂര്യൻ.

തേജസ്തത്വപഞ്ചകം- വിശപ്പ്, ദാഹം, മടി, നിദ്ര മയക്കം ഇവ ൫-ം.

തേജസ്സ്-൧ പ്രകാശം, ശോഭ. ൨. കീർത്തി. ൩. പ്രഭാവം. ൪. പൊന്ന്. ൫. പിത്തം. ൬. ബലം ൭ ശുക്ലം. ൮ വണന്തരം ലഘുവാക്കിച്ചെയ്യുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൯ മൂച്ചൻ. (കത്തിയുടെ മൂച്ചയുള്ള വക്ക്. കത്തിവായ്) ൧൦ അഴക്. ൧൧. അഗ്നി. ൧൨ കുതിരയുടെ വേഗം ൧൩. തലച്ചോറ്. ൧൪. നെയ്യ്.

തേജസ്വി-വി. ശോഭയുള്ള, കീർത്തിയുള്ള

തേജസ്വിനി-൧. ചെറുപ്പുന്ന. ൨. വലിയവാലുഴവം. ൩. പെരുങ്കുരുമ്പ ൪. കീർത്തിയുള്ളവൾ. ൫. ശോഭയുള്ളവൾ.

തേജിത-വി. ൧. മൂച്ചയാക്കപ്പെട്ട. ൨. തേക്കപ്പെട്ട, മിനുസംവരുത്തപ്പെട്ട.

തേജിതം-ചാണയ്ക്കുവച്ചുംമറ്റും മൂച്ചകൂട്ടപ്പെട്ട ശസ്ത്രാദികൾ

തേജോഗുണങ്ങൾ-സ്പർശം, സംഖ്യ, പരിമാണം, പൃഥക്ത്വം, സംയോഗം, വിഭാഗം, പരത്വം, അപരത്വം, വേഗം, രൂപം, ദ്രവത്വം ഇവ ൧൧-ം.

തേജോമയ-വി. ശോഭയുള്ള.

തേജോമൂർത്തി-സൂര്യൻ.

തേട്-ഒരുവക മത്സ്യം.

തേടുന്നു-൧. അന്വേഷിക്കുന്നു. ൨. സമ്പാദിക്കുന്നു. ൩. വേട്ടചെയ്യുന്നു [കം. ക്രി. തേടിക്കുന്നു]

തേട്ടം-൧ സമ്പാദ്യം. ൨ അന്വേഷണം. ൩. നായാട്ട്.

തേട്ടൽ- ഭക്ഷിച്ചതു ദഹിക്കാതെ വയററിൽനിന്ന് അല്പമായിട്ടു വായിലേക്കു വരിക. (സം-ഉൽഗാരം)

തേൻ-ഈച്ച പൂക്കളിൽനിന്നു ശേഖരിച്ചുവയ്ക്കുന്ന മധു. പര്യായങ്ങൾ - മധു, ക്ഷൌദ്രം, മാക്ഷികം.

തേൻ-കഫം, പിത്തം, കുഷ്ഠം, കൃമി, അർശസ്സ്, ഛർദ്ദി, ഇക്കിൾ മുതലായവകൾക്കു നന്ന്. സ്വരത്തെ നന്നാക്കും. മലത്തെ പിടിക്കും. തേനോടു സമം നെയ് ചേർത്തു ഭക്ഷിക്കരുതു്. നെയ് ചേർത്തു ഭക്ഷിച്ചു പിന്നാലെ ജലം കുടിക്കുന്നതു വലിയ ദോഷം.

തേൻകട്ട-ഉറച്ചതേൻ.

തേൻപാളക-തേങ്കട്ട, തേൻകൂട്.

തേന്മാവ്-മധുരമുള്ള മാങ്ങ കായ്ക്കുന്ന മാവ്, (സഹകാരം).

തേന്മാവിനെ അല്പസ്യമാവ് എന്നും പറയുന്നു. സം-ബന്ധരസാലം. തമി-കട്ടുമാമരം.

തേന്മൊഴി-ന. മധുരമുള്ളവാക്ക്, കേൾക്കുന്നതിനു ഇമ്പമുള്ളവാക്ക്. വ. പ്രശംസ നാ. വാക്കിനു മാധുര്യമുള്ള സ്ത്രീ. മധുരമായി (കേൾക്കുന്നതിനു ഇമ്പമുള്ളതായി) സംസാരിക്കുന്നവൾ.

തേനീച്ച തേൻ സമ്പാദിക്കുന്ന ഈച്ച. പര്യായങ്ങൾ-സരഘാ, മധുമക്ഷികാ.

തേനീന്ത മധുരമുള്ള ഒരുവക ഈന്ത.

ഇതിന്റെ പഴുത്ത കായ് ഹൃദ്യമാണ്. നാട്ടിൽ ബാസ്രാഈന്തപ്പഴം എന്നു പറയുന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ-മധുഖജ്ജൂരി.

തേപ്പ്-ന. ഉരസ്സ്, ഉരസൽ. വ. മിനുസം വരുത്തുക.

തേപ്പുകല്ല്-രത്നങ്ങൾ ഉരച്ചു നന്നാക്കുന്നതിനുള്ള കല്ല്, ഉരകല്ല്.

തേപ്പുകൂലി-രത്നങ്ങൾ നന്നാക്കുന്നതിനുള്ള കൂലി.

തേപ്പുപലക-മണ്ണ് മുതലായതു തേയ്ക്കുന്ന പലക.

തേപ്പുവൈരം-തേച്ചു മിനുസം വരുത്തിയ വൈരക്കല്ല്.

തേമനം-ന. നനയ്ക്കുക, നനവ്. വ. കറി, രസം, മോർ മുതലായി ചോറിൽക്കൂട്ടുന്ന ഉപദംശപദാർത്ഥങ്ങൾ. ഇതുകൊണ്ടു് അന്നം ആർദ്രമായി ഭവിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു.

തേമനി-അട്ടപ്പ്.

തേമം, സ്തേമം-നനവ്.

തേമാനം-ന. പെരുമാറ്റംകൊണ്ടു വരുന്ന കുറവ്. വ. ഉരച്ചിൽ വരുന്ന കുറവ്.

തേമ്പൽ-മെലിച്ചൽ.

തേമ്പാവ്-ഒരു വൃക്ഷം.

തേമ്പാതെ-അ. കുറയാതെ, ശോഷിക്കാതെ, തേൻപോകാതെ.

തേമ്പുന്നു-മെലിയുന്നു, ശോഷിക്കുന്നു.

തേയില-ഒരുവക ഇല.

തേയില ഒരു പാനീയദ്രവ്യമാണ്. ഇതു ലോകത്തിൽ ഒട്ടു എല്ലാടിക്കിലും ഉപയോഗിച്ചുവരുന്നു. തേയിലച്ചെടി സാധാരണമായി ഏട്ടൊമ്പതടി ഉയരം വളരും. ചെടി മൂന്നടിപൊക്കം ആയാൽ പിന്നെ വളരുന്ന കൊമ്പുകൾ മുറിക്കണം. തേയില ഉണക്കുമ്പോൾ പൊടിഞ്ഞുവീഴുന്ന പൊടിക്കു പൊടിത്തേയില എന്നു പേർ. ചായ ദേഹത്തിന്റെ ക്ഷീണം തീർക്കും. ഇതിനു ലഹരിയില്ല. അഞ്ചു മിനിട്ടിലധികം തേയില തിളച്ച വെള്ളത്തിൽ ഇടരുത്.

തേയുന്നു-പെരുമാറ്റംകൊണ്ടോ ഉരച്ചൽ കൊണ്ടോ കുറവുണ്ടാകുന്നു. കുറവുവരുന്നു [തേയിക്കുന്നു സ. ക്രി]

തേര്-ന. രാജാക്കന്മാർ യുദ്ധത്തിനും മറ്റും പോകുമ്പോൾ കേറുന്ന പ്രധാനവാഹനം, രഥം. പര്യായങ്ങൾ - ശതാംഗം, സ്യന്ദനം, രഥം,

തേര്

ഉ. കോ(ക)ളുതയും മറത്തിൻെറയും വിളയിനു വെച്ചുകെട്ടുന്ന കോല്.

തേരിൽ പൂട്ടിക്കെട്ടിയ കതിര=രശ്മം. തേർചക്രം=ചക്രം, രഥാംഗം. തേരാളിസ്ഥൻ = രഥിതൻ, രഥികൻ, രഥി. തേർപണിക്കാരൻ=രഥകാരൻ.

തേര-പ. ഒമന്ത്രിരി ശോഷിച്ച വശു. ഉ. യാചകൻ.

തേരകത്തില-തേരകവൃക്ഷത്തിൻെറയില

തേരകം-ഒരുവക വൃക്ഷം.

തേരട്ട-വളരെ കാലുകളുള്ള ഒരുവക ചെമന്ന പ്രാണി.

തേരണം-പേയമരി.

തേരത്തപ്പുല്ല്-ഒരുവക പുല്ല്.

തേരം-പേയമരി.

തേരാളി-തേരിനെ നടത്തുന്നവൻ, സൂതൻ. പര്യായങ്ങൾ-നിയന്താവ്, പ്രാജിതാവ്, യന്താവ്, സൂതൻ, ക്ഷത്താവ്, സാരഥി, സവ്യേഷ്ഠൻ, ദക്ഷിണസ്ഥൻ.

തേരുന്നു-പിന്നാലെചെല്ലുന്നു, അടുക്കുന്നു

തേരുരുൾ-തേരിൻെറ ഉരുൾ (വണ്ടി),

തേരൊലി-തേരിൻെറ ശബ്ദം.

തേരോട്ടം-പ. തേരിൻെറ സഞ്ചാരം ഉ. ചില ക്ഷേത്രങ്ങളിലുള്ള തേരോട്ടം.

തേർ-രഥം, രാജാക്കന്മാർക്ക് പ്രധാനമായുള്ള ഒരു വാഹനം.

തേർകിടാകുന്നു-തേർനടത്തുന്നു.

തേർക്കതിര-തേരിൽകെട്ടുന്ന കതിര.

തേർക്കോപ്പ്-തേരിൻെറ ചമയം.

തേർച്ച-പ. പിന്തുടർച്ച. ഉ. വല്പനവു, പുഷ്ടി.

തേർച്ചക്രം-തേരിൻെറ ഉരുൾ.

തേർത്തടം-തേരിലെ ഇരിപ്പിടം.

തേർത്തട്ട്-തേരിലെ ഇരിപ്പിടം.

തേവയ്ക്കുക-തേയ്ക്കുക.

തേവടിയാൾ-തേവടിച്ചി (ദേവ+അടിയാൾ).

തേവതാരം-ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്, ഒരുവൃക്ഷം

തേവർ-ദൈവം.

തേവല്-കൊതി.

തേവറ-ചന്ദ്രൻെറക്ഷയം.

തേവാങ്കം-പ. മടി. ഉ. ഏററവും പതുക്കെ സഞ്ചരിക്കുന്ന ഒരു മൃഗം.

തേവാരം-ഈശ്വരസേവ.

'തേവാരവുംതമനമോജനവുംമിശേഷാൽ' (ഭക്ഷാരഭൈഷധചംപു)

തേവാരി-ഈശ്വരസേവക്കാരൻ.

തേവാരിക്കുന്നു-ഈശ്വരസേവചെയ്യുന്നു

തേവിടിച്ചി(ശ്ശി)-വേശ്യാസ്ത്രീ.

തേവിടിശ്ശിത്തെരുവ് = വേശം, വേശ്യാജനസമാശ്രയം.

തേവിടിച്ചിയാട്ടം-തേവിടിച്ചികളുടെ ഒരുമാതിരി കളി.

തേള-പ. നെഞ്ചു. ഉ. കരള്.

തേൾ, തികൾ-പ. ഒരു ജന്തു. പര്യായങ്ങൾ-അളി, ദ്രുണം, വൃശ്ചികം. ഉ. വൃശ്ചികംരാശി.

"തേൾ കടിച്ചാൽ ഉടനെ അഞ്ചു മിന്നിട്ടുനേരത്തേയ്ക്കു വിളഞ്ഞ തേങ്ങാക്കൊത്തു ചവച്ചു തിന്നുകൊണ്ടിരുന്നാൽ മതി. വേദന പെട്ടെന്നു ശമിയ്ക്കും. അരിതാരം മാതളനാരങ്ങാനീരിൽ അരച്ചു തേച്ചുകൊണ്ടാൽ തേളിൻെറ വിഷം തീരെ ശമിച്ചുപോകും വേദനയും മാറും"

തേറു്-കള്ളെടുക്കുന്നവരുടെ വീതിയുള്ള കത്തി.

തേറൽ-പ. വിശ്വാസം. ഉ. ധാരണ. ന. തേൻ. ൪. വല്പനം. ൫. പുഷ്ടി.

തേറാമറു-വിശ്വാസം വരത്തക്ക സ്ഥിതിയിൽ.

തേറുന്നു-൧. വിശ്വസിക്കുന്നു.

'താനടനാസുരനേകൊന്നു വീണ്ടവസ്ഥകൾ
തേറുമാറവർ ചെയ്യുന്നാളു...'
(ഭാഗവതം)

൨. വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ൩. വണ്ണം വയ്ക്കുന്നു. ൪. ആശ്വാസപ്പെടുന്നു. ൫. സൌഖ്യമാകുന്നു. ൬. വിചാരിക്കുന്നു. ൭. ധരിക്കുന്നു. ൮. അറിയുന്നു.

തേററ-൧. പന്നിയുടെ ദംഷ്ട്രം, പിടിയാനയുടെ പുറത്തുകാണുന്ന പല്ല്.

തോറപ്പേട്ട-ഒരു പക്ഷി.

തോറപ്പേട്ടയുടെ മാംസം വാതപിത്തങ്ങൾക്കു നന്ന്. ബുദ്ധിയെ നന്നാക്കും ഈ പക്ഷി ആകൃതിയിൽ ചക്രവാളം പോലെയിരിക്കും. ചുണ്ടു ചെറുതാണ്. സം-ഉപചക്രം.

തേറാം-൧. ബലംവരുക. ൨. വല്ന. ൩. വണ്ണം. ൪. ആശ്വാസം. ൫. ധൈര്യം. ൬. വിശ്വാസം.

തേററമരം-ഒരു വൃക്ഷം.

തേററമരം ഫലം മുതലായവകൊണ്ടു മിക്കവാറും കാഞ്ഞിരംപോലെയിരിക്കും. സം-കതകം. ത. തേററമരം. ഇതിന്റെ വേരുമുതലായതു കഫം, ശൂലം, അരുചി ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും.

തേററാമ്പരൽ-വെള്ളം തെളിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരുവക കരു.

തേററാമ്പരൽ-വാതം, കഫം, പ്രമേഹം, അശ്മരി, വിഷം, ശിരോരോഗം മുതലായവക്കു നന്ന്. വെള്ളത്തിലുള്ള അഴുക്കിനെ കളഞ്ഞു തെളിയിക്കും. ഫലവർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ടതാണ്. സം-കതകം. ത-തേററാങ്കൊട്ടൈ ഇം-Clearing nut.

തേററിയ-അറിയിച്ച.

തേററുന്നു-൧. ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു. ൨. ബലപ്പെടുത്തുന്നു. ൩. വെള്ളം തെളിക്കുന്നു. ൪. വിശ്വസിക്കുന്നു. ൫. ധരിപ്പിക്കുന്നു. ൬. ബോധപ്പെടുത്തുന്നു.

തൈ

തൈ-൧. വൃക്ഷങ്ങളുടെ ഫലം മുളച്ചു ഒരാൾ പൊക്കമാകുന്നതിനിടയിൽ പറയുന്ന ഒരു പേര്. ൨. ചെറിയതെങ്ങ്.

തൈക്കുന്നു-൧. തുന്നുന്നു. ൨. തല്ലുന്നു.

തൈക്കുറു-തൈവയ്പുകാരന്നു ചൊല്ലേണ്ടുന്ന ഒരവകാശം.

തൈക്കൊങ്ക-ചെറിയമുല.

തൈക്ഷ്ണ്യം-തീക്ഷ്ണത.

തൈജസ-വി. തേജസ്സിനെ സംബന്ധിച്ച, അഗ്നിയെ സംബന്ധിച്ച, ശോഭയുള്ള.

തൈജസം-൧. ഉരുക്കുനെയ്, നെയ്യ്. ൨. സ്വർണ്ണം മുതലായ ലോഹം, എല്ലാ ലോഹങ്ങളുടെ സാമാന്യമായ പേര്. തേജസ്സിന്റെ വികാരം എന്നർത്ഥം.

തൈജസാവർത്തനീ-മൂശ, തൈജസങ്ങൾ (സ്വർണ്ണം മുതലായ ലോഹങ്ങൾ) ഇതിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും ഇട്ടുരയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു. മറെറാരുപര്യായം-മൂഷ.

മൂശ എന്നാൽ ലോഹങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള പാത്രം എന്നർത്ഥം.

തൈജസി-൧. അത്തിപ്പലി. ൨. ശതാവരി.

തൈതൽ-൧. മുടഞ്ഞുണ്ടാക്കിയവട്ടിൽ ൨. മറ.

തൈതിലം-വാൾമരം.

തൈത്തിരം-തിത്തിരിപ്പക്ഷികളുടെക്കൂട്ടം.

തൈത്തിഷ്ടം-യജ്ഞാവശം.

തൈപ്പ്-ഇന്നൽ.

തൈയലാൾ-യുവതി, തരുണി, സ്ത്രീ.

തൈർ-പാൽ ഉറകൂട്ടിയത്.

തൈർ-തയിർ എന്നുമാവാം. വാതം, പീനസം, അതിസാരം, ചുമ, മെലിവു മുതലായതിനെ നന്ന്. മലം പിടിക്കും. വെള്ളംനീക്കിയ കട്ടത്തൈരിനു ഗുണം കൂടും. പുഷ്ടിയെ ചെയ്യും. ഇതു ഭക്ഷിച്ചാൽ ചൂടുള്ള അന്നപാനാദി വിരുദ്ധമാണ്. തൈർ സേവിച്ചുണ്ടാകുന്ന അജീർണ്ണത്തിൽ പഞ്ചസാര സേവിക്കുക. സം-ദധി. ത-തയിർ. ഇം-Curdled milk.

തൈർവെള്ളം=മസ്തു.

തൈക്കടൽ-തൈർസമുദ്രം.

തൈരുക്കലം-തൈർ ഇരിക്കുന്ന പാത്രം.

തൈലകല്ക്കജം, തൈലകിട്ടം-എള്ളിൻപിണ്ണാക്ക്.

തൈലധാര-എണ്ണകൊണ്ട് ധാരയിടുക, ഒരു ചികിത്സ.

തൈലനിര്യാസം-പച്ചപ്പുഴവ്.

തൈലംഗം-ഒരു രാജ്യം, ഇപ്പോഴത്തെ തെലുംഗാന (കർണ്ണാട്ടിക്ക്).

തൈലപർണ്ണികം-പ്ര. വെളുത്തചന്ദനം. എള്ളിന്റെ ഇലപോലെയുള്ള ഇലയോടുകൂടിയ 'തിലപർണ്ണം' എന്ന വൃക്ഷത്തിലുണ്ടായതെന്നർത്ഥം. വ. ഹരിചന്ദനം. ന. സാധാരണചന്ദനം.

തൈലപായിക-പ്ര പാററ. വ. നരിച്ചീർ. എണ്ണകുടിക്കാനെന്നപോലെ എപ്പോഴും വായ് തുറന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ഇതിന്റെ സ്നിഗ്ദ്ധതയായിരിക്കണം ഈ പേരിനു കാരണം.

തൈലഭാവിനി-പിച്ചകം.

തൈലം-പ്ര. എള്ളിൽനിന്ന് എടുക്കുന്ന എണ്ണ. വ. ഏതിൽനിന്നെങ്കിലും എടുക്കുന്ന എണ്ണ.

തൈലമാലി-വിളക്കിലെ തിരി.

തൈലസ്യന്ദാ-പ്ര. കാകോളി. വ. മയമുക്കി.

തൈലാഭ്യംഗം-തേച്ചുകുളി.

തൈലികൻ-എണ്ണവില്ക്കുന്നവൻ, വാണിയൻ, തൈലക്കാരൻ.

തൈലിനി-വിളക്കിലെതിരി.

തൈലീനം-എള്ളു വിളയുന്നതിനു യോഗ്യമായ സ്ഥലം. മറെറാരു പര്യായം-തില്യം.

തൈവപ്പാല-ഒരുവക വൃക്ഷം.

തൈഷം-മകരമാസം. തിഷ്യത്തോടു കൂടിയ പൌർണ്ണമാസി (തൈഷി) ഉള്ളതെന്നർത്ഥം.

തൊ

തൊക്ക്-എളുപ്പം.

തൊങ്കിക്കായ്-ഒരാഭരണം.

കാതിന്റെ പിമ്പിടുന്നത്. കായും പവിഴംപോലെ തന്നെ. ഉ-ം 'കാപ്പുക്കിണങ്കിന തൊങ്കിക്കായ്'

തൊങ്കുന്നു-വേഗത്തിലോടുന്നു.

തൊങ്കൻ-പ്ര. കള്ളൻ. വ. അയോഗ്യൻ.

തൊങ്ങൽ-പ്ര. അലങ്കാരത്തിനായിട്ടു വിളുമ്പിനുവെച്ച കത്തിയതു. വ. വസ്ത്രത്തിന്റെ വിളുമ്പ്.

തൊടൽ-തൊടുക, സ്പർശിക്ക.

തൊടി-പ്ര. കിണററിലും മററും ഇറങ്ങുന്നതിനും കയറുന്നതിനുമുള്ള പടി. വ. തോട്ടം.

തൊടുക-വേലി വളച്ചുകെട്ടിയ തോട്ടം.

തൊട്ടകാര-തേക്കമരം, തോട്ടുകാര. പര്യായങ്ങൾ-തിനിശം, സ്യന്ദനം, നേമി രഥദ്രു, അതിമുക്തകം, വഞ്ചുളം, ചിത്രകൃൽ.

കുഷ്ഠം, വ്രണം, പ്രമേഹം, പിത്തം, കഫം, കൃമി ഇവകളെ നശിപ്പിക്കും. ഈ വൃക്ഷം വളരെ വലുതാണ്. സം-തിനിശം. ത-തിനിചിമരം

തൊട്ടകുറി-പു. തിലകം, നെററിയിൽ ചന്ദനവും മററുംകൊണ്ടു് ഇടുന്ന ഒരു കുറി. പര്യായങ്ങൾ-തമാലപത്രം, തിലകം, ചിത്രകം, വിശേഷകം. ഉ. ശ്രേഷ്ഠം, പ്രധാനം.

തൊട്ടക്കാരം-ക്രട്ടിപ്പിനച്ചിൽ.

തൊട്ടക്കുന്നു-പു. ഒരുക്കുന്നു. ഉ. അസ്ത്രം ഞാണിന്മേൽ വയ്ക്കുന്നു.

തൊട്ടുത്തുവിട്ട അമ്പ്=നിരസ്തം

ന. തുടങ്ങുന്നു. ര. ഒന്നിച്ചുവയ്ക്കുന്നു.

തൊട്ടുതി-ശണ്ഠ, കലശൽ.

തൊട്ടുത്തുക—ചേർക്കുക, കെട്ടിവക്കുക. [സ-ക്രി തൊടുപ്പിക്ക]

തൊടുന്നു-പു. സ്പർശിക്കുന്നു. ഉ. തൊട്ടറിയുന്നു. ന. സംബന്ധിക്കുന്നു. ര. പായ്യുകളിക്കുന്നു. [തൊടുവിക്കുന്നു, സ-ക്രി]

തൊടുപണയം-ചുണ്ടിപ്പണയം.

തൊടുപ്പ്-പു. ഉഴവിനുള്ള ഒരു ക്രമം. ഉ. അസ്ത്രം ഞാണിന്മേൽ തൊടുക്കു, ഒന്നിച്ച് തൊടുത്തുകൊണ്ടു നിൽക്കുന്നതു്. ന, കരിമ്പുമുതലായതിന്റെ മുട്ടം (ചേപ്പിടം)

തൊട്ട്-(അ) പു. കുറിച്ചു. ഉ. അതുകൊണ്ടു്. ന. ആ സമയംതുടങ്ങി. ര. ഹേതുവായിട്ട്. ഒ. തുടങ്ങി.

തൊട്ടാലൊട്ടി-ചെവിപ്പൂമ്പ്. (തൊട്ടംതൊട്ടി എന്നും കാണുന്നുണ്ട്)

തൊട്ടാവാടി-ഒരു പച്ചമരുന്നു്.

സം-അലംബുഷ ഇം-Rat-thorn plant.

തൊട്ടി-പു. മരമോ കല്ലോ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരുമാതിരി പാത്രം. ഉ. പുൽക്കൂട്. ന. ഒരുമാതിരി ഊഞ്ഞാൽകട്ടിൽ. ര. ഇടകറഞ്ഞു് നീണ്ടിരിക്കുന്ന പറമ്പ്. ഒ. കിണററിൽ നിന്നും വെള്ളം കോരിയെടുക്കുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്ന ലോഹപാത്രം. ന്ദ. പശുക്കൾക്കു കുടിപ്പാൻ വേണ്ടി കിണറു, കുളം മുതലായവയുടെ സമീപത്തു കല്ലുംമററുംകൊണ്ടുണ്ടാക്കി ജലം നിറയ്ക്കുന്നതു്. പര്യായങ്ങൾ-ആഹാവം, നിപാനം.

തൊട്ടിപ്പാ(ഴാ)ഷാണം—ഒരുമാതിരി വിഷമുള്ള കല്ലു്, ഒരങ്ങാടിമരുന്നു്.

തൊട്ടിയൻ-വടക്കേദിക്കിലുള്ള ഒരു ജാതിക്കാരൻ.

തൊട്ടിയവിദ്യ-ക്ഷുദ്രം, ആഭിചാരവിദ്യ

തൊട്ടിൽ-കുട്ടികളെ കിടത്തി ഉറക്കുന്ന (കിടത്തുന്ന) ആട്ടുകട്ടിൽ.

തൊട്ടിൽക്കട്ടിൽ-പൈതങ്ങളെ കിടത്തുന്ന ആട്ടുകട്ടിൽ.

തൊട്ടിൽപ്പാട്ട്-താലോലം, പൈതങ്ങളെ ഉറക്കുന്നതിനു പാടുന്ന പാട്ടു്, താരാട്ടു്.

തൊട്ടുകളി-ഹീനജാതിക്കാരെ തൊടുന്നതിലുണ്ടാകുന്ന അശുദ്ധിതീർക്കുവാനുള്ള കളി.

തൊണ്ടു്-പു. രണ്ടുകൈകയാലേയ്ക്കു ഇടയിലുള്ള സ്ഥലം, കയ്യാലകത്തിയ കുഴി. ഉ. ചകരി. ന. നാളികേരത്തിന്റെ പുറത്തെ തോടു്. (മടൽ, തൊലി) ര. കന്നുകാലികൾ ഓടിപ്പോകാതെ ഇരിപ്പാൻ അതിന്റെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിയിടുന്ന മുറിത്തടി.

തൊണ്ട-കണ്ഠനാളം.

തൊണ്ടക്കനെപ്പ്-തൊണ്ടയിലുണ്ടാകുന്ന ഒരു ചുവ.

തൊണ്ടക്കുഴി-കഴുത്തിന്നകത്തെ ദ്വാരം.

തൊണ്ടൻ-വി കനത്ത തൊലിയുള്ള.

തൊണ്ടൻ-പു. ഭോഷൻ, നീചൻ. ൨. വൃദ്ധൻ.

തൊണ്ടയടപ്പ്-ഒച്ചയടപ്പ്.

തൊണ്ടി-പു. മോഷ്ടിച്ച വസ്തു ൨ ഒരു വക മരം. ൩. വൃദ്ധസ്ത്രീ.

തൊണ്ടികൾ-ഇതു വടക്കൻ ദിക്കിൽ വൃദ്ധസ്ത്രീകളുടെ പര്യായമാണ്. തെക്കൻ ദിക്കിൽ ഇതു അധികാരസ്ഥന്മാർ ശോധനചെയ്യപ്പെടുന്ന സാധനങ്ങളും കുന്നു.

തൊണ്ടിത്തേരകം-പരപരയായിരിക്കുന്ന ഇലകളുള്ള ഒരുമാതിരി മരം.

തൊണ്ണ്-മോണ.

തൊണ്ണൻ-പു. ഇളയനാളികേരത്തിന്റെ ചകിരിയും ചിരട്ടയും കൂടിയിരിക്കുന്നത്. ൨. പല്ലില്ലാത്ത ആൾ.

തൊണ്ണൂറ-പത്തു കുറയ നൂറ

തൊത്ത-(പദങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ ചേർന്നു വരുമ്പോൾ) (വി) അംശമംശമുള്ള.

"തൊത്തരെക്കയും തൊത്തക്കാലും
തത്തക്കപ്പിത്തക്കുതൈതൈ"
(ഒരു പഴയ പാട്ട്)

തൊത്ത്-ശിഖരത്തിന്മേലുള്ള പൂക്കുല, കുല, മൊട്ട്.

തൊന്തരം, തൊന്തരവ്-ഉപദ്രവം, കുഴപ്പം.

തൊന്തി-വി. കുടവയറുള്ള.

തൊന്തി-കുടവയറ്.

തൊന്തിവയറൻ-കുടവയറുള്ളവൻ.

തൊപ്പി-പു. തലമൂടുന്നതിനു ശീല മുതലായതു കൊണ്ടു തച്ചുണ്ടാക്കുന്ന വസ്തു. പര്യായങ്ങൾ ശീർഷകം, ശീർഷണ്യം, ശിരസ്ത്രം (ഹിന്ദുസ്ഥാനി ഭാഷ) ൨. വിത്തുകളുടെ തൊലി. ൩. തലയോടിന്റെ മേലത്തെ ഭാഗം. ൪. ചില വൃക്ഷങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്ന മടക്കം.

തൊപ്പികിട്ടുക-തോല്ക്കുക.

തൊപ്പിപ്പാള-തലയിൽ ഇടുന്നതിനായിട്ടു അടയ്ക്കാമരത്തിന്റെ പാളകൊണ്ടു തൊപ്പിപോലെ കുത്തിയുണ്ടാക്കുന്ന വസ്തു.

തൊപ്പിമദ്ദളം-ഒരുവക വാദ്യം.

തൊലി-തോൽ, തൊക്കൽ.

തൊലികൾ (ത്വക്)-ഇവ ൭ എണ്ണം. ഇവ ൭ ഇതിൽ നിന്ന് പാകവശാൽ ഉപരിഭാഗത്തു പാട എന്നപോലെ രക്തത്തിങ്കൽ നിന്നു പാകവശാൽ ഉണ്ടാകുന്നവയാകുന്നു. തൊലികളുടെ പേരും ഘനവും താഴെ കാണിക്കുന്നു.

൧. ഭാസിനി-ഒരുനെല്ലിന്റെ-	൧൮-ൽ ൧	
൨. ലോഹിനി	ടി	൧൬-ൽ ൧.
൩. ശ്വേത	ടി	൧൨-ൽ ൧.
൪. താമ്ര	ടി	൮-ൽ ൧.
൫ വേദിനി	ടി	൫-ൽ ൧.
൬. രോഹിണി	ടി	ഒരുനെല്ല്.
൭. മാംസധര	ടി	രണ്ടുനെല്ല്.

തൊലിക്കൽ-ഉരിപ്പ്, തൊലിനീക്കുക.

തൊലിപ്പ്-തൊലിനീക്കുക, തൊലിചെത്തുക.

തൊലിപ്പനരി-അവയ്ക്കാത്തഅരി, വെളുക്കാത്തഅരി. [തൊലിപ്പൻ + അരി = തൊലിപ്പനരി.]

തൊലിയുന്നു-തൊലിനീങ്ങുന്നു, തൊലുരിയുന്നു. [സ. ക്രി. തൊലിക്കുന്നു.]

തൊല്ല-പു. പ്രയാസം, വൈഷമ്യം. ൨. അസഹ്യമായുള്ള കാര്യം, ഉപദ്രവം, ആപത്ത്.

'ജയിച്ചുഫൽഗുനനെങ്കിൽ
തുണച്ചുവെന്നതുംവന്നു
നശിച്ചുപാണ്ഡവരെങ്കിൽ
നമുക്കതെല്ലാംതീർന്നു'
(കൃഷ്ണാർജ്ജുനവിജയംതുള്ളൽ)

തൊവയ്ക്കുക-തുടങ്ങുക.

തൊളി-പ്ര. ചളു (ചളി) കെട്ടിയസ്ഥലം. വ. ഉപായശമില്ലാതായതു്.

തൊളിക്കുന്നു-പ്ര. തൊളിയാക്കുന്നു. വ. ഉപായശമില്ലാതാക്കുന്നു.

തൊളിപ്പു്-തൊളിയാക്കൽ.

തൊള്ള-പ്ര. വായ്.

'ഉള്ളമരങ്ങളുടെകായുംകനിയും
തൊള്ളയിലിട്ടുകടിച്ചുഭുജിച്ചഥ'
(രാമാനുചരിതം തുള്ളൽ)

വ. ഒച്ച, ആർപ്പ്. ന. വലിയദ്വാരം.

തൊഴൽ-തൊഴുക, വന്ദിക്കുക.

തൊഴി-പ്ര. ചവിട്ടു്. വ. വ്യസനം നിമിത്തം മാറത്തടിക്കുക.

തൊഴിക്കുന്നു-പ്ര. ചവിട്ടുന്നു.

'അപ്പോഴെതലക്കിട്ടു
തൊഴിപ്പാനെന്നിയേതോന്നും'
(നാളായണീചരിതം തുള്ളൽ)

വ. ദുഃഖംകൊണ്ടു മാറത്തടിക്കുന്നു. ന. ചെഴിക്കുന്നു.

തൊഴിൽ-പ്ര. പണി, വേല, ജോലി. വ. വ്യാപാരം.

തൊഴിലുകൾ-(ചതുഷ്ടയം) സംഗീതസാഹിത്യാദി ഉത്തമം; കൃഷി വാണിജ്യങ്ങൾ മദ്ധ്യമം; സേവാവൃത്തി അധമം; ചോരജീവിതം വിഷമം.

തൊഴിലാളി-പ്ര. പണിക്കാരൻ. വ. വ്യാപാരി ന. ഏതെങ്കിലും തൊഴിലിൽ (വേലയിൽ) പ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്നയാൾ.

തൊഴുകൈ-പ്ര. കൂപ്പുകൈ, തൊഴുതുപിടിച്ച കൈ. വ. ഒരു പച്ചമരുന്നു്.

തൊഴുകണ്ണി-ചെമ്പൂഞെരിഞ്ഞിൽ.

കഫം, വാതം, ചൊറി, വ്രണം, കൃമി മുതലായതിനു നന്നു്. കുറച്ചു പടർച്ചയുള്ളതാണു്. പൂവു നീലവർണ്ണം, സൌരഭ്യമുള്ള ലതയാണു്. ഇതിനു 'ആദിത്യഭക്ത' എന്ന പേർ കാണുന്നു. ത-അരവാട്ടിപ്പച്ചൈ. വീരാമട്ടി. ഇം-Sunflower.

തൊഴുകാത്തുന്നു-ഞെളിഞ്ഞുകളുന്നു.

തൊഴുത്തു്-കന്നുകാലിക്കൂടു്, മൃഗങ്ങളെ കെട്ടുന്ന സ്ഥലം. പര്യായങ്ങൾ-ഗോഷ്ഠം, ഗോസ്ഥാനകം.

തൊഴുത്തിൽകുത്തു് - വീട്ടിനുള്ളിലുള്ളവർ തമ്മിൽ ഉണ്ടാകുന്ന കലഹവും അതുനിമിത്തം ഉണ്ടാകുന്ന നാശവും.

തൊഴുന്നു-വന്ദിക്കുന്നു, കൈകൂപ്പുന്നു.

തൊഴുവം-കന്നുകാലിക്കൂടു്.

—oOo—

തോ

തോകകം-വേഴാമ്പൽ. സ്തോകകം എന്നതിന്റെ ഒരു പാഠം.

തോകപ്പവനൻ-മന്ദമാരുതൻ.

തോകം-വി. അല്പം.

തോകം-പ്ര. പുത്രൻ, പുത്രി. കുലത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. പുത്രിയെ പറയുന്ന ദിക്കിൽ ഹിംസാർത്ഥം ഉപയോഗിക്കാം. പിറന്നേടത്തെ മുതൽ നശിപ്പിക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. മറ്റൊരു പര്യായം-അപത്യം വ. കുട്ടി, ശിശു.

തോക്കു്-വെടിവയ്ക്കുന്ന ആയുധം.

തോക്ക-നല്ലമേകിന്റെ തിരി.

തോക്കുക-പ്ര. തോൽവിയുണ്ടാകുക വ. ഉമയ്ക്കുക.

തോക്കുപുര-തോക്കുവയ്ക്കുന്ന പുര.

തോക്കുവെടി-തോക്കുകൊണ്ടു വയ്ക്കുന്ന വെടി.

തോക്മം, തോൿമം-ഥ. പച്ചയവം. ശംഗിയുള്ളതെന്നർത്ഥം. വ. പച്ചനിറം. ന. ചെവിപ്പി.

തോഞ്ഞു-വലിച്ചു.

'തേജോവും ഖേദവും തോഞ്ഞുനിന്നീടിന'
(ചെറുശ്ശേരി)

തോട്-ഥ. ചെറുപുഴ. വ. ചില കരക്കളുടെ പുറത്തെ തൊലിയോ തൊണ്ടോ.

തോട-കാതിലിടുന്ന ആഭരണം.

'ഇന്നാലെ ചെല്ലകാളീലളിതമിളകിടും തോടയോടെ'
(അമരുകശതകം)

തോടകം-വൃത്താരംഭം അല്ലെങ്കിൽ രൂപകഭേദം.

തോടയം-ആട്ടക്കഥയുടെ തുടസ്സം.

തോടി-ഥ. ഒരു രാഗം. വ. ഒരുവകമീൻ.

തോടിമീനിനു സാമാന്യം മത്സ്യത്തിന്റെ ഗുണങ്ങളുണ്ട്.

തോട്ട-ഒരു വെടിയ്ക്കു മരുന്നു ഇടുന്ന പുരം (ഹിന്ദുസ്ഥാനിഭാഷ)

തോട്ടക്കാരൻ-ഥ പറമ്പിൽ പൂക്കൾ മുതലായ പല വസ്തുക്കളും വച്ചുണ്ടാക്കുന്നവൻ. വ. തോട്ടം സൂക്ഷിക്കുന്നവൻ.

തോട്ടപ്പുഴവ്-ഒരുവക കാട്ടുപുഴു, ഒരു കൃമി.

തോട്ടം-പൂങ്കാവ്, വൃക്ഷാദികൾ പലതും ഉള്ള ഒരു പറമ്പ്.

തോട്ടവശള-ശാകവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്ന ഒരു പത്രശാകം.

തോട്ടാപ്പെട്ടി-വെടിമരുന്നു പുരം ഇരിക്കുന്ന പെട്ടി.

തോട്ടി-ഥ. അററത്തു കൊളുത്തുള്ള നീണ്ട കോൽ. വ. ആനത്തോട്ടി.

തോട്ടിക്കോൽ-അററത്തു കൊളുത്തുള്ള കോൽ.

തോട്ടുവാരം-തോട്ടിന്റെ കര.

'വഞ്ചിക്കൂട്ടം വരമളവിലത്തോട്ടുവാരത്തൊതുങ്ങി'
(മയൂരസന്ദേശം)

തോണി-ഥ. വലിയ വള്ളം, വള്ളം. വ. കടത്തുവള്ളം. പര്യായങ്ങൾ-നൌ, തരണി, തരി. ന. മരത്തൊട്ടി. ർ. രോഗികൾക്കു ധാരയിടുന്ന ഒരു മരപ്പാത്രം, ധാരപ്പാത്തി. ര. കണ്ണത്തിൽ വെള്ളം കോരുന്ന തേക്കത്തോണി.

തോണിക്കൂലി, കപ്പൽക്കൂലി മുതലായത് = ആതരം, തരപണ്യം.

തോണിക്കടവ്-വള്ളം അടുക്കുന്നസ്ഥലം

തോണിക്കാരൻ-വള്ളക്കാരൻ, ഊന്നുന്നവൻ.

തോണിക്കൂലി-വള്ളക്കൂലി,

തോണ്ടു്, തോണ്ടൽ-ഥ. കിളച്ചു മണ്ണുകൂട്ടുക, കയ്യാലകെട്ടുക, വരമ്പുകെട്ടുക. വ. കോൽകൊണ്ടു നീക്കുക. ന. കുഴിയിൽനിന്നു മണ്ണുകളയുക. ർ. തോട്ടി കൊണ്ടു പറിക്ക.

തോണ്ട-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, ഒരുവക ആവണക്ക്.

തോണ്ടുന്നു-ഥ. കിളച്ചു മണ്ണുകൂട്ടുന്നു, കയ്യാലകെട്ടുന്നു, വരമ്പുകെട്ടുന്നു. വ. കുഴിയിൽനിന്നു മണ്ണുകളയുന്നു. ന. തോട്ടി കൊണ്ടു പറിക്കുന്നു.

തോത്തു്-നീളംവീതി അളന്നു കുറിക്കുന്ന കോൽ.

തോത്രം-ഥ. ആനവളർ. ആനയെ ശിക്ഷിപ്പാനുപയോഗിക്കുന്ന കോൽ. ഇതു കൊണ്ടു വേദനപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി. പര്യായങ്ങൾ-പ്രാജനം, തോദനം. വ. കാളയെയും മററും തെളിക്കുന്ന മുടിങ്കോൽ, കന്നുകാലിയെ അടിക്കുന്നതിനുള്ള വടി.

തോത്രവേത്രം-വിഷ്ണുവിന്റെ വടി.

തോദനം-കാള മുതലായതിനെ തെളിക്കുന്ന മുടിങ്കോൽ. ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

തോദം-വേദന, പീഡ.

'ഇന്ദുമുഖക്കിളിച്ചുവിയിൽ
പായിക്കുംപോലെ തോമരമെന്നീടും'
(കേരളവർമ്മചരിതം മണിപ്രവാളം)

തോനേ-അ. വളരെ, അധികം. (നീചമാണ്)

തോന്നൽ-വിചാരം, നിരൂപണം, ഊഹം.

തോന്നിയവാസം-താന്തോന്നിത്തം.

തോന്നിയവാസി-താന്തോന്നി, മനസ്സുപോലെ നടക്കുന്നവൻ.

തോന്നുന്നു-ക്രി. നിരൂപിക്കുന്നു, ഊഹിക്കുന്നു, ഓർക്കുന്നു. [സ ക്രി. തോന്നിക്കുന്നു.]

തോൻറം-തോന്നം. (പ-മ.)

തോപ്പ്-വൃക്ഷങ്ങൾ മുതലായ പല വസ്തുക്കൾ നട്ടുണ്ടാക്കുന്ന സ്ഥലം. പര്യായങ്ങൾ-ആരാമം, ഉപവനം.

തോപ്പ-വീണമുല (ചാഞ്ഞുവിഴുന്നത്).

തോമ്പ്-പതിരും പൊടിയും കളയാതെയുള്ള നെല്ല്.

തോമരധരൻ-പു. വേൽക്കാരൻ. വ. അഗ്നിദേവൻ

തോമരം-പു. ഇരിമ്പുപാര, ഇരിമ്പുഗദ, വ. വേൽ. ന. പീലിക്കുന്തം. ര. ചാട്ടുകുന്തം. ശരീരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതും മരിപ്പിക്കുന്നതും എന്നർത്ഥം.

തോമരം എന്നതു കടോലിന്റെ ആകൃതിയിൽ ഇരിമ്പു കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു ആയുധവിശേഷമാകുന്നു. തമിഴിൽ -ചില്ലാക്കോൽ. ഇതു മന്ത്രമന്ധാകാരമായ ഒരായുധം എന്നും കാണുന്നു.

തോമരിക-തുവരപ്പയറ.

തോയകാണ്ഡം-കരിമ്പായൽ

തോയഗർഭം-തേങ്ങ.

തോയജ-വി. വെള്ളത്തിൽ ജനിച്ച.

തോയജം-ആമ്പൽ, താമരമുതലായവ.

തോയഡിംബം-ആലിപ്പഴം.

തോയദ-വി. വെള്ളത്തെക്കൊടുക്കുന്ന.

തോയദം-പു. മേഘം. വ. മുത്തങ്ങ. ന. ഉരുക്കുനെയ്, നെയ.

തോയധരം-പു. മേഘം വ. മുത്തങ്ങ. ന. നീരാരൽ.

തോയധി-സമുദ്രം.

'തോയധിലംഘിച്ചുശീമയിൽപോയി'

തോയനിധി-സമുദ്രം.

തോയനീവി-ഭൂമി.

തോയപിപ്പലി-നീർതിപ്പലി.

തോയം-പു. വെള്ളം. തുടക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ചിറകെട്ടുന്നിടത്തും മറവും തുടുക്കുക പതിവാണല്ലോ. വ. ഇരുവേരി.

തോയമലം-കടൽ.

തോയരസം-നനവ്.

തോയവ്യതികരം-ആറുകൾകൂടെ സന്ധിക്കുന്ന സ്ഥലം.

തോയസൂചകം-തവള.

തോയാകരം-കുളം, വെള്ളം നിൽക്കുന്ന സ്ഥലം, സമുദ്രം.

'തോയാകരത്തെകടക്കുംപ്രകാരങ്ങൾ'
(ഭാഗവതം)

തോയോത്സർഗ്ഗം-പു. മഴ. വ. വെള്ളം ഒഴുകുക.

തോയ്ക-പു. നനയുക. വ. മുങ്ങുക. ന. ഉണ്ടായിരിക്കുക.

തോയേശൻ-വരുണൻ.

തോര-പു. ഒരുവക പയറ. വ. നാണം മറെക്കുന്ന വസ്ത്രം, കോണകം.

തോരണൻ-ശിവൻ.

തോരണം-പു. പടിവാതിലിന്റെ പുറത്തു രണ്ടുവശത്തും സ്തംഭംനാട്ടി അതിന്മേൽ മംഗളാർത്ഥകമായി കെട്ടിയുണ്ടാക്കുന്ന മാലാവിതാനം. മംഗളാർത്ഥമാകയാൽ ചമൽപ്പാടിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു (ചമ

പ്പെട്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്നതു) എന്നൎത്ഥം. അന്യന്മാരെ അകത്തൊട്ടു കടപ്പാൻ സമ്മതിക്കാത്തതു്. രണ്ടുഭാഗവും ശരിയായി തിരിക്കപ്പെടുന്നതു്. ഇങ്ങിനെയുള്ള ഗൃഹം. ൨. വിവാഹത്തിൽ കെട്ടുന്ന മാല. ൩. ഉമ്മറവാതിലിന്റെ പുറത്തുള്ള ഭാഗം. ൪. വളച്ചു വാതിൽ. മററാപൎയ്യായം-ബഹിൎദ്വാരം. ൫. കഴുത്തു്, തൊണ്ട.

തോരൻ, തുവരൻ-ഒരുവക കറി.

തോരപ്പുരിപ്പു-ഉമികത്തിക്കളഞ്ഞ തോരൻപയറു.

തോയാസാരം-മഴ.

'തോയാസാരാൽതരിതമതലീ-
ടേണമുത്താപശാന്തിം'
(മയൂരസന്ദേശം)

തോരെയിടുന്നു-വസ്ത്രം മുതലായതു ഉണങ്ങുന്നതിനു വെയിലിലോ കാററത്തോ ഇടുന്നു.

'മരവിരിതോരെയിടുംമരങ്ങളിന്മേൽ'
(മലയാളശാകുന്തളംനാടകം)

തോരുന്നു-ഉണങ്ങുന്നു.

തോർച്ച, തുവർച്ച-നാ. ഉണക്ക. ൨. വേനൽ.

തോൎത്തൽ-വസ്ത്രംകൊണ്ടു വെള്ളം തുടയ്ക്കുക.

തോൎത്തുന്നു-വസ്ത്രംകൊണ്ടു വെള്ളം തുടയ്ക്കുന്നു.

തോൎത്തുമുണ്ടു്-നാ. വെള്ളം തുടയ്ക്കുന്ന വസ്ത്രം. ൨. ഉടുക്കുന്ന ഒരുമാതിരി ചെറിയമുണ്ടു്.

തോൎമ്മ-തോർച്ച.

തോൽ-നാ. മരത്തിന്റെയോ മൃഗത്തിന്റെയോ മനുഷ്യന്റെയോ തൊലി. ൨. വൃക്ഷങ്ങൾക്കു വളമായിട്ടു ഇടുന്ന പച്ചില. ൩. കായ്കളുടെ തൊലി. മാൻ മുതലായവയുടെ തോൽ-അജിനം, ചൎമ്മം, കൃത്തി.

തോൽക്കാപ്പ്യർ-തമിഴിലെ പ്രധാന വൈയാകരണൻ.

൮-ാം ശതവൎഷത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു.

തോൽക്കാപ്പു-തോൽകൊണ്ടുള്ള ഒരു നാണയം.

തോൽക്കടം-തോൽകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഘണ്ണ്കടം. (സംസ്കൃതത്തിൽ-കതു !

തോൽക്കൊമ്പൻ-ഒരുമൃഗം, ചാരുണ്ണ.

തോൽക്കൊല്ലൻ-തോൽകൊണ്ടു [?] ധനങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നവൻ. പൎയ്യായങ്ങൾ-പാദുകൃത്തു്, ചൎമ്മകാരൻ.

തോൽവി-അപജയം, മടപ്പു്.

തോല-പൊന്നിന്റെയോ വെള്ളിയുടെയോ ഒരു ഭാരം, ഒരു വെള്ളിരൂപയ്ക്കുള്ള കനം.

തോലണ്ടി-മൂക്കാത്ത മാങ്ങായണ്ടി.

തോലൻ-ചേരമാൻപെരുമാൾ രാജാവിന്റെ ഒരു കാൎയ്യസ്ഥന്റെ പേർ.

തോലനം-കനം, ഭാരം.

തോലി, തോല്വി, തോല്മ-നാ. മടപ്പു്, അപജയം. ൨. നഷ്ടം.

തോലിടുന്നു-തോൽകൊണ്ടു പൊതിയുന്നു

തോലിയം-തോൽവി.

തോലുണ്ടി-തോൽകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു നാണയം.

തോലുളി-തോലു ചീകുകയും മററും ചെയ്യുന്ന ഒരു ഉളി. പൎയ്യായങ്ങൾ-ആര, ചൎമ്മപ്രഭേദികാ (ചൎമ്മഭേദികാ).

തോലുറ-തോലുകൊണ്ടുള്ള ഉറ.

തോവാള, തോവാളക്കട്ടിള-കേരളത്തിന്റെ തെക്കേ അതിൎത്തി

തോളായം-കിണ്ണം (തുരന്നു തുരന്നു ചോദിക്കുക).

തോഷം-ഉത്സാഹം, സന്തോഷം.

തോഷലം-മുസലം.

തോസലകൻ-ഒരു മല്ലൻ.

കംസന്റെ അനുചരനാണ്. കൃഷ്ണൻ കൊന്നു.

തോൾവള-രാജാക്കന്മാരും മററും തോളിന്മേൽ കയറിനില്ക്കുന്ന നിലയിൽ ഉണ്ടാക്കിയിടുന്ന ഒരാഭരണം. പര്യായങ്ങൾ-കേയൂരം, അംഗദം.

കേയൂരം എന്നതു് തോളിന്മേൽ കയറി നില്ക്കുന്നതായ തോൾവളയാണെന്നും അംഗദമെന്നതു അതിനുതാഴെ കൈത്തണ്ടിന്മേൽ കെട്ടുന്ന വേറെ ഒരുതരം തോൾവളയാണെന്നും ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

തോഴ്മ-സഖിത്വം.

തോഴൻ-കൂട്ടുകാരൻ, ചങ്ങാതി.

'ഞാനൊരാനവൃഥാപറഞ്ഞുപരിഹാ-
സാർത്ഥംപരംതോഴരേ!'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

തോഴം-സഖിത്വം.

തോഴി-കൂട്ടുകാരി, സഖി.

തോറും-അ. ൧. ഓരോന്നിലും. ൨. അനുസരിച്ചുള്ള ക്രമത്തിനു. ൩. പ്രത്യേകമായി.

തോററ-വി. മടങ്ങിയ, മടുത്ത, ജയമില്ലാത്ത.

തോററക്കളം-മണ്ണാന്മാരു ഭദ്രകാളിയെ സ്തുതിച്ചു പാടുന്ന ഒരു പാട്ടു്.

തോററം-തോന്നുന്നതു്, വിചാരം, തോന്നൽ.

തോററം-൧. ഭദ്രകാളിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരു വക പാട്ടു്. ൨. പൊറുപ്പിക്ക, സൌഖ്യംവരുത്തുക. ൩. ജീവിപ്പിക്ക. ൪. പുറപ്പെടുവിക്ക.

തോററൻപാട്ടു്-ഒരു തെക്കൻപാട്ടു്.

ദാരികൻ ഭദ്രകാളി എന്നിവരുടെ വേഷംകെട്ടി തെക്കൻദിക്കുകളിൽ ഭദ്രകാളിക്ഷേത്രത്തിൽ പാടിവരുന്ന ഒരു വക പാട്ടാണ് ഇതു അധികമായി ഉപയോഗിച്ചുവരുന്നതു താണജാതിക്കാരാകുന്നു. വളരെ പുരാതനമായ പാട്ടാണ്.

'നന്തിയാർവട്ടപ്പൂവും
നട്ടമലർവിളക്കുംചാന്തും
അന്തിയുംപകലുമെല്ലാം
അച്ഛിച്ചേൻഅടിമച്ചാക്കൻ
ബുദ്ധിയെപെരുക്കിനന്നായ്
എഴുത്തിനെപഠിപ്പതിന്നായ്
ചന്ദനമണിയുംനാഥേ!
സരസ്വതിനീയുംപിന്നെ'
(ഭാഷാചരിത്രം)

തോററൻപാട്ടു് എന്നാൽ ജീവിപ്പിക്കുന്ന പാട്ടു് എന്നർത്ഥം. ദുര്യോധനന്റെ ആജ്ഞാഹേതുവായിട്ടു് വേലൻ പാണ്ഡവരെ നിഴൽക്കുത്തിക്കൊന്നപ്പോൾ വേലത്തി തോററുകയാൽ ഈ പേർ വന്നു.

തോററവൻ-മടങ്ങിയവൻ. പര്യായങ്ങൾ-പരാജിതൻ, പരാഭൂതൻ.

തോററിണു-തോന്നുന്നു. (പ-മ.)

തോററിയ(ന)-വി. തോന്നിച്ച.

തോററുന്നു-൧. ജീവനുണ്ടാക്കുന്നു. ൨. സുഖംവരുത്തുന്നു. ൩. ജനിപ്പിക്കുന്നു.

തൌ

തൌക്ഷികം-ധനുരാശി.

തൌതികം-൧. മുത്തു്. ൨. മുത്തുച്ചിപ്പി.

തൌര്യത്രികം-ആട്ടവും പാട്ടും കൊട്ടും കൂടിയതു്. തൂര്യം=ജാഗ്രതയായി കൊട്ടുന്ന മുരജം മുതലായതു്. ത്രികം=മൂന്നു അംശങ്ങളോടുകൂടിയതു്. മുരജം മുതലായവയോടു യോഗ്യമാംവണ്ണം യോജിച്ചിരിക്കുന്ന നൃത്തഗീതവാദ്യം എന്നു താൽപര്യം. മററൊരു പര്യായം-നാട്യം.

കഥകളി, നാടകം മുതലായവയിൽ ചേരേണ്ടതായ എണ്ണങ്ങളെല്ലാം ചേൎന്നു കളിക്കുന്ന കളി.

തൌലി-പു. തുലാംരാശി. വ. തുലാം. ന. തുലാസംബന്ധിയായ കൎമ്മമുള്ളവൻ.

തൌലികൻ-പു. ചിത്രമെഴുത്തുകാരൻ. വ. എഴുത്തുകാരൻ.

തൌളവം-തുളുദേശം.

ത്യക്ത-വി. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

ത്യജിക്കുന്നു-ഉപേക്ഷിക്കുന്നു.

ത്യാഗം-പു. ഉപേക്ഷ. വ. ദാനം. തന്റേതു് എന്നുള്ള മമതയെ ഇതിൽനിന്നു കളയുന്നതുകൊണ്ടു് ഈ പേരുണ്ടായി.

ത്യാഗി-വി. പു. ദാനശീലമുള്ള. വ. ഉപേക്ഷിക്ക ശീലമുള്ള.

ത്യാജ്യ-പു. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടുവാൻതക്ക. വ. കൊടുക്കപ്പെട്ടുവാൻ തക്ക.

ത്യാജ്യചതുഷ്ടയം-നികൃഷ്ടദേശം, ദുർവൃത്തി, ദുഷ്ടകളത്രം, ദുഷ്ടഭക്ഷ്യജലധനങ്ങൾ.

ത്രുടി-ചിററലം.

ത്രപ-ലജ്ജ.

ത്രപാവാൻ-ലജ്ജയുള്ളവൻ.

'തളൎന്നമെതരാവാന്നാട്ടപൂവാൻത്രപാവാൻ' (നളചരിതംകഥകളി)

ത്രപു-പു. വെള്ളീയം. തീയിലിട്ടാൽ ഉടനേ ഉരുകുന്നതെന്നൎത്ഥം. വ. തകരം.

ത്രപു എന്നതു കാരീയത്തിനും പറയാമെന്നു് അഭിപ്രായം കാണുന്നു.

ത്രപുടി-ചിററേലം.

ത്രപുബന്ധകം-കാരീയം.

ത്രപുലം-വെള്ളീയം.

ത്രപുഷം-വെള്ളീയം.

ത്രയം-വി. മൂന്നു്.

ത്രയീ-പു. വേദം. ഋഗ്യജുസ്സാമഭേദേന മൂന്നുവിധം ഭിന്നം എന്നൎത്ഥം. വ. വേദങ്ങൾ മൂന്നും കൂടിയതിന്റെ പേർ.

ത്രയീതനു-ആദിത്യൻ. വേദസ്വരൂപൻ എന്നൎത്ഥം.

ത്രയീധൎമ്മഃ-വേദവിധി, വേദോക്തങ്ങളായ യജ്ഞാദികൎമ്മങ്ങൾക്കുള്ള പേർ. മൂന്നു വേദങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ധൎമ്മമെന്നൎത്ഥം.

ത്രയോദശം-വി. പതിമൂന്നു.

ത്രയോദശി-പതിമൂന്നാമത്തെ പക്കം.

ത്രസ-വി. ഇളക്കമുള്ള.

ത്രസനം-ഭയം.

ത്രസം-ചരം, നടക്കുന്ന വസ്തു, സ്ഥാവരത്തിൽനിന്നു വിപരീതമായതു്. ഇളകുന്നതെന്നൎത്ഥം.

ത്രസരം-നെയ്ത്തച്ച്, ഓടം, നൂൽചുററുന്നതിന്റെ പേർ. പേടിയുള്ളവനെപ്പോലെ അവിടവിടെ പായുന്നതെന്നൎത്ഥം. നൂൽ ചുററുന്ന കതിർ.

ത്രസരേണു-സൂൎയ്യരശ്മിയിൽ കാണുന്ന ഒരു പൊടി, പരമാണു മുപ്പതുകൂടിയതു്.

ത്രസിക്കുന്നു-പു. ഭയപ്പെടുന്നു. വ. വിറയ്ക്കുന്നു, ഞെട്ടുന്നു. [സം. ക്രി. ത്രസിപ്പിക്കുന്നു.]

ത്രസിഷ്ണു-ഭയശീലൻ.

ത്രസ്ത-വി. ഭയമുള്ള.

ത്രസ്നു-വി. ഭയശീലമുള്ള. [ത്രസ്നു=ഞെട്ടിയവൻ.]

ത്രാണ-വി. രക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

ത്രാണം-പു. രക്ഷ.

ചിലർ 'ത്രാണനം' എന്നു പ്രയോഗിച്ചു കാണുന്നു. അതു് ഇരട്ടിപ്പാണു്. ത്രാണം എന്നതു മതി. 'ത്രാണനം' എന്നു എഴുത്തച്ഛനും മററും പ്രയോഗിച്ചുകാണുന്നുണ്ടു്. അതിനെ ആദരിച്ചുകൊള്ളുക. മേലാൽ പ്രയോഗിക്കാതിരിക്കുന്നതു് ഉത്തമം.

വ. രക്ഷിക്കപ്പെട്ടതു്.

ത്രാണി-ശക്തി, പ്രാപ്തി, ശേഷി.

'ത്രാണിക്കാകംവിധമൊട്ട്'

(മയൂരസന്ദേശം)

ത്രാത-വി. രക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

ത്രാതൃ-വി. രക്ഷിക്കുന്ന.

ത്രാപുഷം-വി. വെള്ളീയം കൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ട.

ത്രാപുഷാ-പു. ഈയംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പാവയും മററും. ര. വെള്ളി.

ത്രായന്തി-ബ്രഹ്മി. രക്ഷിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ത്രായമാണ-ബ്രഹ്മി. രക്ഷിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ത്രാസ്സ്-തുലാസ്സ്, തുലായന്ത്രം

ത്രാസനം-പു. ഞെട്ടൽ, ഭയം. ര. മലങ്കടല.

ത്രാസം-ഭയം. ഞെട്ടലിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ത്രാസിത-ഭയപ്പെടുത്തിയ.

'ത്രാസിതരിപുകുലതേ
ഭാസുരഗുണവസതേകുശലം'

(നളചരിതം കഥകളി)

ത്രി-വി. മൂന്നു്.

ത്രികകുത്ത്-ത്രികൂടപർവ്വതം. കാളയുടെ പൂഞ്ഞുപോലെയുള്ള മൂന്നു കൊടുമുടികൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

ത്രികടു-ചുക്കു് മുളകു് തിപ്പലി ഇവ മൂന്നും. മറൊരു പര്യായം- ത്ര്യൂഷണം, മൂന്നു എരിവുള്ള പദാർത്ഥങ്ങൾ ചേർന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ത്രികടൂഷണം-തിപ്പലി, തിപ്പലിമൂലം, ചുക്കു്.

ത്രിക-വെള്ളം കോരുന്ന തുടി, കിണററിന്റെ സമീപത്തിൽ കയറു മുതലായതു് കെട്ടുവാനായി മരംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ യന്ത്രം. മൂന്നവയവങ്ങൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

ചിലർ 'നെല്ലിപ്പടി' യാണെന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. എന്റെ പരിശോധനയിൽ അതു അത്രശരിയാണെന്നു കാണുന്നില്ല.

ത്രികണ്ടം-ചതുരക്കള്ളി.

ത്രികം-പു. തണ്ടെല്ലിന്റെ താഴത്തെ ഭാഗം. മൂന്നു എല്ലുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം. ര. ചെറിയ ഞെരിഞ്ഞിൽ.

ഇതു തണ്ടെല്ലിന്റെ താഴേയും അരസന്ധത്തിന്റെ മേലേയുമായി തുടയെല്ലുകളും തണ്ടെല്ലുംകൂടി ചേരുന്ന സ്ഥലമാകുന്നു.

ത്രികരണങ്ങൾ-പു. മനസ്സ്, വാക്ക്, കായം. ര. ധനം, വാക്ക്, ദേഹം. (അന്യനെ സഹായിക്കേണ്ടവ.)

ത്രികർമ്മങ്ങൾ-പു. യാഗം, വേദാദ്ധ്യയനം, ധർമ്മം. ര. സൃഷ്ടി, സ്ഥിതി, സംഹാരം. മ. സഞ്ചിതം, ആഗാമി, പ്രാരബ്ധം.

ത്രികാണ്ഡശേഷം - അമരകോശത്തിന്റെ പരിശിഷ്ടമായി ഉണ്ടാക്കീട്ടുള്ള ഒരു നിഘണ്ടു.

ത്രികാരണങ്ങൾ- സമവായി, അസമവായി, നിമിത്തം ഇവ മൂന്നും.

മുണ്ടിന്റെ സമവായി കാരണം നൂൽ. അസമവായി കാരണം നെയിത്തു്. നിമിത്ത കാരണം കോലു്.

ത്രികാഷ്ഠികങ്ങൾ- ചുക്കു്, അതിവിടയം, മുത്തങ്ങ.

ത്രികാലജ്ഞ-വി. വർത്തമാനം, ഭൂതം, ഭാവി ഈ മൂന്നു കാലങ്ങളേയും അറിയുന്ന.

വർത്തമാനം = ഇപ്പോഴുള്ളതു്. ഭൂതം = കഴിഞ്ഞതു്. ഭാവി=വരാൻപോകുന്നതു്.

ത്രികാലം-ഇപ്പോഴുള്ളതും, കഴിഞ്ഞതും, വരാനുള്ളതുമായ മൂന്നു കാലങ്ങൾ. (വർത്തമാനം, ഭൂതം, ഭാവി.)

ത്രികൂടം-ൃ ഒരു പർവ്വതം. മൂന്നു കൊടുമുടികളം ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം. പര്യായം-ത്രികകുത്ത്.

'മാല്യവാനുമാംത്രികൂടാചലംവല്ലു-
ന്നതുന്നതമതിൻമൂർദ്ധ്നി ലങ്കാപുരം'
(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

ത്രികൂടഗിരി.

'ദുഗ്ദ്ധാബ്ധിമദ്ധ്യേമംഗലമായോരു ഗിരീന്ദ്രൻ ത്രികൂടമെന്നേറ്റവും പ്രസിദ്ധനായ് * വർത്തിപ്പോന്നയൻതിരുധ്യാനാനന്തരം രത്നകാഞ്ചനമയശോഭിതം, സുഭിക്ഷതം, * യക്ഷകിന്നരഗന്ധർവ്വോരഗനിഷേവിതം, ലക്ഷണപ്രഭം നിഖിലാനന്ദമിവ്യസ്ഥലം * ക്ഷീരവാരിധൌ നിന്നുപൊങ്ങീടുംതിരകളാൽ മന്ദാനന്ദംചേർന്നകളത്തസംന്നസ്ഥലം * ഒത്തൽ ഗിരിഗുഹയിങ്കലുണ്ടപാരം പതിന്യൂക്ത്രയുംശോഭിച്ചതുമതെന്നൊരുദ്യാനവും * സർവ്വഗുണഗണ പൂർണ്ണമായനന്ദനം, സർവ്വമോഹനകരമാകിയമിവ്യസ്ഥലം; * നന്ദനസമാന,മാനന്ദമാനംഡ്യാഹർ ചന്ദനാദ്യഖിലവൃക്ഷനേചിതം, മിന്നേശമാം- * ധ്യന്ദിനകരഹരമംബുവാഹാമംപരം, മന്ദമാരുതശീതസുഗന്ധപരിപൂർണ്ണം, * ഭൃംഗാദിവിഹംഗനാനാവിധകളരവം മംഗലപ്രമംഭ്രംഗാദിനിന്നിഷേവിതം, * തുംഗമാതംഗസിംഹകരംഗസാരംഗാദി രംഗമായമംഗ്ലുരമംഗിമംഗിതമായി; * ഇത്ഥമത്യാനന്ദൈകസിദ്ധമാമുദ്യാനത്തിൻ മദ്ധ്യേയുണ്ടൊല്ലാചലന്നോമപുഷ്കരിണിയും * നിർമ്മലായതാഗാധിവിസ്തൃതകരതരം, പെന്നയംബുദ്ധകമുമേല്പുലകല്ഹാരങ്ങൾ * പൊങ്ങിനിന്നതിശയമുജ്ജ്വലിച്ചുനളിനങ്ങളു് ഹംസാദിമിത്ഥംഗലരവാനചിതം; * സ്വന്നിമിയോടുംകൂടെ നന്ദനോദ്യാനംശോഭിന്നുപോലെ വിളങ്ങീടിന്നൊരുദ്യാനവും.' (ശംഭുവരം)

വ. കടലപ്പു്.

ത്രികൂർച്ചകം-മൂന്നു വായ്ത്തലയുള്ള ഒരു കത്തി.

ത്രികോണങ്ങൾ-(ജ്യോതിഷം) ഒരു രാശിയുടെ ൫-ാം രാശിയും ൯-ാം രാശിയും.

ത്രികോണം-മുക്കോണ്.

ത്രികോണം-വി. മൂന്നുകോണുള്ള.

ത്രികോല്പക്കൊന്ന-ഒരു മരുന്ന്, ശിവത, വെള്ളത്തകൊന്ന.

ജ്വരം, വീക്കം, ഗുല്മം, കൃമി, കുഷ്ഠം, വ്രണം, പാണ്ഡു മുതലായവകൾ നന്ന്. മലത്തെ ഇളക്കിക്കളയും. വാതവർദ്ധകരമാണ്. സുഖവിരേചനങ്ങളിൽ ശ്രേഷ്ഠം. തമിഴിൽ-ചിവതൈ. ഇം-(turbitt root.)

ത്രിക്ഷുരം-വയൽച്ചുള്ളി.

ത്രിഖം-പച്ചനിറമുള്ള കക്കരിക്കായ്.

ത്രിഗണം-ധർമ്മം, അർത്ഥം, കാമം ഇവ മൂന്നും.

ത്രിഗുണം-ൃ. സത്വം, രജസ്സ്, തമസ്സ് ഇവ മൂന്നും. വ. മൂന്നിരട്ടി.

ത്രിഗുണാകൃത-മൂന്നുചാൽ ഉഴുതനിലം.

ത്രിഗുണി-കൂവളം.

ത്രിഗുണിതം-വി. ൃ മൂന്നുകൊണ്ടു പെരുക്കിയ. വ. മൂന്നിരട്ടിച്ച.

ത്രിചതുരം-മൂന്നുനാല്.

'ഇല്ലായംസംത്രിചതുരമണി
ക്കൂറിനുള്ളിൽസാഖലം'
(മയൂരസന്ദേശം)

ത്രിചത്വാരിംശത്തു്-നാല്പത്തിമൂന്ന്.

ത്രിജഗത്തു്-ഭൂമി, സ്വർഗ്ഗം, പാതാളം ഈ മൂന്നു ലോകങ്ങളും.

ത്രിജട-രാക്ഷസസ്ത്രീ.

രാവണൻ സീതയെ അശോകവനികയിൽ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നതിനു ത്രിജടയെയും നിയമിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഇവൾ സീതയോടു വളരെ ദയകാണിച്ചു. 'ധർമ്മജ്ഞാ' എന്നും പേരുണ്ടു്. വിഭീഷണന്റെ പുത്രി.

ത്രിജടൻ-ശിവൻ.

ത്രിജടം-കൂവളം.

ത്രിജാതം-ഏലം, ഇലവങ്ഗം, പിച്ചില ഇവ മൂന്നും.

ത്രിജാതികം-ഉത്തമം (ഇഹപരബുദ്ധിയുള്ള മനുഷ്യജാതി) മധ്യമം (ഐഹികബുദ്ധിമാത്രമുള്ള പശു പക്ഷി മുതലായതു്) അധമം (ഇഹപരബുദ്ധികളൊന്നും ഇല്ലാത്ത വൃക്ഷാദി).

ത്രിജ്യ-സ്ത്രീ. തൊണ്ണൂറുഡിഗ്രി അകലമുള്ള ഒരു ശരിയായ കോണു്. ഗ. ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിന്നും ചുറ്റളവുവരെയുള്ള ഋജുരേഖ.

ത്രിതക്ഷൻ-മൂന്നു ആശാരിമാരുടെ ഒരു യോഗം.

ത്രിതപസ്സുകം-മാനസം, വാചികം, കായികം ഇവ ൩-ം.

ത്രിതയ-വി. മൂന്നാമത്തെ.

ത്രിദണ്ഡം - ഒന്നായി രൂപിച്ചിരിക്കുന്ന മൂന്നു വടി (സന്യാസിമാർക്കുള്ളതു്).

ത്രിദണ്ഡി-സന്യാസി. വാക്കു്, മനസ്സു്, കായം ഇവകളിന്മേൽ അധികാരം പ്രാപിച്ചവൻ.

ത്രിദളം-കൂവളം.

ത്രിദശൻ-ദേവൻ. എപ്പോഴും യൌവ്വനമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ത്രിദശന്മാർ-ബ. ദേവന്മാർ. ഗ. പന്ത്രണ്ടാദിത്യന്മാർ, പതിനൊന്നു രുദ്രർ, രണ്ടു അശ്വിനീദേവകൾ, എട്ടു വസുക്കൾ ഇങ്ങനെ ൩൩ ദേവകൾ.

ത്രിദശപൃതനാധീശൻ-സുബ്രഹ്മണ്യൻ. ദേവസേനാധിപൻ എന്നർത്ഥം.

ത്രിദശമഞ്ജരി-തുളസി.

ത്രിദശാലയം-സ്വർഗ്ഗം. ത്രിദശന്മാരുടെ (ദേവന്മാരുടെ) ആലയം (വാസസ്ഥാനം).

ത്രിദശീജനം-ദേവസ്ത്രീജനം.

ത്രിദിനം-മൂന്നുദിവസം.

ത്രിദിവം-ന. സ്വർഗ്ഗം. ത്രി=മൂന്നു, ദിവം=ശോഭിക്ക. പാതാളം തുടങ്ങി മൂന്നാമത്തെ ലോകം. ശോഭയുള്ളതാകയാൽ ഈ പേർ വന്നു. ഹരിഹരബ്രഹ്മാദികൾ ക്രീഡിക്കുന്ന സ്ഥലം എന്നുമാകാം. ഗ. ആകാശം.

ത്രിദിവാ-പേരേലം.

ത്രിദിവേശൻ-ദേവൻ. സ്വർഗ്ഗത്തിനു പ്രഭുക്കളായവർ എന്നർത്ഥം.

ത്രിദിവൌകസ്സ്-ദേവൻ.

ത്രിദോഷം-ന. വാതം പിത്തം കഫം. ഗ. അവ്യാപ്തി അതിവ്യാപ്തി അസംഭവം.

ത്രിദോഷകോപം-വാതപിത്തകഫങ്ങളുടെ ക്രമമല്ലാത്ത ഇളക്കം.

ത്രിധാ-(അ) മൂന്നുപ്രകാരം.

ത്രിധാര-ഒരു പച്ചമരുന്നു്, ചതുരക്കള്ളി.

ത്രിധാരിക-ഇചക്കള്ളി.

ത്രിനയന-പാർവ്വതി.

ത്രിനയനൻ-ശിവൻ.

ത്രിനവത-വി. മുപ്പത്തിമൂന്നാമത്തെ.

ത്രിനവതി-മുപ്പത്തിമൂന്നു്.

ത്രിനാഡികം-ഇഡ, പിംഗല, സുഷുമ്ന.

ഇഡ-സുഷുമ്നയുടെ ഇടത്തുവശമുള്ള നാഡി. പിംഗല-സുഷുമ്നയുടെ വലത്തുവശമുള്ള നാഡി. സുഷുമ്നാ-മൂലാധാരം മുതൽ ബ്രഹ്മരന്ധ്രംവരെ എത്തീട്ടുള്ള നാഡി.

ത്രിനാഭൻ-വിഷ്ണു.

ത്രിനയന -വി. മൂന്നു കണ്ണുള്ള

ത്രിനേത്രചൂഡാമണി-ചന്ദ്രൻ.

ത്രിനേത്രൻ-ശിവൻ.

ത്രിനേത്രം-രസം.

ത്രിപക്ഷം-നല്പത്തഞ്ചു ദിവസം.

ത്രിപട-ഒരു താളത്തിൻെറ പേർ.

ത്രിപത്രം-കൂവളം.

ത്രിപഥഗ—ഗംഗാനദി. ത്രി=മൂന്നു്. പഥം=വഴി. ഗ=ഗമിക്ക. സ്വൎഗ്ഗം ഭൂമി പാതാളം ഈ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലേക്കു മൂന്നു വഴിയായി ഒഴുകിയതു്. സ്വൎഗ്ഗത്തെ ഗമിച്ചതു് എന്നുമാവാം. 'ഗംഗ' എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക.

൧. സ്വൎഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും ശ്രീപരമേശ്വരൻെറ ശിരസ്സിലും, ൨. അവിടെ നിന്നും ഭൂമിയിലും, ൩. അവിടെ നിന്നും പാതാളത്തിലും ഇങ്ങനെ മൂന്നു മാൎഗ്ഗമായി ഗമിച്ചിട്ടുള്ളവൾ.

ത്രിപഥം-൧. മുക്കവലവഴി. ൨. സ്വൎഗ്ഗം. ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങൾ കൂടിയതെന്നൎത്ഥം.

ത്രിപദ-വി. മൂന്നു കാലുള്ള.

ത്രിപദി-൧. ഒരു വള്ളി. ൨. ചെറുപ്പുള്ളടി.

ത്രിപൎണ്ണ-കാട്ടുപരുത്തി.

ത്രിപൎണ്ണി-൧. പെരുങ്കുരുമ്പ. ൨. മൂവില ൩. കാട്ടുപരുത്തി.

ത്രിപിടകങ്ങൾ-ഇതു ബുദ്ധമതക്കാരുടെ വേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ ആകുന്നു. പാലിഭാഷയിൽ എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാണ്.

ത്രിപുട-വി. മുക്കോണായ

ത്രിപുട-൧. ഏലത്തരി, ചിററേലം. ൨. ത്രികോല്പക്കൊന്ന, മൂന്നു പുടങ്ങൾ ഉള്ളതു്.

ഇതിൻെറ തോൽ മൂന്നടരാകുന്നു. 'ത്രിപുടി' എന്നുമാവാം.

൩. നാല്പാമരക്കൊന്ന ൪. മരമുല്ല. ൫. ചേരലം.

ത്രിപുടകം-മുക്കോണകം

ത്രിപുടഃ-൧. ഉള്ളംകൈ. ൨. ശരം, ൩. കര, തീരം.

ത്രിപുടാ-൧. പാർവതി, ദുൎഗ്ഗ. ൨. മൂന്നലയുള്ള കരല. ൩. ചിററേലം.

ത്രിപുടികൾ—ജ്ഞാതാവ്, ജ്ഞാനം, ജ്ഞേയം.

ത്രിപുണ്ഡ്രം-ഭസ്മക്കുറി, മൂന്നു വര.

ത്രിപുരന്മാർ-വിദ്യുന്മാലി താരകാക്ഷൻ കമലാക്ഷൻ ഇവർ മൂന്നുപേരും. (അസുരന്മാരാണ്).

ത്രിപുരം-മൂന്നു പുരങ്ങൾ, ത്രിപുരന്മാരുടെ വക.

പൊന്നു് വെള്ളി ഇരിമ്പു് ഇവകൊണ്ടുള്ള മൂന്നു ആകാശനഗരങ്ങൾ (വിമാനങ്ങൾ). ഇതിൽ വസിച്ചിരുന്നവർ ത്രിപുരന്മാർ ഇവരെ ശിവൻ കൊന്നു

ത്രിപുരാന്തകൻ-ശിവൻ. ത്രിപുരന്മാരുടെ കാലൻ, മയനിൎമ്മിതങ്ങളായ മൂന്നു പുരങ്ങളുടെ (അസുരവിമാനങ്ങളുടെ) കാലൻ. സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മകാരണാത്മകമായ ശരീരത്രയത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നുമാവാം.

പണ്ടു അസുരാധിപനായ താരകൻെറ പുത്രരായി ത്രിപുരന്മാർ ജനിച്ചു. അതിശക്തന്മാരായ ഇവർ ബ്രഹ്മാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ തപസ്സുചെയ്തു. ബ്രഹ്മാവു പ്രത്യക്ഷമായി അഭീഷ്ടം ചോദിച്ചു. വിബുധത്വം വേണമെന്നു് അവർ അപേക്ഷിച്ചു. കൊടുത്തില്ല. പിന്നീടു് അവർ ഇങ്ങനെ അപേക്ഷിക്കയും ബ്രഹ്മാവു മറുപടി പറകയും ചെയ്തു.

'ഒരുത്തരാലുമൊരിക്കലും നാശം
വരുത്തിക്കൂടാതെ പുരത്രിതയത്തെ [ണം
വരുത്തിക്കൊള്ളുവാൻ വരത്തെ നൽക-

കെല്ലുന്നതെങ്ങൾക്ക ചൊല്ലുകയുംവേണം,
ഉരത്തവണ്ണമേ വരിക നിങ്ങൾക്ക
സഹസ്രവത്സരം തികയോളം കാലം'

പിന്നീടു് അവർ മയനോടു പറഞ്ഞു നൂറു യോജന വിസ്താരത്തിൽ ഭൂമിയിൽ ഇരുമ്പുകൊണ്ടും ഭുവർല്ലോകത്തിൽ വെള്ളികൊണ്ടും സ്വർഗ്ഗത്തു കനകം കൊണ്ടും പുരങ്ങൾ തീർപ്പിച്ചു അവയിൽ മൂവരും താമസിച്ചു. ക്രമേണ ഇവർ ലോകോപദ്രവകാരികളായിത്തീരുകയാൽ ദേവാദികളുടെ സങ്കടം തീർപ്പാനായിട്ടു ശ്രീപരമേശ്വരൻ ഇവരെയും പുരങ്ങളേയും തന്റെ തീക്കണ്ണുകൊണ്ടു ഭസ്മമാക്കി. ഇതിനാലത്രേ അദ്ദേഹത്തിനു ത്രിപുരാരി, ത്രിപുരാന്തകൻ എന്നും മററുമുള്ള പേർ സിദ്ധിച്ചതു്.

ത്രിപുരാസുരൻ-ത്രിമൂർത്തികളിൽ നിന്നു മൂന്നു നഗരങ്ങൾ ദാനമായി കിട്ടുകയാൽ ബാണാസുരനു ലഭിച്ച പേർ.

ത്രിഫല-കടുക്ക നെല്ലിക്ക താന്നിക്ക ഇവ മൂന്നും. മററാരു പര്യായം-ഫലത്രികം. മൂന്നു ഫലങ്ങൾ കൂടിയതെന്നർത്ഥം.

ത്രിബീജം-ചാമ.

ത്രിഭണ്ഡി-ത്രികോല്പക്കൊന്ന. മൂന്നു ദോഷങ്ങളെ കളയുന്നതെന്നർത്ഥം.

ത്രിഭദ്രം-സംഗം

ത്രിഭാവനകൾ-അസംഭാവന, സംശയഭാവന, വിപരീതഭാവന.

ത്രിഭുവനം-ഭൂമി സ്വർഗ്ഗം പാതാളം ഇവ മൂന്നും.

ത്രിഭൂഷണങ്ങൾ-(കൈയ്യിനു)ദാനം, (കണ്ഠത്തിനു)സത്യം, (കണ്ണിനു) ശാസ്ത്രം.

ത്രിഭേദങ്ങൾ-സജാതീയം, വിജാതീയം, സ്വഗതം.

ത്രിംശത്-വി. മുപ്പതു്.

ത്രിംശത്പത്രം-വെളുത്ത ആമ്പൽ.

ത്രിമധുരം-തേൻ പഞ്ചസാര കദളിപ്പഴം ഇവ മൂന്നും.

ത്രിമാർഗ്ഗ-ഗംഗ. 'ത്രിമാർഗ്ഗഗ' എന്നുമാവാം.

ത്രിമൂർത്തികൾ-പു. ബ്രഹ്മാ വിഷ്ണു മഹേശ്വരൻ ഇവർ മൂവരും. ൨. അഗ്നി വായു സൂര്യൻ ഇവർ മൂന്നുപേരും.

ശിവൻ-തമോഗുണമൂർത്തി. ബ്രഹ്മാവ്-രജോഗുണമൂർത്തി. വിഷ്ണു-സത്വഗുണമൂർത്തി. ത്രിമൂർത്തികളുടെ രൂപം-മദ്ധ്യത്തിൽ ബ്രഹ്മാ, വലത്തുഭാഗത്തു വിഷ്ണു ഇടത്തുഭാഗത്തു ശിവൻ.

ത്രിയംബകൻ—ശിവൻ. (ത്ര്യംബകൻ എന്നതിന്റെ പാഠം).

'ത്രിയംബകംസംയമിനം ദദർശ'

(കാളിദാസൻ)

ത്രിയാമകം-പാപം

ത്രിയാമാ-സ്ത്രീ. രാത്രി. മൂന്നു യാമങ്ങൾ ഉള്ളതു്. ഒരു യാമം ഏഴരനാഴികയാകുന്നു. ൨. മഞ്ഞൾ. ൩. യമുനാനദി. ൪. അമരി. ൫. നാല്ക്കൊപ്പക്കൊന്ന.

പകലിനോടു സദൃശമായ ഒരു യാമം ഉണ്ടു്. അതിനെ നീക്കിയാണ മൂന്നു യാമങ്ങൾ എന്നു് ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചതു്. ആദ്യ യാമത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ പകുതിയും (ചേഷ്ടാകാലം), ഒടുവിലത്തെ യാമത്തിന്റെ രണ്ടാമത്തെ പകുതിയും (പ്രബോധകാലം) കൂടി ഒരു യാമമാണു് ഇവിടെ നീക്കീട്ടുള്ളതു്. രാത്രി കാമപ്രധാനമാകയാൽ (ത്രിവർഗ്ഗത്തെ) ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളെ യാനം ചെയ്യിക്കുന്നു എന്നുമാവാം.

ത്രിയുഗൻ-ശിവൻ.

ത്രിരാത്രം-മൂന്നു രാത്രി.

ത്രിരാത്രവ്രതം-പ്രഥമചന്ദ്രദർശനം മുതൽ മൂന്നു ദിവസം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ഒരു വ്രതം.

മൂന്നു ദിവസവും പ്രഭാതത്തിൽ നദിയിൽ കുളിയും പൂജയും ഉപവാസവും വേണം. ശക്തിയില്ലാത്തപക്ഷം ഒരുനേരം ആഹാരം കഴിക്കാം.

ത്രിരീതികം-വെള്ളി ഗോദ്ധി പഞ്ചാലി ഇവ മൂന്നും.

ത്രിരേഖം-മൂന്നു വരയുള്ള ശംഖ്.

ത്രിലിംഗം-പുല്ലിംഗം സ്ത്രീലിംഗം നപുംസകലിംഗം ഇവ മൂന്നും.

ത്രിലോകം-പു. ഭൂമി സ്വർഗ്ഗം പാതാളം ഈ മൂന്നു ലോകങ്ങളും. ഒ. മനുഷ്യലോകം, പിതൃലോകം, ദേവലോകം.

ത്രിലോകി-വിഷ്ണു.

ത്രിലോകീമഹസ്സ്-പു. സൂര്യൻ. ഒ. ഈശ്വരൻ.

ത്രിലോചനൻ-ശിവൻ. മൂന്നുകണ്ണുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

മൂന്നാമത്തെക്കണ്ണു അഗ്നിമയമാണ്. ഈ കണ്ണുകൊണ്ടാണു കാമദേവനെ ചുട്ടെരിച്ചത്. ഇവിടെ ത്രിശബ്ദത്തിന്- മൂന്നു നേത്രങ്ങൾ, മൂന്നു ലോകങ്ങൾ, മൂന്നു കാലങ്ങൾ, മൂന്നു ഗുണങ്ങൾ, മൂന്നു വേദങ്ങൾ എന്നീ അർത്ഥങ്ങൾ ഉണ്ട്. അതിനാൽ ഇവയിൽ നിരതിശയനായുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. വേദത്രയങ്ങളെയോ പ്രണവത്തെയോ കൊണ്ടു അറിയപ്പെടുന്നവൻ എന്നുമാവാം.

ത്രിലോചനം-തെങ്ങ്.

ത്രിലോചനാ-സ്ത്രീ. പാർവതി, ദുർഗ്ഗ. ഒ. പാതിവ്രത്യമില്ലാത്ത സ്ത്രീ.

ത്രിലോഹകം-പൊന്ന് വെള്ളി ചെമ്പ് ഇവ മൂന്നും.

ത്രിലോഹം-നല്ല പിച്ചള.

ത്രിവർഗ്ഗം-പു. ധർമ്മം കാമം, അർത്ഥം ഇവ മൂന്നും.

ധർമ്മം = വേദവിഹിതമായ യാഗാദികർമ്മം, അർത്ഥം = ധനസമ്പാദ്യം, കാമം = വിധിവിഹിതമായ സ്ത്രീസേവ.

ഒ. വൃദ്ധി, സ്ഥാനം (സ്ഥിതി), ക്ഷയം ഇവ മൂന്നും.

അഷ്ടവർഗ്ഗം മേല്ക്കുമേൽ ഉന്നതിയെ പ്രാപിക്കുന്നതു വൃദ്ധി. അഷ്ടവർഗ്ഗം ക്ഷയിക്കാതെയും വർദ്ധിക്കാതെയും ഒരേ വിധത്തിൽ നില്ക്കുന്നതു-സ്ഥാനം. ശത്രുക്കളുടെ പ്രവൃത്തി നിമിത്തം വരുന്ന ഇടിച്ചിൽ-ക്ഷയം.

ന. ശുക്ലത, അന്ധത, വക്ഷമൂലം ഇവ മൂന്നും. ര. സത്വം, രജസ്സ്, തമസ്സ് ഇവ മൂന്നും.

ത്രിവലി-വയറ്റിലുള്ള മൂന്നു മടക്ക്, ഒടിവുകൾ.

ത്രിവിക്രമൻ-വിഷ്ണു. ബലിവിദ്ധ്വംസനത്തിന്നായി മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും കാലടി വച്ചവൻ എന്നർത്ഥം.

പു. ജനനത്തിങ്കൽ ശംഖചക്രഗദാപത്മങ്ങളോടു കൂടിയും, ഒ. കുടയും കമണ്ഡലുവും ധരിച്ച ബ്രഹ്മചാരിവേഷമായും, ന. പിന്നീടു വിശ്വരൂപമായും ഇങ്ങിനെ മൂന്നു പ്രകാരത്തിലുള്ള പരാക്രമത്തോടു കൂടിയവൻ.

ത്രിവിധ-വി. മൂന്നുപ്രകാരമുള്ള.

ത്രിവിധകർമ്മസംഗ്രഹം-കരണം (ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ), കർമ്മം (ഇഷ്ടവസ്തു), കർത്താ.

ത്രിവിധകൃത്യങ്ങൾ-മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ഉള്ള പ്രവൃത്തികൾ.

ത്രിവിഷ്ടപം-സ്വർഗ്ഗം. മൂന്നാമത്തെ വിഷ്ടപം എന്നർത്ഥം.

ത്രിവൃത, ത്രിവൃത്തു-ത്രികോല്പക്കൊന്ന. മൂന്നവയവങ്ങളോടു കൂടിയതു എന്നർത്ഥം.

ത്രിവൃത്തികം-അഭിധാ, ലക്ഷണാ, വ്യഞ്ജനാ ഇവ മൂന്നും.

ത്രിവേണി-പു. സം. ന. പ്രയാഗത്തി നടുത്തുള്ള ഒരു സ്ഥലം

ഈ സ്ഥലത്തുവച്ചാണ് ഗംഗാനദി യമുനയോടു ചേരുന്നത്.

ത്രിശക്തികൾ-പ്രഭുശക്തി, ഉത്സാഹ ശക്തി, മന്ത്രശക്തി ഇവ മൂ-ം, (ശക്തിത്രയം നോക്കുക).

ത്രിശരണങ്ങൾ-ബുദ്ധൻ, ധർമ്മം, സംഘം. ഇവയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ വിചാരിച്ചു ബുദ്ധമതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഇവയെ "രത്നങ്ങൾ" എന്നു പറയുന്നു. ഈ മൂന്നവസ്ഥകളെയും ശരണം പ്രാപിച്ചവരത്രെ ബൌദ്ധമതക്കാർ.

ത്രിശരീരങ്ങൾ-സ്ഥൂലം, സൂക്ഷ്മം, കാരണം ഇവ മൂ-ം.

ത്രിശങ്കു-പു. ചന്ദ്രവംശത്തിലെ ഒരു പ്രസിദ്ധനായ രാജാവ്.

ഹരിശ്ചന്ദ്രന്റെ അച്ഛൻ. ഉടലോടെ സ്വർഗ്ഗത്തു പോകുന്നതിനായി കുലഗുരുവായ വസിഷ്ഠനോടു ആലോചിച്ചു. പറ്റില്ലെന്നു അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. പിന്നീടു രാജാവു വസിഷ്ഠന്റെ പുത്രന്മാരോടു മന്ത്രിച്ചു. അഹംഭാവം കണ്ടിട്ടു അവർ ത്രിശങ്കുവിനെ ശപിച്ചു ചണ്ഡാലനാക്കി. അനന്തരം ത്രിശങ്കു ആ കാര്യം വസിഷ്ഠന്റെവിരോധിയായ വിശ്വാമിത്രനോടാലോചിച്ചു. താൻ സാധിച്ചു തരാമെന്നു മുനി ഏല്ക്കയാൽ. വിശ്വാമിത്രൻ യാഗം തുടങ്ങി. വസിഷ്ഠന്റെ പുത്രന്മാർ ൭൦൦ തവണ ചണ്ഡാലരായി ജനിക്കട്ടെ എന്നു ശപിച്ചുംവെച്ചു യാഗം അവസാനിപ്പിച്ചു. ത്രിശങ്കു ഉടലോടെ സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു കയറിച്ചെന്നു. ദേവാദികൾ അവനെ കീഴ്പ്പെട്ടു പിടിച്ചു തള്ളി. ഇതുകണ്ടു വിശ്വാമിത്രൻ മറ്റൊരു സ്വർഗ്ഗത്തെയും ഇന്ദ്രനെയും സൃഷ്ടിപ്പാൻ മുതിർന്നു ചില നക്ഷത്രങ്ങളെ നിർമ്മിച്ചു ഇതിൽ ദേവകൾക്കു ഭയംപിടിച്ച് ത്രിശങ്കുവിനെ അവർ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സ്വീകരിച്ചു. ത്രിശങ്കു ഇന്നും തലകീഴായി ഒരു നക്ഷത്രംപോലെ വിശ്വാമിത്രൻ സൃഷ്ടിച്ച നക്ഷത്രങ്ങളുടെ ഇടയിൽ പ്രകാശിക്കുന്നു എന്നാണ് കഥ കാണുന്നത്.

ഉ. പൂച്ച ന. വേഴാമ്പൽ.

ത്രിശാല-മൂന്നുകെട്ടുള്ള ഒരു ഭവനം, നാലുകെട്ടിൽ ഒരുഭാഗം കുറഞ്ഞപുര.

ത്രിശിഖം-ക്രുവമം.

ത്രിശിരസ്സ്-പു. ഒരു രാക്ഷസൻ, രാവണന്റെ ഒരു ഇഷ്ടൻ. ശ്രീരാമചന്ദ്രനാൽ വധിക്കപ്പെട്ടു. ഉ. കുബേരൻ. ന. ജ്വരം. ർ. ഒരസുരൻ ഒ. വിശ്വരൂപൻ.

ത്രിശീർഷൻ-ശിവൻ.

ത്രിശൂലം-പു. മൂന്നു മുനയുള്ള ഒരായുധം. ഉ. ശിവന്റെ ആയുധം.

ത്രിശൃംഗം-ത്രികൂടപർവ്വതം.

ത്രിശേഷങ്ങൾ-അഗ്നിശേഷം, ശത്രുശേഷം, ഋണശേഷം. (ഇവയെ അശേഷം നശിപ്പിക്കണം).

ത്രിസന്ധി-ഒരു ചെടി.

ഇതു സന്ധ്യയിംകൽ വികസിക്കുന്നു-ചെമ്പരത്തിപ്പൂവുപോലെയിരിക്കും. ഇതളുകൾ കറവാണ്, സൌരഭ്യമില്ല മിക്കവാറും ചെമ്പരത്തിച്ചെടിയെപ്പോലെ തന്നെ. ചെമ്പരത്തിയുടെ പുഷ്പം ഊർദ്ധ്വമുഖമായിരിക്കും, ത്രിസന്ധിയുടേതു അധോമുഖമായിരിക്കും; ഇതാണു തമ്മിലുള്ള ഭേദം.

ത്രിസന്ധ്യം-സന്ധ്യ മൂന്നും. പ്രഭാതം മദ്ധ്യാഹ്നം സായാഹ്നം. പകലിന്റെ ആദ്യന്തമദ്ധ്യഭാഗങ്ങളുടെ ഒന്നായ വാചകം. ത്രിസന്ധ്യ, ത്രിസന്ധി എന്നു ശബ്ദം.

ത്രിസീത്യം-മൂന്നു ചാൽ ഉഴുതനിലം. മൂന്നു പ്രാവശ്യം സീരംകൊണ്ടു ഉഴുതതു എന്നർത്ഥം.

ത്രിസ്ഥലി-കാശി, പ്രയാഗം, ഗയ ഇവ മൂന്നും.

ത്രിസ്രോതസ്സ്-ഗംഗ. മൂന്നുവിധം ഒഴുക്കുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. ത്രി=മൂന്നു സ്രോതസ്സുകൾ=പ്രവാഹങ്ങൾ.

കാളിന്ദീജലം കറുപ്പ്, ഗംഗാജലം വെളുപ്പ്, സരസ്വതീജലം സാധാരണം. ഇങ്ങിനെ മൂന്നു നിറമുള്ളതു എന്നർത്ഥം. കാളിന്ദിയും സരസ്വതിയും ഗംഗയോടു ചേരുന്നതു് പ്രയാഗത്തിൽ വച്ചാണ്. പ്രയാഗത്തിൽ നിന്നു കിഴക്കോട്ടുള്ള ഗംഗാ പ്രവാഹത്തിൽ മുൻ പറഞ്ഞ മൂന്നു നിറവും കാണും.

ത്രിസ്വരങ്ങൾ-ഹ്രസ്വം, ദീർഘം, പ്ലുതം ഇവ മൂന്നും.

വേദോച്ചാരണത്തിൽ വേണ്ടതു്-ഉദാത്തം, അനുദാത്തം, സ്വരിതം.

ത്രിഹല്യം-മൂന്നുചാലുഴുത നിലം. മൂന്നു പ്രാവശ്യം കരികൊണ്ടുഴുതതു എന്നർത്ഥം.

ത്രിഹായണ-വി. മൂന്നുവയസ്സു ചെന്ന.

ത്രിഹായണി-മൂന്നുവയസ്സുള്ള പശു.

ത്രിഹിമം-ചന്ദനം, രക്തചന്ദനം, പീതചന്ദനം ഇവ മൂന്നും.

ത്രുടി-പ്ര. ചിറ്റേലം. പൊട്ടിച്ചിതറുന്നതു എന്നർത്ഥം. ദ്വി. കാലവിശേഷം, ക്ഷണനേരം ത്രി. സൂക്ഷ്മമായതു്. ച. സംശയം.

ത്രുടിത-വി. മുറിച്ച, ഒടിച്ച, ഒടിക്കപ്പെട്ട, നശിപ്പിച്ച.

ത്രേത-പ്ര. ത്രേതായുഗം ദ്വി. അഗ്നിത്രയം. ത്രേതാ എന്നതിനു ത്രേതാഗ്നികൾ മൂന്നും കൂടിയതു് എന്നർത്ഥം. മൂന്നു ഭേദത്തെ പ്രാപിച്ചതു്. ത്രാഃ-അഗ്നിയെ രക്ഷിക്കുന്നതായ ആഹുതികൾ. ത്രാഭിഃ ഇതാഃ-ആഹുതികളാൽ വലിക്കപ്പെട്ടവ എന്നർത്ഥം.

ത്രേതാഗ്നി-അഗ്നിത്രയം. ദക്ഷിണാഗ്നി, ഗാർഹപത്യാഗ്നി, ആഹവനീയാഗ്നി ഇവ മൂന്നും.

ത്രേതായുഗം-രണ്ടാംയുഗം.

ത്രേതായുഗത്തിൽ നീതിന്യായങ്ങൾ കാൽഭാഗം നശിച്ചു മനുഷ്യരുടെ എല്ലാം പ്രവൃത്തികളും ഒരംശത്തോടു കൂടിയവയായിരുന്നു. അവർ ബലികർമ്മം ആരംഭിച്ചു. ആയുസ്സു ൰൦൦൦ വർഷമായി ഭവിച്ചു.

'ത്രേതായുഗേതുസംപ്രാപ്തേ
ധർമ്മഃപാദോനതാം ഗതഃ'

(എന്നു പ്രമാണം)

ത്രേധാ-അ. മൂന്നുവിധം.

ത്രൈകാലിക-വി മൂന്നുകാലത്തെ സംബന്ധിച്ച.

ത്രൈഗുണ്യം-വി. പ്ര. മൂന്നു ഗുണങ്ങളോടു കൂടിയ. ദ്വി. മൂന്നു നൂലുകളോടു കൂടിയ.

ത്രൈധ-വി. മൂന്നിരട്ടിയായ.

ത്രൈമാതുരൻ-ലക്ഷ്മണൻ.

ത്രൈമാസികം-വി. പ്ര. മൂന്നുമാസം പ്രായമായ. ദ്വി. മുമ്മൂന്നുമാസങ്ങൾ കൂടുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന.

ത്രൈയംബിക-വി. ശിവന്റേതായ.

ത്രൈരാശികം-ഗണിതശാസ്ത്രത്തിൽ ഒരു ക്രിയ.

ത്രൈലോക്യനാഥൻ-പ്ര. ദൈവം. ദ്വി. ശിവൻ ത്രി. വിഷ്ണു.

ത്രൈലോക്യം-മൂന്നു ലോകം.

ത്രൈവർണ്ണികൻ(കി)-ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയ വൈശ്യരെന്ന ആദ്യത്തെ മൂന്നു ജാതിയിൽ പെട്ടവൻ(ൾ).

ത്രൈവിക്രമ-വി. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ സംബന്ധിച്ചുള്ള.

ത്രോടകം-പു. ഒരുവക നാടകം. ദൃ-ം, വിക്രമോവ്വശീയം. വ. കോലാഹലത്തോടു കൂടിയ സംസാരം.

ത്രോടി-പു. കൊക്ക്. പക്ഷിയുടെ ചുണ്ടു്. കൊത്തിമുറിക്കുന്നതു് എന്നത്ഥം. വ. ചെറുകമിഴു്. ന. തോടിമീൻ

ത്ര്യക്ഷൻ, ത്ര്യക്ഷകൻ-ശിവൻ.

ത്ര്യക്ഷരം-ഓം എന്ന ശബ്ദം.

ത്ര്യഞ്ജനം-കാലാഞ്ജനം, രസാഞ്ജനം, പുഷ്പാഞ്ജനം ഇവ ന-ം

ത്ര്യദ്ധ്വഗാ-ഗംഗാ. ത്രിശബ്ദത്തോടു ചേൎന്ന അദ്ധ്വപര്യായത്തോടു 'ഗ' ചേൎന്നാൽ ഗംഗാനദി എന്നത്ഥം.

ത്ര്യബ്ദ-മൂന്നു വയസ്സുള്ള പശു

ത്ര്യംഗടം-കാവടി.

ത്ര്യംബകഫലം-തേങ്ങു്.

ത്ര്യംബകൻ-ശിവൻ, മൂന്നു ലോകങ്ങൾക്കും പിതാവായവൻ, മുക്കണ്ണൻ.

ത്രി=മൂന്നു. അംബകം=നേത്രം. 'അംബകംനയനം ദൃഷ്ടിഃ' ത്രി മൂന്നു അംബകൻ=പിതാവു്.

ത്ര്യംബകം-ചെമ്പു.

ത്ര്യംബകസഖൻ-വൈശ്രവണൻ ത്ര്യംബകന്റെ (ശിവന്റെ) സ്നേഹിതൻ എന്നത്ഥം.

ത്ര്യരുണൻ-ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിലെ ഒരു രാജാവു്.

ഒരിക്കൽ പുരോഹിതനായ വൃശനെ കൊണ്ടു തേർ തെളിപ്പിച്ചു താൻ രഥാരൂഢനായി പോകുമ്പോൾ രഥം കയറുകയാൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണബാലൻ മൃതനായി, ഇതിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വം ആൎക്കെന്നു ആവിടെ വലുതായ തൎക്കമുണ്ടായി, ഇക്ഷ്വാകുകളും മുഴുവൻ വൃശനു പ്രതികൂലമായി അഭിപ്രായം പുറപ്പെടുവിച്ചു. വൃശനു കോപമുണ്ടായി പ്രാൎത്ഥന കൊണ്ടു ബാലനെ ജീവിപ്പിച്ചതിന്റെ ശേഷം ത്ര്യരുണന്റെയും മററും ഗൃഹങ്ങളിൽ അഗ്നി അതിന്റെ പ്രവൃത്തി ചെയ്യാതിരിപ്പാൻ ഇടയാക്കി. ഭക്ഷണം പോലും ഉണ്ടാക്കാൻ വയ്യാതെ അവർ വളരെ കഷണിച്ചു. അവർ വൃശനോടു മാപ്പുചോദിച്ചു, അഗ്നി വീണ്ടും തന്റെ പ്രവൃത്തി തുടങ്ങി.

ത്ര്യൂഷണം-ത്രികടു, (ചുക്കു, മുളകു, തിപ്പലി). മൂന്നു എരിവുള്ള പദാൎത്ഥം എന്നത്ഥം.

ത്വക്-പു. തൊലി. ദേഹത്തെ(രക്തമാംസാദികളെ) മറയ്ക്കുന്നതു എന്നത്ഥം. വ. മരത്തിന്റെ തൊലി (മരവിര്). മറയ്ക്കുന്നതു എന്നത്ഥം. ന. ഏലവൎങ്ഗം.

ത്വക്ക്ഷീരി, ത്വക്ക്ഷീരം-മുളവെണ്ണ, മുളയിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നതും ഗോരോചനാതുല്യവുമായ ഒരൗഷധവിശേഷം, മുളന്തൊലിയുടെ കറയിൽ നിന്നുണ്ടായതു് എന്നത്ഥം.

ത്വക്പത്രം-ഏലവൎങ്ഗം. തോലിനോളം കനമുള്ള ഇലകൾ ഉള്ളതു എന്നത്ഥം.

ത്വക്പത്രി-പു. കായമുണ്ടാകുന്ന മരം. വ. കായമുണ്ടാകുന്ന മരത്തിന്റെ ഇല. ന. കറിക്കായം.

ത്വക്പുഷ്പം-പു. ഒരുമാതിരി ചിരങ്ങ്, തഴുതണ്ണ. വ. രോമാഞ്ചം.

ത്വക്പുഷ്പിക-ചിരങ്ങ്, തഴുതണ്ണ.

ത്വക്സാരം-പു. മുള. തൊലിനു ബലമുള്ളതു് എന്നത്ഥം. വ. നെല്ലിമുള. ന. ഏലവൎങ്ഗം. ര. ചന്ന

ത്വക്സുഗന്ധം-നാരകം.

ത്വഗിന്ദ്രിയം-തൊക്കാകുന്ന ഇന്ദ്രിയം, ശരീരത്തിലെ തൊലി.

ഈ കവചപ്പാടിയാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നു.

ത്വഗ്രോഗം-പു. കുഷ്ഠരോഗം. വ. തൊലിയെ സംബന്ധിച്ച രോഗം.

ത്വങ്മാംസം-തൊലിയും മാംസവും

ത്വചന-പു. തൊലികൊണ്ടു മൂടുക. വ. പ്രകാശം.

ത്വചാ-പു. തോലി. ശരീരത്തെ (രക്തമാംസാദികളെ) മറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വ. ഇലവങ്ഗം. പ്രശസ്തമായ തൊലിയുള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

'ത്വക്ത്വചൗ ത്വചാശ്ച്യവാൽക്ക ചർമ്മണി പത്രകേ'
(ശബ്ദകോശം)

ത്വചാ-പു. തൊലി വ. ഏലവങ്ഗം.

ത്വചിസാരകം-മുള. (ത്വക്സാരശബ്ദം തന്നെ.)

ത്വചിസുഗന്ധാ-ചിററേലം.

ത്വദീയ-വി. നിന്നെ സംബന്ധിച്ച

ത്വം-നീ (സംസ്കൃതം.)

ത്വര-ബദ്ധപ്പാടു്. സംഭ്രമിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുക എന്നർത്ഥം. മറെറാരു പർയ്യായം-സംഭ്രമം.

ത്വരണം-അതിവേഗം, ബദ്ധപ്പാടു.

ത്വരമാണൻ-ഓടുന്നവൻ, വേഗമുള്ളവൻ.

ത്വരി-ബദ്ധപ്പാടു്.

ത്വരിത-വി. വേഗമുള്ള.

ത്വരിതൻ-വേഗമുള്ളവൻ.

ത്വരിതം-അ. അതിവേഗത്തിൽ, കാലതാമസം കൂടാതെ.

ത്വരിതോദിത-വി. ഉഴറിപ്പറയുന്ന

ത്വരിതോദിതം-ബദ്ധപ്പെട്ടു പറയുന്ന വാക്കു്.

ത്വഷ്ട, ത്വഷ്ടാ-വി. ചെത്തി കനംകുറയ്ക്കപ്പെട്ട.

ത്വഷ്ടാവു്-പു. ആശാരി. മരം ചെത്തി ചെറുതാക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. വ. വിശ്വകർമ്മാവു്.

ഈ ദേവൻ യന്ത്രങ്ങളും മററും തീർക്കുന്നതിൽ സമർത്ഥനായിരുന്നു. ശർവ്വദാ തന്നെ പുത്രന്മാർക്കനുകൂലമായ ദേവന്മാരെ ദ്രോഹിക്കുന്ന ബുദ്ധിയും ഇന്ദ്രദ്രോഹത്തിനെയെന്നും. എപ്പോഴും ഇന്ദ്രനുമായി വിരോധത്തിൽ കഴിച്ചുവന്നു. ഒരിക്കൽ അസുരഹിതനും പുത്രനായ വിശ്വരൂപനെ (ത്രിശിരസ്സിനെ) ഇന്ദ്രൻ വധിച്ചു. സംജ്ഞ (സരണ്യ) എന്ന പുത്രിയെ തൻ ആദിത്യനു കൊടുത്തു എന്നാൽ അവൾക്കു ഭർത്താവിൻെറ അതികഠോരമായ തേജസ്സു സഹിക്കവയ്യാതിരുന്നു. അതിനാൽ അവളുടെ പിതാവു് സൂർയ്യൻെറ ഒരു ഭാഗം കടഞ്ഞെടുത്തുകളഞ്ഞു. ഈ ഭാഗംകൊണ്ടു വിഷ്ണുവിൻെറ ചക്രം, ശിവൻെറ ത്രിശൂലം മുതലായ ആയുധങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി.

ന. ബ്രഹ്മാവു്. ദ. ആദിത്യൻ.

ത്വാദൃശ-വി. നിന്നെപ്പോലെയുള്ള.

ത്വാഷ്ട്ര-ത്വഷ്ടാവിനെ സംബന്ധിച്ച.

ത്വാഷ്ട്രീ-ചെറിയ ബ്രഹ്മി.

ത്വിഷാ-പ്രഭ.

ത്വിഷാംപതി-ആദിത്യൻ. ശോഭേശൻ എന്നർത്ഥം.

ത്വിഷി-ഭംഗി.

ത്വിട്പതി-സൂർയ്യൻ.

സൂർയ്യകിരണങ്ങൾ അസ്തമനസമയത്തു അഗ്നിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതായും, സൂര്യോദയസമയത്തു അഗ്നി സൂർയ്യനിൽ കയറുന്നതായും വേദത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ ശ്രുതിവാക്യാശയത്തെ അനുസരിച്ചു തന്നെ ത്വിട്ടുകളുടെ പതിയായ സൂർയ്യൻ അസ്തമിക്കുമ്പോൾ തൽപത്നികളായ ത്വിട്ടുകൾ അനുമരണത്തിനായിക്കൊണ്ടെന്നപോലെ അഗ്നിയിൽ

പ്രവേശിക്കുന്നു എന്നു മംഖകവി ഉൽപ്രേക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സൂൎയ്യന്നു ത്വിഷാംപതി ത്വിട്പതി എന്നും മററും പേർ വന്നതിനും കാരണം ഇതുതന്നെ.

ത്വിൾ, ത്വിട്ട്-സ്ത്രീ. പ്രഭ. ൨. പ്രകാശം. ൩. ശോഭ. ൪. കിരണം.

ത്സരു-വാൾപ്പിടി. വാൾ മുതലായ ആയുധങ്ങളുടെ പിടി. ഒളിവിലിരിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ത്സാരുകൻ-വാൾ മുതലായ ആയുധങ്ങളുടെ പിടിയിടുന്നതിൽ സമൎത്ഥൻ.

ഥ

ഥ-ഒരു വ്യഞ്ജനം, ദന്ത്യങ്ങളിൽ ഒന്നു്, ഹല്ലുകളിൽ പതിനേഴാംഅക്ഷരം.

ഥകാരം-ഥ എന്ന അക്ഷരം.

ഥു-പു. പൎവ്വതം. ൨. ആപത്തിന്റെ ചിഹ്നം. ൩. ഒരു രോഗം. ൪. രക്ഷ. ൫. ഭയം.

ഥുത്ക്കാരം-തുപ്പുന്നശബ്ദം

ഥോഡനം-മൂടുക, പൊതിയുക.

ദ

ദ-ഹല്ലുകളിൽ പതിനെട്ടാംഅക്ഷരം, ഒരു വ്യഞ്ജനം, ദന്ത്യങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

ദ-'ദാനംചെയ്യുന്ന' എന്നൎത്ഥം വരുന്നതിനു പദാന്തത്തിൽ ചേൎക്കുന്നതു്. ഉ-ം, വരദൻ (വരം തരുന്നവൻ).

ദം-പു. സമ്മാനം. ൨. പൎവ്വതം. ൩. ഭാൎയ്യ

ദക്ഷ-വി. സാമൎത്ഥ്യമുള്ള.

ദക്ഷത-സമൎത്ഥത

ദക്ഷൻ-പു. സമൎത്ഥൻ. ൨. ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനായ ഒരു പ്രജാപതി.

ദക്ഷന്റെ ഉത്ഭവം ബ്രഹ്മാവിന്റെ വലത്തെ തള്ളവിരലിൽനിന്നാണു്. ദക്ഷൻ ഒരിക്കൽ യമുനാനദിയിൽ കുളിക്കുമ്പോൾ താമരയിലയിൽ കണ്ട ഒരു ശംഖിനെ എടുത്തു. അതു് ഒരു പെൺകുട്ടിയായിരുന്നു. സതി എന്നു പേരായ ഈ കുഞ്ഞിനെ ദക്ഷൻ ഓമനിച്ചുവളൎത്തി. സതി ശിവൻ തനിക്കു ഭൎത്താവാകണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു ബാല്യത്തിലേ കൃച്ഛ്രതപസ്സാരംഭിച്ചു. അനന്തരം ശിവൻ പരീക്ഷണാൎത്ഥം ഒരു ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു സതിയുടെ മുമ്പിൽ വന്നു് ശിവനെ വളരെ ആക്ഷേപിച്ചു. ഈ അധിക്ഷേപം സതിക്കു തീരെ രസിക്കാതെ പോകാൻ തുടങ്ങിപ്പോൾ വാസ്തവരൂപത്തിൽ പരമശിവൻ പ്രത്യക്ഷനായി. ദക്ഷൻ അനന്തരം വിവാഹക്രിയ നടത്തി. ഒരിക്കൽ പ്രജാപതിമാർ നടത്തിയ യാഗത്തിൽ ദക്ഷൻ ചെന്നപ്പോൾ എഴുന്നേററു അഭിവാദനംചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടു ശിവനു ഹവിൎഭാഗം ഇല്ലാതെ പോകട്ടെ എന്നു ദക്ഷൻ ശപിച്ചു. അനന്തരം ശിവനേയും സതിയേയും ക്ഷണിക്കാതെ ദക്ഷൻ ഒരു യാഗം ആരംഭിച്ചു. സതി യാഗത്തിനു പോകണമെന്നു ഭൎത്താവോടറിയിച്ചു. അദ്ദേഹം അനുവദിച്ചില്ല. സതി ധിക്കരിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. യാഗശാലയിൽവെച്ചു് അവമാനിതയാകയാൽ യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു. വിവരം അറിഞ്ഞു ശിവൻ കോപാന്ധനായി ജടയെ ഭൂമിയിലടിച്ചു വീരഭദ്രനെ സൃഷ്ടിച്ചയച്ചു. വീരഭദ്രൻ ദക്ഷന്റെ തലയറുത്തു ദക്ഷിണാഗ്നിയിൽ ഹോമിച്ചു. പിന്നീടു ദേവന്മാരുടെ പ്രാൎത്ഥനയനുസരിച്ചു ശിവൻ ആട്ടിൻതല

രെച്ചു ദക്ഷനെ ജീവിപ്പിച്ചു. അനന്തരം യാഗം പൂർത്തിയാക്കി ദക്ഷൻ ശിവഭക്തനായി വളരെക്കാലം വാണു.

ഒരിക്കൽ ഒരുൻ ജലത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നു തപസ്സുചെയ്തവനായ ദക്ഷൻ ഒരു യാഗം തുടങ്ങി. ഇതിലേക്ക ശിവന്റെ അനുവാദമില്ലാതിരുന്നതിനാൽ യാഗവിഘ്നം വരുത്തി. അനന്തരം ദക്ഷൻ സതിയെ പരമശിവനായിക്കൊണ്ടു വിവാഹംചെയ്തുകൊടുത്തു. (ഇങ്ങിനെ വരാഹപുരാണം.)

൩. മടികൂടാതെ കാര്യങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവൻ. ചൊടിയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. ൪. ശിവൻ. ൫. ശിവന്റെ കാള. ൬. വിഷ്ണു. ൭ പലസ്ത്രീകളോടും കൂടിയുള്ള ഒരു പ്രിയൻ.

ദക്ഷപ്രജാപതി-ദക്ഷൻ.

ദക്ഷം-൧. കോഴി. ൨. സാമർത്ഥ്യം. ൩. മൂഢത.

ദക്ഷസാവർണ്ണൻ-൯-ാമനു.

ദക്ഷാ-൧. ഭൂമി. ൨. ഗംഗാനദി.

ദക്ഷാധ്വരധ്വംസകൻ-ശിവൻ.

ദക്ഷായ്യം-കഴുകൻ.

ദക്ഷിണ-വി. ൧. തെക്കുള്ള, ൨. വലത്തുള്ള ൩. അനുകൂലമായ, ൪. സാമർത്ഥ്യമുള്ള.

ദക്ഷിണ-൧. കർമ്മങ്ങളുടെ അവസാനത്തിൽ ഗുരുവിനും മറ്റും ചെയ്യുന്നദാനം. ൨. പ്രജാപതിയുടെ പുത്രി. ൩. ഒരുവിധം നായിക.

'യാഗശരവാദയാശ്ചൈവ
സത്രാവാപൂർവ്നായകെ
നമുഞ്ചത്യന്യസക്താപി,
സംജ്ഞേയാദക്ഷിണാബുധൈഃ'

ദക്ഷിണവാങ്ങുവാൻ യോഗ്യനായിട്ടുള്ളവൻ = ദക്ഷിണേയൻ, ദക്ഷിണാർഹൻ, ദക്ഷിണ്യൻ.

ദക്ഷിണൻ-൧. മനസ്സിനുകപടമില്ലാത്തവൻ. ൨. ഇഷ്ടത്തെ അനുസരിക്കുന്നവൻ. അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൩. ശിവൻ. ൪ വിഷ്ണു. ൫. നവരസങ്ങളിൽ സർവ്വോത്തമം പ്രാധാന്യം വഹിക്കുന്ന ശൃംഗാരത്തിനു വിഷയീഭൂതനായ നാലുവക നായകന്മാരിൽ ഒരുവൻ.

ദക്ഷിണഭാഗം-വലത്തുവശം.

'ദക്ഷിണഭാഗംപുരുഷന്മാർക്കു
സൂക്ഷ്മംഭദ്രമതിവിജയനിമിത്തം'
(ലങ്കാമർദ്ദനം തുള്ളൽ)

ദക്ഷിണസ്ഥൻ-തേർതെളിക്കുന്നസൂതൻ. വലത്തുഭാഗത്തിരിക്കുന്നവൻ എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം.

സൂതൻ ഇരിക്കേണ്ടതു യുദ്ധയാത്രയിൽ ഇടത്തുവശത്തും വിവാഹയാത്രയിൽ വലത്തുവശത്തും ആണ്.

ദക്ഷിണാഗ്നി- അഗ്നികൾ മൂന്നുവിധമുള്ളതിൽ ഒന്ന്, തെക്കേതിൽ ഇടുന്ന ഹോമാഗ്നി. ദക്ഷിണനായ അഗ്നി. ദക്ഷിണൻ = വേദിയിൽ തെക്കുഭാഗത്തുള്ളത്.

മഹാകാവ്യകാലത്തു ഗാർഹപത്യാഗ്നി വൃത്തത്തിലും ആഹവനീയാഗ്നി ചതുരത്തിലും ദക്ഷിണാഗ്നി അർദ്ധവൃത്താകാരത്തിലും ഇട്ടിരുന്നു.

ദക്ഷിണാചാരികൾ--ശക്തിപൂജക്കാർ രണ്ടുതരമുള്ളവരിൽ ഒന്ന്. മറ്റൊന്നു വാമാചാരികൾ.

ദക്ഷിണാത്യ-വി. തെക്കൻ ദിക്കിലുള്ള

ദക്ഷിണാപഥം-തെക്കൻ ഇൻഡ്യാ.

ദക്ഷിണാമൂർത്തി-ശിവൻ. ഇദ്ദേഹം പേരാലിന്റെ മൂട്ടിൽ യോഗാസനത്തിലിരുന്നു സർവ്വവേദാന്തതത്വങ്ങളേയും ലോകത്തിന്നായിക്കൊണ്ടു ഉപദേശിച്ചു.

ദക്ഷിണായനം സൂൎയ്യൻ തെക്കോട്ടു നീങ്ങി സഞ്ചരിക്കുന്ന ആറുമാസം (കൎക്കടകം, ചിങ്ങം, കന്നി, തുലാം വൃശ്ചികം, ധനു).

ദക്ഷിണോരസ്സ്-വലത്തുഭാഗത്തു മുറിവുള്ളവൻ.

ദക്ഷിണാൎഹ-വി. ദക്ഷിണവാങ്ങിക്കുന്നതിന്നു യോഗ്യതയുള്ള.

ദക്ഷിണീയ-വി. ദക്ഷിണ വാങ്ങിക്കുന്നതിന്നു യോഗ്യതയുള്ള.

ദക്ഷിണേതര-വി. ഇടത്തുള്ള, വിപരീതമായുള്ള.

ദക്ഷിണേയ-വി. ദക്ഷിണ വാങ്ങുവാൻ യോഗ്യതയുള്ള

ദക്ഷിണേൎമ്മാവ്-അടുത്തുചെന്നു എയ്തതുകൊണ്ടു വലത്തുഭാഗം മുറിഞ്ഞ മൃഗം. വലത്തുഭാഗത്തു വ്രണമുള്ളവൻ എന്നു ശബ്ദാൎത്ഥം. [ഈൎമ്മം=വ്രണം]

ദക്ഷിണോത്തരം-തെക്കുവടക്കു.

ദക്ഷിണ്യ-വി. ദക്ഷിണ വാങ്ങിക്കുന്നതിന്നു യോഗ്യതയുള്ള.

ദഗ്ദ്ധ-വി. ൧. ദഹിപ്പിക്കപ്പെട്ട. ൨. ദഹിച്ച. ൩. കരിഞ്ഞ.

ദഗ്ദ്ധകാകം-കാവതിക്കാക്ക.

ദഗ്ദ്ധാ-ഒരു വൃക്ഷം, കൊങ്കദേശത്തിങ്കൽ കരുഹരീവൃക്ഷം എന്നു പറയുന്നു

ദഗ്ദ്ധിക-കരിഞ്ഞ ചോറ് കുത്സിതമായി ദഹിച്ചതു എന്നൎത്ഥം.

ദണ്ഡ്-൧ വടി. ൨. നാലുകോൽ നീളമുള്ള ഒരളവ്. ൩. പട്ടാളത്തിന്റെ ഒരു വരി. ൪. സന്യാസിയുടെ വടി. ൫ കൊടിമരത്തിന്മേൽ കൊടി ഉയൎത്തുന്നതിന്നു ഇച്ഛ ചെയ്യുന്ന ഒരു ലക്ഷണം. ൬. ശിക്ഷ.

ദണ്ഡകന്ദകം-നിലക്കിഴങ്ങ്.

ദണ്ഡകം-൧ സംഗീതത്തിൽ ഒരു വകമേളം, ക്രമത്തിലധികം നീണ്ട ശ്ലോകം. വടിപോലെ നീണ്ടതെന്നൎത്ഥം.

സംഗതികളെവിവരിച്ചു വൎണ്ണിപ്പാനാവശ്യമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ കഥകളിയിൽ ഇതിനെ ഉപയോഗിക്കുന്നു.

൨. ഒരു വനം, ദണ്ഡകാരണ്യം. ൩. ഒരുവക വ്യാധി. ൪. വടി.

ദണ്ഡകാരണ്യം-ദണ്ഡകവനം.

ദണ്ഡകാരണ്യം-ദണ്ഡകവനം. സൂൎയ്യവംശത്തിലെ ഒന്നാമത്തെ രാജാവായ ഇക്ഷ്വാകുവിന്നു നൂറു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. ഇളയപുത്രന്റെ നടവടികൾ പിഴച്ചു ദണ്ഡം ഏല്പിക്കാൻ ഇടവരുമെന്നു തീൎച്ചയാക്കി പിതാവു അവന്നു ദണ്ഡൻ എന്നു നാമകരണം ചെയ്കയും വിന്ധ്യപൎവ്വതത്തിന്റെ മുകളിൽ നൂറു യോജന വിസ്താരത്തിൽ ഒരു രാജ്യം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു വാഴിക്കയും ചെയ്തു. ഈ പുരത്തിനെ 'മധുമന്തം' എന്നു വിളിച്ചുവന്നു ദണ്ഡൻ ഉശനസ്സിനെ കുലഗുരുവാക്കി വെച്ചിരുന്നു. നാട്ടുകാരെ ദണ്ഡൻ ക്രമത്തിലധികം ഉപദ്രവിച്ചുവന്നു ഒരുദിവസം അവൻ തന്റെ പുരത്തിന്നു സമീപമുള്ള ഗുരുവിന്റെ ഉദ്യാനത്തിൽ വസന്തലക്ഷ്മിയുടെ ശോഭകണ്ടു സന്തോഷിച്ചു് ഉലാത്തുമ്പോൾ പൂവ് അറുത്തുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നവളും ഗുരുവിന്റെ മകളുമായ അരജയെ കണ്ടു കാമാന്ധനായി അടുത്തു താൻ ഗുരുപുത്രിയാണെന്നും പരതന്ത്രയായ തന്നോടു അപനയം കാണിക്കുന്നതു് അനുചിതമെന്നും അവൾ പറഞ്ഞു അതിനെ വകവെയ്ക്കാതെ അവളെ ബലാൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടു ദണ്ഡൻ സ്വപുരത്തെ പ്രാപിച്ചു അരജയും പൎണ്ണശാലയിൽ എത്തി വ്യസനിച്ചു കരഞ്ഞിരിപ്പായി. പിതാവു

വന്ന മുനി മക്കളുടെ ദുഃഖകാരണം ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കി ഏഴഹോരാത്രം മുടങ്ങാതെ മണ്ണുവാരിച്ചൊരിഞ്ഞു ദണ്ഡന്റെ രാജ്യവും ദണ്ഡനും നശിക്കട്ടെ എന്നു കോപാന്ധനായി ശപിച്ചു. ആശ്രമവാസികളൊക്കെയും മററും അവിടെനിന്നും മാറിക്കൊള്ളുന്നതിന്നു മുനി ഗുണദോഷിച്ചു. അവർ അപ്രകാരം ചെയ്തു. ദണ്ഡനും രാജ്യവും ശാപപ്രകാരം നശിച്ചു. അവിടെ സീതയോടുകൂടി സീതാപതി വസിച്ച ദണ്ഡകാരണ്യദേശം.

ദഗ്ദ്ധപത്രന്യായം-ഒരുവക ന്യായം.

'പിലാവില മുതലായതു കത്തിക്കരിഞ്ഞാലും ആ കരി അതാതിന്റെ ആകൃതിയിൽതന്നെ ഇരിക്കുന്നു. എന്നാൽ അപ്പോഴും ഇലയാണെന്നല്ല കരിയാണെന്നാണു് അറിയുന്നതു്. ഇതിനെ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുള്ള ഈ ന്യായം ആകാരം മാറിയില്ലെങ്കിലും ഗുണം മാറുവാൻ വിരോധമില്ലെന്നു കാണിക്കുന്നു'.

ദഗ്ദ്ധാന്നം-തെരൾച്ചോറ്.

ദണ്ഡകാഷ്ഠം-വടി.

ദണ്ഡചക്രം-സേനാവിഭാഗം.

ദണ്ഡചക്രാദിന്യായം-ഒരുവക ന്യായം

'ഘടം എന്ന ഒരു വസ്തുവിനെക്കുറിച്ചു കുശവൻ, കൊട്ടി, വടി, ചക്രം മുതലായതെല്ലാം കാരണങ്ങളാണ്. ഈ ന്യായം മിക്കതും കാര്യകാരണഭാവത്തെപ്പററി വിവരിക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിലേ പ്രവർത്തിക്കയുള്ളൂ'.

ദണ്ഡദാസൻ-കടം വീട്ടായ്കയാൽ അടിമയായവൻ.

ദണ്ഡദേവകുലം-കോടതി (Court).

ദണ്ഡധര-വി. വടിയെടുത്ത.

ദണ്ഡധരൻ-യമൻ, കാലൻ കാലദണ്ഡത്തെ ധരിക്കുന്നവൻ പാപികളെ അപരാധക്രമംപോലെ ദണ്ഡിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദണ്ഡധാരൻ-പു. യമൻ. വ. രാജാവ് ന. വടിപിടിച്ചവൻ. ദ. സന്യാസി. ഇ. കുശവൻ.

ദണ്ഡൻ-പു. ആദിത്യന്റെ പാർശ്വങ്ങളിൽ നില്ക്കുന്ന മൂന്നാപേരിൽ ഒരാൾ.

സൂര്യൻ വളരെ ദയയുള്ളവനാകകൊണ്ടു രാക്ഷസന്മാർക്കു വരം കൊടുത്തേക്കുമോ എന്നു പേടിച്ചു യമൻ, ശിവൻ, വിഷ്ണു ഇവർ മൂന്നാപേരും മാറാറായി വേഷം മാറിക്കൊണ്ടു കൂടിയവരായി സൂര്യന്റെ സമീപത്തിൽ വസിക്കുന്നു.

വ. യമൻ. ന. ശിവൻ ദ. വിഷ്ണു.

ദണ്ഡനമസ്കാരം—ദീർഘനമസ്കാരം, ദണ്ഡാകാരമായി (സാഷ്ടാംഗമായി) വീണുചെയ്യുന്ന നമസ്കാരം.

ദണ്ഡനം-ശിക്ഷ.

ദണ്ഡനായകൻ-പു. സേനാപതി. വ. ശിക്ഷിപ്പാൻ അധികാരമുള്ളവൻ. ന. പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ.

ദണ്ഡനീതി-പു. നീതിശാസ്ത്രം. (അർത്ഥശാസ്ത്രം). ദണ്ഡത്തെ ബോധിപ്പിക്കുന്നതു, ദണ്ഡ്യന്മാരെ ദണ്ഡത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

അർത്ഥശാസ്ത്രം എന്നാൽ ഭൂമി ധനം മുതലായതു സംബന്ധിച്ചുള്ള ശാസ്ത്രം എന്നർത്ഥം. ഈ ശാസ്ത്രം അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിലാത്രേ ഭൂമിമുതലായ സമ്പത്തിനെ പരിപാലിപ്പാൻ കഴിയൂ. ഇതു ബൃഹസ്പതി, ചാണക്യൻ മുതലായവർ ഉണ്ടാക്കിയതാണ്.

വ. യമന്റെ ഭാര്യ.

ദണ്ഡനീതിത്രയം-കുററം അന്വേഷിക്കുക, സ്മൃതിവിധികൾ നോക്കുക, വിദ്വാന്മാരോടു ആലോചിക്കുക (പിന്നീടു വേണം ശിക്ഷകൊടുപ്പാൻ)

ദണ്ഡപൻ-രാജാവു്.

ദണ്ഡപാണി-പു. വടിക്കാരൻ. വ. യമൻ. ന. രാജാവു്.

ദണ്ഡപാല(ക)ൻ-പു. പ്രധാന മജിസ്ട്രേട്ട്. വ. വാതിൽ കാവൽക്കാരൻ.

ദണ്ഡപാംശുലൻ—വാതിൽ കാവൽക്കാരൻ.

ദണ്ഡാപൂപന്യായം-ഒരുവക ന്യായം

'ഒരു കോലിന്മേൽ തന്നെ ഒന്നിലധികം അപ്പം ഒന്നായി കത്തിയെടുക്കുന്നതിനെ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഒരു പ്രവൃത്തികൊണ്ടുതന്നെ അനേകം സമാനകാര്യങ്ങളേ ഒരേരാന്നോരോന്നായി ക്രമത്തിൽ നിർവഹിക്കുന്ന സമ്പ്രദായത്തെ ഈ ന്യായം കാണിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അപ്പം കോർത്തു വെച്ചിരിക്കുന്ന കോലിന്റെ തല എലി കടിച്ചതു കണ്ടിട്ട് അപ്പം കൊണ്ടുപോയതും എലിയാണെന്നൂഹിക്കുന്നപ്രകാരം വിശേഷലക്ഷണം കൊണ്ടു സാമാന്യത്തെ വേർ തിരിച്ചറിയുന്ന സമ്പ്രദായത്തെ ഈ ന്യായം കാണിക്കുന്നു. രണ്ടുവിധം സന്ദർഭങ്ങളിലും പ്രയോഗമുണ്ട്'

ദണ്ഡം-പു. രോഗം, ദീനം, സങ്കടം. വ. പിഴ. ന. വടി. ദ. നാലുമുഴം കൂടിയ അളവു്. ഇ. പ്രായശ്ചിത്തം ന്യ. പട്ടാളക്കാരുടെ നിര ൦ ഗർവ്വാന്തഭവം. വ്യ. സൈന്യാൻ. കടക്കാൽ ഫാ. നാലാമത്തെ ഉപായം.

ദണ്ഡാപായത്തിന്റെ പര്യായങ്ങൾ—സാഹസം, ദമം, ദണ്ഡം

ഫ. താമരവളയം. ഫാ. കതിര. ഫന. ആനയുടെ തുമ്പിക്കൈ

ദണ്ഡമത്സ്യം-കണിയാൻചാരൻ.

ദണ്ഡമാന -വടിച്ചോല.

ദണ്ഡയാത്ര-പു. ദിഗ്ജയം. വ. കല്യാണയാത്ര. ന. അകമ്പടികൂടി നടക്കുക.

ദണ്ഡയാമൻ-യമൻ.

ദണ്ഡരി-ആനക്കൊമ്പൻവെള്ളരി.

ദണ്ഡവൽപതിക്കുന്നു—വടിപോലെ നിലത്തിൽ വീഴുന്നു, അപ്രകാരം വീണു നമസ്കരിക്കുന്നു.

ദണ്ഡവാഹി-പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ

ദണ്ഡവിധി-ശിക്ഷാവിധി.

ദണ്ഡവിഷ്കംഭം-പു. കടകോലിന്റെ തണ്ടു്. കടകോൽ കെട്ടുന്ന തൂണ്. (കററി). കടകോലിനെ തടഞ്ഞു നിർത്തുന്നതു എന്നർത്ഥം. വ. തൂക്കുപാത്രത്തിന്റെ അടപ്പുപലക.

ദണ്ഡവ്യൂഹം-പലതരത്തിലുള്ള വ്യൂഹഭേദങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

വ്യൂഹം എന്നാൽ യുദ്ധശാസ്ത്രപ്രകാരം സൈന്യത്തെ അതാതു നിശ്ചിതസ്ഥലങ്ങളിൽ യഥാക്രമം നിരത്തുന്നതിന്റെ പേരാകുന്നു.

ദണ്ഡാജിനം-വഞ്ചന, ചതിവു.

ദണ്ഡാധിപൻ — പ്രധാന മജിസ്ട്രേട്ട് (Chief magistrate).

ദണ്ഡാപതാനകം-ഒരു വാതവ്യാധി.

വായു ഏററവും കഫത്തോടുകൂടി എല്ലാനാഡികളിലും നിന്നിട്ടു ദേഹത്തെ വടിപോലെ സ്തംഭിപ്പിക്കുന്നതത്രെ ഇതിന്റെ ലക്ഷണം.

ദണ്ഡാപൂപന്യായം-നിസ്സംശയമായ കാര്യനിവൃത്തി.

ആഭരണം വെച്ചിരുന്ന പെട്ടിപോലും കാണാതായ സ്ഥിതിക്കു ആഭരണത്തിന്റെ കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലെന്നർത്ഥം.

ദണ്ഡാരം-പു. വണ്ടി. വ. വള്ളം, ചങ്ങാടം. ന. മദയാന.

ദണ്ഡാലസികാ-നീർക്കോച്ച് (Cholera.)

ദണ്ഡാഹതം-മോര്. കടകോലുകൊണ്ടു കടഞ്ഞത് എന്നർത്ഥം.

ദണ്ഡി-വി. ദണ്ഡുള്ള.

ദണ്ഡി-മഞ്ഞപ്പൂവ്.

ദണ്ഡി-നാ. കാവൽക്കാരൻ. ൨. വടിക്കാരൻ. ൩. ഒരു മഹാകവി.

ബാണന്റെയും കാളിദാസന്റെയും കാലങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യേ ജീവിച്ചിരുന്നു. സുബന്ധുവും ഇദ്ദേഹവും സമാനകാലീനന്മാരാകുന്നു. പ്രധാനകവിതകൾ ദശകുമാരചരിതം (ഗദ്യകൃതി), കാവ്യാദർശം. ക്രിസ്ത്വബ്ദം ൬-ാം നൂററാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു. കാളിദാസനും ദണ്ഡിയും സമാനകാലീനന്മാരെന്നും അഭിപ്രായം കാണുന്നു. ഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങളുമുണ്ട്.

൪. യമൻ.

'ദണ്ഡത്തിനിന്നിനിയയോഗ്യനല്ലോ ഞ്ഞമേ
ദണ്ഡിയോടങ്ങുപോയ് ചെന്നു ചൊല്ലീടുവിൻ' (ഭാഗവതം)

ദണ്ഡിക-നാ. തൂണിന്റെ കവരത്തിൽ വയ്ക്കുന്ന ഇഴ. ൨. വടി. ൩. കയർ. ൪. മാല.

ദണ്ഡിക്കുന്നു-നാ. അഭ്യാസംചെയ്യുന്നു ൨. കഷ്ടപ്പെടുന്നു. ൩. ഞാണിന്മേൽ കളിക്കുന്നു. [സ. ക്രി. ദണ്ഡിപ്പിക്കുന്നു.]

ദണ്ഡിതം-വി. ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

ദണ്ഡിപ്പ്-നാ. അഭ്യാസം. ൨. ഞാണിന്മേൽ കളി.

ദണ്ഡിപ്പുകാരൻ-വടത്തിന്മേൽ കളിക്കാരൻ.

ദണ്ഡ്യ-വി. ശിക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടുന്ന

ദത്ത്-പുത്രനില്ലാത്തവൻ മറെറാരുത്തന്റെ പുത്രനെ തന്റെ അവകാശിയാക്കിയെടുക്കുക, ഒരു കുടുംബത്തിൽ ആളില്ലാതാകുമെന്നായപ്പോൾ മറെറാരു കുടുംബക്കാരെ അവകാശിയാക്കിയെടുക്കുക.

ദത്ത-വി. ദാനംചെയ്യപ്പെട്ട, കൊടുക്കപ്പെട്ട.

ദത്തകൻ-നാ. ൧൨ വിധം പുത്രന്മാരിൽ ഒരുവൻ.

മാതാവോ പിതാവോ ദാനംചെയ്ത പുത്രൻ-ദത്തകൻ.

ദത്തകചന്ദ്രിക-ദേവനഭട്ടൻ ഉണ്ടാക്കിയ ഒരു ന്യായശാസ്ത്രഗ്രന്ഥം.

ഇതിൽ ദത്തെടുക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ദേവനഭട്ടൻ രചിച്ചത്

ദത്തകമീമാംസ-ദത്തെടുക്കുന്നതിനെപ്പററി നന്ദപണ്ഡിതന്റെ ഒരു പുസ്തകം.

ദത്തകശിരോമണി-ദത്തകചന്ദ്രികയുടെയും ദത്തകമീമാംസത്തിന്റെയും ചുരുക്കം അടങ്ങിയ ഒരു പുസ്തകം.

ദത്തൻ-കാമശാസ്ത്രപ്രകാരം പത്മിനീനായകൻ.

ദത്താവകാശം-ദത്തുകാരനുള്ള അവകാശം.

ദത്താക്കുന്നു-ദത്തെടുക്കുന്നു, ദത്തുവയ്ക്കുന്നു

ദത്താത്രേയൻ-ഒരു ബ്രഹ്മർഷി.

അത്രിയുടെയും അനസൂയയുടെയും പുത്രനാകുന്നു. മററു പുത്രന്മാർ സോമൻ, ദത്തൻ, ദുർവ്വാസസ്സ് ഇവരാണ്. സ്നേഹിതനായ കാർത്തവീര്യന് ഇദ്ദേഹം ൧൦൦൦ ഭുജങ്ങൾ നൽകീട്ടുണ്ട്.

ദത്താപഹാരം-കൊടുത്തതിനെ തിരിയെ വാങ്ങിക്കൽ.

ദത്താപഹാരി-വി. കൊടുത്തതിനെ തിരിയെ വാങ്ങിക്കുന്ന.

ദത്തോല-ദത്താവകാശത്തിനു എഴുതിയ ആധാരം.

ദദനം-നാ. സമ്മാനം, ൨. ദാനം.

ദദ്രു-ഒരു രോഗം, ചുണങ്ങ്.

ദദ്രു എന്നത് പാദശോഷത്തിൽ ഒരു വകഭേദമാകുന്നു.

ദദ്രുഘ്നം, ദദ്രൂഘ്നം-ഒരു ചെടി, തകര.

ദദ്രുണ, ദദ്രൂണ-വി. ചുണങ്ങുള്ള, ദദ്രുരോഗമുള്ള.

ദദ്രുമം-പച്ചനിറമുള്ള മണ്ണി.

ദദ്രുരോഗി-വി. ചുണങ്ങുള്ള.

ദധ്യന്നം-തൈരുകൂട്ടിയ ചോറ്.

ദധ്യുദം-തൈർക്കടൽ.

ദധ്യോദനം-തൈരുകൂട്ടിയ ചോറ്.

ദധാനൻ-ധരിക്കുന്നവൻ.

'ദധാനമംഭോരുഹകേസരദ്യുതി'
(മാഘം)

ദധി-തൈര്.

'ദധിപാൽ വെണ്ണയിലധികമാശയും'
(ഭാഗവതം ഗർ വൃത്തം)

ദധിക്രാ-പണ്ട് ആര്യന്മാർക്കുണ്ടായിരുന്ന ദിവ്യശക്തിയുള്ള ഒരു യുദ്ധാശ്വം.

ഇതു ജനങ്ങൾക്ക് അതിഭയങ്കരമായിരുന്നു എന്നും അടക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്ത മദമുള്ളതായിരുന്നു എന്നും ഋഗ്വേദത്തിലുള്ള ചില സൂക്തങ്ങൾകൊണ്ടു ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ദധിക്രായകൻ-തൈരു കച്ചവടക്കാരൻ.

ദധിക്ഷീരഘൃതാഹ്വായം-തിരുവട്ടപ്പശ

ദധിജം-വെണ്ണ.

ദധിത്ഥം-പു. വിളാമരം. തൈരിന്റെ നിറമായ രസം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നേടം എന്നർത്ഥം. ഉ. ചെമ്പോത്ത്.

ദധിപ്രിയം-ചമ.

ദധിഫലം-വിളാമരം. തൈരിനു സദൃശമായ രസത്തോടുകൂടിയ ഫലങ്ങളുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ദധിമണ്ഡം-തൈർവെള്ളം.

ദധിസക്തു-തൈരുകൂട്ടിയ അരിമാവ്, തൈരിൽ അരിപ്പൊടി മലർപ്പൊടി ഇവ ചേർത്തുണ്ടാക്കുന്ന പലഹാരം. ഇഡ്ഡലി എന്നു ചിലർ പറയുന്നു. ദധിമിശ്രമായ സക്തു എന്നർത്ഥം. സക്തു=കൂടിച്ചേരുന്നത്.

ദധിസ്വേദം-മോര്.

ദധീചി, ദധീചൻ-ഒരു ഋഷി.

അഥർവിന്റെ മകനാകുന്നു. അന്യരെ പറഞ്ഞുകൊടുത്താൽ തല മുറിച്ചുകളയുമെന്നു ഇന്ദ്രൻ ദധീചനോടു പറഞ്ഞു പഠിപ്പിച്ചിരുന്ന വിദ്യയെ ഇയാൾ അശ്വിനികളെ പഠിപ്പിച്ചു. അവർ ബുദ്ധിമുട്ടിക്കയാലാണ് പറഞ്ഞുകൊടുപ്പാനിടയായത്. എന്നാൽ അശ്വിനികൾ ഇന്ദ്രകോപത്തിൽ നിന്നു രക്ഷിപ്പാനായി ദധീചന്റെ ശിരസ്സിനെ മാറ്റി പകരം ഒരു കുതിരത്തലവെച്ചു. വിശ്വാസഭംഗം ചെയ്കയാൽ ഇന്ദ്രൻ ദധീചന്റെ തല വെട്ടിക്കളഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം അശ്വിനികൾ അവന്റെ സ്വന്ത തല അവനു തിരിയെ നൽകി. വെട്ടിയ കുതിരത്തലയുടെ അസ്ഥികൊണ്ട് ഇന്ദ്രൻ ഒട്ടേറെ അസുരരെ വധിച്ചു. വജ്രായുധം ദധീചിമഹർഷിയുടെ അസ്ഥികൊണ്ടു നിർമ്മിച്ചതാണ്. ഇതുകൊണ്ടാണ് ഇന്ദ്രൻ വൃത്രാസുരനെ കൊന്നത്.

ദധിശോണം-കുരങ്ങ്.

ദധിസൂതാ-മോര്.

ദധീചാസ്ഥി-വൈരം.

ദനു-അസുരന്മാരുടെ അമ്മ, ദക്ഷന്റെ പുത്രി, കാശ്യപന്റെ ഭാര്യ.

ദനു, ദനുകബന്ധൻ-ഒരു ഭയങ്കര സത്വം.

ഇന്ദ്രനാൽ ശപിക്കപ്പെടുകയും ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരാൽ വധിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

ദനു-പു. ഒരു ദാനവൻ. ഉ, ശ്രീയുടെ പുത്രനായ കബന്ധാസുരന്റെ പേർ (രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വധിച്ചു.)

ദനുജൻ-അസുരൻ. ദനു എന്നവളിൽനിന്ന ജനിച്ചവൻ.

ദനുജാരി-വിഷ്ണു.

ദന്തകർഷണം-ജോനകനാരകം.

ദന്തച്ഛദം-ചൊടി, ചുണ്ട്.

ദന്തതാളം-പല്ലുകടി.

ദന്തധാവനം-പ്ര. പല്ലുതേപ്പ്. വ. കരിങ്ങാലിവൃക്ഷം. ന. ആവിമരം. ര. ഇലഞ്ഞി.

ദന്തനാളം-ഊന്ന്, മോണ.

ദന്തപത്രകം-കുരുക്കത്തിമുല്ല.

ദന്തപത്രം-കാതിലോല.

ദന്തപുപ്പുടം-പല്ലിനെ സംബന്ധിച്ച ഒരു ദീനം.

ദന്തപുഷ്പം-തേററാമ്പരൽ.

ദന്തഭാഗം-ആനയുടെ മുൻവശം.

ദന്തം-പ്ര. പല്ല്. മററുള്ളതിന്റെ ശക്തിയെ ശമിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. വ. ആനക്കൊമ്പ്. ന. പർവ്വതത്തിന്റെ കൊടുമുടി. ര. മുപ്പത്തിരണ്ട് എന്ന സംഖ്യ.

ദന്തമലം-പല്ലിന്റെ മലം, ചെത്തൽ.

ദന്തവക്ത്രൻ-ഒരു ദാനവൻ. കരൂഷ രാജാവാണ്. ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ വധിക്കപ്പെട്ടു.

ദന്തശഠ-പ്ര. ഒരു പച്ചമരുന്ന്, പുളിയാരൽ വ. കോൽപ്പുളി.

ദന്തശഠം-പ്ര. ചെറുനാരകം. വ. ജോനകനാരകം, നാരങ്ങ. ന. വിളാമരത്തിന്റെ കായ്. ര. പുളിരസം.

ദന്തശാണം-പ്ര. ചെറുനാരങ്ങ. വ. പല്ലുതേപ്പാനുള്ള വസ്തു.

ദന്തശിരം-പല്ലിന്റെ മോണ.

ദന്തശോധന-ദന്തധാവനം.

ദന്തഹർഷകം-ചെറുനാരങ്ങ, ജോനകനാരകം.

ദന്താഘാതം-പ്ര കടി, കടിക്കുക. വ. വള്ളിനാരകം.

ദന്താന്തരം-പല്ലിന്റെ ഇട.

ദന്തായുധൻ-പന്നി.

ദന്താലി(കം)-കടിഞ്ഞാൺ.

ദന്താവളം-ആന. വിശേഷപ്പെട്ട ദന്തങ്ങൾ ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ദന്തി-വി. പ്ര. ദന്തമുള്ള. വ. പല്ലുള്ള.

ദന്തി-പ്ര. ആന. വിശേഷപ്പെട്ട ദന്തങ്ങൾ ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം. വ. നാഗദന്തി.

ദന്തിക-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, ചെറിയ നാഗദന്തി. രോഗങ്ങളെ ഉപശമിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ദന്തിബീജം-നീർവാളം.

ദന്തുര-വി. പ്ര കോന്ത്രപ്പല്ലുള്ള. വ. താണും പൊങ്ങിയുമിരിക്കുന്ന. ന. നിറയുന്ന. ര. രോമത്തെ എഴുമ്പിക്കുന്ന, കോപിക്കുന്ന.

'കാട്ടിൻനടുവേക്കൂട്ടത്തോടെമണ്ടിവരും
ചിലദന്തുരബന്ധുരസിന്ധുരതതി'
(ഭാഷാനൈഷധചമ്പു)

ദന്തുരച്ഛദം-മാതളനാരകം.

ദന്തുരിത-വി. ദന്തുരമാക്കിച്ചെയ്യപ്പെട്ട. ഉയർന്നും താണും ഇരിക്കുന്ന.

ദന്തോൽപാടനം-പല്ലുപറിച്ചെടുക്കുക.

ദന്ത്യ-വി പല്ലിനെസംബന്ധിച്ച.

ദന്ത്യം-ഌ, ത, ഥ, ദ, ധ, ന, ൡ, ല, സ ഇവ ഒമ്പതും പല്ലുകളുടെ ഇടയിൽ നിന്നു ജനിക്കയാൽ ദന്ത്യങ്ങൾ. (ഌതുലസാനാം ദന്താഃ എന്നു പാണിനി.)

ദന്ദശൂക-വി. ഉപദ്രവിക്കുന്ന.

ദന്ദശൂകൻ-ഒരു രാക്ഷസൻ.

ദന്ദശൂകം-സർപ്പം, പാമ്പ്. അപരാധം ചെയ്യാത്തവരെക്കൂടി കടിക്കയും ചെറിയ അപരാധത്തിൽ കൂട്ടേറെ അനർത്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു.

'ദന്ദശൂകപരിവേഷ്ടിതമാകും
ചന്ദനതരുവിനോടുസമാനം'
(കീചകവധം തുള്ളൽ)

ദന്ദശൂകാലയം-പാതാളം.

ദഫേദാർ, ഡഫേദാർ- ശിപായിമാരിൽ പ്രധാനി.

ദഭ്ര-വി. അല്പമായ, സൂക്ഷ്മമായ.

ദഭ്രം-പ്ര. സമുദ്രം. ൧. സൂക്ഷ്മമായതു്. തടുക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ദംദശം-പല്ല്.

ദമ്പടി-ചില്ലിക്കാശു, പൈസം.

ദമ്പതികൾ-ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ, ജായയും പതിയും. ഭാര്യയുടെയും ഭർത്താവിൻെറയും കൂടിയ പേർ. ജംപതി എന്നുമുണ്ടു്.

ദംഭൻ-ശിവൻ.

ദംഭനം-ചതിവ്.

ദംഭം-പ്ര. കപടം.

'ഡിംഭനോടുമന്നോടേതാരോ
ദംഭമരുതേ സ്വാമിൻ'
(നളചരിതം കഥകളി)

൧. അഹങ്കാരം. ൨. പാപം. ൩. വഞ്ചനം. ഡംഭിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൪. ഇന്ദ്രൻെറ വജ്രായുധം. ൫. എല്ലാവരും എന്നെ പുകഴ്ത്തണമെന്നുള്ള വിചാരം.

ദംഭോത്ഭവൻ- ഒരു അഹങ്കാരിയായ രാജാവ്.

ചില ബ്രാഹ്മണരോടു യുദ്ധം ചെയ്വാൻ മുതിർന്ന കാരണം ഗന്ധമാദനപർവ്വതത്തിൽ തപസ്സു ചെയ്യുന്ന നരനാരായണന്മാരോട് അവൻ കിടനില്ലയില്ലെന്നു പറഞ്ഞതാകുന്നു. അവൻെറ ദുഷ്പ്രവൃത്തിയെ നരനാരായണന്മാർ തടുപ്പാൻ പ്രയത്നിച്ചു. അവൻ സമ്മതിച്ചില്ല. ഉടനെ നരൻ ഉണക്കപ്പുല്ലെടുത്തു് അസ്ത്രമാക്കി അയക്കയും ദംഭോത്ഭവൻ സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ചു മാപ്പു ചോദിക്കയും ചെയ്തു.

ദംഭോളി-ഇന്ദ്രൻെറ ആയുധം, വജ്രം. ശത്രുക്കളെ തടുപ്പാൻ കഴിയുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ശത്രുക്കളെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നുമാവാം. ആടോപം ഹേതുവായിട്ടു ലയിക്കുന്നതു് എന്നുള്ള അർത്ഥവും കാണുന്നു. 'ദംഭം' എന്നും ചിലർ പറയുന്നു.

'ദംഭോളിപ്രചുരപ്രചണ്ഡഭുജനാം'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

ദംഭോളിപാണി-ഇന്ദ്രൻ.

ദംശകം-പ്ര. കാട്ടീച്ച. ൧. പട്ടി.

ദംശനം-പ്ര. കടി. ൧. കുപ്പായം. ശരീരത്തിൽ മുറുകിച്ചെല്ലുന്നതെന്നർത്ഥം.

ദംശഭീരു-പോത്തു്.

ദംശം-പ്ര. കാട്ടീച്ച. കടിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. മറ്റൊരു പര്യായം-വനമക്ഷിക. ൧. കടിക്കുക. ൨. കവചം. ൩. വിഷപ്പല്ല്. ൪. പല്ല്.

ദംശമൂലാ-മുരിങ്ങ.

ദംശി-പോത്തു്.

ദംശിക്കുന്നു-കടിക്കുന്നു.

'ചെന്നു ദംശിപ്പതിന്നായ് തുടങ്ങും മഹാ
പന്നഗന്മാരുടെ പൽമുറിഞ്ഞു ബലാൽ'
(ഭാഗവതം)

ദംശിതൻ-പ്ര. കടിക്കപ്പെട്ടവൻ. ൧. കുപ്പായം ചട്ട മുതലായതു ധരിച്ചവൻ. ദംശം ഉണ്ടായവൻ എന്നർത്ഥം. കുപ്പായവും മറ്റും ദേഹത്തിൽ ഇടുമ്പോൾ അവ ശരീരത്തെ ദംശിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നതു് സാധാരണമാണല്ലോ.

ദംശീ-കുഴീച്ച, കഴീച്ച.

കാട്ടീച്ചതന്നെ കുറച്ചുള്ളതു എങ്കിൽ അതിൻെറ പേർ കഴീച്ച.

ദംശേര-വി. ഉപദ്രവമുള്ള.

ദംഷ്ട്രാ—പ്ര. അണയിലുള്ള വലിയ വളഞ്ഞ പല്ല്. വ. പന്നിയുടെയും മററും തേററ.

ദംഷ്ട്രാസ്ത്രം—പന്നി.

ദംഷ്ട്രീ—പ്ര. പന്നി. തേററകൾ ഉള്ളതെന്നർത്ഥം. വ. കടുവ. ന. എലി, ര. പാമ്പ്.

ദമഘോഷൻ—ശിശുപാലൻെറ അച്ഛൻ. ചേദിരാജാവ്.

ദമഥം—പ്ര. തപസ്സിലുള്ള ബ്രഹ്മചര്യാദി ക്ലേശത്തെ സഹിക്കുക. ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം, വ. അടക്കം ന. ദണ്ഡിപ്പിക്ക.

ദമൻ—പ്ര. ഭീമരാജാവിൻെറ ഒരു പുത്രൻ. ദമയന്തിയുടെ ഒരു സഹോദരൻ. വ. വിഷ്ണു. ന. സൂര്യകുലത്തിലെ ഒരു രാജാവായ മരുത്തൻെറ പൌത്രൻ.

ദമൻെറ ഭാര്യയായ സുമനസ്സു വേണ്ടി തൻെറ വിരോധിയായി ഭവിച്ച വപുഷ്മാൻ മരുത്തനെ വധിക്കുക ഹേതുവായിട്ടു ദമൻ വപുഷ്മാനെ കൊന്ന് അവൻെറ ചോര മരുത്തൻെറ ശ്രാദ്ധത്തിൽ ബലിയായി നൽകി. മാംസം രാക്ഷസസന്തതിയായ ചില ബ്രാഹ്മണരെക്കൊണ്ടു ഭക്ഷിപ്പിച്ചു.

ദമനകം—പ്ര മക്കിപ്പൂവ്. വ കൊഴുന്ത്.

ദമനൻ—പ്ര. ശൂരൻ. വ. അടക്കുന്നവൻ. ന. ഭീമരാജാവിൻെറ ഒരു പുത്രൻ, ദമയന്തിയുടെ സഹോദരൻ. ര. ഒരു മഹർഷി.

ദമനൻ എന്ന മഹർഷിയുടെ വരപ്രസാദമാണ് ദമയന്തിയുടെയും മററും ജനനത്തിനു കാരണം.

ദമനം—പ്ര. അടക്കം; ഇണക്കം. വ. ഒരു പൂവ്, മക്കിപ്പൂവ്. ന. കരുക്കത്തിമുല്ല. ര. കൊട്ടാവലി.

ദമം—പ്ര. അടക്കം, പുറമേയുള്ള വൃത്തികളെ അടക്കുക.

'നിഗ്രഹോബാഹ്യവൃത്തീനാം
ദമഇത്യഭിധീയതേ'

വ. ദണ്ഡിപ്പിക്ക. ന. ദണ്ഡോപായം. ഉപശമിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ര. തപസ്സിലുള്ള ബ്രഹ്മചര്യാദി ക്ലേശത്തെ സഹിക്കുക. ശ. പ്രായശ്ചിത്തം, ശിക്ഷ.

ദമയന്തി—നളൻ എന്ന രാജാവിൻെറ ഭാര്യ. വിദർഭരാജാവായ ഭീമൻെറ മകൾ. സ്വഭാവസൌന്ദര്യം ഹേതുവായിട്ടു മററു സുന്ദരികളുടെ ദമം അടക്കുകകൊണ്ട് ഈ പേരുണ്ടായി.

നളൻെറ ദൂത്യംവഹിച്ചു വന്ന അരയന്നത്തോട് ദമയന്തി അഭിലാഷം പറഞ്ഞയച്ചു. ആ വിവരം നളനെ അരയന്നം ധരിപ്പിച്ചു സ്വയംവരത്തിൽ നളനെ തിരഞ്ഞെടുത്തു. ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി, യമൻ, വരുണൻ ഇവർ ഇച്ഛാഭംഗപ്പെട്ടു. ദമയന്തീനളന്മാർക്കു ദാമ്പത്യസുഖം അധികകാലം അനുഭവിപ്പാൻ ഇടയായില്ല അതിനുമുമ്പ് നളൻെറ അനുജനും ശത്രുവുമായ പുഷ്കരൻ ചൂതുകളിയിൽ നളനെ തോല്പിച്ച് സർവ്വവും കയ്ക്കലാക്കി കാട്ടിൽ തള്ളി. ദമയന്തി ഒന്നിച്ച് അദ്ദേഹം വനത്തിൽ പോയി. ഒററവസ്ത്രം ഉടുത്തു രണ്ടുപേരുമായി അടവിയിൽ അലഞ്ഞുനടന്നു. കൂടെ നടന്നു സങ്കടം അനുഭവിക്കാതെ അച്ഛൻെറ പുരിയിലേക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളുവാൻ നളൻ ദമയന്തിയോടു വേണ്ടുവോളം ഗുണദോഷിച്ചു. ആ പതിവ്രത അതു അനുസരിക്കാതെ പതിയുമായിത്തന്നെ സഞ്ചരിച്ചു. കല്യാവേശം നിമിത്തം ഒരിക്കൽ ഉറക്കത്തിൽ ദമയന്തിയെ തള്ളിയുംവെച്ച് നളൻ കടന്നുകളഞ്ഞു. ദമയന്തി കാട്ടിൽ അലഞ്ഞുനടക്കവെ ഒരു പെരുമ്പാമ്പ് പിടികൂടി. ഒരു കാട്ടാളൻ വന്നു പാമ്പിനെ കൊന്നു. തന്നെ മോ

ഹിച്ചിരുന്ന കാട്ടാളനെ ആ പതിവ്രത ശപിച്ചു ഭസ്മമാക്കി. മഹർഷിമാരിൽനിന്നു പഴയ നിലയെ പ്രാപിക്കുമെന്നു അനുഗ്രഹം കിട്ടി. കച്ചവടക്കാരൊന്നിച്ചു പിന്നെ ചേദിരാജ്യം പ്രാപിച്ചു ആ രാജധാനിയിൽ സൈരന്ധ്രിയായി കുറെനാൾ പാർത്തു. അനന്തരം നളൻ ഋതുപർണ്ണനെ പ്രാപിച്ചു. ഇങ്ങനെ രണ്ടുപേരും രണ്ടു പുരിയിൽ താമസിക്കവെ അവരെ അന്വേഷിപ്പാൻ ഭീമരാജാവാളയച്ചു. ആദ്യം ദമയന്തിയേയും പിന്നീടു നളനേയും കണ്ടുകിട്ടി. രണ്ടുപേരും ചേർന്നു പിന്നീടു പൂർവ്വാധികം പ്രൌഢിയോടു രമിച്ചു.

ദമി-വി. അടക്കമുള്ള.

ദമിക്കുന്നു-അടങ്ങുന്നു.

ദമിത-വി. അടക്കപ്പെട്ട.

ദമിതൻ-പു. അടക്കപ്പെട്ടവൻ ഉ. ഗർവ്വുകളഞ്ഞടക്കപ്പെട്ട കാള മുതലായതു്.

ദമുനസ്സ്-അഗ്നി. ഉപശമിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. തളർച്ചയുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നവൻ എന്നുമാവാം. ദമൂനസ്സ് എന്നുമുണ്ടു്

'ദമൂനാദമുനാഃപ്രാചീനബർഹിശ്ശുചി
ബർഹിഷൌ' (നാമനിദാനം)

ദമ്യ-വി. ഇണക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ദമ്യം-കാള, നുകം വയ്ക്കുമാറായ കാള, കുടി വററിയ കാളക്കുട്ടി. ശിക്ഷിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യമായതെന്നർത്ഥം.

ദയ-കരുണാരസം. ഇതുനിമിത്തം രക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ഈ പേർ വന്നു.

ദയാശീലനു പര്യായങ്ങൾ—ദയാലു, കാരുണികൻ, കൃപാലു, സുരതൻ.

ദയനീയ-വി. ദയ തോന്നിക്കത്തക്ക, ശോച്യമായ.

ദയനീയൻ-ശോചനീയൻ.

ദയനീയം-ഇരക്കം തോന്നത്തക്കതു്.

ദയാലു-ദയയുള്ളവൻ.

ദയിത-ഭാര്യ.

ദയിതൻ-ഭർത്താവു്.

ദയിതം-ഇഷ്ടമായതു്. ദാനം ചെയ്യപ്പെടുന്നതെന്നർത്ഥം.

ദരൽ(ത്തു്)-പു. മ്ലേച്ഛജാതി. ഉ. വിഷമുണ്ടാകുന്ന ദേശം.

ദരദ്-പു. ഹൃദയം. ഉ. ഭയം ന. പർവ്വതം. ര. അധോമുഖമായുള്ള സ്ഥലം.

ദരദാ-ചാഞ്ചല്യം.

ദരം-പു. കീറൽ. ഉ. ഭയം. ഹൃദയത്തെ പിളർക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ന. കുഴി. ഭയപ്പെടുക, ഭയപ്പെടുന്നേടം എന്നർത്ഥം. ര. ശംഖ്. ഇ. ഗുഹാ, ദ്വാരം.

ദരം-അ. കുറച്ചു.

ദരി-ഗുഹ. പിളർക്കപ്പെട്ടതു് എന്നർത്ഥം.

'ഹരിണിരിപുവരസഹിത
ദരിയിലിഹ പോകമമാരു'
(കീചകവധം കഥകളി)

ഉ. ജലം ഉള്ളതോ ജലമില്ലാത്തതോ ജനങ്ങൾ ചെയ്തതോ സ്വാഭാവസിദ്ധമായിട്ടുള്ളതോ ആയ പർവ്വതവിവരം. ന. കൃത്രിമമായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും ഗുഹാസദൃശവുമായ മടം.

ദരി പലപ്രകാരത്തിൽ ഉണ്ടാകാം. ഭൂകമ്പം, വെള്ളച്ചാട്ടം ഇവനിമിത്തവും, സൂകരം മുതലായ ജന്തുക്കളെക്കൊണ്ടും കള്ളന്മാരെക്കൊണ്ടും ടവിദച്ചക്കാം. ഹിന്ദുമതത്തിലും ജൈനമതത്തിലും ഉൾപ്പെട്ട സിദ്ധന്മാരുടെ വാസത്തിനായി നിർമ്മിച്ച മുനിയറകളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

ദരിതം-വി. ഭയപ്പെട്ട ഉ. ഭയമുള്ള, ധൈര്യമില്ലാത്ത. ന. ചീന്തപ്പെട്ട.

ദരിദ്രൻ-പാവപ്പെട്ടവൻ, നിത്യവൃത്തിക്കു മുട്ടുള്ളവൻ. മററു പൎയ്യായങ്ങൾ-നിസ്വൻ, ദുൎവ്വിധൻ, ദീനൻ, ദുൎഗ്ഗതൻ. ദരിദ്രൻ > < സമ്പന്നൻ.

ദരിദ്രാണം-ദാരിദ്ര്യം.

ദരിദ്രിതൻ-ദാരിദ്ര്യമുള്ളവൻ.

ദരീമുഖം-ഗുഹാദ്വാരം.

ദരോദരൻ-ചൂതുകാരൻ. ഉള്ള മുഴുവൻ ദുൎവ്യയമായിട്ടുകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു.

ദരോദരം-പ്ര. ചൂതു്. വ. ചൂതുകളിയിൽ പണയം വെയ്ക്കുക.

ദൎക്കാസ്സ്, ദഖാസ്സ്-അപേക്ഷ (പേൎഷ്യൻ ഭാഷ). A tender, a bid.

ദൎദ്ദരീകം-പ്ര. തവള വ. മേഘം. ന. ഒരു വാദ്യം.

ദൎദ്ദുരം-പ്ര. തവള. ശബ്ദംകൊണ്ടു ചെവിയെ പിളൎക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം.

'ചക്ഷുശ്രവണഗളസ്ഥമാം ദൎദ്ദുരം'
(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

വ. നവനെല്ലു്, തവളപ്പറവൻ നെല്ലു്. ന. വാദ്യത്തിന്റെ ശബ്ദം. ര. തെക്കു മലയപൎവ്വതത്തോടു ചേൎന്ന ഒരു പൎവ്വതം.

ദൎപ്പകൻ-കാമദേവൻ, കാമികളെ അഹങ്കരിപ്പിക്കുന്നവൻ.

ദൎപ്പണകം-വെള്ളി.

ദൎപ്പണം-പ്ര. കണ്ണാടി. സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം. മററു പൎയ്യായങ്ങൾ-മുകുരം, ആദൎശം.

ദൎപ്പണരേഖ-ഇടത്തുനിന്നു എഴുതുന്ന ഒരു മാതിരി എഴുത്തു.

ദൎപ്പം-പ്ര. അഹംകാരം, മദം.

'ദൎപ്പാവലേപാവഷ്ടംഭ
ചിത്തോദ്രേകസ്മയാ മദഃ'
(മാഹേശ്വരപാഠം)

വ. കസ്തൂരി. ന. എനിക്കുശരി ഞാൻ തന്നെ എന്നുള്ള വിചാരം.

ദൎപ്പിക്കുന്നു-അഹംകരിക്കുന്നു.

ദൎപ്പിത-വി. അഹംകാരമുള്ള.

ദൎബ്ബടൻ-പ്ര. ഉദ്യോഗസ്ഥൻ വ. രക്ഷിക്കുന്നവൻ, ന. വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ.

ദൎബ്ബൻ-രാക്ഷസൻ.

ദൎബ്ബാർ, ഡൎബ്ബാർ-രാജസഭ, കൂടിക്കാഴ്ച.

ദൎഭ-ഒരുമാതിരി പുല്ലു്. ദൎഭപ്പുല്ലു് കെട്ടപ്പെടുന്നതു എന്നൎത്ഥം. പവിത്രമായിട്ടും മററും കെട്ടുക സാധാരണമാണല്ലൊ. പൎയ്യായങ്ങൾ-കുശം, കുഥം, പവിത്രം, ദൎഭ.

ദൎഭകച്ചു-കരുവിക്കരിമ്പു്.

ദൎഭടാ-വിജനമായുള്ള ഒരു വീടു്.

ദൎഭം-ദൎഭപ്പുല്ലു്.

ദൎവ്വടൻ-പ്ര. വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ, വ. പോലീസ് ജീവനക്കാരൻ.

ദൎവ്വരീകൻ-ഇന്ദ്രൻ.

ദൎവ്വരീകാ-പ്ര. ഒരു വാദ്യം. വ. തീ. ന. കാററു.

ദൎവ്വി, ദൎബ്ബി, ദൎവ്വികാ, ദൎവ്വീകാ-പ്ര. തവി, കയിൽ. വ. ചട്ടുകം കരണ്ടി മുതലായതു. ചോറു മുതലായതു കീറി എടുക്കുന്നതെന്നൎത്ഥം. ന. പാമ്പിന്റെ പത്തി.

ദൎവ്വിക-കൊഴുപ്പു്.

ദൎവ്വീകരം, ദൎബ്ബീകരം-സൎപ്പം. ചട്ടുകം പോലെയുള്ള പത്തി കരമായിട്ടുള്ളതു്. (ദൎവ്വി=ചട്ടുകം. കരം=കൈ). ദൎവ്വിയെ (ചട്ടുകതുല്യമായ പത്തിയെ) വിടൎത്തുന്നവൻ.

ദൎവ്വീകരേന്ദ്രശയനൻ=അനന്തശയനൻ

ദൎശക-വി. ദൎശിപ്പിക്കുന്ന.

ദൎശകൻ-പ്ര. കാവല്ക്കാരൻ, ദ്വാരപാലൻ. വാതില്ക്കൽ വന്നു നില്ക്കുന്നവരെ

കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. കാണിക്കുന്നവൻ. ൩. വിദ്വാൻ.

ദർശനക്കാരൻ-വെളിച്ചപ്പാടൻ

ദർശനങ്ങൾ-സാംഖ്യം, യോഗം, ന്യായം, വൈശേഷികം, പൂർവ്വമീമാംസ, ഉത്തരമീമാംസ ഇവ ആറും

ദർശനങ്ങൾ-൧. ഗൌതമമഹർഷി സ്ഥാപിച്ച ന്യായം. ൨. കണാദമഹർഷി സ്ഥാപിച്ച വൈശേഷികം. ൩. കപിലമഹർഷി സ്ഥാപിച്ച സാംഖ്യം. ൪. പതഞ്ജലി സ്ഥാപിച്ച യോഗം. ൫. ജൈമിനി സ്ഥാപിച്ച പൂർവ്വമീമാംസ. ൬. വ്യാസൻ സ്ഥാപിച്ച ഉത്തരമീമാംസ. ഇവയത്രെ ഷഡ്ദർശനങ്ങൾ. സാംഖ്യത്തിൽ നിരീശ്വരവാദം കാണുന്നു.

ദർശനം-൧. കാഴ്ച. ൨. കാണുക. മറ്റു പര്യായങ്ങൾ-നിർവ്വർണ്ണനം, നിദ്ധ്യാനം, ആലോകനം, ഈക്ഷണം ൩. കാഴ്ചദ്രവ്യം. ൪. വേദാന്തം മുതലായ ആറു മതങ്ങളിൽ ഒന്നു്. ൫. പുരയുടെ കാഴ്ചപ്പുറം.

ദർശനീയ-വി. ൧. കാണേണ്ടുന്ന. ൨. ഭംഗിയുള്ള.

ദർശം-൧. കറുത്തവാവു്. ശാസ്ത്രംകൊണ്ടു അറിയപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ ഒരുമിച്ചുചേർന്നു കാണപ്പെടുന്നതു് എന്നുമാവാം ൨. കറുത്തവാവുതോറും ചെയ്യുന്ന ഒരു കർമ്മം (ദർശശ്രാദ്ധം) ൩. കാഴ്ച.

ദർശയിതാവു്-൧. കാണിക്കുന്നവൻ. ൨. കാവല്ക്കാരൻ.

ദർശിക്കുന്നു-കാണുന്നു. (കാ-ക്രി-ദർശിപ്പിക്കുന്നു).

ദർശിത-വി. കാണിക്കപ്പെട്ട.

ദലകോമളം-താമര.

ദലന-വി. ഖണ്ഡിക്കുന്ന, പിളർക്കുന്ന.

ദലനം-൧. ഖണ്ഡനം. ൨. പിളപ്പു്.

ദലപം-൧. ആയുധം. ൨. സ്വർണ്ണം.

ദലം, ദളം-൧. ഇല. ൨. ഇതൾ. നശിച്ചുപോകുന്നതു എന്നർത്ഥം ൩. അംശം, ഭാഗം, ൪. അർദ്ധം. ൫. വാളുറ. ൬. തളിർ.

ദലാഢകം-൧. കടൽനുര. ൨. നെന്മേനിവാക. ൩. നാകപ്പൂ. ൪. കാവിമണ്ണ ൫. കൊടുങ്കാറ്റ. ൬. ആനയുടെ ചെവി

ദലികം-൧. തടി, മരം. ൨. മരത്തുണ്ടു്.

ദലിത, ദളിത-വി. ൧. വിടർന്ന. ൨. ഖണ്ഡിക്കപ്പെട്ട.

ദലോത്ഭവം-ദലം എന്നതുതൻ.

ദല്ലാൾ, ദല്ലാളി-ഇടനിലനിന്നു ലാഭം എടുക്കുന്നവൻ (അറബിഭാഷ)

ദവഥു-വ്യാകുലത.

ദവം-൧. കാട്ടുതീ. ൨. കാട്ടു്. ജ്വലിപ്പിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൩. കതിര. ൪. അഗ്നി. ൫. ചൂടു്. ൬. പനി. ൭. വേദന.

ദവാഗ്നി-കാട്ടുതീ.

ദവിഷ്ഠ-വി. അതിദൂരത്തുള്ള.

ദവിഷ്ഠം, ദവീയസ്സ്-൧. അതിദൂരം. ൨. അതിദൂരത്തുള്ളതു്.

ദശ-വി. പത്തു്.

ദശ-൧. അവസ്ഥ. അനേകപ്രകാരത്തിലുള്ള അവസ്ഥ. ബാധിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൨. മാനം. ൩. വിളക്കിൻതിരി. ൪. പത്തു്. ൫. ഗ്രഹങ്ങളുടെ ഓരോരോ കാലം

നക്ഷത്രങ്ങൾ.			ദശ.	വർഷം.	ഫലം.
അശ്വതി	മകം	മൂലം	കേതു	൭	ഭീതീത്യാദി
ഭരണി	പൂരം	പൂരാടം	ശുക്രൻ	൨൰	ദ്രവ്യോപകാരാദിലാഭം
കാർത്തിക	ഉത്രം	ഉത്രാടം	ആദിത്യൻ	൬	ശിരോരോഗാദി
രോഹിണി	അത്തം	തിരുവോണം	ചന്ദ്രൻ	൧൰	അശനസൌഖ്യാദി
മകയിരം	ചിത്തിര	അവിട്ടം	ചൊവ്വ	൭	വാക്പാരുഷ്യാദി
തിരുവാതിര	ചോതി	ചതയം	രാഹു	൧൮	മൃതവത്താദി
പുണർതം	വിശാഖം	പൂരുരുട്ടാതി	വ്യാഴൻ	൧൬	രാജപ്രസാദാദി
പൂയം	അനിഴം	ഉത്രട്ടാതി	ശനി	൧൯	ദേഹപീഡാദി
ആയില്യം	കേട്ട	രേവതി	ബുധൻ	൧൭	വിദ്യാലാഭാദി

൩. ജീവിതസമയം. ൬. വസ്ത്രത്തിന്റെ കര, വസ്ത്രത്തിന്റെ രണ്ടു തലയ്ക്കലും നടുവിലും വക്കത്തും യഥായോഗ്യമുള്ള കര, പുടവക്കര. മുള്ളുമുതലായതിനാൽ ദംശിക്കപ്പെടുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു കീറുന്നതെന്നർത്ഥം.

ദശക-വി. പത്തു സംഖ്യയായുള്ള.

ദശകണ്ഠൻ-രാവണൻ. പത്തുതലയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ദശകന്ധരൻ-രാവണൻ.

ദശകാമവ്യസനങ്ങൾ- കാമവ്യസനം പത്തുവിധം. (ദശവ്യസനങ്ങൾ നോക്കുക)

ദശകുമാരചരിതം-ദണ്ഡി ഉണ്ടാക്കിയ ഒരു ഗദ്യ ഗ്രന്ഥം.

ദശഗണദേവതകൾ-(വിശ്വദേവകൾ നോക്കുക.)

ദശഘ്നം-പത്തിരട്ടി.

ദശഗോത്രങ്ങൾ-പരശുരാമൻ കൊണ്ടുവന്ന കൊങ്കണസ്ഥരുടെ ഗോത്രങ്ങൾ ൧. ഭാരദ്വാജം, കൌശികം, വത്സം, കൌണ്ഡിന്യം, കാശ്യപം, വാസിഷ്ഠം, ജാമദഗ്ന്യം, വൈശ്വാമിത്രം, ഗൌതമം, ആത്രേയം.

ദശഗ്രീവൻ-രാവണൻ എന്ന പ്രസിദ്ധനായ രാക്ഷസരാജാവു്.

ദശദിക്കുകൾ-പത്തു ദിക്കുകൾ നാലു ദിക്കു്, നാലു മൂല, ആകാശം, ഭൂമി.

ദശധാ-അ. പത്തുപ്രകാരം.

ദശനച്ഛദാ-൧. ചുണ്ടു്. ൨. ചുംബനം.

ദശനം-൧ പല്ലു്. ദംശിക്കുന്നതു് (കടിക്കുന്നതു്) എന്നർത്ഥം. ൨. പർവ്വതത്തിന്റെ കൊടുമുടി.

ദശനവാസസ്സ്-൧. ചൊടി, ചുണ്ടു്. വസ്ത്രമെന്നപോലെ പല്ലിനെ മറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൨. ചുംബനം.

ദശനാഢ്യാ-പുളിയാറൽ.

ദശപാപങ്ങൾ-൧. കൊല, ൨. മോഷണം, ൩. അവകാശമില്ലാത്ത വിഷയാശ, ൪. പിശുനത, ൫. പരുഷം, ൬. വ്യാജം, ൭. അസംബന്ധപ്രലാപം, ൮. ദ്രോഹചിന്ത, ൯. പരധനാഗ്രഹം, ൧൦. നാസ്തികബുദ്ധി-ഇവ പത്തും.

ദശപുരം-൧. മാളവായിൽ ഒരു ദേശം ൨. കുഴിമുത്തങ്ങ.

ദശപുഷ്പം-പൂവാംകുറുന്തല, മയിൽചെവി, കറുക, നിലപ്പന, കയ്യുണ്ണി, വിഷ്ണുക്രാന്തി, ചെറൂള, തിരുതാളി, ഉഴിഞ്ഞ, മുക്കുററി.

ദശപ്പു-മാംസം, പുഷ്ടി.

ദശബലൻ-ബുദ്ധമുനി. ജ്ഞാനം, പ്രജ്ഞ, വീൎയ്യം, ക്ഷമ, ശീലം, ദാനം, ബലം, ഉപായം, ധ്യാനം, പ്രണിധി ഇങ്ങിനെ പത്തു ബലത്തോടുകൂടിയവൻ. ബുദ്ധി, ക്ഷാന്തി, വീൎയ്യം, ധ്യാനം, ജ്ഞാനം, കൃപ, ശീലം, ബലം, ദാനം, ഉപേക്ഷ ഇങ്ങനെ പത്തെന്നും അഭിപ്രായമുണ്ട്.

ദശമ-വി. പത്താമത്തുള്ള

ദശമി-പത്താമത്തെ പക്കം.

ദശമി-വി. ൧. അധികം വയസ്സുചെന്ന. ൨. പഴക്കമായുള്ള.

ദശമീ-അധികം വയസ്സായവൻ. പത്താമത്തേതായ മരണാവസ്ഥ അടുത്തുവന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

ദശമീസ്ഥ-വി. ൧. ക്ഷീണമുള്ള. ൨. വാൎദ്ധക്യമുള്ള, മരിപ്പാറായ.

ദശമീസ്ഥൻ-൧. വൃദ്ധൻ. ൨. അനുരാഗമില്ലാതായവൻ, പത്താമത്തെ സ്ഥിതിയെ പ്രാപിച്ചവൻ. കാമവിഷയത്തിൽ മൃതനു സദൃശൻ എന്നൎത്ഥം.

ബീജശക്തി നശിക്കുക നിമിത്തവും മനസ്സിനെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു നിവൎത്തിപ്പിക്കുകകൊണ്ടും ക്ഷീണരാഗത്വം ഭവിക്കാം.

ദശമുഖൻ-രാവണൻ. പത്തു മുഖമുള്ളവനെന്നൎത്ഥം.

ദശമൂലം-കുമ്പിൾ, കൂവളം, മുഞ്ഞ, പാതിരി, പലകപ്പയ്യാനി, ഓരില, മൂവില, കറുത്തചുണ്ട, വെളുത്തചുണ്ട, ഞെരിഞ്ഞിൽ-ഈ പത്തു മരുന്നുകൾക്കുംകൂടിയുള്ള പേർ.

ദശയോഗം-ഒരു വൈദ്യഗ്രന്ഥം.

ദശരഥൻ-പണ്ടുള്ള ഒരു സൂൎയ്യവംശരാജാവിന്റെ പേർ, ശ്രീരാമന്റെ അച്ഛൻ. പത്തുദിക്കിലും രഥം ഓടിക്കാവുന്നതുകൊണ്ട് ദശരഥൻ എന്നു പേരുണ്ടായി.

അയോദ്ധ്യാരാജാവായ ദശരഥൻ അജന്റെ പുത്രനാണ്. ഭാൎയ്യമാർ കൌസല്യ, കൈകേയി, സുമിത്ര ഇവരായിരുന്നു. പുത്രരില്ലാഞ്ഞു പുത്രകാമേഷ്ടി കഴിച്ചു കൌസല്യയിൽ രാമനും കൈകേയിയിൽ ഭരതനും സുമിത്രയിൽ ലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരും ജനിച്ചു. കൈകേയിയുടെ ഇഷ്ടമനുസരിച്ചു രാമനെ വനത്തിലയച്ചു. അതു ഹേതുവായിട്ടു (പുത്രശോകംകൊണ്ടു) ദശരഥൻ മരിച്ചു. ദശരഥൻ എന്ന പേർ വേറെ ചിലൎക്കും ഉള്ളതായി കാണുന്നു.

ദശരഥപുത്രചതുഷ്ടയം- രാമൻ, ഭരതൻ, ലക്ഷ്മണൻ, ശത്രുഘ്നൻ ഇവർ നാലും.

ദശരാജാംഗാ-(രാജാംഗദശകം നോക്കുക)

ദശരൂപകം-ധനഞ്ജയന്റെ ഒരു അലങ്കാരഗ്രന്ഥം.

ദശരൂപകങ്ങൾ— പത്തുവക രൂപകങ്ങൾ.

'നാടകഞ്ച പ്രകരണം
ഭാണം പ്രഹസനം ഡിമഃ
വ്യായോഗസമവാകാരൌ
വീഥ്യങ്കേഹാമൃഗാ ഇതി'

൧. നാടകം-൫ മുതൽ ൧൦ വരെ അങ്കങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. കഥ പ്രസിദ്ധിയുള്ളതായിരിക്കണം. ധീരോദാത്തനായ നായകൻ ആവശ്യം. രസങ്ങളിൽ ശൃംഗാരമൊ വീരമൊ പ്രധാനമായിരിക്കണം. ഉ-ം, ശാകുന്തളം. ൨. പ്രകരണം-ഏകദേശം നാടകത്തെ അനുസരിച്ചിരിക്കും. കഥ കവികല്പിതം. നായകൻ ധീരപ്രശാന്തൻ, നായിക കുലസ്ത്രീ. പ്രധാനരസം ശൃംഗാരം. ഉ-ം, മാലതീമാധവം. ൩. ഭാണം-ഏകാങ്കം, കഥ കവിക

ക്ലിപ്തം. ഉ-ം, ലീലാമധുകരം. നിപുണനും പണ്ഡിതനും രസികനുമായ വിടൻ നായകൻ. ൪. വ്യായോഗം-ഒരങ്കം കഥ പ്രസിദ്ധിയുള്ളത്. പാത്രങ്ങളിൽ സ്ത്രീകൾ ചുരുക്കം. നായകൻ പ്രഖ്യാതനും ദിവ്യനും രാജർഷിയുമായിരിക്കണം. ഹാസ്യം, ശൃംഗാരം, ശാന്തം എന്നിവയൊഴിച്ച മറ്റേതെങ്കിലും രസത്തെ അംഗിയാക്കാം. ഉ-ം, ധനഞ്ജയവിജയം ൫. സമവകാരം-പല വിഷയങ്ങൾ കൂടിച്ചേർന്നത്. മൂന്നങ്കം. കഥ ദേവാസുരന്മാരെ കുറിച്ചുള്ളത്. ദേവന്മാരായോ മനുഷ്യന്മാരായോ ൧൨ പ്രസിദ്ധ ധീരോദാത്ത നായകന്മാരുണ്ടായിരിക്കണം. വീരരസം പ്രാധാന്യം. ഉ-ം, സമുദ്രമഥനം. ൬. ഡിമം-നാലങ്കം. ദേവൻ, ഗന്ധർവൻ, യക്ഷൻ, രക്ഷസ്സ്, മഹാനാഗം, ഭൂതം, പ്രേതം, പിശാചം തുടങ്ങി പതിനാറ് ഉദ്ധതനായകന്മാർ. കഥ പ്രസിദ്ധിയുള്ളത്. പ്രധാന രസം രൌദ്രം. ഉ-ം, ത്രിപുരദാഹം. ൭. ഈഹാമൃഗം-നാലങ്കം. കഥ കവികല്പിതം. നായകന്മാർ ധീരോദ്ധതന്മാർ. ഉ-ം, കുസുമശേഖരവിജയം. ൮. അങ്കം (ഉത്സൃഷ്ടികാങ്കം) ഒരങ്കം. നായകൻ പ്രാകൃതനരൻ. പ്രധാനരസം കരുണ ഉ-ം, ശർമ്മിഷ്ഠായയാതി. ൯. വീഥി-ഒരങ്കം. രസങ്ങൾ പലവിധം. കല ആകാശഭാഷിതം കൊണ്ടു പൂരിപ്പിക്കുന്നു. രംഗത്തിൽ ഒരുപാത്രം മാത്രമേ വരാവൂ. ഉ-ം, മാലവികം. ൧൦. പ്രഹസനം-ഒരങ്കം. കഥ കവികല്പിതം. പാത്രങ്ങൾ നിന്ദ്യർ. പ്രധാനരസം ഹാസ്യം. നായകൻ ധൃഷ്ടനെങ്കിൽ ശുദ്ധപ്രഹസനം. ഉ-ം, കന്ദർപ്പകേളി; അല്ലെങ്കിൽ സങ്കീർണ്ണപ്രഹസനം. ഉ-ം, ധൂർത്തചരിതം.

ദശവക്ത്രൻ-രാവണൻ.

ദശവയ്പ്പ്-സൂര്യൻ മുതലായ നവഗ്രഹങ്ങൾക്കും അധീനമായിട്ടു പറയുന്ന കാലത്തിന്റെ അവസാനം.

ദശവായു-മനുഷ്യരുടെ ശരീരത്തിലുള്ള പത്തു വായുക്കൾക്കുംകൂടെയുള്ള പേർ.

ദശവ്യസനങ്ങൾ-സ്ത്രീ, ദ്യൂതം, മൃഗയാ, മദ്യം, നൃത്യം, ഗീതം, വൃഥാടനം (ലാത്തൽ), വാദ്യം, പരദൂഷണം, ദിവാസ്വപ്നം (മനോരാജ്യം) ഇവ പത്തും.

'മൃഗയാക്ഷാദിവാസ്വപ്ന
പരിവാദഃ സ്ത്രിയോമദഃ
തൌര്യത്രികം വൃഥാട്യാച
കാമജോദശകോഗണഃ'

ദശശതമുഖഫണി-അനന്തൻ.

ദശസുവർണ്ണം-വെള്ളി, പൊന്ന്, ചെമ്പ്, വെള്ളീയം, കാരീയം, ഇരുമ്പ്, നാകം, ഇരിമ്പ്, മുരുക്ക്, വെള്ളോട്ട് (പിച്ചള).

ദശാധിപതി-സൂര്യൻ.

ദശാന്തരം-൧. മറ്റൊരു ദശ. ൨. വിളക്ക്.

ദശാന്ത്യം-സൂര്യൻ മുതലായ നവഗ്രഹങ്ങൾക്കും അധീനമായിട്ടു പറയുന്ന കാലത്തിന്റെ അവസാനം.

ദശാനനൻ-രാവണൻ, പത്ത് ആനനം (മുഖം) ഉള്ളവൻ.

ദശാപഹാരം-ഓരോരോ ഗ്രഹങ്ങളുടെ ദശകളിൽ അതാതിനു പ്രത്യേകം അംശിച്ചുവരുന്ന പങ്ക്.

ദശാംശം-പത്തിലൊരു പങ്ക്. (ഒരുവക കണക്ക്.)

ദശാമയൻ-രുദ്രൻ.

ദശാർണ്ണം-ഒരു രാജ്യം.

ദശാർദ്ധം-അഞ്ച്.

ദശാർഹൻ-൧. യാദവകുലത്തിലുള്ള ദശാർഹരുടെ രാജാവ്, കൃഷ്ണൻ. ൨. വിഷ്ണു. ൩. ബുദ്ധൻ.

ദശാവതാരം-വിഷ്ണുവിന്റെ പത്തവതാരം. (അവതാരം എന്നതു നോക്കുക.)

ദശാശ്വൻ-ചന്ദ്രൻ.

ദശാസന്ധി-ഒരു ദശയുടെ അവസാനവും മറെറാരു ദശയുടെ ആരംഭവും തമ്മിൽ കൂടുന്ന സമയം.

ദശാസ്യൻ-രാവണൻ. പത്തു ആസ്യം (മുഖം) ഉള്ളവൻ എന്നൎത്ഥം.

ദശാഹദാനം-മരിച്ചതിന്റെ ശേഷം പത്താംദിവസം പുലയുള്ളവൻ പുല പോകുന്നതുവരെ മരിച്ചവരെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്ന ഉദകദാനം മുതലായതു്.

ദശാഹബലി-ദശാഹദാനകാലങ്ങളിൽ ചെയ്യുന്ന ബലികൎമ്മം.

ദശാഹസ്സ്-പത്തടിയന്തരം, മരിച്ചവരെ ഉദ്ദേശിച്ചു പത്താംദിവസം ചെയ്യുന്ന ഒരു കൎമ്മം.

ദശേന്ദ്രിയം-വാക്ക്, പാദം, പാണി, പായു, ഉപസ്ഥം ഇങ്ങിനെ അഞ്ചും, കണ്ണ്, മൂക്കു, നാക്ക്, ചെവി, ത്വക്കു ഇങ്ങിനെ അഞ്ചും ഉൾപ്പെടെ പത്തു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും കൂടെയുള്ള പേർ.

ദശേശൻ-സൂൎയ്യൻ.

ദശോപചാരങ്ങൾ-അൎഘ്യം, പാദ്യം, ആചമനീയം, മധുപൎക്കം, പുനരാചമനം, ഗന്ധം, പുഷ്പം, ധൂപം, ദീപം, നിവേദ്യം ഇവ പത്തും.

ദശോപനിഷത്തുകൾ-൧. ഈശം, ൨. കേനം, ൩. കഠം, ൪ പ്രശ്നം, ൫. മുണ്ഡം, ൬. മണ്ഡൂക്യം, ൭. ഛാന്ദോഗ്യം, ൮. തൈത്തിരീയം, ൯ ഐതരേയം, ൧൦ ബൃഹദാരണ്യം ഇങ്ങനെ പത്തു്.

ദഷ്ടം-വി. കടിക്കപ്പെട്ട.

ദസനം-കളയുക കറയ്ക്കുക തള്ളിക്കളക.

ദസ്യു-൧. ശത്രു. ൨. കള്ളൻ, നശിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

ദസ്ര-ഒന്നാമത്തെ നക്ഷത്രം, അശ്വതി.

ദസ്രന്മാർ-അശ്വിനീദേവന്മാർ. ദോഷങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവർ എന്നൎത്ഥം.

ദസ്രാ-കഴുത

ദഹനകേതനം-പുക.

ദഹനൻ-൧ ദഹിപ്പിക്കുന്നവൻ, അഗ്നി, ൨. ഒരു പച്ചമരുന്നു.

ദഹനപ്രിയ—അഗ്നിയുടെ ഭാൎയ്യയായ സ്വാഹ.

ദഹനം-൧. ദഹിക്കുക. ൨. പ്രാവ്. ൩. ചേരുമരം. ൪. കൊടുവേലി. ൫. തേക്കിട.

ദഹനാരാതി-ജലം.

ദഹനീ-പെരുങ്കുരുമ്പ

ദഹനോപലം-സൂൎയ്യകാന്തക്കല്ലു്.

ദഹിക്കുന്നു-൧. വെന്തുപോകുന്നു. ൨. ഭക്ഷിച്ച വസ്തു ജീൎണ്ണമാകുന്നു. [സ. ക്രി. ദഹിപ്പിക്കുന്നു.

ദഹ്യമാന-വി. ദഹിക്കപ്പെടുന്ന.

ദളകൃതം-ദളവാപ്പട്ടം.

ദള(ല)ം-൧. ഇല. ൨. ശകലം.

ദളവാ-തിരുവിതാംകൂറിലേയും കൊച്ചിയിലേയും ദിവാൻജിമാരുടെ മുൻ കാലങ്ങളിലെ സ്ഥാനപ്പേർ.

ദാ

ദാ-൧. ചൂട്. ൨. പശ്ചാത്താപം.

ദാക്ഷ-വി. ദക്ഷനെ സംബന്ധിച്ച

ദാക്ഷ്യ-തേങ്ങ.

ദാക്ഷം-കഴുകൻ.

ദാക്ഷായണൻ-ദക്ഷന്റെ മകൻ.

ദാക്ഷായണം-സ്വൎണ്ണം.

ദാക്ഷായണി-൧ പാൎവ്വതി. ദക്ഷന്റെ പുത്രി എന്നൎത്ഥം. ൨. ദക്ഷന്റെ മകളും കശ്യപന്റെ ഭാൎയ്യയും ദേവകളുടെ

മാതാവുമായ അദിതി ന. രേവതി. ല. അസുരമാതാവായ ദിതി. ൩ കദ്രു.

ദാക്ഷായണികം-അശ്വതി മുതലായ ൨൭ നക്ഷത്രങ്ങൾ ഇവർ ചന്ദ്രന്റെ ഭാര്യമാരാകുന്നു. ദക്ഷപ്രജാപതിയുടെ പുത്രിമാർ എന്നർത്ഥം.

ദാക്ഷായ്യം-കഴുകൻപക്ഷി, വേഗത്തിൽ പായുന്നതു എന്നർത്ഥം. വളരെ വലുതാകുന്നതു എന്നുമാവാം.

ദാക്ഷായ്യശബ്ദത്തിനു ദക്ഷന്റെ സന്തതി എന്ന അർത്ഥവും കാണുന്നു.

ദാക്ഷി-സ്ത്രീ. ദക്ഷന്റെ പുത്രി. ഉ. പാണിനിയുടെ അമ്മ.

ദാക്ഷിണാത്യ-വി. തെക്കുള്ള, തെക്കു നിവസിക്കുന്ന.

ദാക്ഷിണ്യ-വി. ദക്ഷിണയ്ക്കു യോഗ്യമായ

ദാക്ഷിണ്യം-ന. ദയ. ഉ. ഔദാര്യം, അനുകൂല്യം. ന. ഔദാസ്യം.

ദാക്ഷ്യം-സാമർത്ഥ്യം, കാര്യശക്തി, യത്നശീലം.

ദാഡകം-ന. പല്ല്. ഉ. ആനക്കൊമ്പ്. ന. തേററ.

ദാഡിംബം-താളിമാതളം, ഉറമാമ്പഴം. ദാഡിമം എന്നതിന്റെ മറെറാരു പാഠം.

'ദാഡിംബസാരപിണ്ഡീ-
രസപാകമുഖ്യകവല്ലഭാഃ'
(രസസൻ)

ദാഡിമപുഷ്പകം-ഒരു വൃക്ഷം, ചെമ്മരം, താളിമാതളത്തിന്റെ പൂപോലെയുള്ള പൂവുള്ളതു എന്നർത്ഥം.

ദാഡിമം-ന. ഒരു പച്ചമരുന്ന്, താളിമാതളം, ഉറമാമ്പഴം. പൊട്ടിച്ചിതറുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഡാഡിമം എന്നു പ്രസിദ്ധമായ ഒരു പാഠം കാണുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ അതിനോടു യോജിക്കുന്നതായി കാണുന്നില്ല.

ഉ. ചിററരം.

ദാഡിമീ-താളിമാതളം.

'വണ്ടാർപൂവേണി കണ്ടിച്ചുവയര-
വദനാ ദാഡിമീബീജദന്താൽ'
(അമരുകശതകം)

ദാഢം-പ്ര. വലിയ പല്ല്. ഉ. ആനക്കൊമ്പ്. ന. തേററ. ല. കൂട്ടം. ൩. ആഗ്രഹം.

ദാഢിക-മീശ.

ദാണ്ഡികൻ-ദണ്ഡിക്കുന്നവൻ, ശിക്ഷിക്കുന്നവൻ.

ദാത-വി. മുറിക്കപ്പെട്ട.

ദാതവ്യ-വി. കൊടുക്കത്തക്ക.

ദാതാ(വ്)-ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ, കൊടുക്കുന്നവൻ.

ദാതൃ-വി. കൊടുക്കുന്ന.

ദാതൃഭോക്താവ്-തനിക്കുള്ള വിഭവത്തെ അന്യന്മാർക്ക് കൊടുക്കുകയും താനനുഭവിക്കയും ചെയ്യുന്നവൻ.

ദാതൃഭോക്തൃ-വി. കൊടുക്കയും, അനുഭവിക്കയും ചെയ്യുന്ന.

ദാത്യൂഹം-പ്ര. നത്തു്. ശുഭത്തെ അറുത്തുകളകയും അശുഭത്തെ ഉദ്ഘോഷിക്കയും ചെയ്യുന്നതെന്നർത്ഥം. ദാത്യൗഹം എന്നും പാഠം കാണുന്നു. മറെറാരു പര്യായം-കാളകണ്ഠകം. ഉ. വേഴാമ്പൽ. ന. നീർക്കാക്ക.

ദാത്യൗഹം-നത്തു്. (ദാത്യൂഹം എന്നതു നോക്കുക).

ദാത്രം-പ്ര. അരിവാൾ. ഇതുകൊണ്ടു അരിയുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ഉ. സമ്മാനം, ദാനം, (വേദത്തിൽ പ്രയോഗം) രണ്ടാമത്തെ ഉപായം.

ദാദം-സമ്മാനം, ദാനം.

ദാന്ത-വി. അടക്കമുള്ള.

തപസ്സു നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ക്ലേശങ്ങളെ സഹിക്കശീലമായിട്ടുള്ളവൻ-ദാന്തൻ'

'ശാന്തമാനസന്മാരായ്
നിർജ്ജിതേന്ദ്രിയന്മാരായ്
ദാന്തന്മാരായ് സന്തതം
പരമഹംസന്മാരായ്"

(ഭാരതം)

ദാന്തൻ-പു. ഭീമരാജാവിന്റെ പുത്രൻ, ദമയന്തിയുടെ സഹോദരൻ. വ. അടക്കമുള്ളവൻ.

ദാന്താ-പു. ദമിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. വ. ഗർവ്വ് കളഞ്ഞടക്കപ്പെട്ട കാള മുതലായത്.

ദാന്തം-പു കാള. വ. മക്കിപ്പൂവ്.

ദാന്തി-അടക്കം, ദമം, തപസ്സിലുള്ള ബ്രഹ്മചര്യാദി ക്ലേശത്തെ സഹിക്കുക.

ദാനകം-നിന്ദ്യമായ സമ്മാനം.

ദാനചതുഷ്ടയം-നിത്യദാനം (ഫലാപേക്ഷ കൂടാതെ നിത്യം വല്ലതും കൊടുക്കുക). നൈമിത്തികദാനം (പാപശാന്ത്യർത്ഥം പണ്ഡിതന്മാർക്ക് കൊടുക്കുന്നതു) കാമ്യദാനം (ഐശ്വര്യത്തിന്നോ വിജയത്തിന്നോ, സന്തതിക്കോ, സുഖത്തിന്നോ ചെയ്യുന്ന ദാനം.) വിമലദാനം (ധർമ്മം മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചു ഈശ്വരപ്രീത്യർത്ഥം ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾക്കു കൊടുക്കുന്നതു്)

ദാനപത്രം-കൊടുക്കുന്നതിനുള്ള എഴുത്ത്

ദാനപ്രമാണം-കൊടുക്കുന്നതിനുള്ള എഴുത്ത്.

ദാനഫലചതുഷ്ടയം—വസ്ത്രം കൊടുത്താൽ രാജ്യം, ചെരുപ്പുകൊടുത്താൽ വാഹനം, വെററിലകൊടുത്താൽ സുഖാനുഭവം, അന്നം കൊടുത്താൽ സർവ്വവും

ദാനം-പു. കൊടുക്കൽ, കൊടുക്കപ്പെടുന്നത്. മററ പര്യായങ്ങൾ-ത്യാഗം, വിഹാപിതം, ഉത്സർജ്ജനം, വിസർജ്ജനം, വിശ്രാണനം, വിതരണം, സ്പർശനം, പ്രതിപാദനം, പ്രാദേശനം, നിർവ്വപണം, അപവർജ്ജനം, അംഹതി.

സ്വധനത്തെ പരനു കൊടുക്കുക, തനിക്കുണ്ടാകുന്ന ധനമൊക്കെ സമർപ്പിക്കുക. അന്യന്റെ ധനസമ്പാദനത്തിൽ സന്തോഷം തോന്നുക, കടം വീട്ടുക, അപൂർവ്വവസ്തുക്കളെ കൊടുക്കുക, മററൊരുവന്റെ വക തന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ വന്നാൽ അതു് അയാളുടേതാണെന്നു ഭാവിക്കുക ഇവയെല്ലാം ദാനത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

മഹാദാനങ്ങൾ എന്നു.

"ഗോഗജാശ്വരഥാദാസാള
രത്നധാന്യ ധനാനിച
തിലതൈലഗദാശയ്യം
ബിംബാന്യുഭയതോമുഖി."

(ഉഭയതോമുഖി = അല്പപ്രസവയായ പശു.)

(കേരളോല്പത്തി)

തുലാപുരുഷം, ഹിരണ്യഗർഭം, ബ്രഹ്മാണ്ഡം, കല്പപാദപം, ഗോസഹസ്രം, ഹിരണ്യകാമധേനു, ഹിരണ്യാശ്വം, ഹിരണ്യാശ്വരഥം, ഹേമഹസ്തിരഥം, പഞ്ചലാംഗലകം, ധരാ, വിശ്വചക്രം, കല്പലത, സപ്തസാഗരം, രത്നധേനു, മഹാഭൂതഘടം.

(ഹേമാദ്രി)

വ. ആനയുടെ മദജലം ന. നാലുപായങ്ങളിൽ ഒന്നു്, കൈക്കൂലി ര. രക്ഷ.

ദാനമാഹാത്മ്യചതുഷ്ടയം-ഭൂതങ്ങളെ വശീകരിക്കുക, വൈരത്തെ നശിപ്പിക്കുക, ശത്രുവിനെ മിത്രമാക്കുക, എല്ലാ വ്യസനത്തെയും ഹനിക്കുക ഇവ നാലും.

ദാനവഗുരു-ശുക്രൻ.

ദാനവൻ-അസുരൻ. ദനുവിന്റെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ദൈത്യന്മാർക്കും ദാനവന്മാർക്കും ഭേദമുണ്ടെങ്കിലും അസുരസാമാന്യംകൊണ്ടു ഭേദമില്ല

ദാനവാരി-വിഷ്ണു, ദേവൻ, അസുരന്മാരുടെ ശത്രു എന്നർത്ഥം.

ദാനവി-അസുരസ്ത്രീ.

ദാനവേന്ദ്രൻ-അസുരരാജാവ്.

ദാനശീല-വി. കൊടുക്കുന്ന സ്വഭാവമുള്ള. ദാനശീലന്റെ പര്യായങ്ങൾ-വദാന്യൻ, സ്ഥൂലലക്ഷ്യൻ, ദാനശൌണ്ഡൻ, ബഹുപ്രദൻ.

ദാനശൌണ്ഡ - വി. വളരെ കൊടുക്കുന്ന.

ദാനശൌണ്ഡൻ-ദാനശീലൻ, ധാരാളമായി കൊടുക്കുന്നവൻ. ദാനത്തിൽ പ്രസിദ്ധൻ എന്നർത്ഥം.

ദാനാർഹ-വി. കൊടുക്കുന്നതിനു യോഗ്യമായ.

ദാനി-വി. കൊടുക്കുന്ന.

ദാനീയം-സമ്മാനം.

ദാനു-പ്ര. ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ. വ. ഒരസുരൻ.

ദാനു-പ്ര തൃപ്തി വ. അഭിവൃദ്ധി. ന. കാററ്. ർ. തീ.

ദാപനം-ഒടുക്കിക്കുക, കൊടുപ്പാൻ നിർബ്ബന്ധിക്കുക.

ദാപയിതൃ-വി. കൊടുപ്പിക്കുന്ന.

ദാപിത-വി. പ്ര. കററം ചുമത്തപ്പെട്ട വ. കീഴമർത്തപ്പെട്ട ന. കൊടുപ്പിക്കപ്പെട്ട.

വിവാദത്തിന്നു വിഷയമായ ധനത്തെ രാജാവിനാൽ മുതല്പടമസ്ഥന്നു കൊടുപ്പിക്കപ്പെട്ടവൻ=ദാപിതൻ

ദാമ്പത്യം-വിവാഹം, ദമ്പതിമാരെന്നുള്ള സ്ഥിതി.

ദാംഭിക-വി. പ്ര. ചതിവുള്ള. വ. ഡംഭമുള്ള. ന, വ്യാജമുള്ള.

ദാംഭികൻ-പ്ര. കപടക്കാരൻ. വ. ഒരുമാതിരി മലകാക്ക. ന. ഡംഭമുള്ളവൻ.

ദാംഭികം-കൊക്ക്.

ദാമനി-പശുക്കയർ, പശുക്കളെ കെട്ടുന്ന കെട്ടുകയർ. മറെറാരു പര്യായം-പശുരജ്ജു.

ദാമം-കയർ. മുറിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം മറെറാരു പര്യായം സന്ദാനം.

ഇവ രണ്ടും കറക്കുന്ന സമയം കാൽ കെട്ടുന്നതിന്നുള്ള കയറാണെന്നും അഭിപ്രായമുണ്ടു. 'ദോഗ്ദോഹനകാലേപാദബന്ധനരജ്ജൂഃ' രാമാശ്രമി.

ദാമാ-മാല.

ദാമിനി-മിന്നൽ.

ദാമോദരൻ-വിഷ്ണു ദാമ=തുളസിമാല, കയറ. ഉദരം=വയറ. വയററിൽ കയറുകൊണ്ടു കെട്ടപ്പെട്ടവൻ; ഉദരത്തിൽ തുളസിമാലയോടുകൂടിയവൻ; ലോകങ്ങളെ ഉദരത്തിൽ ധരിച്ചവൻ "ദാമാനിലോകനാമാനി" ദമശീലൻ "ദമാദ്ദാമോദരം വിദുഃ" ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥങ്ങൾ.

ദായക, ദായി-വി. കൊടുക്കുന്ന.

ദായകൻ-പ്ര ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ. വ. ഓഹരിക്കാരൻ, അവകാശി.

ദായഭാഗം-കൊടുപ്പാനുള്ള പങ്ക്.

ദായം-പ്ര. സമ്മാനം, അവകാശം. വ. ഓഹരി ന. നഷ്ടം നാശം. ർ. കൈമാററം.

ദായാദൻ-പ്ര. പുത്രൻ. വ. ബന്ധു, (ജ്ഞാതി) ദായത്തെ (താവാട്ടുമുതലിനെ) അദിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദായാദി-പുത്രി. (മ) സംബന്ധം, ഉടപ്പം.

ദായാദികൾ-സംബന്ധികൾ.

ദായികൻ, ദായി-കൊടുക്കുന്നവൻ.

ദായികാ, ദായിനി-കൊടുക്കുന്നവൾ.

ദാരക വി. ദാരണംചെയ്യുന്ന, പിളക്കുന്ന

ദാരകൻ-൧. പുത്രൻ. ൨. പൈതൽ. ൩. നാട്ടുപന്നി. ൪. വല്ല ജന്തുക്കളുടേയും കുഞ്ഞ്.

ദാരകാചാര്യൻ-പള്ളിക്കൂടംവാദ്ധ്യാർ.

ദാരങ്ങൾ-ഭാര്യ. ഭർത്താവിന്റെ അനുജന്മാരെ കഷ്ടത്തിലാക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. (ദാരയന്തി ഭ്രാതൄൻ).

'ദാരങ്ങളെ യിഹ സപദി വരുത്തുക'
(ദുര്യോധനവധം കഥകളി)

ദാരശബ്ദം പുല്ലിംഗവും നിത്യബഹുവചനാന്തവുമാകുന്നു. ഒരുത്തിയെ പറയുമ്പോഴും ബഹുവചനം തന്നെ. 'ദാരാ' എന്ന ആകാരാന്ത സ്ത്രീലിംഗമായിട്ടും ആവാം. 'ക്രോഡാഹാരാ തഥാദാരാ ത്രയ ഏതേ യഥാക്രമം, ക്രോഡേഹാരേ ച ദാരേഷു ശബ്ദാഃ പ്രോക്താ മനീഷിഭിഃ' (ഹേമചന്ദ്രൻ). ഇവിടെ ഏകവചനാന്തവും സിദ്ധം.

ദാരണം-൧. കീറുക, മുറിച്ചെടുത്തൽ. ൨. ഒരങ്ങാടിമരുന്നു, തേറാമ്പരൽ.

ദാരദാ-൧. ഒരുവക വിഷം. ദരദ്ദേശത്തിലുണ്ടായതു്, ദരദമെന്ന സസ്യത്തിലുണ്ടായതു് എന്നിങ്ങനെ ശബ്ദാർത്ഥം. പർവ്വതത്തിലുണ്ടായതു എന്നുമാവാം. ൨. രസം. ൩. ചായില്യം. ൪. ഒരുവക സസ്യം. ൫. കടൽ.

ദാരബലിഭുക്ക്-കൊക്ക്.

ദാരാ-൧. വിടവ്, പാരം. ൨. കീറൽ. ൩. ഉഴുത നിലം.

ദാരി-൧. ഒരുവക രോഗം. ൨. വിടവ്.

ദാരികാ-൧. പുത്രി ൨. വേശ്യ. ൩. ചീന്തൽ, കീറൽ.

ദാരിത-വി. കീറപ്പെട്ട, പിളർക്കപ്പെട്ട.

ദാരിദ്ര്യപ്പച്ച-ഏരോപ്പച്ചുമ്പ.

ദാരിദ്ര്യ-ക്ഷാമം. ദാരിദ്ര്യം > <സമൃദ്ധി

ദാരിദ്ര്യവാസ്-ക്ഷാമം അനുഭവിക്കുന്നവൻ.

ദാരു-൧ വൃക്ഷം. ൨. ഉണങ്ങിയ മരം, വിറക്. ൩. ദേവതാരവൃക്ഷം. ൪. മരത്തടി. കോടാലി മുതലായ ആയുധം കൊണ്ടു പിളർക്കപ്പെടുന്നതെന്നർത്ഥം. ൫. ഉദാരശീലൻ, ദാനശീലൻ. ൬. ചിത്രമെഴുത്തുകാരൻ, ശില്പി. ൭. പിത്തള. ൮. താഴ്, പൂട്ട്. ൯. പഞ്ചലോഹമുള്ള കല്ലും മണ്ണും.

ദാരു-വി. ൧. ദാനശീലമുള്ള. ൨. ധൈര്യമുള്ള. ൩. കീറുന്ന.

ദാരുക-മരപ്പാവ.

ദാരുകൻ-കൃഷ്ണന്റെ സാരഥി, കൃഷ്ണന്റെ തേർ തെളിക്കുന്ന സൂതൻ.

ദാരുകം-ദേവതാരവൃക്ഷം.

ദാരുകാ-പാവ.

ദാരുഗർഭ-മരപ്പാവ.

ദാരുണ-വി. ഭയങ്കരമായ.

ദാരുണം-൧. ഭയാനകരസം. ൨. കൊടുവേലി. ചിത്തത്തെ പിളർക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ദാരുനിശാ-മരമഞ്ഞൾ

ദാരുപത്രീ-കറിക്കായം.

ദാരുപീതാ-മരമഞ്ഞൾ.

ദാരുമത്സ്യാഹ്വയാ-ഉടുമ്പ്

ദാരുമൂലം-വൃക്ഷച്ചുവട്.

ദാരുലേഖകൻ-എലി.

ദാരുസാരം-ചന്ദനം.

ദാരുഹരിദ്ര - ഒരങ്ങാടിമരുന്ന്, മരമഞ്ഞൾ.

ദാരുഹസ്തകം-മരത്തവി, മരപ്പിടിയിട്ട ചട്ടുകം മുതലായതു്.

ദാരൈഷണ-ഭാര്യാസ്നേഹം.

ദാർഢ്യം-കഠിനം, ഉറപ്പ്.

ദാർവ്വാഘാടം-മയിൽ

ദാർവ്വാഘാടം – മരംകൊത്തിപ്പക്ഷി. മരത്തെ കൊത്തുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ദാർവ്വി–പു. മരമഞ്ഞൾ. പിളൎക്കപ്പെടുന്നതെന്നർത്ഥം. വ. മഞ്ഞൾ. ന. ദേവതാരം. ൪. കൊഴുപ്പ.

ദാർവ്വിക–ഒരു പച്ചമരുന്നു, കൊഴുപ്പ. ചക്രംപോലെയുള്ള ഇലകൾ ഉള്ളതു എന്നർത്ഥം. ദാർവ്വീക, ദാർവ്വി എന്നുമാവാം. വ. മരമഞ്ഞൾ കഷായത്തിൽ തുത്തു ചേൎത്തുണ്ടാക്കുന്ന അഞ്ജനം.

ദാലനം–പല്ലുകുത്തു.

ദാലം–പു. ദാലം എന്നു പേരുള്ള തേൻ.

ദാലം എന്ന തേൻ ഛത്രി, കപിലം, അരചി, ഭ്രാമരം, അൎഘ്യം മുതലായവകളാണ്. മഞ്ഞനിറമാണ്, കനം കൂടും. ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലിന്റെ ശകലങ്ങൾ പോലെ ഒരുമാതിരി ചെറിയ ഈച്ചയുണ്ട്. മരത്തിന്റെ പൊത്തുകളിൽ ഇതു കൂട്ടങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നു. ഇവയുണ്ടാക്കുന്ന തേനിനു ദാലം എന്നു പേർ.

വ. വരക.

ദാലി–പു. താളിമാതളം. വ. ദേവതാളി.

ദാവം–പു. കാട്. വ. കാട്ടുതീ. ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ന. കതിര.

ദാവാഗ്നി–കാട്ടുതീ.

'പാണീരേഴിനുമുൾച്ചുടതലിനദശകണ്ഠാഖ്യദാവാഗ്നിയെത്താൻ'
(ഉത്തരരാമായണചമ്പു)

ദാവാനലൻ–കാട്ടുതീ

ദാവികം–സരയൂനദിയിലുണ്ടായതു്. (സ്ത്രീലിംഗം–ദാവികി).

ദാശൻ–മുക്കുവൻ, മത്സ്യംപിടിച്ചു ഉപജീവനം കഴിക്കുന്ന മുക്കവർ മുതലായവരുടെ പേർ. മത്സ്യത്തെ കഴിച്ചു തിന്നുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദാശരഥി, ദാശരഥൻ – ശ്രീരാമൻ. (ദശരഥിക്കും പറയാം.)

ദാശ(സ)പുരം–കഴിമുത്തങ്ങ.

ദാശാൎഹൻ–കൃഷ്ണൻ.

ദാശേരൻ–പു. മുക്കുവന്റെ പുത്രൻ. വ. മുക്കുവൻ.

ദാശേരം–ഒട്ടകം.

ദാസൻ –പു. ഭൃത്യൻ. പൎയ്യായങ്ങൾ–ഭൃത്യൻ, ദാസേയൻ, ദാസേരൻ, ദാസൻ, ഗോപ്യകൻ, ചേടകൻ, നിയോജ്യൻ, കിങ്കരൻ, പ്രൈഷ്യൻ, ഭുജിഷ്യൻ, പരിചാരകൻ. വ. മുക്കുവൻ. ന. ശൂദ്രൻ ൪. ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവൻ. ൫ വൃത്രാസുരൻ. ൬. ഒരസുരൻ. ൭. ശൂദ്രരുടെ പേരോടു ചേൎക്കുന്ന ഒരു പദം.

ദാസാനുദാസൻ–ഭൃത്യന്റെ ഭൃത്യൻ.

ദാസി–പു. വേലക്കാരത്തി. വ. ശൂദ്രസ്ത്രീ ന. ഒരു പൂച്ചെടി, നീലക്കുറിഞ്ഞി, കരിംകുറിഞ്ഞി, മുൾകുറിഞ്ഞി, മഞ്ഞക്കുറിഞ്ഞി. ൪ മുക്കുവസ്ത്രീ. ൫. വേശ്യാ.

ദാസീസഭം–ദാസികളുടെ കൂട്ടം.

ദാസേയ–വി. ദാസനിൽനിന്നു ജനിച്ച.

ദാസേയൻ–ദാസൻ, ഭൃത്യൻ. ദാസിയുടെ അപത്യം എന്നർത്ഥം

ദാസേര–വി. ഭൃത്യനിൽ നിന്നു ജനിച്ച.

ദാസേര(ക)ൻ–പു. ഭൃത്യൻ. വ. മുക്കുവൻ. ദാസിയുടെ അപത്യം എന്നർത്ഥം.

ദാസേര(ക)ം–ഒട്ടകം.

ദാസ്യം–അടിമ, ദാസ്യപ്രവൃത്തി.

ദാസ്യവൃത്തി–അടിമയിൽ ഇരിക്ക.

ദാഹക-വി. ദഹിപ്പിക്കുന്ന.

ദാഹകം-പ്ര. കൊടുവേലി. വ. അഗ്നി.

ദാഹം-പ്ര. ദഹിക്ക, എരിയുക വ. ചൂടു. (മ) തണ്ണീർദാഹത്തിനു പര്യായങ്ങൾ-ഉദന്യം, പിപാസാ, തൃട്ട്, തർഷം.

ദാഹഹരണം-രാമച്ചം.

ദാഹിക്കുന്നു-ജലം കുടിപ്പാൻ തോന്നുന്നു.

ദി

ദിക്ചതുഷ്ടയം-പ്രാചി (കിഴക്ക), അവാചി (തെക്ക,) ഉദീചി (വടക്ക), പ്രതീചി (പടിഞ്ഞാറ).

ദിക്പാലന്മാർ — ലോകപാലന്മാർ. ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി, പിതൃപതി, നിരൃതി, വരുണൻ, മരുത്ത് (വായു), കുബേരൻ (വൈശ്രവണൻ), ഈശൻ ഇവർ എട്ടുപേരും. (അഷ്ടദിക്പതികൾ എന്നതു നോക്കുക)

ദിക്ക്-പ്ര. ദേശം. അവകാശത്തെ കൊടുക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. വ. തെക്ക്, പടിഞ്ഞാറ്, വടക്ക്, കിഴക്ക് ഈ നാലും ഇവയുടെ മൂലകളും. ദിക്കുകളുടെ പര്യായങ്ങൾ-ദിക്, കകുപ്, കാഷ്ഠാ, ആശാ, ഹരിത്.

ദിക്കര-വി. യുവാവായ.

ദിക്കരി-ലോകത്തിന്റെ എട്ടുദിക്കിലുള്ള ആനകൾ എട്ടും വ. ഇളയസ്ത്രീ.

ദിക്കരിണികൾ-ലോകത്തിന്റെ എട്ടു ദിക്കിലുമുള്ള ആനകളുടെ പിടികൾ (ദിഗ്ഗജങ്ങൾ നോക്കുക)

ദിക്കാലപഞ്ചാംഗം-സംഖ്യ, പരിമാണം, സംയോഗം, പൃഥക്ത്വം, വിഭാഗം ഇവ അഞ്ചും, (സംഖ്യാദി പഞ്ചാംഗം എന്നും പറയും)

ദിഗ്ഗജങ്ങൾ-ദിക്കുകളിലെ ഇരുശന്മാരായ ഗജങ്ങൾ, ലോകത്തിന്റെ എട്ടുദിക്കിലുള്ള ആനകൾ എട്ടും. ഐരാവതം, പുണ്ഡരീകൻ, വാമനൻ, കുമുദൻ, അഞ്ജനൻ, പുഷ്പദന്തൻ, സാർവ്വഭൗമൻ, സുപ്രതീകൻ.

ദിക്കുകൾ	അധിപന്മാർ	ഗജങ്ങൾ	കരിണികൾ	ഗ്രഹങ്ങൾ
കിഴക്ക	ഇന്ദ്രൻ	ഐരാവതം	അഭ്രമു	സൂര്യൻ
കിഴക്കുതെക്ക്	അഗ്നി	പുണ്ഡരീകൻ	കപില	ശുക്രൻ
തെക്ക്	യമൻ	വാമനൻ	പിംഗള	കുജൻ
തെക്കുപടിഞ്ഞാറ	നിരൃതി	കുമുദൻ	അനുപമ	രാഹു
പടിഞ്ഞാറ	വരുണൻ	അഞ്ജനൻ	താമ്രകർണ്ണി	മന്ദൻ
പടിഞ്ഞാറുവടക്ക	വായു	പുഷ്പദന്തൻ	ശുഭ്രദന്തി	ചന്ദ്രൻ
വടക്ക്	കുബേരൻ	സാർവ്വഭൗമൻ	അംഗന	ബുധൻ
വടക്കുകിഴക്ക്	ഈശാനൻ	സുപ്രതീകൻ	അഞ്ജനാവതി	ഗുരു.

ദിഗ്ജയം-ദിക്കുകളെ ജയിക്ക.

ദിഗ്ദ്ധ-വി. പുരട്ടപ്പെട്ട.

ദിഗ്ദ്ധം-വിഷം തേച്ച അമ്പ്. ദിഗ്ദ്ധം ചെയ്ക=പുരട്ടുക.

ദിഗ്ഭവ-വി. ദിക്കിൽ നിന്നും ഉണ്ടായ.

ദിഗ്ഭ്രമം-ദിക്കുമറിഞ്ഞുപോക.

ദിഗന്തം-പ്ര. ദിക്കിന്റെ അവസാനം, ചക്രവാളം. വ. ദിക്കിന്റെ മുഴുവ്.

ദിഗന്തരം-ദിക്കിന്റെ മദ്ധ്യം, ആകാശം

ദിഗന്തരാളം-പു. ദിക്കിന്റെ നടുവ്. ൨. ദിക്കിന്റെ ഇട.

ദിഗംബര-വി. വസ്ത്രം ഉടുക്കാത്ത.

ദിഗംബരൻ-പു. ശിവൻ. ദിക്കാകുന്ന വസ്ത്രത്തോടു കൂടിയവൻ, ഉടുക്കാത്തവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. ഒരു ബൌദ്ധ സന്ന്യാസി.

ദിഗ്ഗ്രഹങ്ങൾ-അതാതു ദിക്കുകളുടെ ഗ്രഹങ്ങൾ. (ദിഗ്ഗജങ്ങൾ എന്നതു നോക്കുക)

ദിഗ്വലയം-ദിക്കിന്റെ മണ്ഡലം, ചക്രവാളം.

ദിഗ്വാസി-വി. ദിക്കിൽ പാൎക്കുന്ന

ദിഗ്വിശേഷം-ദിക്കുകൾ തമ്മിലുള്ള ഭേദം

ദിങ്നാഗൻ-കാളിദാസന്റെ സമാനകാലീനനും ശത്രുവുമായ ഒരു കവി.

ദിങ്മണ്ഡലം-ചക്രവാളം.

ദിങ്മാത്രം-അ. ഏകദേശമായിമാത്രം, കുറച്ചു, അല്പം.

ദിങ്മുഖം-ദിക്കിന്റെ നേൎക്കുള്ള വശം.

ദിത-വി. മുറിക്കപ്പെട്ട, കീറപ്പെട്ട, ഭംഗിക്കപ്പെട്ട.

ദിതി-ദക്ഷന്റെ പുത്രി; കശ്യപന്റെ ഭാൎയ്യ, ദൈത്യരുടെ മാതാവ്.

ദിതിയുടെ പുത്രന്മാരെല്ലാം മരിക്കയാൽ ഇന്ദ്രനെ ജയിപ്പാൻതക്ക ശക്തിയുള്ള ഒരു പുത്രൻ ഉണ്ടാവണമെന്നു കശ്യപനോടു പ്രാൎത്ഥിച്ചു ഗൎഭമുണ്ടായി ഭക്തിയോടും ശുദ്ധിയോടും ജീവിക്കുന്നതായാൽ യഥേഷ്ടം ഒരു പുത്രനുണ്ടാകുമെന്നു കശ്യപൻ പറഞ്ഞു ഇന്ദ്രൻ ഈ സംഗതി അറിഞ്ഞു അവളുടെ വ്രതഭംഗത്തിനു വഴി നോക്കി അദ്ദേഹം അവളുടെ ദാസനായി അവിടെ പാൎത്തു. നൂറാംവൎഷത്തിൽ ഒരു ദിവസം ദിതി കാൽകഴുകാതെ ഉറങ്ങാനിടയായ തരം നോക്കി ഇന്ദ്രൻ അവളുടെ വയറ്റിൽ കിടന്നിരുന്ന ശിശുവിനെ വജ്രായുധം കൊണ്ടു ഏഴായി ഖണ്ഡിച്ചു. കാന്തു സഹിക്കവയ്യാതെ കരഞ്ഞു, കരച്ചിൽ നിറുത്താൻ കഴിയാഞ്ഞിട്ടു ഇന്ദ്രൻ കോപിഷ്ഠനായി ആ ഏഴു ഖണ്ഡങ്ങളെ ഏഴേഴായി വീണ്ടും മുറിച്ചു. 'മാരോദീ' (കരയണ്ട) എന്നു ഇന്ദ്രൻ പറകയാൽ ഇവൎക്കു മരുത്തുകൾ എന്ന പേർ സിദ്ധിച്ചു.

ദിതിജൻ-അസുരൻ.

ദിതിജാരി-പു. വിഷ്ണു. ൨. ഇന്ദ്രൻ.

ദിതിസുതൻ-അസുരൻ. ദിതിയുടെ പുത്രൻ എന്നൎത്ഥം.

ദിത്യൻ-അസുരൻ.

ദിദൃക്ഷ-കാണ്മാനുള്ള ആഗ്രഹം.

ദിദൃക്ഷു-വി. കാണ്മാനാഗ്രഹമുള്ള.

ദിധി-ഉറപ്പ്.

ദിധിഷു-രണ്ടാമത്തെ ഭൎത്താവ്.

ദിധിഷൂ, ദിധിഷു, ദിധീഷൂ-പുനൎവ്വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ടവൾ. മറെറാരു പൎയ്യായം-പുനൎഭൂ. പാപത്തെ ധരിക്കുന്നവൾ എന്നൎത്ഥം.

ദിനകരതനയൻ-പു. ശനി. ൨. കൎണ്ണൻ ൩. സുഗ്രീവൻ. ൪. യമൻ. ദിനകരശബ്ദത്തോടു പുത്രാദിശബ്ദങ്ങൾ ചേൎന്നാലും ഈ അൎത്ഥംതന്നെ.

ദിനകരൻ-ആദിത്യൻ.

ദിനകരം-എരിക്കു.

ദിനകരാത്മജാ-യമുനാനദി.

ദിനചൎയ്യ-ദിവസന്തോറും ചെയ്യേണ്ടുന്ന മുറ

ദിനദുഃഖിതൻ-ചക്രവാകപ്പക്ഷി.

ദിനപതി-ആദിത്യൻ.

ദിനപൻ-ആദിത്യൻ.

ദിനപം-എരിക്കു.

ദിനബലം-(ജ്യോതിഷത്തിൽ) ചിങ്ങം, കന്നി, തുലാം, വൃശ്ചികം, കുംഭം-ഈ രാശികൾ. ഇവ ശീർഷോദയങ്ങളാണ്.

ദിനം-ന. ദിവസം. വ. പകൽ. മററു പര്യായങ്ങൾ-ഘസ്രം, അഹസ്സ്, ദിവസം, വാസരം. ഇ-ം പകലിന്റെ പേർ. മുഴുവൻ ദിവസത്തിന്റെ വാചകമായിട്ടും പ്രയോഗബാഹുല്യം തെളിയിക്കുന്നു.

ദിനംപ്രതി-ദിവസംതോറും.

ദിനമണി-ആദിത്യൻ. പകലിനു രത്നം പോലെയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ദിനമയൂഖൻ-ആദിത്യൻ.

ദിനമുഖം-പ്രഭാതം.

ദിനയൌവനം-ഉച്ച, മദ്ധ്യാഹ്നം.

ദിനരത്നം-സൂര്യൻ.

ദിനരാശികൾ-ചിങ്ങം, കന്നി, തുലാം, വൃശ്ചികം, കുംഭം, മീനം ഇവ.

ദിനവിരതി-സന്ധ്യാസമയം.

ദിനാന്തകം-ഇരുട്ട്. പകലിന്റെ അവസാനകാലം എന്നർത്ഥം. മററൊരു പര്യായം-സായം.

ദിനാന്തം-അസ്തമനസന്ധ്യ. പകലിന്റെ അവസാനകാലം എന്നർത്ഥം. മററൊരു പര്യായം-സായം.

ദിനത്തിന്റെ പശ്ചാൽഭാഗത്തിലുള്ള മുഹൂർത്തകാലത്തിന്റെ പേർ എന്നു തമിഴ് വ്യാഖ്യാനം.

ദിനാന്ധാ-വാവൽ.

ദിനാവസാനം-അസ്തമനസന്ധ്യ.

ദിനിസ്സ്, ജിനിസ്സ്-മാതിരി, തരം. (ജിനിസ്സ എന്നതു നോക്കുക)

ദിനേശൻ-ആദിത്യൻ.

ദിനേശം-ഒരു പൂച്ചെടി, എരിക്ക്.

ദിനേശവല്ലി-മരഞ്ഞിമരത്ത്, വെമ്പട.

ദിലീനൻ-ദുഷ്ഷന്തന്റെ അച്ഛൻ.

ദിലീപൻ-സൂര്യവംശത്തിലുള്ള ഒരു രാജാവ്.

അംശുമാന്റെ പുത്രൻ. ഒരിക്കൽ സുരഭി എന്ന പശുവിനെ യോഗ്യതയനുസരിച്ചു മാനിക്കായ്കയാൽ അവളുടെ മകളായ 'നന്ദിനിയെ' വളർത്തി അവളെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതുവരെ ദിലീപനു മക്കളുണ്ടാകയില്ലെന്നു അവൾ ശപിച്ചു. ദിലീപനും തൽഭാര്യയായ സുദക്ഷിണയും അതിജാഗ്രതയോടെ നന്ദിനിയെ വളർത്തി. സിംഹത്തിൽനിന്നു ഒരിക്കൽ അവളെ രക്ഷിപ്പാനായി ദിലീപൻ സ്വജീവനെപ്പോലും വെടിയുന്നതിനു ഒരുമ്പെട്ടു. ശാപം നീങ്ങിയതിൽ പിന്നീടു അവർക്കു രഘു എന്നൊരു മകനുണ്ടായി.

ദിലീരം-കൂൺ.

ദിവ്-ന. സ്വർഗ്ഗം. ദേവന്മാർ ഇതിൽ ശോഭിക്കുന്നു, കളിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം. സുകൃതികളാൽ ആഗമിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നുമാവാം. വ. ആകാശം. ന. കാട്ടുകാക്ക. ർ. ദിവസം. ഇ. കാട്.

ദിവസകരൻ-ആദിത്യൻ.

ദിവസപതി-സൂര്യൻ

ദിവസം-ന. പകൽ. ജനങ്ങൾ ഇതിങ്കൽ പ്രകാശിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ജനങ്ങൾക്കു വിനോദത്തിനുള്ള കാലം എന്നുമാവാം. മററു പര്യായങ്ങൾ-അഹസ്സ്, ഘസ്രം, ദിനം, വാസരം. വ. ഒരു പകലും ഒരു രാത്രിയും കൂടിയ സമയം. (മുഴുവൻ ദിവസം)

ദിവസവൃത്തി-നിത്യവൃത്തി.

ദിവസവിഗമം-സൂര്യാസ്തമനം.

ദിവസേശ്വരൻ-ആദിത്യൻ.

ദിവസ്പതി-ഇന്ദ്രൻ, ദേവേന്ദ്രൻ. സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ നാഥൻ എന്നർത്ഥം.

ദിവസ്പൃഥിവികൾ- ആകാശത്തെയും ഭൂമിയെയും ഒന്നായി പറയുന്നതിന്റെ പേർ.

ദിവാ-അ. പകൽ (പകലിൽ).

ദിവാകരൻ-ആദിത്യൻ പകലിനെ ചെയ്യുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദിവാകീർത്തി-൧. ചണ്ഡാലൻ പുണ്യകാലങ്ങളിൽ കീർത്തിക്കപ്പെടാത്തവൻ എന്നർത്ഥം. ഇവിടെ 'ദിവം' എന്നതിന്ന ലക്ഷണായാപുണ്യകാലം എന്നു താൽപര്യം. ൨. ക്ഷൌരക്കാരൻ. പകൽമാത്രം പേരു പറയുന്നതിന്ന യോഗ്യതയുള്ളവനെന്നർത്ഥം. ൩. ഊമൻ.

ദിവാചരൻ-ചണ്ഡാലൻ.

ദിവാടനം-കാക്ക

ദിവാൻ-ചില രാജ്യങ്ങളിലെ പ്രധാനമന്ത്രിക്കുള്ള സ്ഥാനപ്പേർ.

ദിവാന്ധൻ-മൂങ്ങ (ഊമൻ). പകൽ കണ്ണുകാണാത്തവൻ എന്നർത്ഥം.

ദിവാന്ധികാ-നച്ചെലി.

ദിവാനിശം-അ. രാത്രിയും പകലും, എപ്പോഴും.

'സഞ്ചരിച്ചുതുടങ്ങിനാനവ-
ളോടുകൂടിദിവാനിശം'
(നാളായണീചരിതം തുള്ളൽ)

ദിവാപ്രദീപം-പകൽവിളക്ക.

ദിവാഭീത-ആമ്പൽപൊയ്ക.

ദിവാഭീതൻ-൧ മൂങ്ങ. ൨. കള്ളൻ. പകൽ പേടിയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ദിവാമധ്യം-ഉച്ചസമയം.

ദിവാസ്വപ്നം, ദിവാസ്വാപം-൧ പകൽ ഉറക്കം. ൨. മനോരാജ്യം.

ദിവാസ്വാപം-ഊമൻ, പകൽ ഉറക്കം.

ദിവി-കാട്ടുകാക്ക.

'ചാഷോദിവിഃ കികിഃ സ്മൃതാഃ'

ദിവിജ-വി ആകാശത്തുണ്ടായ.

ദിവിജം-ഹരിചന്ദനം.

ദിവിഷൽ(ദ്)-ദേവൻ. സ്വർഗ്ഗത്തിങ്കൽ വസിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദിവിഷ്ഠ-വി. സ്വർഗ്ഗത്തിലിരിക്കുന്ന.

ദിവൌകസ്സ്, ദിവോകസ്സ്-൧. ദേവൻ. ദിവം=സ്വർഗ്ഗം. ഓകസ്സ്=ഭവനം. സ്വർഗ്ഗം വാസസ്ഥാനമായുള്ളവൻ. ൨. വേഴാമ്പൽ പക്ഷി. ദ്യോവ് ഗൃഹമായിട്ടുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ദിവ്യ-വി. ൧. സ്വർഗ്ഗസംബന്ധമായ. ൨. അത്ഭുതകരമായ. ൩. പ്രകാശമാനമായ. ൪. ഭംഗിയുള്ള. ൫. വിശേഷമായ. ൬. ആകാശത്തോടുചേർന്ന. ൭. ദൈവത്തെയോ ദേവകളെയോ സംബന്ധിച്ച. ൮. സ്വഭാവത്തിന്നപ്പുറമുള്ള. ൯. സൌരഭ്യമുള്ള.

ദിവ്യഗായനന്മാർ-ഹാഹാ ഹൂഹൂ തുടങ്ങിയുള്ളവർ, സ്വർഗ്ഗത്തിലെ പാട്ടുകാർ.

'ഗന്ധർവ്വഗാന്ധർവ്വദിവ്യഗായനഗാതവഃ'

ദിവ്യചക്ഷുസ്സ്-൧. ജ്ഞാനദൃഷ്ടി, ദിവ്യമാകുന്ന കണ്ണ്. ൨. കുരങ്ങ്.

ദിവ്യജ്ഞാനം-വിശേഷമായഅറിവ്.

ദിവ്യത്വം- ദൈവസംബന്ധമായ അവസ്ഥ, മഹിമ.

ദിവ്യദ്രവ്യം-വിശേഷവസ്തു.

ദിവ്യൻ-൧. ബുദ്ധികൌശലമുള്ളവൻ. ൨. ദേവസംബന്ധിയായ പുരുഷൻ. ൩. യമൻ.

ദിവ്യപഞ്ചാമൃതം-നെയ്യ തൈര് പാൽ തേൻ പഞ്ചസാര ഇവ അഞ്ചുംകൂടിയത്.

ദിവ്യം-൧. ഹരിചന്ദനം. ൨. ഇലവങ്ങപ്പൂവ്. ൩. ഗുഗ്ഗുലു. ൪. യവം. ൫. ആകാശം. ൬. ഒരുമാതിരി ജലം. ൭. സത്യം.

ദിവ്യമാനുഷൻ - വിശിഷ്ടതയുള്ള മനുഷ്യൻ.

ദിവ്യമൂർത്തി-ദിവ്യശരീരം.

ദിവ്യയാനം-വിമാനം.

ദിവ്യരത്നം-വിശേഷമായ രത്നം

ദിവ്യരസം-വിശേഷമായ ഒരു മരുന്ന്, രസം.

ദിവ്യരൂപം-വിശേഷമായരൂപം.

ദിവ്യലോകം-ദിവ്യമായ ലോകം.

ദിവ്യവർഷം-മുന്നൂററഅറുപത്തഞ്ചു മനുഷ്യസംവത്സരം കൂടിയത്.

ദിവ്യവസ്തു-വിശേഷവസ്തു

ദിവ്യവാക്ക്-അശരീരവാക്ക്.

ദിവ്യവിഗ്രഹം-ദിവ്യശരീരം

ദിവ്യസരിത്ത്-ദേവഗംഗാ.

ദിവ്യാ-മ. കടുക്ക. ം. മഹാമേദ. ന. കാട്ടുവാവൽ. ര. ചെറിയബ്രഹ്മി. ഉ. ബ്രഹ്മി. ന്ന വെങ്കുറക. ൈ നെല്ലി. വ. മുരാമാഞ്ചി ൻ. ശതാവരി മ പെരുഞ്ചീരകം.

ദിവ്യാദിവ്യൻ— അർജ്ജുനനെപ്പോലെ പകുതി ദിവ്യത്വവും പകുതി മനുഷ്യത്വവും ഉള്ളവൻ.

ദിവ്യാദിവ്യം-വി. ദൈവസ്വഭാവവും മനുഷ്യസ്വഭാവവും കൂടെയുള്ള.

ദിവ്യാന്ധം-നേത്രദൃഷ്ടിഗതരോഗനിദാനത്തിൽപെട്ട ഒരു രോഗം.

രോഗം മൂന്നാംപടലത്തിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ പകൽ കാഴ്ചയുണ്ടാകയില്ല. ശൈത്യസംബന്ധം നിമിത്തവും പിത്തത്തിൻെറ അല്പത്വം കൊണ്ടും രാത്രിയിൽ കാഴ്ചയുണ്ടാകും.

ദിവ്യാഭരണം-വിശേഷമായ അലങ്കാരം.

ദിവ്യാസ്ത്രം-ദേവസംബന്ധമായ ആയുധം, ബ്രഹ്മാസ്ത്രം മുതലായത്.

ദിവ്യോദകം — മഴവെള്ളം, മഞ്ഞുവെള്ളം.

ദിവ്യോപദേശം ദിവ്യമായ ഉപദേശം

ദിവ്യോപപാദക-വി. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ ജനിച്ച.

ദിവ്യോപപാദകന്മാർ— ദേവന്മാർ. ദിവ്യന്മാരും ഉപപാദകന്മാരും. ദിവ്യന്മാർ=ദ്യോവിങ്കൽ (സ്വർഗ്ഗത്തിങ്കൽ) ഭവിച്ചവർ. ഉപപാദകന്മാർ=അച്ഛനമ്മമാരുടെ (ദൃഷ്ടകാരണത്തിൻെറ) അപേക്ഷകൂടാതെ അദൃഷ്ടമായ കാരണത്തിൽനിന്ന തന്നെത്താൻ ഉണ്ടാകുന്നവർ.

ദിവ്യൌഷധി-മനയോല.

ദിശാ-ദിക്ക്.

ദിശ്യ-വി. ദിക്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ ദിക്കുകളിൽ ഭവിച്ച.

ദിഷ്ട-വി മ കാണിക്കപ്പെട്ട. ം. ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട.

ദിഷ്ടക്കേട്-കാലക്കേട്.

'ദിഷ്ടക്കേടാൽവരുവതുപരീ
ഹാരമില്ലാത്തതല്ലോ'

(മയൂരസന്ദേശം)

ദിഷ്ടം-മ. കാലം. ജനങ്ങൾക്കു സുഖദുഃഖാദികളെ കൊടുക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ം. ഭാഗ്യം. ഉപദേശിക്കപ്പെടുന്നത്, പൂർവജന്മകൃതകർമ്മം, ഒരു ഉപദേഷ്ടാവിനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ തത്തൽകർമ്മാനുഗുണകൃത്യങ്ങളിൽ പ്രാണികളെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതുനിമിത്തം ഈ പേരുണ്ടായി. ദിഷ്ടാന്തം മരണം ഭാഗ്യത്തിൻെറ അവസാനം എന്നർത്ഥം

ദിഷ്ടി-ആനന്ദം, സന്തോഷം

ദിഷ്ട്യാ ഭാഗ്യംകൊണ്ടു ലഭിക്കുന്നത്. (സന്തോഷം എന്ന അർത്ഥത്തിങ്കൽ ഇത് അവ്യയമാകുന്നു)

ദിഷ്ണു-വി. ദാനശീലമുള്ള.

ദീ

ദീക്ഷ-൧. മരിച്ചവൎക്കുവേണ്ടി ഒരു സംവത്സരം ചെയ്യുന്ന കൎമ്മം. ൨. യാഗം. ൩. വ്രതം ൪. ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെക്കുറിച്ചു കാത്തു വ്രതമായിരിക്ക.

ദീക്ഷാന്തം-൧. ദീക്ഷയുടെ അവസാനം, ൨. യാഗാവസാനം. യാഗത്തിങ്കൽ ദീക്ഷയുടെ അവസാനത്തിൽ ന്യൂനാതിരേക ദോഷപരിഹാരത്തിനായിക്കൊണ്ടു ചെയ്യുന്ന ഇഷ്ടി. ൩. യജ്ഞാന്തസ്നാനം.

ദീക്ഷാപതി-ചന്ദ്രൻ.

ദീക്ഷിക്കുന്നു൧. മരിച്ചവൎക്കുവേണ്ടി സംവത്സരം കൎമ്മംചെയ്യുന്നു. ൨. അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. ൩. യാഗംചെയ്യുന്നു

ദീക്ഷിത-വി. ദീക്ഷിച്ച.

ദീക്ഷിതൻ-സോമയാഗം ചെയ്യുന്നവൻ, സോമയാഗത്തിൽ ഋത്വിക്കുകളെ ആദേശിക്കുന്ന യജമാനൻ.

[സോമപാനമുള്ള യാഗം=സോമയാഗം ഈ യാഗം ചെയ്യുവനെ പരദേശങ്ങളിൽ 'ദീക്ഷിതർ' എന്നു പറയുന്നു]

ദീദിവി-വി. എഴുന്നേററ.

ദീദിവി-൧. ചോറ്. ഇതുകൊണ്ടു ക്രീഡിക്കുന്നു. ഇതില്ലെങ്കിൽ എല്ലാത്തരം ക്രീഡയും മാറിപ്പോകും ൨. ബൃഹസ്പതി.

ദീധിതി-രശ്മി. ശോഭിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം

ദീന-വി ൧ രോഗമുള്ള ൨. ദാരിദ്ര്യമുള്ള

ദീനത-ദീനഭാവം.

ദീനൻ-൧. ദരിദ്രൻ ക്ഷയിച്ചവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. വലഞ്ഞവൻ.

ദീനം-൧. ദണ്ഡം. (അടിയോൽ എന്നതു നോക്കുക.) ൨. തകറാ.

ദീനാരം-൧ ഒരുവക പൊൻ നാണയം. ൨. ഒരു പൊൻകണക്ക്.

ദീപ്-ദീപ്. (പഴയ മലയാളം)

ദീപക-വി. ൧. ശോഭിക്കുന്ന. ൨. ജ്വലിക്കുന്ന.

ദീപകം-൧. വിളക്ക്. ൨. തിരിമേൽ കത്തിനില്ക്കുന്ന തീ, അലങ്കാരശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള അലങ്കാരങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ൩. സുഗന്ധമുള്ള ഒരു കുരു. ൪. മയിലോശിക. ൫ ജീരകം. ശോഭിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. ൬. അയമോദകം. ൭. കുംകുമം. ൮. പരുന്തു. ൯. ദീപംപോലെയുള്ളതു്.

ദീപകിട്ടം-വിളക്കുമഷി.

ദീപധ്വജം-൧. വിളക്കുതണ്ട്. ൨. വിളക്കുമഷി.

ദീപന-വി ൧. ജ്വലിപ്പിക്കുന്ന, പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന. ൨. ദഹിപ്പിക്കുന്ന

ദീപനം-൧. ദഹിപ്പിക്കുക. ൨. ദഹനം. ൩ കുങ്കുമം. ൪. തകരം. ൫ മയിലോശിക. ൬. വലിയ വെള്ളുള്ളി. ൭ പൊന്നാവീരം.

ദീപനി-വി. ദഹനശക്തിയുള്ള.

ദീപനി-൧ സുഗന്ധമുള്ള ഒരു കുരു. ൨. പാട. ൩. ഉലുവം.

ദീപവൃക്ഷം-ചമ്പകം.

ദീപാ-തിരിമേൽ കത്തിനില്ക്കുന്ന തീ, വിളക്ക പ്രകാശിക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം മററൊരു പൎയ്യായം-പ്രദീപം.

ദീപയഷ്ടി-ഒരുമാതിരി പന്തം, തീവട്ടി

ദീപസ്തംഭം-൧. കമ്പവിളക്ക്. ൨ വിളക്കുതൂൺ, വിളക്കുമരം.

ദീപാന്ധം-൧. പെരുച്ചാഴി. ൨. പ്രാവു

ദീപ്യമാന-വി. പ്രകാശിക്കുന്ന

ശ്രീപത്മനാഭചരിതവിഷയം

വിരാവാട്ടവാസ്തവ്യ

ജജി. പത്മനാഭ കവിയിന്റൊരു

നല്പ്രബന്ധം

ശ്രീപാരമാൻ കവിപുംഗവ
രംഗമാല്യ
ദീപായമാന ശുചിപൂൎണ്ണ-
വിളക്കിലാട്ടു
(പാണ്ഡവവിജയം-അന്നമോദനം)

ദീപാരാധന-ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ഒരുമാതിരി വിളക്കുകൊളുത്തി ഉഴിയുക.

ദീപാളി-ന. തുലാമാസത്തിലുള്ള ഒരു പുണ്യദിവസം. ൨. വിളക്കുകളുടെ കൂട്ടം. (ദീപ + ആളി)

ദീപാളികുളിക്ക-പാപ്പരാവുക(ശൈലി)

ദീപിക-ന. വിളക്ക്. ൨. കരിഞ്ചീരകം. ൩. ചൂട്ട്. ൪. തീക്കൊള്ളി.

ദീപിക്കുന്നു-ക്രി. കത്തുന്നു. ൨. പ്രകാശിക്കുന്നു. ൩. ദഹിക്കുന്നു.

ദീപിത-വി. ന. പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ട. ൨. ജ്വലിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ദീപ്ത-വി പ്രകാശിച്ച. ൨. ജ്വലിച്ച.

ദീപ്തം-ന. ഒരുവക നാസാരോഗം.

മൂക്കിനു വളരെ ചൂടുണ്ടായാൽ അതിൽ വായു പുക എന്നപോലെ സഞ്ചരിക്കും. വളരെ ജ്വലിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും തോന്നും. ഇതത്രേ ലക്ഷണം. ൨. വെള്ളോട്ട്. ൩. വട്ടകപ്പൂമിനാരകം. ൪. സിംഹം.

ദീപ്താ-ന. ചെറുപുന്ന. ൨. മേന്തോന്നി. ൩. ചമ്മലത.

ദീപ്താക്ഷം-പൂച്ച.

ദീപ്താംഗം-മയിൽ.

ദീപ്തി-ന. ശോഭ. ൨. തേജസ്സ്. ൩. നായികാശ്രിതങ്ങളായ ഭാവ അലങ്കാരങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ൪. അരക്ക. ൫. വെള്ളോട്.

ദീപ്തോപലം-സൂര്യകാന്തക്കല്ല്.

ദീപ്യ-വി. ദീപിപ്പിക്കപ്പെടുവാൻതക്ക.

ദീപ്യ(ക)ം-ന. കരിഞ്ചീരകം, ജീരകം. ൨. അയമോദകം. ദീപനത്തിനു നല്ലതെന്നൎത്ഥം. ൩. മയിലോശിക.

ദീപ്യമാന-വി. ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന.

ദീപ്യമാനം-പ്രകാശിക്കുന്നതു്.

ദീപ്രം-ന. പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ൨. രീതികളിൽ ഒന്ന് (സാഹിത്യസാഹ്യപ്രകാരം)

ശബ്ദത്തിനു പ്രസാദാദികളും അൎത്ഥത്തിനു ഉപമാദികളുമായി നടപ്പുള്ള അലങ്കാരങ്ങളെ കഴിയുന്നിടത്തോളം ചേൎക്കുന്നതത്രേ ദീപ്രം. ഇതിനു വിപരീതം-ശാലീനം.

ദീൎഘ-വി. നീളമുള്ള.

ദീൎഘകണ്ട(ക)ം-വെൾവേലം.

ദീൎഘകണ്ഠ(ക)ം-കൊക്ക്.

ദീൎഘകന്ധരം-കൊക്ക്.

ദീൎഘകന്ധരാ-വെള്ളിപ്പക്ഷി.

ദീൎഘകാലം-വളരെക്കാലം.

ദീൎഘകേശം-കരടി.

ദീൎഘകോശക, ദീൎഘകോഷിക, ദീൎഘകോശി-ന. ഒരുവക കക്ക. ൨. ഞണ്ടുയോടു സാദൃശ്യമുള്ള ഒരു ജലജന്തുവിശേഷം. ൩. ആണയട്ട. ൪. ഞവണിയുടെ രൂപത്തിലുള്ള ഒരു ജലജന്തുവിശേഷം. ൫. മണ്ണട്ട.

ദീൎഘഗതി-ഒട്ടകം.

ദീൎഘഗ്രീവം-ന. ഒട്ടകം. ൨. കരിഞ്ഞാറൽ പക്ഷി.

ദീൎഘഘണ്ട(ക)ം-കൊക്ക്.

ദീൎഘഘാടികം-ഒട്ടകം.

ദീൎഘച്ഛദം-ന. കരിമ്പ്. ൨. തേക്കരം.

ദീൎഘജംഘം-ന. കൊക്ക്. ൨. ഒട്ടകം.

ദീൎഘജിഹ്വം-ന. പാമ്പ്. ൨. നായ്.

ദീൎഘത-നീളം.

ദീർഘതിമിഷാ-കക്കരി.
ദീർഘതൃണാ-തച്ചുലി.
ദീർഘദംഷ്ട്രകം-പുലി.
ദീർഘദർശനാ-വരുവാനുള്ള കാര്യം മുൻകൂട്ടി കാണുക.
ദീർഘദർശി-പ്ര. കഴുകൻപക്ഷി. ഉ. കരടി ന. വിദ്വാൻ. ർ. കഴിഞ്ഞകാര്യങ്ങളേയും വരാൻപോകുന്ന കാര്യങ്ങളേയും കൂടി ബുദ്ധികൊണ്ടു കണ്ടറിയുന്നവൻ.
ദീർഘദൃഷ്ടി-പ്ര. അറിവും ബുദ്ധിയും വിവേകവും ഉള്ളവൻ. ഉ. ദൂരത്തിൽ കാഴ്ചയുള്ളവൻ.
ദീർഘദൃഷ്ടി-നീളമുള്ള കണ്ണ്.
ദീർഘദേഹി-പെരിച്ചാഴി. മറെറാരു പര്യായം-മൂഷികാ.
ദീർഘനാദം-പ്ര. ശംഖ്. ഉ. കോഴി. ന. നായ്.
ദീർഘനിദ്ര-മരണം.
ദീർഘനിസ്വനം-ശംഖ്.
ദീർഘപത്രാ-പ്ര. വെങ്കായം. ഉ. പച്ചനിറമുള്ള മര്. ന. വലിയ ചെമന്നുള്ളി. ർ. കരിമ്പന.
ദീർഘപവനം-ആന.
ദീർഘപാത്ത്-ഞാറപ്പക്ഷി.
ദീർഘപാദൻ-കാൽ നീളമുള്ളവൻ.
ദീർഘപുച്ഛികാ-ഉടുമ്പ്.
ദീർഘപൃഷ്ഠം-പാമ്പ്. നീണ്ട വാലുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

'ദീർഘപൃഷ്ഠാധിപനിങ്ങനെചൊന്നപ്പോൾ' (ഭാരതം)

ദീർഘബാലം-കരടി.
ദീർഘബാഹു-കൈകൾ നീളമുള്ള.
ദീർഘം-നീണ്ടതു. മറെറാരു പര്യായം-ആയതം.
ദീർഘാ-പ്ര. ഒട്ടകം. ഉ. മുണ്ടപ്പന. ന. ശരാക്കോൽ. ർ. സ്വരങ്ങളിൽ നീട്ടി ഉച്ചരിക്കുന്ന ആ, ഈ മുതലായവ.
ദീർഘായിക്കുന്നു-പ്ര. നീളുന്നു. ഉ. താമസിക്കുന്നു [സ. ക്രി. ദീർഘമാക്കുന്നു]
ദീർഘമാരുതം-ആന.
ദീർഘമൂലം-പ്ര. ഒരു വള്ളി. ഉ. മൂവില.
ദീർഘരദം-പന്നി.
ദീർഘരസനം-പാമ്പ്.
ദീർഘവക്ത്രം-ആന.
ദീർഘവൃന്തം-പലകപ്പയ്യാനി. ദീർഘമായ വൃന്തമുള്ളതു എന്നർത്ഥം.
ദീർഘശൂകം-നെടുവാലിച്ചെന്നെല്ല്
ദീർഘശ്വാസം-നെടുവീർപ്പ്
ദീർഘസത്രം-വളരെക്കാലംകൊണ്ടു അവസാനിക്കുന്ന യാഗം.
ദീർഘസുരതം-നായ്.
ദീർഘസൂത്ര-വി. താമസിച്ചുചെയ്യുന്ന.
ദീർഘസൂത്രൻ-വളരെ താമസിച്ചുകൊണ്ടു കാര്യങ്ങളെ നടത്തുന്നവൻ. മറെറാരു പര്യായം-ചിരക്രിയൻ.
ദീർഘസൂത്രം-താമസപ്രവൃത്തി.
ദീർഘസ്നേഹം — വളരെക്കാലമായുള്ള മമത.
ദീർഘാധ്വഗൻ-പ്ര. അഞ്ചൽക്കാരൻ ഉ. ഒട്ടകം
ദീർഘാധ്വാവ്-നീണ്ടവഴി, ദീർഘയാത്ര.
ദീർഘാംഘ്രി-മൂവില.
ദീർഘായുധം-പന്നി
ദീർഘായുഷ്മാൻ-വി. വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന.
ദീർഘായുസ്സ്-വി. വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന.
ദീർഘായുസ്സ്-പ്ര. കാക്ക. ഉ. ഇലവ്. ന. ജീവകം.

ദീർഘാസ്യം-ആന.

ദീർഘികാ-ഫ. വലുതായ കുളം, പൊയ്ക. വ. നെടുംകേണി. അത്യന്തം നീണ്ടുകിടക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. ന. കറിക്കായം.

ദീവ്-ദ്വീപ്.

ദു

ദുകൂലം-ഫ. പട്ട്, വെളുത്തവസ്ത്രം. വ. വെളുത്ത പട്ടുവസ്ത്രം. ദുഷ്ടമായതിനെ മറയ്ക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

കാച്ചു കശരീരനായിരുന്നാലും വെളുത്തവസ്ത്രം ധരിക്കുമ്പോൾ അല്പമെരു സുന്ദരനായി ഭവിക്കുമെന്നു താല്പൎയ്യം.

ദുക്കാണി- കച്ചവടക്കാരൻ. (പെൎഷ്യൻ ഭാഷ.)

ദുഗ്ദ്ധഫേനി-ഒരുതരം ചെറിയവൃക്ഷം.

ഭൂമിയിൽനിന്നു ഒരു മുഴംവരെ ഉയരും. ഇല എരുക്കിൻപോലെ നീണ്ടിരിക്കും. പാൽ വളരെ കാണും. പൂവു വട്ടത്തിലിരിക്കും. കായ്ക്കു ഭംഗിയുണ്ടു്. വാതത്തെ നശിപ്പിക്കും. രുചിയെ ഉണ്ടാക്കും. വ്രണത്തെ വററും.

ദുഗ്ദ്ധം-പാൽ. കറന്നെടുത്തതു് എന്നൎത്ഥം. മററ പൎയ്യായങ്ങൾ—ക്ഷീരം, പയസ്സ്.

ദുഗ്ദ്ധാബ്ധി-പാൽക്കടൽ.

ദുഗ്ദ്ധാംബുധി-പാൽക്കടൽ.

ദുഗ്ദ്ധാരി-പൂച്ച.

ദുഗ്ദ്ധിക-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, കിറ(ഞി)കിണിപ്പാല. ധാരാളം പാലുള്ളതു് എന്നൎത്ഥം. ചെറുപാല, എരുമക്കള്ളി ഇങ്ങിനെയും അഭിപ്രായം കാണുന്നു. മററൊരു പൎയ്യായം-ക്ഷീരാവി.

ദുണ്ഡുകം-പലകപ്പയ്യന. ഡുണ്ഡുകം എന്നതിൻെറ പാഠം.

ദുണ്ഡുഭം-ചേര. ഡുണ്ഡുഭം എന്നതിൻെറ പാഠം.

ദുന്ദു-ഫ. കൃഷ്ണൻെറ് പിതാവായ വസുദേവൻ. വ. ഒരു വാദ്യം.

ദുന്ദുടൻ-ശിവൻ.

ദുന്ദുഭി-ഫ. ഒരു വാദ്യം, പെരുമ്പറ. ദുംദും എന്നുള്ള ശബ്ദംകൊണ്ടു പ്രകാശിക്കുന്നതു്, മേൽപറഞ്ഞ പ്രകാരമുള്ള ശബ്ദംകൊണ്ടു ആകാശത്തെ നിറയ്ക്കുന്നതു് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാൎത്ഥം. വ. ഇരട്ട. ന. കവറകുണ്ണ്. ര. അറുപതിൽ ഒരുവൎഷം. ല. പകിടക്കരു. ഞ. ഒരസുരൻ.

ദുന്ദുഭി എന്ന അസുരനെ ബാലി നിഗ്രഹിച്ചു. ശ്രീരാമൻെറ ബലം പരീക്ഷിപ്പാനായി ഈ ദുന്ദുഭിയുടെ തലയോടു സുഗ്രീവൻ കാണിച്ചുകൊടുക്കയും ഇതിനെ എടുത്തെറിയുന്ന ആൾ ബാലിയെ വധിപ്പാൻ ശക്തനാണെന്നു പറകയും ചെയ്തു. ഭഗവാൻ ഇതിനെ കാൽപെരുവിരൽകൊണ്ടു വളരെദൂരം എടുത്തെറിഞ്ഞതായി രാമായണം വിവരിക്കുന്നു.

ര. മൃത്യു. വ്യ. വിഷ്ണു. ൻ. കൃഷ്ണൻ. ഫം. വരുണൻ.

ദുന്ദുരാ-കാട്ടുചീര.

ദുനിയാവ്-രാജ്യം.

ദുബാശ്, ദിഭാഷി—പരിഭാഷകൻ. (ഹിന്ദുസ്ഥാനി ഭാഷ.)

ദുർ-അ. ഇതു ചില വാക്കുകളുടെ ആദിയിൽ വരുമ്പോൾ നിന്ദ്യം, പ്രയാസം, ഇല്ലാത്ത, കഷ്ടത ഇങ്ങിനെ പല അൎത്ഥങ്ങൾ വരും.

ദുര അത്യാശ

ദുരത്യയ-വി. വേഗത്തിൽ കടന്നുകൂടാൻ പാടില്ലാത്ത.

ദുരദൃഷ്ടി-ദുർവ്വിധി.

ദുരദൃഷ്ടം-ദുഷ്കാലം, ഭാഗ്യദോഷം.

ദുരധ്വാ-ചീത്തവഴി ദുഷ്ടമായ വഴി എന്നൎത്ഥം.

ദുരധിഗമം-കടക്കാൻ പ്രയാസമുള്ളത്.

ദുരന്ത-വി. ൧. അവസാനത്തിൽ ചീത്തയായുള്ള. ൨. പ്രയാസമുള്ള. ൩. പാപമുള്ള.

ദുരഭിഗ്രഹം-൧ നായ്ക്കുരണ. ൨ ചെങ്കൊടിത്തൂവ. ൩ വല്യ കടലാടി.

ദുരാഗ്രഹം-൧. ചീത്തആഗ്രഹം ൨. അത്യാഗ്രഹം.

ദുരാഗ്രഹി-൧ ചീത്ത ആഗ്രഹമുള്ളവൻ ൨. അത്യാഗ്രഹമുള്ളവൻ.

ദുരാചാര-വി. ദുർന്നടപ്പുള്ള, ചീത്ത പ്രവൃത്തിയുള്ള.

ദുരാത്മ-വി ൧. ദുർബ്ബുദ്ധിയുള്ള ൨. ചീത്ത സ്വഭാവമുള്ള

ദുരാത്മത, ദൌരാത്മ്യം-ദുർബ്ബുദ്ധി.

ദുരാത്മാവ്-ദുഷ്ടൻ, വഞ്ചകൻ.

ദുരാപ-വി. ൧. പ്രാപിച്ചുകൂടാത്ത ൨. ഞെരുങ്ങിപ്രാപിക്കാവുന്ന. ൩. കിട്ടുകയില്ലാത്ത. ൪. കിട്ടുവാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുരാരുഹം-൧. കൂവളം. ൨. തെങ്ങ്.

ദുരാലഭ-വി. ലഭിപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുരാലഭ-൧ കൊടിത്തൂവ. ദുഃഖേന ലഭിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. ചെങ്കൊടിത്തൂവ.

ദുരാലാപം – ദുഷിവാക്ക്, ചീത്തസംസാരം.

ദുരാശയ-വി. ബുദ്ധിക്കുറപ്പില്ലാത്ത.

ദുരാസദ-വി. പ്രാപിച്ചുകൂടാത്ത.

ദുരിതം-പാപം. ചീത്തനടവടി എന്നർത്ഥം. ദോഷം.

ദുരിശം-൧ ധൂതഗതി. ൨. ലോഭം.

ദുരുക്തി-ചീത്തവാക്ക്.

ദുരുദ്ധരം-നശിപ്പിക്കാൻ വയ്യാത്തത്.

ദുരൂഹ-വി. ഊഹിക്കപ്പെടുവാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുരൂഹം-ഉലൂക.

ദുരേഷണാ-ശാപവചനം.

ദുരോദരൻ-ചൂതുകളിക്കുന്നവൻ. ഉദരത്തെ വനം ദുഃഖമായുള്ളതുകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു.

ദുരോദരം-൧. ചൂത്. ൨. ചൂതുകളി. ൩. ചൂതുകളിയിൽ പണയംവയ്ക്കുക.

ദുർഗ്ഗ-വി. അടുത്തുകൂടാത്ത, അതിക്രമിച്ചുകൂടാത്ത.

ദുർഗ്ഗത-വി. ദാരിദ്ര്യമുള്ള.

ദുർഗ്ഗതൻ-ദരിദ്രൻ. നിന്ദിതമായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദുർഗ്ഗതി-൧. ദാരിദ്ര്യം. ൨. നരകം. ദുഷ്ടയായ ഗതി എന്നർത്ഥം.

ദുർഗ്ഗൻ-ഒരു അസുരൻ.

ഇവനെ ദുർഗ്ഗാദേവി വധിച്ചു.

ദുർഗ്ഗന്ധ-വി. ചീത്ത മണമുള്ള.

ദുർഗ്ഗന്ധം-൧ ചീത്തമണം. ൨. വലിയ വെള്ളുള്ളി. ൩. തുവച്ചിലപ്പ്.

ദുർഗ്ഗന്ധി-വി. ചീത്തമണമുള്ള

ദുർഗ്ഗപഥം-നടപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള വഴി.

ദുർഗ്ഗം-൧. കോട്ട, മതിൽ, കിടങ്ങ്, പർവ്വതം മുതലായത്. ദുർഗ്ഗമസ്ഥാനം എന്നർത്ഥം, ൨. ഗുഗ്ഗുലു. ൩ അതിക്രമിച്ചുകൂടാത്തത്.

ദുർഗ്ഗമ-വി. ൧. ചെല്ലുവാൻ പ്രയാസമുള്ള. ൨. അറിവാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുർഗ്ഗസഞ്ചാരം-കടപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള സ്ഥലത്തിൽ നടക്കുക.

ദുർഗ്ഗാ-൧. പാർവ്വതി വനപർവ്വതാദിദുർഗ്ഗസ്ഥാനങ്ങളിൽ വസിക്കുന്നവൾ, പ്രയാസപ്പെട്ടു അറിയത്തക്കവൾ, ദുഷ്ടന്മാർപോലും സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നവൾ ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം. ൨. മലയമുക്കി. ൩. അമരി. ൪. മയിനാപക്ഷി.

ദുർഗ്ഗാപുരി-കോട്ടയം.

ദുർഗ്രഹ-വി. മനസ്സിലാക്കുവാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുർഘട-വി. പ. ചെയ്യപ്പെടുവാൻ പ്രയാസമുള്ള. വ. അപകടമുള്ള.

ദുർഘോഷം-കരടി.

ദുർജ്ജനം-പു. ദുഷ്ടൻ. ദുഷ്ടമായ ജനം എന്നർത്ഥം. (ദുഷ്ടജനം). മറ്റൊരു പര്യായം-ഖലൻ. വ. ഏഷണിക്കാരൻ

ദുർജ്ജയ-വി. ജയിപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുർജ്ജയവ്യൂഹം-പലതരത്തിലുള്ള വ്യൂഹഭേദങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

യുദ്ധശാസ്ത്രം അനുസരിച്ചു സേനയെ യഥാസ്ഥലങ്ങളിൽ യഥാവിധം നിറുത്തുന്നതിനു 'വ്യൂഹം' എന്നു പേർ.

ദുർജ്ജാത-വി. ചീത്തയായിട്ടു ജനിച്ച.

ദുർജ്ഞേയ-വി. അറിവാൻ പ്രയാസമുള്ള

ദുർണ്ണയം-ന്യായക്കേട്.

ദുർദ്ദൃശ്-നോക്കിക്കൂടാത്ത, ദുഃഖിച്ചാലും കാണ്മാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുർദ്ദശ-ചീത്തയായ അവസ്ഥ.

ദുർദ്ദിനം-പു. മേഘംകൊണ്ടു മൂടിയ ദിവസം. മഴക്കാർ മൂടി നില്ക്കനിമിത്തം സൂര്യാദി തേജസ്സുകളുടെ പ്രകാശം ഇല്ലായ്കകൊണ്ടു നിന്ദിതമായ ദിനം എന്നർത്ഥം. ഇവിടെ ദിനം എന്നതിനു പകൽ എന്നർത്ഥം. വ. ചീത്തദിവസം.

ദുർദ്രുടൻ-നാസ്തികൻ.

ദുർദ്ദൃശ്യ-വി. നോക്കപ്പെടുവാൻവഹിയാത്ത

ദുർദ്ദൈവം-ഭാഗ്യദോഷം.

ദുർദ്ദേവത-പിശാചു.

ദുർദ്രുമം-പച്ചനിറമായ ഉള്ളി. ദുഷ്ടമായ ദ്രുമം എന്നർത്ഥം. ദുദ്രുമം എന്നുമാവാം.

ഇതു് ഒരു ലതയുമല്ല ദ്രുമവുമല്ല.

ദുർദ്ധര-വി. വഹിച്ചുകൂടാത്ത.

ദുർദ്ധരം-പു. രസം. വ. ഇടവകം. ന. ചെതമരം.

ദുർദ്ധർഷ-വി. അതിക്രമിച്ചുകൂടാത്ത.

ദുർദ്ധർഷൻ-തോല്പിക്കപ്പെടുവാൻ പാടില്ലാത്തവൻ.

ദുർദ്ധർഷാ-പു. നാഗദന്തി വ. ഇലക്കള്ളി.

ദുർന്നടപ്പ്-മുറവിട്ടു നടക്കുക.

ദുർന്നയം-അപനയം, അവിവേകം.

ദുർന്നാമാ, ദുർന്നാമ്നി-ഒരുവക ചെറിയ ജലജന്തു, ഞമഞ്ഞി. ചീത്തശബ്ദത്തോടുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം. (ദീർഘകോശക എന്നു നോക്കുക.)

ദുർന്നാമ(ക)ം-ഒരു ദീനം, അർശസ്സ്. പാപരോഗമാകയാൽ നിന്ദിതമായ നാമത്തോടുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം.

ദുർന്നാമാരി-പു. ചേന. വ. നിലപ്പന.

ദുർന്നിമിത്തം-പു. ലക്ഷണപ്പിഴ. വ. ശുഭാശുഭസൂചകങ്ങളായ ഉൽപാതവിശേഷങ്ങളുടെ പേർ. ദോഷസൂചകങ്ങളായ അടയാളം.

ദുർന്നിവാര-വി. തടുത്തുകൂടാത്ത.

ദുർന്നീരു-പു. ചീത്തവെള്ളം. വ. ദേഹത്തിനുള്ളിൽ കെട്ടിയുണ്ടാകുന്ന ജലാംശം.

ദുർന്ന്യായം-മര്യാദക്കേട്.

ദുർബ്ബല-വി. ബലമില്ലാത്ത.

ദുർബ്ബീജം-പു. ചീത്ത വിത്തു. വ. ദോഷമുള്ള ഇന്ദ്രിയം, ദുഷ്ടസന്തതി.

ദുർബ്ബുദ്ധി-വി. ചീത്തബുദ്ധിയുള്ള.

ദുർബ്ബുദ്ധി-ചീത്തബുദ്ധി.

ദുർബ്ബോധ(ന)ം - തെറ്റായിട്ടുള്ള അറിവ്.

ദുർഭഗ-പു. ഭർത്താവിനു സ്നേഹമില്ലാത്തവൾ. വ. വിരൂപ. ന. കെട്ട ഐശ്വര്യത്തോടു കൂടിയവൾ

ദുർഭഗൻ - പു. സൌഭാഗ്യമില്ലാത്തവൻ. വ. ഭാഗ്യം കെട്ടവൻ

ദുർഭര-വി. എടുപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുർഭാഗ്യം-ഭാഗ്യമില്ലായ്ക.

ദുർഭാവന-ദുർവിചാരം.

ദുർഭാഷണം-ശകാരം, ചീത്തവാക്കു പറക

ദുർഭാഷി-ചീത്തവാക്കു പറയുന്നവൻ (ചീത്തയായി പറയുന്നവനു പര്യായങ്ങൾ- ശഷ്യവാദി, കചേലൻ.

ദുർഭിക്ഷം-ക്ഷാമം, പഞ്ഞം.

ദുർഭ്രമി-വിട്ടുമാറാത്ത ഭ്രമം.

ദുർമ്മതി-ചീത്തബുദ്ധിയുള്ള.

ദുർമ്മന്ത്രവാദം-ക്ഷുദ്രം, ആഭിചാരപ്രവൃത്തി.

ദുർമ്മനസ്സ്-വി. ദുഃഖമുള്ള.

ദുർമ്മനസ്സ്-ദുഃഖിതമായ മനസ്സോടുകൂടിയവൻ.

ദുർമ്മർഷണൻ-വിഷ്ണു.

ദുർമ്മരണം-അപമൃത്യു

ദുർമ്മരാ-പ്ര. വെങ്കറുക. ൨. കരിങ്കറുക. ൩. ശതാവരി.

ദുർമ്മാർഗ്ഗം-പ്ര. ചീത്തവഴി. ൨. ദുർന്നടപ്പ്

ദുർമ്മാർഗ്ഗി-വി. ദുർന്നടപ്പുള്ള, മുറകേടായിട്ടു ചെയ്യുന്ന.

ദുർമ്മാംസം-ശരീരത്തിൽ അധികമായിട്ടുണ്ടാകുന്ന മാംസം, അധിമാംസം.

ദുർമ്മുഖ-വി. മുഖപ്രസാദമില്ലാത്ത ൨. ചീത്ത മുഖമുള്ള ൩. അബദ്ധവാക്കു പറയുന്ന.

ദുർമ്മുഖൻ-പ്ര. രാമായണത്തിൽ പറയുന്ന ഒരു വാനരൻ. ൨. പ്രധാന നാഗങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ൩. അപ്രിയത്തെ പറയുന്നവൻ ൪. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഒരു പുത്രൻ.

ദുർമ്മുഖം-പ്ര. ചീത്തമുഖം. ൨ കുതിര.

ദുർമ്മുഖാ-വെളുത്ത കന്നി.

ദുർമ്മുഖി-അറുപതിൽ ഒരു വർഷം.

ദുർമ്മൃതി-അപമൃത്യു.

ദുർമ്മേധസ്സ്-പ്ര. ചീത്തബുദ്ധിയുള്ള. ൨. അല്പബുദ്ധിയുള്ള.

ദുർമ്മോഹി-വി ദുരാഗ്രഹമുള്ള

ദുര്യശസ്സ്-ദുഷ്കീർത്തി.

ദുര്യുക്തി-ചീത്ത വ്യവഹാരം.

ദുര്യോഗം-പ്ര. ഭാഗ്യക്കേട്. ൨. ദുർവ്യവഹാരം. ൩. ദുർവിചാരം. ൪. അനർത്ഥം. ൫. ദുഷ്ടന്മാരോടുള്ള ചേർച്ച.

ദുര്യോധനൻ-ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ മൂത്ത പുത്രൻ, നൂറുപേരിൽ (കൌരവരിൽ) പ്രധാനി, ഗാന്ധാരിയുടെ മൂത്തമകൻ, കലഹപ്രിയൻ.

ഗാന്ധാരി എന്ന പദം നോക്കുക.- പാണ്ഡുവിന്റെ മരണാനന്തരം തന്റെ പുത്രരായ നൂറുപേരോടൊന്നിച്ചു പാണ്ഡവരേയും ധൃതരാഷ്ട്രർ തന്നെ വളർത്തിവന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കെ ക്രമേണ കൌരവർക്കു പാണ്ഡവരിൽ സ്പർദ്ധതുടങ്ങി. ഗദാപ്രയോഗത്തിൽ ഭീമനൊപ്പമായിരുന്ന സാമർത്ഥ്യം ദുര്യോധനനു ഭീമനോടുള്ള വൈരം വർദ്ധിപ്പിച്ചു. ഉറക്കത്തിൽ ഭീമനെ കെട്ടി ഗംഗയിലിട്ടു. ചോറിൽ വിഷമിട്ടുകൊടുത്തു. പാമ്പിനെക്കൊണ്ടു കടിപ്പിച്ചു. കർണ്ണനും ശകുനിയും കൌരവർക്കു ഉററബന്ധുക്കളായിരുന്നു. കൃപാചാര്യരും ദ്രോണാചാര്യരും രണ്ടുകൂട്ടർക്കും ഗുരുക്കന്മാരായിരുന്നു. ഗുരുവിന്റെ അഭ്യാസപരീക്ഷയിൽ അർജ്ജുനൻ വിജയം പ്രാപിക്കയാൽ കർണ്ണനു അന്നുമുതൽ അസൂയയും വിരോധവും വർദ്ധിച്ചു. കർണ്ണനോടും ശകുനിയോടും മററും ആലോചിച്ചു ദുര്യോധനൻ അവനി മുഴുവനും അടക്കുന്നതിനും ആലോചന തുടങ്ങി. പാണ്ഡവരെ ഒടുക്കുന്നതിനു അരക്കുകൊണ്ടു ഒരു ഭവനം തീർത്തു അവരെ അതിനകത്തു ചതിച്ചാക്കി തീവെച്ചു. അവർ അതിൽ രക്ഷപ്പെട്ടു വനത്തെ പ്രാപിച്ചു. പിന്നീടു ചൂതുകളിയിൽ ദുര്യോധനൻ ചതിച്ചു പാണ്ഡവരുടെ നാടുനഗരാദി സർവ്വസ്വവും അപഹരിച്ചു. അവരേയും അവരുടെ ധർമ്മപത്നിയെ

ശും ദാസരാക്കി. ആ സമയം ദുൎയ്യോധനന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം ദുശ്ശാസനൻ ചെന്നു രജസ്വലയായ പാഞ്ചാലിയുടെ തലമുടിക്കു ചുറ്റിപ്പിടിച്ചു വലിച്ചിഴച്ചു സഭയിൽ കൊണ്ടുവന്നു വസ്ത്രാക്ഷേപം ചെയ്തു. ഭഗവൽകാരുണ്യത്താൽ മാനഭംഗമുണ്ടായില്ല. ഉടൻതന്നെ പാണ്ഡവൎക്കു ദുൎയ്യോധനൻ ൧൨ വൎഷത്തെ വനവാസവും ഒരു കൊല്ലത്തെ അജ്ഞാതവാസവും ശിക്ഷവിധിച്ചു സത്യപരിപാലനാൎത്ഥം പാണ്ഡവർ അതു അനുസരിച്ചു അനുഷ്ഠിച്ചു. വനവാസത്തിൽ പാണ്ഡവരുടെ കഷ്ടാവസ്ഥയെ കണ്ടു സന്തോഷിപ്പാനായി ദുൎയ്യോധനാദികൾ പുറപ്പെട്ടുചെന്നു. അന്നു അവരെ ചില ഗന്ധൎവ്വന്മാർ പിടിച്ചു തടവിലാക്കി. പാണ്ഡവർ അവരെ തടവിൽനിന്നും വിടുവിച്ചു വനവാസവും അജ്ഞാതവാസവും കഴിഞ്ഞു വന്നതിന്റെശേഷം ധൎമ്മപുത്രരുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ദുൎയ്യോധനന്റെ സമീപത്തിൽ ദൂതനായിച്ചെന്നു അഭിപ്രായം തെരിയപ്പെടുത്തി. വളരെ സമാധാനം പറഞ്ഞിട്ടും ദുൎയ്യോധനന്റെ അവസാന വചനം ഇങ്ങിനെയായിരുന്നു:—'സൂചികള്ളവതിനുമിന്നവകാശമിഹ ധരണീതലേ വാശിയോടുവസിച്ചിടുന്നൊരു പാണ്ഡവൎക്കു കൊടുത്തിടാ' ഇതുകേട്ടു ഭഗവാൻ തിരിയെപോന്നു യുദ്ധസന്നാഹം തുടങ്ങി. ൧൮ ദിവസം ഘോരമായ ഭാരതയുദ്ധം നടന്നു കുരുകുലം അറ്റുവന്നു. ദുൎയ്യോധനന്റെ തുടതച്ചു ഭീമൻ കൊന്നു ഭീമനുള്ള ബലാധിക്യവും അൎജ്ജുനനുള്ള വിദ്യാസമ്പത്തുമാണു ദുൎയ്യോധനന്റെ മനസ്സിനെ ദുഷിപ്പിച്ചതു.

ദുൎല്ലക്ഷണം—ചീത്തലക്ഷണം.

ദുൎല്ലഭ—വി. കിട്ടുവാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുൎല്ലഭ—കൊടിത്തൂവ.

ദുൎല്ലഭചതുഷ്ടയം—സത്യവാക്കു, സൽപുത്രൻ, സന്തുഷ്ടരായ സ്വജനം, ചെന്നമാഴ്ത്തു ഇവ ൪-ം.

ദുൎല്ലഭം—കച്ചോലം.

ദുൎല്ലഭ്യ—വി. കിട്ടുന്നതല്ലാത്ത.

ദുൎല്ലംഘ്യം—ലംഘിപ്പാൻ പാടില്ലാത്തതു.

ദുൎവ്വചനീയ വി. പറയാൻപാടില്ലാത്തവണ്ണം അത്രയ്ക്കു അസഭ്യമായ.

ദുൎവ്വൎണ്ണം—ന. വെള്ളി. പൊന്നിനെ അപേക്ഷിച്ചു താണ നിറമുള്ളതു. ൨. ചീര. ൩. ഏലാവാലുകം.

ദുൎവ്വരാഹം—നാട്ടുപന്നി.

ദുൎവ്വഹ—വി. ൧. എടുപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള. ൨. എടുത്തുകൂടാത്ത.

ദുൎവ്വാച്യ—വി. പറയാൻപാടില്ലാത്തവണ്ണം അത്രമാത്രം അസഭ്യമായ.

ദുൎവ്വാദ—വി. ചീത്തവാക്കുപറയുന്ന.

ദുൎവ്വാര—വി. തടുപ്പാൻവയ്യാത്ത.

ദുൎവ്വാസം—ന. ദുഃഖത്തോടു കൂടെയുള്ള പാൎപ്പ്. ൨. ചീത്ത ഭവനം.

ദുൎവ്വാസസ്സ്പുരാണം—ഉപപുരാണങ്ങളിൽ ഒന്നു.

ദുൎവ്വാസാവു്—അത്രിമഹൎഷിയുടെ പുത്രനായ ഒരു മുനി, ദുൎവ്വാസസ്സ് എന്നും പറയുന്നു ഇദ്ദേഹം ശിവാംശജനാകുന്നു 'ദുഷ്ടഃ ദുഃസാധ്യോവാ വാസോയസ്യ' ഇദ്ദേഹത്തെ അതിഥിയായ്ത്തു സ്വീകരിക്കുന്നതു വളരെ കഷ്ടമാകുന്നു അല്ലെങ്കിൽ 'ദുഷ്ടംവാസോയസ്യ' ഇദ്ദേഹം വസ്ത്രാദികളിൽ ശ്രദ്ധയില്ലാത്തവനാകുന്നു എന്നു അൎത്ഥം.

ഇദ്ദേഹം അത്യന്തം കോപിഷ്ഠനാണു. ശിവന്റെ അവതാരമെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു ഇദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ ശപി

ക്ഷയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. താൻ ഒരു മാല കെട്ടത്തിനെ നിസ്സാരമായി കരുതിയതാണ അതിന്റെ കാരണം (പാഞ്ചാലിമഹാരാം കഥ നോക്കുക.) കൃഷ്ണനേയും ഒരിക്കൽ ശപിച്ചു. ഇതിന്റെ ഹേതു പായസ്പരമിന്നു ഭക്ഷിച്ചശേഷം അംഗത്തിന്റെ കാൽ വെടിപ്പാക്കാത്തതാണ്. ശാപം അപമൃത്യു ഉണ്ടാകും എന്നായിരുന്നു. കുന്തിക്കു അനുഗ്രഹിച്ചു മന്ത്രം നൽകിയതും ഈ മഹർഷിതന്നെ, ദുർവ്വാസസ്സിന്റെ ൧൦൦൦൦ ശിഷ്യന്മാരുണ്ട്. പാണ്ഡവന്മാർ വനവാസം തുടങ്ങി ൧൧ വർഷം കഴിഞ്ഞതിൽ പിന്നെയാണ് ദുര്യോധനാദികൾ ദുർവ്വാസസ്സിനെ ധർമ്മപുത്രരുടെ അടുക്കലേക്ക പറഞ്ഞയക്കുന്നതു്.

'ശർവാംശജാതനായൊരു മുനീന്ദ്രനാം
ദുർവ്വാസാവിനെ കൊണ്ടുത്തവരും
[പോയവർ'
(ഭാരതം)

'ദുർവ്വാസാവു ശപിച്ചാൽപിന്നൊരു
നിർവ്വാഹവുമില്ലെന്നുടെകാന്ത'
(പാത്രചരിതം തുള്ളൽ)

ദുർവ്വിധ-വി. ൧. ദുർബ്ബുദ്ധിയുള്ള. ൨. ദുർന്നടപ്പുള്ള. ൩. ദാരിദ്ര്യമുള്ള.

ദുർവ്വിധൻ-ഹരിദ്രൻ. ചീത്തപ്രകാരത്തിലുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ദുർവ്വിധി-ദുഃഖാനുഭവത്തിന് ഇടയാകുന്ന വിധി.

ദുർവ്വിനീത-വി. അടക്കമില്ലാത്ത, വിനയമില്ലാത്ത, ദുഷ്ടതയുള്ള.

'ഉർവ്വിതന്റെ പരിരക്ഷചെയ്യുവ
ദുർവ്വിനീതജന ശാസിതാപൗരവൻ'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

ദുർവ്വിനീതൻ-പു. ദുഷ്ടൻ. ൨. ഇണക്കാവരാത്ത കുതിര.

ദുർവ്വിപാകം-ദുർവ്വിധി, അപകടം വരത്തക്ക പതനം.

ദുർവ്വിഭാവ്യ-വി. അചിന്ത്യമായുള്ള.

ദുർവ്വിലസിതം-മുട്ടുസ്വഭാവം, വക്രമതം.

ദുർവ്വിലാസം-ദുർഭാഗ്യം.

ദുർവ്വൃത്ത്-പു. അപമാനമായിട്ടു നിത്യവൃത്തി കഴിക്കുക. ൨. ദുശ്ശീലം.

ദുർവ്വൃത്ത-വി. ദുഷ്പ്രവൃത്തിയുള്ള.

ദുർവ്വൃത്തി-പു. അപമാനമായിട്ടു നിത്യവൃത്തി കഴിക്കുക. ൨ ദുശ്ശീലം.

ദുർവ്യയം-പാഴ്ചെലവ്, കൈക്കൂലി.

ദുർവ്യാപാരം-പു ദുർന്നടപ്പ്. ൧. ചീത്തപ്രവൃത്തി. ൨. അന്യായക്കച്ചവടം. ൩. ആഭിചാരം.

ദുർവ്യാപാരി-വി. ൧. ദുർന്നടപ്പുള്ള. ൨. ചീത്തപ്രവൃത്തിയുള്ള. ൩. അന്യായക്കച്ചവടം ചെയ്യുന്ന. ൪. ആഭിചാരം ചെയ്യുന്ന.

ദുർഹൃത്ത്-ശത്രു. ദുഷ്ടമായ ഹൃദയത്തോടു കൂടിയവൻ എന്നർത്ഥം.

ദുശ്ചരം-പു. കരടി. ൨. കക്കാ.

ദുശ്ചരിത-വി. ചീത്തപ്രവൃത്തിയുള്ള.

ദുശ്ചരിതം-ചീത്തപ്രവൃത്തി, ദുർന്നടപ്പ്.

ദുശ്ച്യവനൻ-ഇന്ദ്രൻ. ച്യവനമഹർഷിയുടെ തപോബലത്തെ സഹിക്കാത്തവൻ, അഹല്യാഗമനം ഹേതുവായിട്ടു അധഃപതനം വന്നവൻ.

അശ്വിനീദേവകൾ സുകന്യയുടെ ഭർത്താവായ ച്യവനമഹർഷിയുടെ ജരാനരതീർത്തു യൌവ്വനം നൽകി എന്നും അതിനു പ്രതിഫലമായി അശ്വിനിദേവകൾക്കു യാഗഭാഗം കല്പിച്ചു എന്നും ഉടൻ ഇന്ദ്രൻ കോപിച്ചു മഹർഷിയുടെ നേരെ വജ്രം ഓങ്ങിയപ്പോൾ ഇന്ദ്രന്റെ കൈ

സ്സംഭിക്കയുണ്ടായി എന്നും മററും പുരാണം.

ദുശ്ശകുനം-ചീത്തശകുനം.

ദുശ്ശള-ദുൎയ്യോധനാദികളുടെ കൂടപ്പിറന്നവൾ, ജയദ്രഥൻെറ ഭാൎയ്യ, ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഏക പുത്രി.

'ദുശ്ശളം എന്നൊരു പെണ്ണുണ്ടിവൎക്ക
പെങ്ങളുമായിട്ട്'
(സഭാപ്രവേശം തുള്ളൽ)

ദുശ്ശാസനൻ-ദുൎയ്യോധനൻെറ അനുജൻ.

പാഞ്ചാലിയുടെ വസ്ത്രാക്ഷേപം ചെയ്തതു ഈ ദുശ്ശാസനനാകുന്നു. ഇതു ദുൎയ്യോധനപക്ഷത്തുള്ള ശകുനിയൊന്നിച്ചു ചൂതു കളിച്ചു ധൎമ്മപുത്രർ തോററ എന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ ചെയ്ത ദുഷ്കൃത്യങ്ങളിൽ ഒന്നാകുന്നു. ദുശ്ശാസനനെ ഭീമൻ വധിച്ചു. ഇതു ഭാരതയുദ്ധം ൧൬-ാം ദിവസമായിരുന്നു. ദുശ്ശാസനൻെറ മകൻെറ പേർ ഭരതൻ.

ദുശ്ശീല-വി. ചീത്തസ്വഭാവമുള്ള.

ദുശ്ശ്രവം-(കാവ്യത്തിൽ) പദദോഷങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

ഉച്ചരിക്കുന്നതിനു ക്ലേശം നിമിത്തം കൎണ്ണകഠോരമായി തോന്നുന്നതു്. ഉ-ം കല്പിപ്പിപ്പതു്.

ദുഷിക്കുന്നു-൧. നിന്ദിക്കുന്നു. ൨. കുററം പറയുന്നു. ൩. അശുദ്ധമാകുന്നു. [കാ ക്രി-ദുഷിപ്പിക്കുന്നു.]

ദുഷിവാക്ക്-ചീത്തവാക്ക്.

ദുഷ്കര-വി. ചെയ്വാൻ പ്രയാസമുള്ള.

ദുഷ്കരം-പ്രയാസം.

ദുഷ്കൎമ്മം-ദോഷമുള്ള പ്രവൃത്തി.

ദുഷ്കവി-വി. ചീത്തകവിതയുണ്ടാക്കുന്ന.

ദുഷ്കാലം-ചീത്തകാലം.

ദുഷ്കീൎത്തി-ദുൎയ്യശസ്സ്.

ദുഷ്കുലം-൧. ചീത്തവംശം. ൨. [illegible]

ദുഷ്ക്രുധ്-ശത്രുപക്ഷം.

ദുഷ്കൃതം-പാപം. ചീത്തപ്രവൃത്തി എന്നൎത്ഥം.

ദുഷ്കൃതി-വി. പാപം ചെയ്യുന്ന.

ദുഷ്കൃതി-പാപം.

ദുഷ്കോപം-വിചാരംകൂടാതെയുള്ള കോപം.

ദുഷ്കോപി-വി. വിചാരം കൂടാതെ കോപിക്കുന്ന.

ദുഷ്ക്രമം-അതിക്രമം.

ദുഷ്ടം-൧. ദോഷമുള്ളതു്. ൨. നിന്ദ്യമായതു്. ൩. ചീത്തയായതു്. ൪. അഴുക്ക്. ദുഷിപ്പാനിടയായതു്, ദുഷിച്ചതു്. ദുഷ്ടൻ> <ശിഷ്ടൻ,

'ദുഷ്ടകിടക്കെവറട്ടും വ്രണമതു
പൊട്ടുംപിന്നെയുമൊരുസമയത്തിൽ'
(കിരാതം തുള്ളൽ)

ദുഷ്ട-൧. വ്യഭിചാരിണി. ൨. ദുസ്വഭാവമുള്ളവൾ

ദുഷ്ടത-ചീത്തസ്വഭാവം.

ദുഷ്ടപ്രതിശ്യായം-ഒരുവക നാസാരോഗം.

ഇതിനു മൂക്കൊഴുകും, പിന്നെ ഉണങ്ങും, പിന്നെ അടയ്ക്കും, പിന്നെ തുറക്കും. ശ്വാസത്തിനു വല്ലാതെ ദുൎഗ്ഗന്ധം കാണും. ഗന്ധം അറികയില്ല. ഈ രോഗം കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യമാകുന്നു

ദുഷ്ടം-ദുഷിച്ചതു. ൨. കൊട്ടം. ൩. പാപം.

ദുഷ്ടി-വി. ദോഷമുള്ള, ദുഷിപ്പിക്കപ്പെട്ട, ഉപയോഗത്തിനു കൊള്ളരുതാത്തതായ.

ദുഷ്ഠു-അ. ചീത്ത. നിന്ദാൎത്ഥകം. ഉ-ം 'ദുഷ്ഠു വൃത്തഃ ദുൎജ്ജനഃ സ്യാൽ'. ദുഷ്ഠു> <സുഷ്ഠു.

ദുഷ്പത്രം-കാട്ടുകച്ചോലം, (അടവികച്ചോലം). ദുഷ്ടങ്ങളായ ഇലകൾ ഉള്ളതു എന്നൎത്ഥം.

ദുഷ്പാത്ര-വി. യോഗ്യതയില്ലാത്ത, പാത്രമല്ലാത്ത.

ദുഷ്പുത്രൻ-ഗുണമില്ലാത്ത മകൻ.

ദുഷ്പുത്രി-ഗുണമില്ലാത്ത മകൾ.

ദുഷ്പൂരം-നിറപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള കുളം കിണറു മുതലായതു.

ദുഷ്ടുത-അപവാദം, ചീത്തപ്പേര, ദുഷ്കീർത്തി.

ദുഷ്പ്രജ-ചീത്തയായ സന്തതി.

ദുഷ്പ്രണീത-വി. ചീത്തയായി നടത്തിയ, ചീത്തയായി ചെയ്ത.

ദുഷ്പ്രതിജ്ഞ-സാധിപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള കാര്യത്തെപ്പററി പറയുന്ന സത്യവാക്ക്.

ദുഷ്പ്രധർഷാ-സ്ത്രീ. പേരീത്ത. വ. ചെങ്കൊടിഞ്ഞുവ. ന. ഈന്ത. കണ്ടകാരിച്ചുണ്ട.

ദുഷ്പ്രധർഷിണി-ചെറുവഴുതിന. ദുഃഖേന പ്രധർഷിക്കപ്പെടുന്നതു്. (മുള്ളുള്ളതാണല്ലൊ) എന്നർത്ഥം.

ദുഷ്പ്രഭു-ചീത്തപ്രഭു, ചീത്ത രാജാവ്.

ദുഷ്പ്രയത്നം-പാഴ്വേല.

ദുഷ്പ്രയോഗം-ദോഷമുള്ള പ്രവൃത്തി.

ദുഷ്പ്രവാദം-ദോഷാരോപണം, ദുഷ്കീർത്തിയുണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം പറക.

'ഒരുത്തനെന്നോക്കിനദുഷ്പ്രവാദം
പരത്തുവാനാളുകളുണ്ടസംഖ്യം.'
(ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം)

ദുഷ്പ്രവൃത്തി-ചീത്തവേല.

ദുഷ്പ്രവേശം-കടപ്പാൻ പ്രയാസമായിട്ടുള്ള കചിലം, ഗഹനം-ഇവരണ്ടും ദുഷ്പ്രവേശമായിട്ടുള്ളതിന്റെ പേർ.

ദുഷ്പ്രാപ-സ്ത്രീ. ലഭിക്കുന്നതിനു പ്രയാസമുള്ള. വ. ലഭിക്കാത്ത. ന. ചെല്ലുന്നതിനു പ്രയാസമുള്ള. ര. ചെന്നുകൂടാത്ത.

ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യ-വി. നോക്കിക്കൂടാത്ത.

ദുഷ്ഷന്തൻ-ചന്ദ്രവംശത്തിലെ പ്രസിദ്ധനായ ഒരു രാജാവ്, ശകുന്തളയുടെ ഭർത്താവ്.

ചന്ദ്രവംശത്തിലെ രാജാവും പരമധാർമ്മികനുമായ ദുഷ്ഷന്തൻ ഒരിക്കൽ മന്ത്രിമാരോടും സേനായോടും കൂടി നായാട്ടിനായി പുറപ്പെട്ടു. ക്ഷുത്തും ദാഹവും നിമിത്തം അദ്ദേഹം ഏകനായി കണ്വമഹർഷിയുടെ ആശ്രമം പ്രാപിച്ചു. അപ്പോൾ മഹർഷി അവിടെ ഇല്ലായിരുന്നു. അതിഥി സൽക്കാരം ചെയ്തതു കണ്വന്റെ പുത്രിയും ദിവ്യകന്യകയുമായ ശകുന്തളയായിരുന്നു. അവർ തമ്മിൽ അല്പ സംഭാഷണംകൊണ്ടു അനുരാഗവശരായി ഗാന്ധർവ്വവിവാഹം നടന്നു. കാച്ചുകാലത്തേക്ക ആശ്രമത്തിൽ താമസിച്ചിട്ടു രാജാവു സ്വനഗരം പ്രാപിച്ചു. ശകുന്തളക്കു ഗർഭമുണ്ടായി. കണ്വമഹർഷി വന്നപ്പോൾ സംഗതി എല്ലാം ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കി. ഭയവും നാണവുംകൊണ്ടു ഇരുന്നിരുന്ന ശകുന്തളയെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. ദോഷമില്ലെന്നും വ്യസനിക്കരുതെന്നും മുനി പറഞ്ഞു. പിന്നീടു വിശ്വവിശ്രുതനായ ഒരു കുമാരനെ അവൾ പ്രസവിച്ചു. മകനു ൧൨ വയസ്സായപ്പോൾ ഇനി പുത്രനെന്നിച്ചു ഭർത്താവിനെ പ്രാപിക്കേണമെന്നു മുനി മകളോടു പറഞ്ഞു. വൃദ്ധന്മാരായ ഏതാനും താപസന്മാരേയും കൂട്ടി അയച്ചു. അവർ രാജമന്ദിരം പ്രാപിച്ചു. ശകുന്തള ഭർത്താവിനെ കണ്ടു വന്ദിക്കയും മകനോടു് അച്ഛനെ നമസ്കരിക്കാൻ പറകയും ചെയ്തു. പുത്രൻ അപ്രകാരം ചെയ്തു. അനന്തരം അവർ തമ്മിൽ കുറച്ചുനേരം സംസാരിച്ചതിൽ താനിക്കു വിവാഹം ചെയ്ത സംഗതിയെ ഓർമ്മയില്ലെന്നും താപസിയായ നീ ചതിപ്പാനായി ഇവിടെ വന്നിരിക്കയാണെന്നും പറഞ്ഞു രാജാവ് ഉപേക്ഷിച്ചു. ശകുന്തള ആധിപയോധിയിൽ മുങ്ങി; ഉടൻ 'ഭരിച്ചു

കാരംക തവപുത്രനെ വൈകാതെനീ സ്വാശ്രീ സമയായ കൌശിക പുത്രിയോടും' എന്ന അശരീരിവാക്യം ഉണ്ടായി. ഇതുകേട്ടു രാജാവു പുത്രനൊന്നിച്ചു ശകുന്തളയെ സ്വീകരിച്ചു രമിച്ചു. പുത്രനായ ഭരതനെ നാട്ടിന്നഭിഷേകം ചെയ്തു അനേകം നാൾ ദുഷ്ഷന്തൻ രാജ്യം പരിപാലിച്ചതിന്റെ ശേഷം സ്വൎഗ്ഗം പ്രാപിക്കയും മേനക മുതലായ ദേവസ്ത്രീകളുമായി വസിക്കയും ചെയ്തു.

പുരാണമനുസരിച്ചുള്ള കഥയാണു ഇവ പറഞ്ഞതു. പുരാണത്തിലും നാടകത്തിലും നിബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കഥകൾ തമ്മിൽ വളരെ അന്തരമുണ്ടു്.

ദുഷ്ഷന്തന്റെ പിതാവു രൈഭ്യൻ.

ദുഷ്ഷമാ-അ. നിന്ദ്യം.
ദുസ്തനാ-വിഷംചേൎന്ന മുല.
ദുസ്തര-വി. കടപ്പാൻ വയ്യാത്ത.

'തിതീൎഷുൎദ്ദുസ്തരംമോഹാത്'
(രഘുവംശം)

ദുസ്തൎക്കം-വൈരത്തെയുള്ള തൎക്കം.
ദുസ്ത്യജം-ഉപേക്ഷിപ്പാൻ പാടില്ലാത്തതു്.
ദുഃസ്ഥ-വി. ദുഃഖത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന. ദുഃസ്ഥൻ > < സ്വസ്ഥൻ.

'ദുഃസ്ഥനായുള്ളൊരു നന്ദനനന്നേരം
സ്വസ്ഥനായ് നിന്നുടനൊന്നരുളി-
[ച്ചെയ്താൻ'
(കൃഷ്ണഗാഥ)

ദുഃസ്ഥാ-പു. നായ്. വ. കോഴി.
ദുഃസ്ഥിതി-ദുഃഖത്തോടുകൂടെയുള്ള ഇരിപ്പു്. ദുഃഖാവസ്ഥ, ദുഷ്പ്രവൃത്തി.
ദുസ്പൎശം-പു. കൊടുത്തൂവ. ദുഃഖേന സ്പൎശിക്കപ്പെടുന്നതെന്നൎത്ഥം. വ. കഴഞ്ചി.
ദുസ്പൎശാ-പുത്തരിച്ചുണ്ട. തൊട്ടുകൂടാത്തതെന്നൎത്ഥം. കണ്ടകാരിച്ചുണ്ട എന്നും പറയാറുണ്ടു്.
ദുസ്സ്-അ. ചീത്ത.
ദുസ്സ്വപ്നം-ചീത്ത സ്വപ്നം.
ദുസ്സ്വഭാവം-ചീത്ത ശീലം.
ദുസ്സ്വാദു്-അരുചി, രുചി തോന്നിക്കാത്തതു്, മനസ്സിന്നു ഹിതമല്ലാത്ത ചുവ.
ദുസ്സഞ്ചാര-വി കടപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള, സഞ്ചരിപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.
ദുസ്സന്ധാനാ-വി. ചേൎപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.
ദുസ്സംഗം-ചീത്തയോടുള്ള ചേൎച്ച, ദുഷ്ടസംസൎഗ്ഗം
ദുസ്സമം-അ. നിന്ദ്യം.
ദുസ്സഹ-വി സഹിക്കവയ്യാത്ത.
ദുസ്സഹത-സഹിക്കവയ്യാത്ത സ്ഥിതി.
ദുസ്സാക്ഷി-കള്ളസ്സാക്ഷി.
ദുസ്സാദ്ധ്യം-സാധിപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള.
ദുസ്സാമൎത്ഥ്യം-പു. വഷളത്തം. വ. ദുൎന്നടപ്പു്. ന. മിടുക്കൻ എന്നുള്ള ഭാവം.
ദുഃഖകണ്ഠാരം-ഒരു രാഗം.
ദുഃഖകര-വി. ദുഃഖത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന.
ദുഃഖകാലം-സങ്കടമുള്ള സമയം.
ദുഃഖദോഹ്യ - കറപ്പാൻ പ്രയാസമുള്ള പശു.
ദുഃഖഭാജനം-സങ്കടത്തിനു പാത്രം, വ്യസനത്തിന്നു ഇരിപ്പിടം.
ദുഃഖം - സങ്കടം, പൎയ്യായങ്ങൾ-പീഡാ, ബാധ, വ്യഥ, ദുഃഖം, ആമനസ്യം, പ്രസൂതിജം, കഷ്ടം, കൃഛ്റം, ആഭീലം.

ജന്മം, വ്യാധി, ജരാ, ശോകം, മരണം ഇവ ൫-ം ദുഃഖപഞ്ചകം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ദുഃഖവൎദ്ധനം-ഒരുവക കൎണ്ണരോഗം.

അരികാലുള്ള സ്ഥാനം തെറ്റി കാറ്റു കൎണ്ണം വളൎത്തിയാൽ വലിപ്പിച്ചു കൎണ്ണങ്ങൾ കോച്ചിപ്പു പൊറിച്ചിലോടും ചൂടോടും വേദനയോടും പഴുപ്പോടും കൂടിയ നീരുണ്ടാകും. ഇതാണു ദുഃഖവൎദ്ധനം.

ദുഃഖശാന്തി - സങ്കടനിവൃത്തി.

ദുഃഖി - വി. സങ്കടമുള്ള.

ദുഃഖിക്കുന്നു - വ്യസനിക്കുന്നു, സങ്കടപ്പെടുന്നു, [സ ക്രി - ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു].

ദുഃഖിത - വി. സങ്കടപ്പെട്ട

ദുഃഖിതന്റെ ലക്ഷണം ൬ വിധം - അസൂയ, നിന്ദാശീലം, അസന്തുഷ്ടി, ക്രോധം, നിത്യസംശയം, പരാശ്രയജീവിതം.

"ഈർഷ്യീ ഘൃണീത്വസംതുഷ്ട
ക്രോധനോ നിത്യശങ്കിതഃ
പരഭാഗ്യോപജീവീച
ഷഡേതേ ദുഃഖഭാഗിനഃ"

ദുഃഖോപശമനം - സങ്കടത്തിന്റെ നിവൃത്തി.

ദുഹിതാവു് - മകൾ. പിറന്നേടത്തു നിന്നു സാമാനങ്ങൾ കൈക്കലാക്കി ഭർത്തൃഗൃഹം നിറയ്ക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. പാൽ കറക്കുന്നവൾ. ആര്യന്മാരുടെ ഇടയിൽ പുത്രിമാരുടെ ഗൃഹാവലിയിൽ പാൽ കറപ്പുൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

ദുഹിതൃപതി, ദുഹിതുഃപതി - മകളുടെ ഭർത്താവു്.

ദൂളി - ആമപ്പെട, പെണ്ണാമ. വെള്ളം കലക്കി മറിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം ഡുളി എന്നുമാവാം

ദൂ

ദൂത്ത് - ഒരാൾ പറഞ്ഞയച്ച വർത്തമാനം മറ്റൊരാളോടു ചെന്നുപറയുക

ദൂത - വി. ദൂതുപറയുന്ന.

ദൂതൻ - ഒരാൾ പറഞ്ഞയച്ച വർത്തമാനം മറ്റൊരാളോടു ചെന്നു പറയുന്നവൻ ഗമിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. മറ്റൊരു പര്യായം - സന്ദേശഹരൻ.

ദൂതകർമ്മം - ദൂതന്റെ പ്രവൃത്തി.

ദൂതാംഗദം - ഒരു ചെറിയ നാടകം. ഈ നാടകം സുഭടൻ ഉണ്ടാക്കിയതാണ്. സീതയെ തിരികെ അയപ്പാൻ രാവണനോടു് ചോദിക്കുന്നതിനു അംഗദൻ പോയ കഥാമാത്ര ഇതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നുള്ളു.

ദൂതി, ദൂതിക - ഫ. ദൂതുപറയുന്നവൾ. അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. മറ്റൊരു പര്യായം - സഞ്ചാരിക.

നിസൃഷ്ടാർത്ഥം, പരിമിതാർത്ഥം, പത്രഹാരി, സ്വയംദൂതി, മൂഢദൂതി, മർമ്മദൂതി, മൂകദൂതി, വാതദൂതി - ഇങ്ങിനെ ദൂതികൾ ൮ വിധം.

വ. പഞ്ചവർണ്ണക്കിളി.

ദൂത്യം - ഫ. ദൂതന്റെ ഭാവം. വ. ദൂതൻമുഖാന്തിരം അറിയിക്കുന്ന വർത്തമാനം. ന. ദൂതന്റെ കർമ്മം.

ദൂന - വി. ഫ. വേദനയുള്ള. വ. സന്താപിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ദൂനത്വം - ഫ. ദുഃഖം. വ. വേദന.

ദൂനൻ - ദുഃഖിതൻ.

"ദൂനം ദൂരസ്ഥിതദയിതനായ്"
(മയൂരസന്ദേശം)

ദൂര - വി. അകലെയുള്ള.

ദൂരതഃ - അ. ദൂരെനിന്നും.

ദൂരാത്തു - അ. അകലെ.

ദൂരദർശനൻ - കഴുവൻ.

ദൂരദർശി - വി. അകലെ കാണുന്ന.

ദൂരദർശി - ഫ. വിദ്വാൻ. കണ്ണിനും മനസ്സിനും വിഷയമല്ലാത്ത കാര്യങ്ങളെക്കൂടി ബുദ്ധിശക്തികൊണ്ടു ആലോചിച്ചറിയുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.
വ. കഴുകൻപക്ഷി.

ദൂരദർശിനി - ദൂരത്തുള്ള വസ്തു സമീപത്തുകാണുന്ന ഒരു യന്ത്രം. (കണ്ണാടി) Telescope

ഈ യന്ത്രം ഒന്നാമതായി സൃഷ്ടിച്ചതു പതിനേഴാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ഇററലിരാജ്യത്തെ ഒരു ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്ര പണ്ഡിതനായ ഗലീലിയോ Galileo എന്ന മഹാനാണ്.

ദൂരട്ടിക്കൽ-ഋ. വിളോൻ. ഉ. കഴുകൻപക്ഷി.

ദൂരദൃഷ്ടി-ദൂരത്തുകാണുന്ന കാഴ്ച, മുൻകൂട്ടി കാണുക.

ദൂരം-ഋ. അകലം. ദൂരേണ പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതു എന്നർത്ഥം. മററൊരു പര്യായം-വിപ്രകൃഷ്ട(ക)ം.

ദൂരത്തുള്ളതു എന്നതിന്റെ പര്യായങ്ങൾ ഇവ രണ്ടുംതന്നെ. ദവീയസ്സ്, ദവിഷ്ഠം, സുദൂരം—ഇവ ന-ം അതിദൂരത്തുള്ളതിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ അതിദൂരത്തിന്റെ പേർ.

ഉ. ഭേദം.

ദൂരവെ-അ. അകലെ.

ദൂരസ്ഥ-വി. ദൂരദേശത്തിലിരിക്കുന്ന.

ദൂരാൽ-അ. ദൂരെനിന്നും.

ദൂരീകരിക്കുന്നു-ദൂരെയാക്കുന്നു.

ദൂരീഭവിക്കുന്നു-ദൂരെയായിത്തീരുന്നു.

ദൂരീകൃത-വി. ദൂരത്താക്കപ്പെട്ട.

ദൂരെ-അ. അകലെ.

ദൂരേരിതേക്ഷണ-വി. കോങ്കണ്ണുള്ള.

ദൂർവ്വ-ഋ. കറുകപ്പുല്ല്. രോഗങ്ങളെ ഹിംസിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ഉ. പെരുങ്കറുമ്പ.

ദൂലികാ, ദൂലി-അമരി.

ദൂഷ്യം-ക്രൂരം.

ദൂഷക - വി. ദുഷിപ്പിക്കുന്ന, ചീത്തയാക്കുന്ന.

ദൂഷണത്രയം-വാതം, പിത്തം, ശ്ലേഷ്മം

ദൂഷണൻ-രാവണന്റെ സേനാപതിയായ ഒരു രാക്ഷസൻ.

ഇവനെ രാമചന്ദ്രൻ വധിച്ചു.

ദൂഷണം-ഋ. ദോഷം. ഉ. ഏഷണി ന. നിന്ദ.

അർത്ഥം സംബന്ധിച്ച മുഖ്യ ദൂഷണം ഉ വിധം. ഋ അപാത്രത്തിൽ താല്പര്യം, ഉ. സൽപാത്രത്തിൽ വൈമുഖ്യം.

ദൂഷികാ, ദൂഷി-കണ്ണിൻപീള. നേത്രത്തെ ദുഷിപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ദൂഷിത-വി. ഋ ചീത്തയാക്കപ്പെട്ട. ഉ. കേടുവരുത്തിയ. ന കുററപ്പെടുത്തിയ.

ദൂഷീവിഷം-ഒരുവക വിഷഭേദം.

അധികമായ കാററ, ശൈത്യം, പുഷ്ടി, അശുചിദേശവാസം, ശീതകാലം, മുതിര മുതലായ ധാന്യങ്ങൾ കൊണ്ടും പകലുറക്കം നിമിത്തവും വീണ്ടും വീണ്ടും ദുഷിപ്പിക്കപ്പെട്ട വിഷം യാതൊന്നുമൂലം ധാതുക്കളെ ദുഷിപ്പിക്കും തന്മൂലം അതിന്നു ദൂഷീവിഷം എന്ന പേർ സിദ്ധിച്ചു.

ദൂഷ്യ-വി. ദുഷിപ്പിക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ദൂഷ്യ-ആനയുടെ കച്ചക്കയർ. ആനയെ വികൃതമാക്കിച്ചെയ്യുന്നതു എന്നർത്ഥം. ദൂഷ്യം, ദൂഷ്യ ഇവ പാഠഭേദങ്ങൾ.

ദൂഷ്യം-ദൂഷണം, കറരം. (സം) ക്രൂരം.

ദൂഷ്യം പറയുന്നവന്റെ പര്യായങ്ങൾ-കവചൻ, കുചരൻ.

ദൃ

ദൃക്-ഋ. കണ്ണ്. ഉ. ഗണിതത്തിനുള്ള ഒരു പ്രമാണഗ്രന്ഥം, ന. അറിവ്.

ദൃക്പാതം-കടാക്ഷം ദൃക്കിന്റെ പാതം എന്നർത്ഥം,

ദൃക്പാതംതമ്മിൽസ്മിതാഭാനനയമൊരുക്

പാതമാത്രം പ്രസാദം

(അമരുകശതകം)

ദൃക്ശ്രുതി-പാമ്പ്.

ദൃക്കർണ്ണ-പാമ്പ്.

ദൃഗ്ഗണിതം-വി. ദൃക്പ്രമാണമായി ഗണിക്കപ്പെട്ട.

ദൃഗ്രുജ-കണ്ണിലെ ദീനം.

ദൃഗ്രൂപം-ജ്ഞാനസ്വരൂപം.

ദൃഢം-വി. ൧. മുറുക്കമുള്ള. ൨. കഠിനമായിട്ടുള്ള. വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. ൩. ബലമുള്ള. ൪. നിശ്ചയമുള്ള. ൫. അധികമായ. ൬. വളൎച്ചയുള്ള. ൭. വണ്ണമുള്ള.

ദൃഢഗാത്രിക-മുറുകിയപഞ്ചി.

ദൃഢത-ഉറപ്പു്.

ദൃഢദംശകം-സ്രാവു്.

ദൃഢൻ-൧. ശക്തിയുള്ളവൻ. ൨. തടിച്ചവൻ.

ദൃഢനീരം-തെങ്ങു്.

ദൃഢപൃഷ്ഠകം-ആമ

ദൃഢപ്രരോഹം-അത്തിവൃക്ഷം

ദൃഢഫലം-തെങ്ങു്.

ദൃഢം-ഏററവും.

ദൃഢം-൧ ഉരുക്കു്. ൨. ഏലവാലുകം. ൩. കോട്ട.

ദൃഢമുഷ്ടി-വി ൧ കൈ ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ച. ൨ പിശുക്കുള്ള, ലോഭസ്വഭാവമുള്ള.

ദൃഢമുഷ്ടി-പിടിയുള്ള ആയുധം, വാൾ.

ദൃഢമൂലം-തെങ്ങുമരം.

ദൃഢവല്ക്കം-കവുങ്ങു്.

ദൃഢസന്ധി-വി സന്ധികൾ തമ്മിൽ നന്നായ് ചേൎന്നുള്ള, ഉറപ്പുള്ള, ദൃഢമായി കൂട്ടിച്ചേൎന്നുള്ള

ദൃഢസൂത്രിക-പെരുങ്കുരുമ്പവള്ളി.

ദൃഢാംഗം-വൈരം.

ദൃഢായുധൻ-ശിവൻ.

ദൃഢീകരിക്കുന്നു-ഉറപ്പിക്കുന്നു, ദൃഢമാക്കുന്നു

ദൃതി-൧ തോൽതുരുത്തി. ൨. തോൽക്കുടം

ദൃതിഹരി-നായ്.

ദൃൻ(ം)ഭൂ-പാമ്പു്.

ദൃപ്തം-വി. അഹങ്കാരമുള്ള.

ദൃബ്ധ-വി. ൧ കെട്ടപ്പെട്ട. ൨. ഗ്രന്ഥിക്കപ്പെട്ട.

ദൃശ്യ-വി. കാണപ്പെടുവാൻതക്ക.

ദൃശ്യകാവ്യം-ഒരുമാതിരി കാവ്യം.

ഇതു മൂന്നുവിധം. ൧. നാട്യം-വാക്യാൎത്ഥബോധകം. ൨. നൃത്യം-പദാൎത്ഥബോധകം. ൩. നൃത്തം-താളലയാശ്രയം.

ദൃഷൽ-൧. കല്ലു്, പാറ. പിളൎക്കുന്നതു എന്നൎത്ഥം. ൨. അരകല്ലു്.

ദൃഷത്സാരം-ഇരിമ്പു്.

ദൃഷദ്വതി-ഒരു നദി. ഇതു ആൎയ്യാവൎത്തത്തിന്റെ കിഴക്കേഅതിരാകുന്നു.

ദൃഷ്ട-വി. കാണപ്പെട്ട.

ദൃഷ്ടകൎമ്മാ-കാണപ്പെട്ടപ്രവൃത്തി.

ദൃഷ്ടം-തന്റെയും ശത്രുവിന്റെയും സൈന്യത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ഭയം. കാണപ്പെടുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ദൃഷ്ടരജസ്സ്-ഋതുവായവൾ, തിരണ്ടവൾ. കാണപ്പെട്ട ആൎത്തവത്തോടു കൂടിയവൾ എന്നൎത്ഥം.

ദൃഷ്ടാന്തം-൧ ഉദാഹരണം ൨. സാക്ഷി. ൩ ശാസ്ത്രം. ൪. പ്രകൃതാൎത്ഥം. (ദൃഷ്ടാന്തമായി കാണിക്കുന്നതു്.) അക്കരെകണ്ടതു് എന്നൎത്ഥം, ൫. ഒരലങ്കാരം അപ്രകൃതമായ ഉപമാനം.

ദൃഷ്ടാന്താലങ്കാരം-'ചക്ഷുശ്രവണം ചീറിവരുന്നതു പക്ഷിപ്രവരനു ഭക്ഷണകംലം'. (ഭാഷായാഗം കഥകളി)

ദൃഷ്ടി-൧. കണ്ണു്. ൨. കാഴ്ച ൩. അറിവു്. ജ്ഞാനം എന്നൎത്ഥം.

നേത്രത്തിന്റെ കൃഷ്ണമണ്ഡലമദ്ധ്യത്തിൽ ചഞ്ചലതപ്രസരമായും, ആലോചകപിത്തമയമായും, ശീതസ്വാത്മ്യമായും, സൂക്ഷ്മരൂപമായും ഇരിക്കുന്ന ഒരു

തേജസ്സുകളെ എന്ന് ധന്വന്തരി പറയുന്നു.

ദൃഷ്ടിക്ക-നോക്കുക.

'ദൃഷ്ടിച്ചുനിന്നാനങ്ങൊട്ടുനേരം'
(കൃഷ്ണഗാഥ)

ദൃഷ്ടിദോഷം- കാണുക കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദോഷം, കൊതി.

ദൃഷ്ടിപാതം-നോട്ടം.

ദൃഷ്ടിബാധ-കാണുക കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഉപദ്രവം

ദൃഷ്ടിവിക്ഷേപം-കടാക്ഷം.

ദെമ്പടി-പൈസാ.

ദേ

ദേയ-വി. കൊടുക്കത്തക്ക.

ദേവകൻ— കൃഷ്ണന്റെ അമ്മാത്തുമുത്തച്ഛൻ, ദേവകിയുടെ പിതാവ്.

ദേവകന്യാസ്ഥാനം— ചിത്രകൂടത്തിലെ പ്രസിദ്ധിയുള്ള ഒരു ദേവാലയം.

ദേവകം-ദേവന്മാർ.

ദേവകാര്യം- ദൈവാസവ, ദേവന്റെ സംഗതി.

ദേവകാഷ്ഠം-പു. ദേവതാരം, ന. ചരളം

ദേവകി- കൃഷ്ണന്റെ അമ്മ; വസുദേവന്റെ ഭാര്യ.

അദിതിയുടെ ഒരവതാരമായി ജനിച്ചു എന്നും മറ്റൊരിക്കൽ സുതപസ്സുരാജാവിന്റെ ഭാര്യയായ പ്രശ്നിയായി ജനിച്ചു എന്നും ഒരു കഥകാണുന്നു.

ദേവകീകീർത്തനം-സംകീർത്തനം.

ദേവകീനന്ദനൻ-കൃഷ്ണൻ. ദേവകിയുടെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ദേവകുലം-പു. ദേവകളുടെ വംശം. ന. സ്വർഗ്ഗം.

ദേവകുല്യാ-ആകാശഗംഗ.

ദേവകുസുമം-മരങ്ങാടിമരുന്ന്, ഇലവങ്ഗപ്പൂവ്. ശ്രീഭഗവതിയുടെ പേരുകൾ ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ദേവകോപം-ഈശ്വരകോപം.

ദേവഖാത(ക)ം-കുഴിച്ചുണ്ടാക്കാത്തകുളം, അകൃത്രിമമായ ജലാശയം (ചിറ). ദേവനാൽ (അദൃശ്യഭൂതാദികളാൽ) കുഴിച്ചുണ്ടാക്കപ്പെട്ടത് എന്നർത്ഥം.

ദേവഗണം-ദേവകളുടെ കൂട്ടം.

ദേവഗന്ധാ-മഹാമേദ.

ദേവഗാന്ധാരം-ഒരു രാഗം.

ദേവഗായകൻ-ഗന്ധർവൻ.

ദേവഗുരു-പു. വ്യാഴൻ. ന. കശ്യപൻ.

ദേവചികിത്സകർ-അശ്വിനികൾ.

ദേവച്ഛന്ദം-നൂറ്റെട്ടുവള്ളി (ഇഴയുള്ള) മുത്തുമാല. ദേവന്മാരാൽ ആഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം

ദേവജഗ്ധകം-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, നന്തുകപ്പുല്ല്, കാവട്ടംപുല്ല്. ദേവന്മാരാൽ ഭക്ഷിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ദേവടൻ-നൃത്തപ്പണിക്കാരൻ.

ദേവത-പു. ദേവൻ. ന. പിശാചുമുതലായത്. ന. ഉമ്മത്ത്.

ദേവതരു-പു. കല്പകവൃക്ഷം. ന. ദേവതാരവൃക്ഷം.

ദേവതരുക്കൾ-മന്ദാരം, പാരിജാതം, സന്താനം, കല്പവൃക്ഷം, ഹരിചന്ദനം.

ദേവതാഗോഷ്ഠി-പിശാചു ബാധിച്ചു തുള്ളുക.

ദേവതാതൻ-കശ്യപൻ.

ദേവതാഡം, ദേവതാളം-ദേവതാൾ. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ താഡനം ചെയ്യുന്നതെന്നർത്ഥം. അത്രയും തീക്ഷ്ണം എന്നു താൽപര്യം. ഒരു മരുന്ന്, പെരുമ്പീരം എന്നും പറയുന്നു. പര്യായങ്ങൾ-വേണി, ഖരാ, ഗരി, ദേവതാഡം, ജീമൂതം.

ഇതു പനി, കാസം, വീപ്പുമുട്ടൽ, അരോചകം, ഇക്കിൾ, ക്ഷയം, കാമില, മൂലക്കുരു, ശോഫം, പാണ്ഡു ഇവക്കു നന്ന്. മൂഷികവിഷത്തിനു അത്യുത്തമമാകുന്നു.

കൈവിഷം ഛർദ്ദിപ്പിപ്പാനും ഒക്കും. ദേവതാളിയെണ്ണ വാതം, കഫം, കൃമി, ശിരോരോഗം, പ്രമേഹം, കുഷ്ഠം ഇവക്കു നന്ന്. ഇതു വിത്തിൽനിന്നെടുക്കുന്ന എണ്ണയാകുന്നു. ദേവതാഡവൃക്ഷം-മലയാളത്തിൽ ദേവതാളി. ഒരു വമനദ്രവ്യമാകുന്നു. ഉദരവ്യാധിയെയും കളയും.

ദേവതാരം—തേവതാരം.

ദേവതാരം—വയറുവീപ്പ്, വയറടപ്പ്, ഇക്കിൾ, ജ്വരം മുതലായവക്കു നന്ന്. ഇംഗ്ലീഷിൽ-Pinus Deodora. സ്നിഗ്ദ്ധദാരു എന്നും കാഷ്ഠദാരു എന്നും രണ്ടുതരം ഉണ്ട്. ആദ്യത്തേതിൽ അധികമായി എണ്ണ കിട്ടും. ദേവതാരവൃക്ഷത്തെ 'മദകരിവേമ്പ്' എന്നും പറയും.

ദേവതാളി-ഒരു വൃക്ഷം. ദേവതാഡം എന്നതു നോക്കുക.

ദേവത്വം—നാ. ദേവസായൂജ്യം.

ഇതു യജ്ഞാദിപുണ്യകർമ്മംകൊണ്ടു സിദ്ധിക്കപ്പെടുന്നതാകുന്നു.

ഉ. ദൈവസ്വഭാവം.

ദേവദത്ത-വി. ദേവന്മാരാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട.

ദേവദത്തൻ-നാ. പ്രാണാദിവായുക്കളുടെ അവാന്തരഭേദങ്ങളിൽ ഒന്ന്. കോട്ടുവായിടുന്നടത്ത് ഇതു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഉ. ബുദ്ധമുനിയുടെ അനുജൻ.

ദേവദത്തം-നാ. വേപ്പ്. ഉ. അർജ്ജുനന്റെ ശംഖം.

ദേവദാരു-തേവതാരം. മറു പര്യായങ്ങൾ-ശക്രപാദപം, പാരിഭദ്രകം, ഭദ്രദാരു, ദ്രുകിലിമം, പീതദാരു, ദാരു, പൂതികാഷ്ഠം. (ദേവതാരം നോക്കുക).

ദേവദാസൻ-ദേവനെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നവൻ.

ദേവദാസി-നാ. ഉർവ്വശി മുതലായവർ. ഉ. ദേവനെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നവൾ. ന. കാട്ടുമാതളനാരകം.

ദേവദുന്ദുഭി-തുളസി.

ദേവദൂതി-നാ. കാട്ടുമാതളനാരകം. ഉ. മധുരമാതളനാരകം.

ദേവദേവൻ-നാ. ശിവൻ, ദേവന്മാർക്കും ദേവനായുള്ളവൻ. ഉ. വിഷ്ണു. ന. ബുദ്ധൻ.

ദേവദ്ര്യങ്-വി. നാ. ദേവകളെ പ്രാപിക്കുന്ന ഉ. ദേവകളെ പൂജിക്കുന്ന.

ദേവധർമ്മത്രയം- യജ്ഞാദിക്രിയകൾ, സ്വാധ്യായതത്വബോധം, വിഷ്ണുപൂജ ഇവ ൩-ം.

ദേവധാനി-ഇന്ദ്രന്റെ രാജധാനി.

ദേവൻ-നാ. ദേവകളിൽ ആരെങ്കിലും ഒരുവൻ. ക്രീഡിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ഉ. രാജാവ്. ജയിപ്പാനിച്ഛയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. ന. ഈശ്വരൻ.

ദേവന്മാർ-ദേവകൾ. പര്യായങ്ങൾ-അമരന്മാർ, നിർജ്ജരന്മാർ, ത്രിദശന്മാർ, വിബുധന്മാർ, സുരന്മാർ, സുപർവ്വാക്കൾ, സുമനസ്സുകൾ, ത്രിദിവേശന്മാർ, ദിവൌകസ്സുകൾ, ആദിതേയന്മാർ, ദിവിഷത്തുകൾ, ലേഖന്മാർ, അദിതിനന്ദനന്മാർ, ആദിത്യന്മാർ, ഋഭുക്കൾ, അസ്വപ്നന്മാർ, അമർത്ത്യന്മാർ, അമൃതാന്ധസ്സുകൾ, ബർഹിർമ്മുഖന്മാർ, ക്രതുഭുക്കുകൾ, ഗീർവ്വാണന്മാർ, ദാനവാരികൾ, വൃന്ദാരകന്മാർ, ദേവതകൾ, ദൈവതങ്ങൾ. ദേവന്മാർ എന്നാൽ ക്രീഡിക്കുന്നവർ എന്നർത്ഥം.

ദേവനദി-ഗംഗാ.

ദേവനന്ദി-ഇന്ദ്രന്റെ ദ്വാരപാലകൻ.

ദേവനം-൧. കളി. ൨. ചൂതുകളി.

'ദേവനംവിനോദനായദേവനിർമ്മിതം'
'കരണീയംദേവനമെന്നെനിക്കുതോന്നി'
(നളചരിതം കഥകളി)

൩. ചുക്കിണി, പകിട. ൪. ജയിപ്പാനുള്ള ഇച്ഛ. ൫. ശോഭിക്കുക. ൬. സ്തുതിക്കുക. ൭. വ്യവഹരിക്കുക. ൮. സന്തോഷിക്കുക. ൯. ഉറങ്ങുക. ൧൦. മദിക്കുക. ൧൧. നടക്കുക. ൧൨. വിലാസം. ൧൩. താമര. ൧൪. സ്വപ്നം. ൧൫. കാന്തി. ൧൬. ഗതി. ൧൭. ദുഃഖം.

ദേവനാഗരം-സംസ്കൃതാക്ഷരം.

ദേവനിർമ്മിതാ-ചിററമൃത്.

ദേവനീതി-ദേവസംബന്ധമായ നീതി.

ദേവപതി-ഇന്ദ്രൻ.

ദേവപഥം-ആകാശം, ദേവകളുടെവഴി.

ദേവപുരി-ഇന്ദ്രന്റെ നഗരമായ അമരാവതി.

ദേവപൂജ-ദൈവത്തെ പൂജിക്ക.

ദേവപ്പിറാകപ്പുല്ല് — ഒരുവക പുല്ല്. (ഔഷധം.)

ദേവപ്രയത്നം-ഈശ്വരപരീക്ഷ.

ദേവഭൃതി-ഗംഗ.

ദേവഭൂമി-സ്വർഗ്ഗം.

ദേവഭൂയം-ദേവത്വപ്രാപ്തി.

ഇതു യജ്ഞാദിപുണ്യകർമ്മം കൊണ്ടു സിദ്ധിക്കുന്നതാണ്.

ദേവമണി-൧. കുതിരയുടെ ചുഴി, കുതിരയുടെ കഴുത്തിന്റെയും ജത്രുവിന്റെയും സന്ധിഭാഗത്തിലുള്ള രോമാവർത്തം. ൨. മഹാമേദ ൩. മേദ ൪. വിഷ്ണുവിന്റെ കൗസ്തുഭം എന്ന പേരായ രത്നം.

'ഘണ്ടാബന്ധസമീപസ്ഥാ
നിഗാളഃകീർത്തിതോബുധൈഃ
തസ്മിൻദേവമണിർന്നാമ
രോമാവർത്തഃശുഭപ്രദഃ'
(അശ്വശാസ്ത്രം)

ദേവമാതാവ്-ദേവകളുടെ അമ്മ, അദിതി.

ദേവമാതൃകം-മഴകൊണ്ടു വിളയുന്ന ഭൂമി. ദേവൻ (ഇന്ദ്രൻ അല്ലെങ്കിൽ മേഘം) മാതാവിനെപ്പോലെ രക്ഷാകർത്താവായിട്ടുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ദേവമാനകം-കൗസ്തുഭം.

ദേവമീഢൻ - സൂര്യവംശത്തിലെ ഒരു രാജാവ്.

ദേവമുനി-നാരദൻ.

ദേവയജ്ഞം-ഹോമം. (പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളിൽ ഒന്ന്.)

ഹോമം-ദേവന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്നഔപാസനവൈശ്വദേവാദിഹോമം

ദേവയാനം-വിമാനം.

ദേവയാനി - ശുക്രമഹർഷിയുടെ മകൾ. (കചൻ എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക.)

ദേവയാനിയുടെ അമ്മയുടെ പേർ 'ഊർജ്ജസ്വതി' എന്നാകുന്നു. ദേവയാനി ദൈത്യരാജപുത്രിയായ സഖിയൊന്നിച്ചു താമസിച്ചുവന്നു. ഒരിക്കൽ രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചു കുളിപ്പാൻ പോയി. ആടകൾ അഴിച്ചു വച്ചിട്ടു സരസ്സിലിറങ്ങി കുളിതുടങ്ങി. ഉടൻ ഒരു വലിയ കാററുവന്ന് ആടകളെ അടിച്ചുപാററി. ഇതുകണ്ടു് അവർ കരയിൽ കേറി. കൈയിൽ കിട്ടിയ പുടവയെ വേഗം എടുത്തുടുത്തു. ദേവയാനിയുടെ പുടവ അറിയാതെ ശർമ്മിഷ്ഠ എടുത്തുടുത്തുപോയി. അതുനിമിത്തം അവർ തമ്മിൽ വലിയ വഴക്കായി. ഒടുക്കം ശർമ്മിഷ്ഠയും സഖിമാരും കൂടി ദേവയാനിയെ ഒരു പൊട്ടക്കിണററിൽ തള്ളിയിട്ടു. ജലംദാഹിച്ചു അവിടെ എത്തിയ യയാതി അവളെ കിണററിൽനിന്നെടുത്തു രക്ഷിച്ചു. വൃഷപർവ്വാവിന്റെ പുത്രി ശർമ്മിഷ്ഠ ചെയ്ത ഈ കൃത്യം വിവരമായി പറഞ്ഞു. എന്റെ

കൈപിടിച്ചു കരേററി രക്ഷിച്ചു അവിടുന്നു മേലിൽ മറെറാരുവന്റെ കൈ പിടിക്കുന്നതല്ലെന്നും ഭർത്താവു് അവിടുന്നു തന്നെ എന്നും ദേവയാനി പറഞ്ഞു. പിന്നീടു യയാതി ശുക്രമഹർഷിയെ പേടിച്ചും, ദേവയാനി യയാതിയെ നിരൂപിച്ചു വ്യസനിച്ചും പിരിഞ്ഞു. അന്തിയായിട്ടും മകളെ കാണാഞ്ഞു ശുക്രമഹർഷി തിരിച്ചു. കിണററിനു സമീപം കരഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന മകളെ അദ്ദേഹം കണ്ടു. കാര്യമെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചു. ശുക്രനെ പേടിച്ചു് ഉടൻ ദൈത്യരാജാവു് ദേവയാനിയുടെ കാല്ക്കൽ പതിച്ചു. അവളുടെ ഇഷ്ടംപോലെ ശർമ്മിഷ്ഠയേയും അവളുടെ ൧൦൦൦ ദാസികളേയും ദേവയാനിക്കു ദാസികളായി നൽകി. പിന്നീടു ദേവയാനിയെ യയാതി പാണിഗ്രഹണംചെയ്തു. കാലക്രമേണ യയാതിക്കു ശർമ്മിഷ്ഠയിൽ അനുരാഗം തുടങ്ങി. അവൾ ഒരു പുത്രനെ പ്രസവിച്ചു. ഇതിൽ ദേവയാനി കോപിച്ചു പിതാവിന്റെ അടുക്കലേക്കു കലഹിച്ചുപോയി. അനന്തരം യയാതിക്കു വാർദ്ധക്യപീഡകൾ വരട്ടെ എന്നു ശുക്രൻ ശപിച്ചു. പുത്രന്മാരിൽ ആർക്കെങ്കിലും തന്റെ വാർദ്ധക്യത്തെ നൽകി യൌവനം വാങ്ങിക്കൊൾക എന്ന ശാപമോക്ഷവും ശുക്രൻ കൊടുക്കുകയുണ്ടായി. ശർമ്മിഷ്ഠയുടെ പുത്രരിൽ ഇളയവനായ പുരു ൧൦൦൦ വർഷം പിതാവിന്റെ വാർദ്ധക്യം സ്വീകരിച്ചിരുന്നശേഷം യൌവനം തിരിയെ വാങ്ങി പകരം രാജാവായി. ദേവയാനിയുടെ പുത്രരായ യദുവും തുർവ്വസുവും ശർമ്മിഷ്ഠയുടെ പുത്രന്മാരായ ദ്രുഹ്യുവും അനുവും തന്റെ യൌവനം കൊടുത്തു പിതാവിന്റെ വാർദ്ധക്യം ഏറെറടുക്കാത്തതുകൊണ്ടു ശപിക്കപ്പെട്ടു. പുരുവിന്റെ സന്തതിയാത്രേ കൌരവരും പാണ്ഡവരും.

ദേവയോനി-ദേവജാതി.

വിദ്യാധരന്മാർ, അപ്സരസ്സുകൾ, യക്ഷന്മാർ, രക്ഷസ്സുകൾ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ, കിന്നരന്മാർ, പിശാചന്മാർ, ഗുഹ്യകന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ, ഭൂതങ്ങൾ-ഇവർ ൧൦-ം, ദേവയോനികൾ ആകുന്നു. ദേവാംശസംഭൂതന്മാർ എന്നർത്ഥം. ഈ പത്തും വിദ്യാധരാദികളുടെ പേരെന്നു ചിലർ പറയുന്നു.

ദേവരൻ-ഭർത്താവിന്റെ അനുജൻ. ജ്യേഷ്ഠത്തിമാരോടുകൂടി നേരമ്പോക്കു പറഞ്ഞു കളിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ചൂതു കളിക്കുന്നവനെന്നുമാവാം.

'മതിയായുള്ളവരന്റെ
പതിയുംദേവരൻതാനും'
(ലങ്കാമർദ്ദനം തുള്ളൽ)

മലയാളബ്രാഹ്മണരുടെ ഇടയിൽ ജ്യേഷ്ഠപത്നിയെ പ്രത്യക്ഷമായി കാണ്മാൻപോലും പാടില്ലാത്ത സ്ഥിതിക്കു ഈ ആഭാസമായി തോന്നിക്കുന്ന വ്യുൽപത്തി അവരുടെ ഇടയിൽ ചേരുന്നതല്ലെന്നു പറവാനേ തരംകാണുന്നുള്ളു.

ദേവരാജൻ-ഇന്ദ്രൻ.

ദേവരാതൻ-ശിവന്റെ വില്ലു സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന സൂര്യകുലത്തിലെ ഒരു രാജർഷി.

ദേവർകോൻ-ദേവേന്ദ്രൻ.

ദേവർഷി-ദേവകളിലുള്ള മഹർഷി, നാരദനും മററും.

ദേവലൻ-൧. ദേവസേവകൊണ്ടു ഉപജീവനം കഴിക്കുന്നവൻ, കൂലിക്കു ദേവതാർച്ചനം ചെയ്യുന്നവൻ.

ഈ സേവ ഉപജീവനം കഴിക്കുന്നതിനാണ്. ഭക്തികൊണ്ടുള്ള സേവയല്ല.

൨. ഹൂഹൂ എന്ന ഗന്ധർവനെ ശപിച്ച ഒരു ഋഷി.

ദേവലിംഗം-ന. ദേവന്റെ അടയാളം. ഉ. ശിവലിംഗം.

ദേവലോകം-ഇന്ദ്രന്റെ സ്വർഗ്ഗം.

ദേവവത്സരം-മുന്നൂററവത്താറു മനുഷ്യവത്സരം കൂടിയതു്, ദിവ്യസംവത്സരം.

ദേവവർദ്ധകി-വിശ്വകർമ്മാവു്. (ദേവലോകശില്പി).

ദേവവർഷം-മന്വം മനുഷ്യവർഷം.

ദേവവല്ലഭം-ന. പുന്നമരം. ദേവന്മാർക്കു പ്രിയമായിട്ടുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. ഉ. ദേവതാരം.

ദേവവാഹനൻ-അഗ്നി.

ദേവവാഹിനി-ന. ദേവകളുടെ സൈന്യം. ഉ. ഗംഗാനദി, ആകാശഗംഗ.

ദേവവൃക്ഷങ്ങൾ-മന്ദാരം, പാരിജാതകം, സന്താനം, കല്പവൃക്ഷം, ഹരിചന്ദനം ഇവ ൫-ം.

ദേവവൃക്ഷം-ന. ഏഴിലംപാല. ഉ, ഗുല്ഗുലു.

ദേവശത്രു-അസുരൻ.

ദേവശാകം-നീർമരുതു്.

ദേവശില്പി-ദേവകളുടെ ആശാരി, വിശ്വകർമ്മാവു്.

ദേവശ്രേണി-പെരുങ്കുരുമ്പ.

ദേവസഭ-ന. ദേവന്മാരുടെ ആസ്ഥാനഗൃഹം. (സഭ=എല്ലാവരും ഒന്നിച്ചിരുന്നു ശോഭിക്കുന്നതു്.) മറെറാരു പര്യായം-സുധർമ്മാ. ഉ. ദേവകളുടെ കൂട്ടം.

ദേവസർഷപകം-ഒരു വന്യവൃക്ഷം, (ഔഷധം)

ഇതു കാസം, കൃമി, മുഖരോഗം ഇവക്കു നന്നു്.

ദേവസായൂജ്യം-ദേവത്വം. യജ്ഞാദിപുണ്യകർമ്മം കൊണ്ടു സിദ്ധിക്കപ്പെടുന്നതു്.

ദേവസ്രഷ്ടാ-ബ്രഹ്മാ.

ദേവസുനാ-സ്കന്ദന്റെ ഭാര്യ.

ദേവസേനാപതി-സുബ്രഹ്മണ്യൻ. ദേവന്മാരുടെ പടനായകൻ എന്നർത്ഥം.

ദേവസ്വം-ദേവന്റെ മുതൽ.

ദേവഹൂതി-കപിലവാസുദേവന്റെ മാതാവു്.

കർദ്ദമമുനിയുടെ ഭാര്യ. സ്വായംഭുവമനുവിന്റെ പുത്രി. ദേവഹൂതിക്കു കർദ്ദമനിൽ ൯ സ്ത്രീകളും കപിലമുനിയും ജനിച്ചു. സ്ത്രീകളെ മരീചി മുതലായവർക്കു നൽകി.

ദേവാ-വലിയമുരൽകം.

ദേവാക്രീഡം-നന്ദനവനം (ഇന്ദ്രന്റെ ഉദ്യാനം)

ദേവാജീവൻ, ദേവാജീവി-ദേവപൂജകൊണ്ടു തന്നെ ജീവനം കഴിക്കുന്നവൻ. (ദേവലൻ എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക)

ദേവാത്മാ-അരയാൽ.

ദേവാതിഥി-ചന്ദ്രവംശത്തിലെ അക്രോധനൻ എന്ന രാജാവിനു കരണ്ഡുവില്ലുണ്ടായ പുത്രൻ.

ദേവാധിദേവൻ-ന. ശിവൻ ഉ. വിഷ്ണു. മ. ബുദ്ധൻ.

ദേവാന്നം-ദേവപൂജക്കുള്ള ചോറു്.

ദേവാപി-ഒരു സോമവംശരാജാവു്.

ദേവാപി ഇന്നും കലാപഗ്രാമത്തിൽ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇദ്ദേഹവും സൂര്യവംശരാജാവായ മരുവുംകൂടി കൽക്കി അവതാരശേഷം ലോകത്തിൽ ധർമ്മാദികളെ വീണ്ടുമുണ്ടാക്കുമെന്നു ഭാഗവതത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

ദേവാംഗന-അപ്സരസ്ത്രീ.

ദേവാംശം-ന. ദേവന്റെ ഭാഗം. ഉ. ദേവനു കൊടുക്കുന്ന പങ്കു്.

ദേവാരണ്യം-നന്ദനവനം (ഇന്ദ്രന്റെ ഉദ്യാനം)

ദേവാലയം-ക്ഷേത്രം, ദേവഭവനം.

ദേവാവ്—ഭർത്താവിൻറെ അനുജൻ (ദേവരൻ എന്നതു നോക്കുക)

ദേവാഭം—ദേവകളുടെ കാന്തി.

ദേവാസുരന്മാർ — ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും.

പ്രജകളുടെ ക്ഷേമത്തിനു ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും തമ്മിൽ ൧൨ യുദ്ധം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. നാരസിംഹം, വാമനം, വാരാഹം, അമൃതമഥനം, താരകാമയം, ആഡീബകം, ത്രൈപുരം, അന്ധകവധം, വൃത്രവധം, ധ്വജപാതം, ഹാലാഹലം, കോലാഹലം ഇങ്ങിനെ ൧൨.

ദേവി—൧. ദേവസ്ത്രീ. ൨. പട്ടംകെട്ടിയ രാജസ്ത്രീ. മററുള്ള ഭാര്യമാരെക്കാൾ ശോഭയുള്ളവൾ എന്നർത്ഥം.

പട്ടാഭിഷേകസന്ദർഭത്തിൽ വരനോടൊന്നിച്ചു സിംഹാസനാരൂഢയായി അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ടവളത്രേ രാജപട്ടമഹിഷി.

൩. ശ്രേഷ്ഠതയുള്ള സ്ത്രീ. ൪. പെരുങ്കുരുമ്പ ശോഭിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൫. ചെറുകപ്പുല്ല്. ദേവപുത്രി എന്നു പേരുള്ളതു എന്നർത്ഥം. ൬. ചിററമൃത്. ൭. തൊഴുകണ്ണി ൮. പെരുന്തുമ്പ. ൯. നിലച്ചുര. ൧൦. ഐവിരലിക്കോവ ൧൧. പെരുമുത്തങ്ങ. ൧൨. വെളുത്ത ചെറിയ വെള്ളരി. ൧൩. അഗശി. ൧൪. കരുട്ടുപാവൽ. ൧൫. കടുക്ക. ൧൬. മൂവില. ൧൭. വലിയ കാട്ടുവെള്ളരി. ൧൮. കാട്ടുപാവൽ. ൧൯. പാട. ൨൦. ഹിമവാൻറെ പുത്രി, ശിവൻറെ പത്നി.

ഈ ദേവിക്കു സ്വഭാവം രണ്ടു പ്രകാരത്തിലാകുന്നു. ഒന്നു ഭയങ്കരവും മറേറതു ശാന്തവുമാണ്. ഭയങ്കരസ്വഭാവത്തിന്നനുസരണമായി കാളി, ചണ്ഡി, ദുർഗ്ഗാ, ഭൈരവി, ശ്യാമാ ഇങ്ങിനെയും ശാന്തസ്വഭാവം അനുസരിച്ചു ഉമാ, ഗൌരി, ജഗന്മാതാ, പാർവ്വതി, ഭവാനി, ഹൈമവതി ഇങ്ങിനെയും നാമധേയങ്ങൾ കണ്ടു സാധാരണമായി പൂജിക്കപ്പെട്ടു വരുന്നതു ഭയങ്കരരൂപത്തിലാണ്. ചണ്ഡീമാഹാത്മ്യത്തിൽ ദുർഗ്ഗാ, ദശഭുജ, ജഗദ്ധാത്രി, കാളി, സിംഹവാഹിനി, മുക്തകേശി, മഹിഷമർദ്ദിനി, താരാ, ജഗദ്ഗൌരി, ഛിന്നമസ്തകാ എന്ന നാമധേയങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പരമശിവൻറെ പത്നിയായതുകൊണ്ടു ഈശാനി, ഭൈരവീ, രുദ്രാണി, ഭഗവതി, ത്ര്യംബകി, ശർവ്വാണി എന്നും ഉത്ഭവം നിമിത്തം ഗിരിജാ, ദക്ഷജാ, അദ്രിജാ, കജാ എന്നും അംബികാ, കന്യ, അവരാ, വിജയാ, അനന്താ, സതി, നിത്യ, ദക്ഷിണാ, ഭ്രമരീ, കർബ്ബുരീ, ആര്യാ, കണ്ണമോരി, ശിവദൂതി, സർവ്വമംഗളാ, ചാമുണ്ഡാ, ഭദ്രകാളി, ഭീമദേവി, മഹാമാരി, മാതംഗീ, രജസി എന്നിങ്ങനെ വേറെയും വളരെ പേർ കാണുന്നു.

൨൧. സാവിത്രി. ൨൨. സരസ്വതി.

ദേവീപൂജയ്ക്കു ആവശ്യമുള്ള ൧൨ സാധനങ്ങൾ.

ജലം, പാൽ, ദർഭനാക്ക, അരി, നെയ്യ്, അക്ഷതം, കരിങ്കുറിഞ്ഞി, കടുക്, കറുക, കുങ്കുമം, ഗോരോചന, തേൻ.

ദേവിക—സഹ്യപർവ്വതത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ഒരു നദി.

ദേവില—വി. ൧ സുകൃതമുള്ള. ൨. നീതിയുള്ള ൩. ദേവനെ സംബന്ധിച്ച.

ദേവീമാഹാത്മ്യം—ഒരു കാവ്യം.

ഇതിൽ അസുരന്മാരുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ ദേവിയുടെ ജയത്തെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. മാർക്കണ്ഡേയപുരാണത്തിൻറെ ഒരു ഭാഗമാണ്.

ദേവന്ദ്രൻ-ദേവകളുടെ രാജാവ്, ഇന്ദ്രൻ.

ദേവേന്ദ്രനെ "കംസീശിഷ്യവൻ" എന്ന കല്ലൂർനമ്പൂരിപ്പാടിന്റെ ബാലിവിജയം ആട്ടക്കഥയിൽ പറഞ്ഞു കാണുന്നു. (കഥ അറിയുന്നതിനു ദേവീമാഹാത്മ്യം നോക്കുക)

ദേവേന്ദ്രപ്പള്ള-ചിറയുരിലുള്ള ഭഗവതി പ്രീതികരമായ കളിക്കുള്ള ഒരു പഴയ പാട്ടു.

ദേവേശൻ-പു. ഇന്ദ്രൻ. ൨. ശിവൻ. ൩. വിഷ്ണു. ൪. ബ്രഹ്മാവ്.

ദേവേഷ്ടം-പു. ഗുൽഗുലു. ൨. ചെഞ്ചല്യം.

ദേവോത്സവം-ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ കൊടിയേററ മുതലായ ഘോഷം.

ദേവോദ്യാനം-പു. നന്ദനവനം (ഇന്ദ്രന്റെ ഉദ്യാനം) ൨. ക്ഷേത്രത്തിലെ പൂന്തോട്ടം.

ദേവൈജ്യൻ-ബൃഹസ്പതി.

ദേശക-വി. കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന, പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്ന.

ദേശകൻ-പു. ദേശാധികാരി. ൨. ഗുരു.

ദേശകാലജ്ഞ-വി. അതാതു ദിക്കുകളുടെയും സമയങ്ങളുടെയും ഗുണദോഷങ്ങളെ അറിയുന്ന.

ദേശകാലോചിതം-ദിക്കിനും സമയത്തിനും ചേരുന്നതു്.

ദേശപ്രമാണി-കരമേൽ മുഖ്യൻ.

ദേശഭാഷ-അതാതു ദേശങ്ങളിലുള്ള ഭാഷ.

ദേശം-ദിക്ക്, കര. സുഖത്തെ കൊടുക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. നഗരാദിപ്രദേശം മററ പര്യായങ്ങൾ-വിഷയം, ഉപവർത്തനം.

ദേശം എന്നതു ജനപദസമൂഹം എന്നു ചിലരും, സ്ഥാനമാത്രമാകുന്നു എന്നു മററു ചിലരും, ഗ്രാമസമൂഹവാചകമെന്നു വേറെ ചിലരും, ജനപദം എന്നു ഇനി ചിലരും പറയുന്നതായി കാണുന്നു.

ദേശരൂപം-പു. ദിക്കിന്റെ സ്വഭാവം. ൨. നീതിന്യായം.

ദേശവഴി-ഇടപ്രഭുക്കന്മാരുള്ള ദേശം.

ദേശവാർത്ത-നാട്ടിലെ വർത്തമാനം.

ദേശവാഴി-ഇടപ്രഭു

ദേശവിശേഷം-ദിക്കിന്റെ ഭേദം, ദിക്കിലെ ഗുണം.

ദേശാക്ഷി-ഒരു രാഗം.

ദേശാധികാരി-ദേശത്തെ അധികാരി.

ദേശാന്തരം-അന്യദേശം.

ദേശാന്തരി-വി. ദേശന്തോറും നടക്കുന്ന.

ദേശികൻ-പു. ഗുരു. ൨. സഞ്ചാരി.

ദേശിങ്ങനാട്ട്-ഇതിൽ പണ്ടുകൊല്ലവും അതിനു സമീപമുള്ള ദേശങ്ങളും അടങ്ങിയിരുന്നു.

ദേശിനി-ചൂണ്ടാണിവിരൽ.

ദേശീയ-വി. ദേശത്തെ സംബന്ധിച്ച.

ദേശോചിതം-അതാതുദേശത്തേക്കു യുക്തം.

ദേശ്യ-വി. ദേശത്തിനടുത്ത.

ദേശ്യം-ദേശഭാഷ.

ദേഷ്യം-ദ്വേഷം, കോപം.

ദേഹണ്ഡം-പു. വേല, അഭ്യാസം. ൨. അടുക്കളപ്രവൃത്തി.

ദേഹദാ-രസം.

ദേഹനം ചെയ്ക-പുരട്ടുക.

ദേഹപരിമാണദായം - ശുക്ലം, ശോണിതം.

ദേഹപ്രകൃതി-ശരീരസ്വഭാവം

ദേഹഭൃത്ത്-ജീവൻ.

ദേഹം-ശരീരം. വളരുന്നതെന്നർത്ഥം. മററ പര്യായങ്ങൾ-കളേബരം, ഗാത്രം, വപുസ്സ്, സംഹനനം, ശരീരം, വർഷ്മം,

വിഗ്രഹം, കായം, മൂർത്തി, തനു, തനൂ (മനുഷ്യൻ എന്നതു നോക്കുക).

ദേഹലാ–മദ്യം.

ദേഹലീദീപന്യായം – രണ്ടുകാര്യങ്ങളെ ഒരേസമയത്തു നിർവഹിക്കത്തക്ക പ്രവൃത്തി.

ദേഹളി–പുരയുടെ ചേറവടി. മെഴുകുമ്പോൾ ചാണകവും കരിയും ഇതിന്മേൽ പററുന്നതിനാൽ ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചു. അകത്തേക്കു കടക്കുന്നവരുടെ ദേഹത്തെ (പാദത്തെ) സ്പർശിക്കുന്നതെന്നുമാവാം.

ദേഹാഭിമാനം–തന്റെ ശരീരത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അഹംഭാവം.

ദേഹാഭിമാനി–വി. ശരീരത്തെക്കുറിച്ച് അഹംഭാവമുള്ള.

ദേഹി–വി. ദേഹമുള്ള, ശരീരമുള്ള.

ദേഹി–നാ. ജീവൻ. ൨. ആത്മാവ്.

ദൈ

ദൈതേയൻ–അസുരൻ. ദിതിയുടെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ദൈത്യഗുരു–ശുക്രമഹർഷി. അസുരന്മാരുടെ ആചാര്യൻ എന്നർത്ഥം.

ദൈത്യദേവൻ–വരുണൻ.

ദൈത്യൻ–അസുരൻ. ദിതിയുടെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ദൈത്യനിഷൂദനൻ–വിഷ്ണു.

ദൈത്യപതി–നാ. ഹിരണ്യകശിപു. ൨. അസുരാധിപൻ.

ദൈത്യപുരോധസ്സ്–ശുക്രൻ.

ദൈത്യപൂജ്യൻ–ശുക്രൻ.

ദൈത്യയുഗം–൧൨000 ദിവ്യവർഷങ്ങളുള്ള ദൈത്യരുടെ ഒരു യുഗം.

ദൈത്യാ–നാ. മുരാമാഞ്ചി. മുരൻ എന്ന ദൈത്യന്റെ പേരുള്ളതു എന്നർത്ഥം. ൨. മദ്യം.

ചിററീന്തൽ എന്ന അഭിപ്രായവും കാണുന്നു.

ദൈത്യാരി–വിഷ്ണു; ദൈത്യന്മാരുടെ ശത്രു എന്നർത്ഥം.

ദൈന്യം–നാ. ദീനത, ദുഃഖം. ൨. പരവശം. ൩. ക്ഷീണം. ൪. അപമാനം. ൫. ലോഭം. ൬. ലജ്ജ.

ദൈർഘ്യം, ദീർഘത, ദൈർഘം–നീളം. ദീർഘത്തിന്റെ ഭാവം എന്നർത്ഥം. മററു പര്യായങ്ങൾ–ആയാമം, ആനാഹം.

ദൈവ–വി. ദേവനെ സംബന്ധിച്ച.

ദൈവകോവിദൻ–ലക്ഷണം പറയുന്നവൻ.

ദൈവകോവിദാ–ലക്ഷണം പറയുന്നവൾ.

ദൈവഗതി–അറിയാൻ പാടില്ലാത്ത ഏതോ ഒരു കാരണം, ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടം, വിധി.

ദൈവജ്ഞ–വി. ലക്ഷണം പറയുന്ന.

ദൈവജ്ഞൻ–ജ്യോതിഷക്കാരൻ. പൂർവജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത ശുഭാശുഭങ്ങളെ അറിയുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

'മുൽപ്പാടുദൈവജ്ഞവരം വരുത്തി
കല്പിച്ചുകല്യാണദിനം ദമാനീം'

(ഭാഷാനൈഷധചമ്പു)

ദൈവജ്ഞാ–നാ. ജ്യോത്സ്യക്കാരി, ശുഭാശുഭലക്ഷണം പറയുന്നവൾ. മററൊരു പര്യായം–ഈക്ഷണികാ.

ദൈവത–നാ. സമ്പത്ത്. ൨. സൌഭാഗ്യം. ൩. ഗുണശീലം.

ദൈവതം-ദൈവം, ദേവൻ, ദേവത.

ദൈവതീൎത്ഥം—വിരലുകളുടെ അഗ്രം.

അംഗുല്യഗ്രേദൈവംതീൎത്ഥം = വിരലുകളുടെ അഗ്രഭാഗത്തിങ്കൽ ദൈവതീൎത്ഥമാകുന്നു. ദൈവതീൎത്ഥനതൎപ്പയേൽ = ദൈവതീൎത്ഥംകൊണ്ടു തൎപ്പിക്കണം. വിരലുകളുടെ അഗ്രംകൊണ്ടു തൎപ്പിക്കണം എന്നൎത്ഥം.

ദൈവദൂതൻ-ദൈവത്തിന്റെ ഭൃത്യൻ.

ദൈവദോഷം — ദൈവികമായുണ്ടാകുന്ന ദോഷം.

ദൈവപരീക്ഷ-പ്രശ്നംനോക്കുക.

ദൈവപ്പാല-ഒരു വൃക്ഷം, ഏഴിലംപാല

ദൈവപ്രശ്നം-ദൈവപരീക്ഷ.

ദൈവബലം-ദൈവത്തിന്റെ ശക്തി.

ദൈവം—പു. ഈശ്വരൻ. ന. ഭാഗ്യം, പൂൎവ്വജന്മകൃതമായ പുണ്യം, പൂൎവ്വജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത ശുഭാശുഭകൎമ്മങ്ങളുടെ പേർ, ശുഭകൎമ്മം. പരമേശ്വരങ്കൽ ഭവിച്ചതു് എന്നൎത്ഥം. ദേവങ്കൽനിന്നാഗതം എന്നുമാവാം. ന. ദൈവതീൎത്ഥം. ദേവന്മാർ ദേവതയായിട്ടുള്ളതു് എന്നൎത്ഥം. [ദൈവതീൎത്ഥം എന്നതു നോക്കുക.]

ദൈവയുഗം-പന്തീരായിരം ദിവ്യസംവത്സരം.

ദൈവവിരോധം-ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടക്കേട്.

ദൈവവിലാസം-ദൈവത്തിന്റെകളി.

ദൈവാധീന-വി. ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ അനുസരിക്കുന്ന.

ദൈവാസുരം-ദേവകളും അസുരരും പരസ്പരമുള്ള സ്വാഭാവികവിരോധം

ദൈവിക-വി. ദൈവത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന.

ദൈവേച്ഛ-ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടം.

ദൈവൈക്യം- ദൈവവുമായുള്ള ചേൎച്ച, മോക്ഷം.

ദൈവോപാസന-ഈശ്വരസേവ.

ദൈഹിക-വി. ദേഹത്തെ സംബന്ധിച്ച

ദോ

ദോഗ്ദ്ധ്രി-പശു.

ദോട്ടിപ്പാഷാണം-ഒരുവക പാഷാണം.

ദോന്നാ, തൊന്ന, തുന്ന-വാഴയില വാട്ടിക്കുത്തിയ കുത്തില.

ദോരന്തരാളം -തോളുകളുടെ മദ്ധ്യപ്രദേശം, നെഞ്ചു്.

'ചാരുദോരന്തരാളം'

(ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം)

ദോൎദ്ദണ്ഡം-കൈത്തണ്ട്.

ദോവി- അലക്കുകാരൻ. (ഹിന്ദുസ്ഥാനിഭാഷ.)

ദോശ-ഒരുമാതിരി പലഹാരം.

ദ്വ + ഓശ = ദ്വോശ. ദ്വ = രണ്ടു്. ഓശ = ഒച്ച. രണ്ടുതവണ ഒച്ചയുണ്ടാക്കുന്നതു്. ദോശ തിരിച്ചും മറിച്ചും രണ്ടു പ്രാവശ്യം ഇടുകയും ആ സമയങ്ങളിൽ ശബ്ദം കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ടു ദോശ അല്ല 'ദ്വോശ'യാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നു. ഏതായാലും മലയാളത്തിൽ നടപ്പിൽ വന്നിട്ടുള്ള 'ദോശ'യത്രേ എനിക്കു രുചിക്കുന്നതു്.

ദോശക്കല്ല്-ദോശയുണ്ടാക്കുന്ന പാത്രം, ദോശച്ചട്ടി. പൎയ്യായങ്ങൾ-ഋജീഷം, പിഷ്ടപചനം.

ദോഷചതുഷ്ടയം- ഭ്രമം, പ്രമാദം, തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കണമെന്നുള്ള വിചാരം, കരണാപാടവം ഇവ നാലും.

ദോഷജ്ഞ-വി. അറിവുള്ള.

ദോഷജ്ഞൻ–൧. വിദ്വാൻ ഭാവിയായ ദോഷത്തെക്കൂടി അറിയുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. വൈദ്യൻ.

ദോഷത്രയം–൧. വാതം പിത്തം കഫം. ൨. അവ്യാപ്തി അതിവ്യാപ്തി അസംഭവം ഇവ മൂന്നും.

൧. അവ്യാപ്തി (ലക്ഷ്യൈകദേശത്തിൽ മാത്രം ലക്ഷണം ചെന്നിരിക്കുന്നതു്.) ഉ-ം, (ഗോവിന്റെ ലക്ഷണം) ശ്യാമത്വം. ൨. അതിവ്യാപ്തി (അലക്ഷ്യത്തിലും കൂടി ലക്ഷണം ചേരുന്നതു്). ഉ-ം, (പശുലക്ഷണം) ശൃംഗിത്വം. ൩. അസംഭവം (ലക്ഷ്യത്തിൽ ഒരിടത്തുമില്ലാത്ത ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നതു്). ഉ-ം (പശുലക്ഷണം) ഒറ്റക്കുളമ്പു്.

ദോഷപരിഹാരം–ദോഷനിവൃത്തി, ദോഷം തീരുവാനായിട്ടുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം.

ദോഷപ്പെടുന്നു–൧. അശുദ്ധിയാകുന്നു. ൨. മതിക്കുറവുവരുന്നു. [സ. ക്രി. ദോഷപ്പെടുത്തുന്നു.]

ദോഷം–൧. പാപം. ൨. കുറ്റം. ൩. വ്യഭിചാരം.

ദോഷവാൻ–ദോഷമുള്ളവൻ. [സ്ത്രീ–ദോഷവതി.]

ദോഷവിചാരം–൧. ദോഷത്തെ ആലോചിക്കുക. ൨. ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീക്കു വ്യഭിചാരശങ്കയുണ്ടായാൽ അതിന്റെ നിശ്ചയം അറിയുന്നതിനായിട്ടുള്ള വിചാരം.

ദോഷാ–അ. രാത്രിയിൽ.

ദോഷാ–൧. രാത്രി. ൨. കൈയ്.

'ദോർദ്ദോഷാ ച ഭുജോ ബാഹുഃ
പാണിർഹസ്തഃ കരസ്തഥാ'
(ധനഞ്ജയകോശം)

൩. മഞ്ഞൾ.

ദോഷാകര–വി. കുറ്റമുള്ള.

ദോഷാകരൻ–ചന്ദ്രൻ.

ദോഷാഗമനം–൧. രാത്രിയുടെ വരവ്. ൨. ദോഷത്തിന്റെ വരവ്.

'ദോഷാഗമനേ ശശധരമന്യേ
ദോഷം കണ്ടീലാർക്കുമന്നാൾ'
(ഭാഷാനൈഷധചമ്പു)

ദോഷാരോപ(ണ)ം–ഗുണത്തിങ്കൽ ദോഷമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുക.

ദോഷാംശം–ദോഷമുള്ള ഭാഗം.

ദോഷി–വി. ദോഷമുള്ള.

ദോഷൈകദൃക്–ഒരുവനുള്ള ഗുണദോഷങ്ങളിൽ ദോഷാംശമാത്രം ദർശിക്കുന്നവൻ (അറിയുന്നവൻ) മറ്റൊരുപര്യായം–പുരോഭാഗി.

ദോഷോപക്രമണം–ദോഷചികിത്സ.

ദോസ്സ്–കൈ. ശത്രുക്കളെ അടക്കുന്നതെന്നർത്ഥം.

ദോഹദം–൧. ആഗ്രഹം, ഇച്ഛ. ൨. ഗർഭിണിയുടെ ആഗ്രഹം. പൂർത്തിയെ ചെയ്യുന്നതു് എന്നർത്ഥം, ഇച്ഛയുടെ പരമകാഷ്ഠ.

ദോഹദം എന്നതിനു 'ഗർഭിണീമനോരഥം' എന്ന അർത്ഥം പ്രസിദ്ധം. 'ഉപേത്യസാ ദോഹദദുഃഖശീലതാം' (രഘുവംശം) 'ദൌഹൃദം' എന്നും കാണുന്നുണ്ട്. 'ദോഹളം' എന്നാവാമെന്നു മറ്റൊരഭിപ്രായവും ഇല്ലെന്നില്ല.

൩. അശോകവൃക്ഷം പൂക്കുന്നതിനായി കുലസ്ത്രീകൾ അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ ചവുട്ടുകയെന്നുള്ളതു്. ൪. ഗർഭം. ൫. വളം.

ദോഹദവതി–൧. ആഗ്രഹമുള്ളവൾ. ൨. വ്യാക്കൂണുള്ളവൾ. ദോഹദം=ഗർഭിണീമനോരഥം. അതോടുകൂടിയവൾ എന്നർത്ഥം.

വ്യാക്കൂൺ എന്നതു ഗർഭിണിക്കു് അതാതു വസ്തുക്കളിലുണ്ടാകുന്ന ഓരോതരം അഭിലാഷങ്ങൾ ആകുന്നു, അതോടുകൂടിയവൾ അത്രേ ദോഹദവതി.

ദോഹനം-കറക്കുക.

ദോഹം-൧. കറക്കുക. ൨. പാല്ലൂഴ.

ദോഹലി(ളി)-അശോകം.

ദോഹളം-ഇച്ഛ. പൂമരങ്ങൾക്ക് അങ്കുരം (കൂമ്പ്, മൊട്ട്) വരുമ്പോഴത്തേക്കുള്ള ആഗ്രഹം, ഗർഭിണികളുടെ ആശ. (ദോഹദം എന്നതു നോക്കുക.)

'ദോഹളമായിതുപൂമരങ്ങൾക്കെല്ലാം'

(കൃഷ്ണഗാഥ)

ദോഹ്യം-പാൽ.

ദോള-൧. ഒരു ചെടി, അമരി. കാറ്റിനാൽ ഉൽക്ഷേപിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. ഊഞ്ഞാൽ. ൩. പല്ലക്ക്. ൪. സംശയം.

ദോളാന്ദോളനം-ഊഞ്ഞാലാട്ടം.

ദൌ

ദൌത്യം-ദൂതന്റെ പ്രവൃത്തി.

ദൌർഗ്ഗന്ധ്യം-ദുർഗ്ഗന്ധത, ദുർഗ്ഗന്ധസ്ഥിതി.

ദൌർഗ്രഹം-അശ്വമേധം.

ദൌർദ്ദിന്യം-ദുർദ്ദിനത്തിന്റെ ലക്ഷണം.

ദൌർബ്ബലം-ദുർബ്ബലത.

ദൌർമ്മനസ്യം-വൈമനസ്യം, മനസ്സുകേട്.

ദൌരാത്മ്യം-ദുരാത്മത, ദുശ്ശീലം, ദുർബ്ബുദ്ധി.

ദൌലത്ത്-ധനം.

ദൌലേയം-ആമ.

ദൌവാരികൻ-വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ.

ദൌവാരികി-വാതിൽ കാവല്ക്കാരത്തി.

ദൌഷ്ക്കൻ-കൈകൊണ്ടു നീന്തുന്നവൻ.

ദൌഷ്ട്യം-ദുഷ്ടത.

ദൌഷ്യന്തി-ഭരതൻ. ദുഷ്ഷന്തന്റെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ദൌഹിത്രൻ-മകളുടെമകൻ.

ദൌഹിത്രായണൻ-മകളുടെ മകന്റെ മകൻ

ദൌഹിത്രി-മകളുടെമകൾ.

ദൌഹൃദ-ഗർഭധാരണം.

ദൌഹൃദം-൧. ഇച്ഛ. (ദോഹദം എന്നതു നോക്കുക.) ൨. ഗർഭം. ൩. വ്യഞ്ജൻ

ദൌഹൃദവതി-ഗർഭമുള്ളവൾ.

ദൌഹൃദിനി-ഗർഭിണി.

ദ്യ

ദ്യാവാപൃഥിവികൾ - ആകാശവും ഭൂമിയും.

ദ്യാവാഭൂമികൾ-ആകാശവും ഭൂമിയും.

ദ്യുകം-മൂങ്ങാ.

ദ്യുകാരി-കാക്ക.

ദ്യുക്ഷൻ-൧. ഇന്ദ്രൻ. ൨. വരുണൻ. ൩. അഗ്നി. ൪. സോമൻ. ൫. അര്യമാ.

ദ്യുതി-൧. ശോഭ, സാമാന്യശോഭ. ശോഭയ്ക്കു കാരണം എന്നർത്ഥം.

'ദധാനമംഭോരുഹകേസരദ്യുതിഃ'

(മാഘം)

൨. പ്രഭ.

ദ്യുതിത-വി. ശോഭിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ദ്യുമ്നം-൧. ദ്രവ്യം, ധനം. യാഗംതുടങ്ങിയുള്ള സുകൃതകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യിച്ചു സ്വർഗ്ഗലോകപ്രാപ്തിയെ സാധിപ്പിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ൨. ശക്തി.

ദ്യുമണി-൧. സൂര്യൻ. ആകാശത്തിൽ രത്നംപോലെ ശോഭിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. എരിക്ക്.

ദ്യുമത്സേനൻ-ഒരു സാല്വരാജാവ്, സത്യവാന്റെ പിതാവ്.

ദ്യുസ്സ്-അ. ആകാശം.

ദ്യുസത്ത്-ദേവൻ. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ എന്നർത്ഥം

ദ്യൂതകാരകൻ-ചൂതുകളിപ്പിക്കുന്നവൻ. രണ്ടുകക്ഷികളിലും ദ്രവ്യംവാങ്ങോട്ട ചൂതുവച്ചുകൊടുക്കയും മറ്റും ചെയ്തു കളിനടത്തുന്നവർക്കാ പറയാമെന്നു കാണുന്നു.

ദ്യൂതകാരൻ-ചൂതുകളിക്കാരൻ.

ദ്യൂതകൃത്ത്-ചൂതുകളിക്കാരൻ.

ദ്യൂതബീജം-കവടി.

ദ്യൂതം-ചൂത്, ചൂതുകളി.

'ചൊംദ്യൂതത്തിലുംവിദുരനിലയനേ
മന്ത്രംസന്നിധായ'

(കിമ്മീരവധം കഥകളി)

ദ്യൂനം-ഏഴാമിടം.

ദ്യോതകം-കാണിക്കുന്നത്, പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്, സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

ദ്യോതനം-൧. വെയിൽ, ശോഭിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. പ്രകാശം. ൩. വിളക്ക്.

ദ്യോതം-൧. വെയിൽ. ൨. പ്രകാശം.

ദ്യോതിത-വി. ൧. പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ട. ൨. പ്രകാശിച്ച.

ദ്യോവ്-൧. സ്വർഗ്ഗം. ൨. ആകാശം.

ദ്യൌസ്-വേദങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒരു ദേവൻ, ഉഷസ്സിന്റെ പിതാവ്.

ദ്ര

ദ്രക(ഗ)ടം-ഉറക്കം ഉണർത്തുവാനുള്ള ഒരു വക വാദ്യം.

ദ്രഢിമാവ്-ഉറപ്പ്.

ദ്രഢിഷ്ഠ-വി. ഉറപ്പുള്ള.

ദ്രപ്സം-നേർവെള്ളം, കൊഴുപ്പുകുറഞ്ഞ തൈർ. ദ്രപ്സ്യം എന്ന പാഠവും കാണുന്നുണ്ട്. ചിലർ അടിതൈർ-ദ്രപ്സം, നടുതൈർ-ഘനം, മേൽതൈർ-ശരം (സരം) ഇങ്ങിനെയും പറയുന്നു.

ദ്രമിഡന്മാർ-ചോളന്മാർ, കേരളന്മാർ, പാണ്ടിക്കാർ ഇവർ.

ദ്രമിളം-ഒരു രാജ്യം. ഇതിന്റെ കടലോരമാണ് കേരളം.

ദ്രവണം-൧. പോക്ക്. ൨. ഉരുകൽ.

ദ്രവത്-വി. ഓടുന്ന.

ദ്രവന്തി-൧. ഒരു പച്ചമരുന്ന്, എലിച്ചെവി(യൻ), ഓടുന്നത്, വേഗം പടർന്നുപിടിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. നദി. ൩. വലിയമന്തി.

ദ്രവം-൧. ഉരുകൽ. ൨. പോക്ക്. ൩. ക്രീഡ. മനസ്സലിയുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൪. സാരം. ൫. ഓട്ടം. ൬. ചലം. ൭. പവിഴം. ൮. മോര്. ൯. മീൻ.

ദ്രവംഗം-വെള്ളത്തീയം.

ദ്രവരസാ-അരക്ക്.

ദ്രവിക്കുന്നു-൧. ഉരുകുന്നു. ൨. ഓടുന്നു. [സ. ക്രി. ദ്രവിപ്പിക്കുന്നു.]

ദ്രവിണം-൧. ധനം.

'നാനാരത്നദ്രവിണമണിയാ
ൻറാവണാശ്രേണിതോറം'

(ഉണ്ണുനീലീസന്ദേശം)

൨. ശക്തി. നശിച്ചുപോകുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൩. പരാക്രമം. ഔന്നത്യത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം, ൪. സ്വർണ്ണം.

ദ്രവ്യ-വി. തക്കതായ, ചേർച്ചയുള്ള.

ദ്രവ്യകൻ-ചുമട്ടുകാരൻ.

ദ്രവ്യങ്ങൾ-ഭൂമി, ജലം, അഗ്നി, വായു, ആകാശം, കാലം, ദിക്ക്, ആത്മാവ്, മനസ്സ് ഇവ ഒൻപതും.

ദ്രവ്യദണ്ഡം-പ്രായശ്ചിത്തം നിശ്ചയിക്ക

ദ്രവ്യനാശം-ചേതം, മുതൽനഷ്ടം.

ദ്രവ്യം-൧. സമ്പത്ത്, വസ്തു, ധനം. നശിച്ചുപോകുന്നതെന്നർത്ഥം.

ദ്രവ്യം കൊടുക്കയും വാങ്ങിക്കയും ചെയ്യുന്നതിനുള്ള നല്ലദിവസം.

'കാൎത്തികാഭാഗ്യമൂലാശ്ച
മഘാചിത്രാചരേവതീ।
ആദാതവ്യംനദാതവ്യം
ദത്തംതുവിനശ്യതി॥'

ഇതിവചനേന—കാൎത്തിക, ഉത്രം, മൂലം, മകരം, ചിത്തിര, രേവതി ഈ നക്ഷത്രങ്ങളിൽ കൊടുക്കുന്ന ദ്രവ്യം തിരിയെ കിട്ടുകയില്ല. ശേഷം ഇരിക്കുന്ന ദ്രവ്യം നശിക്കയും ചെയ്യും. അതുകൊണ്ടു ഈ നക്ഷത്രങ്ങളിൽ ഒരു ദ്രവ്യവും ആൎക്കും കൊടുക്കരുതു്.

ദ്രവ്യം, ഗുണം, സാമാന്യം, കൎമ്മം, വിശേഷം, സമവായം ഇവയത്രേ ദ്രവ്യാദിഷൾക്കം.

൧. പിച്ചള. ൨. അരക്കു്. ൩. മദ്യം. ൪. സ്വഭാവം. ൫. ഗുണങ്ങൾക്കാശ്രയഭൂതമായ പൃഥിവ്യാദികൾ.

ദ്രവ്യശക്തി—ധനപുഷ്ടി.

ദ്രവ്യശക്തിചതുഷ്ടയം—രസം, വിപാകം, വീൎയ്യം, പ്രഭാവം ഇവ നാലും.

ദ്രവ്യസ്ഥൻ—ധനവാൻ.

ദ്രവ്യാഗമം—ധനലാഭം.

ദ്രഷ്ടാവു്—കാണുന്നവൻ, ആലോചിച്ചറിയുന്നതിനു ശേഷിയുള്ള ആൾ.

ദ്രാൿ—അ. വേഗത്തിൽ.

'ജഹായമങ്ക്ഷുധഗിതിധടിതി
സ്രാൿദ്രാൿമശല്യേ'
(ഗണരത്നമഹോദധി)
'തിരോഹിതേദ്രാഗമൃതാത്മനീശ്വരേ'
(ഭക്ഷയാംഗം കഥകൾ)

ദ്രാക്ഷ—മുന്തിരിങ്ങ. ആഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ദ്രാക്ഷാപാകം—നീരസജനകമാകാത്ത മട്ടിൽ സംസ്കൃതപ്രത്യയാന്തപദങ്ങളെയും മലയാളപദങ്ങളെയും യോജിപ്പിക്കുന്നതു്. ഇതു പാകത്രയത്തിൽ ഒന്നാണത്രേ. (മുദ്രാലങ്കാരം എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക)

ദ്രാക്ഷാരസം—മുന്തിരിങ്ങാച്ചാറായം.

ദ്രാഘിഷ്ഠ—വി. വളരെ നീളമുള്ള.

ദ്രാമിളൻ—ചാണക്യന്റെ ഒരു പേർ.

ദ്രാവ—ഇരപ്പാളി.

ദ്രാവകം—൧. ഉരുകി വെള്ളമായതു്. ൨. ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞെടുത്ത വെള്ളം, പശ. ൩. വെങ്കാരം. ൪. മെഴുകു്. ൫. ചന്ദ്രകാന്തം. ൬. പൊൻകാരം.

ദ്രാവണം—തേററാമ്പരൽ.

ദ്രാവം—൧. ഓടുക, ഓട്ടം. ൨. പശ. ൩. വേഗം.

ദ്രാവി—പൊൻകാരം.

ദ്രാവിഡകം—൧. കച്ചോലം. ദ്രാവിഡദേശത്തിലുണ്ടായതു് എന്നൎത്ഥം. ൨. വിളയുപ്പു്.

ദ്രാവിഡദേശം—തെക്കൻ ഇൻഡ്യ.

ദ്രാവിഡൻ—ദ്രാവിഡദേശത്തു ജനിച്ചവൻ

ദ്രാവിഡഭാഷകൾ—൧. മലയാളം. ൨. തമിഴ്. ൩. തെലുങ്കു്. ൪. കൎണ്ണാടകം. ൫. തുളു. ഇവ ൫-ം.

ദ്രാവിഡം—൧. തമിഴ്. ൨. പഞ്ചദ്രാവിഡങ്ങൾക്കു പൊതുവായ ഒരു പേർ.

ദ്രാവിഡാവൎത്തം—ദക്ഷിണഹിന്ദുസ്ഥാൻ

ദ്രാവിഡി—ചിറ്റേലം.

ദ്രു—വൃക്ഷം. മേല്പെട്ടുവളരുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. വൃക്ഷശാഖാദി 'ദ്രു' എന്നു പറയാമെന്നു കാണുന്നു.

ദ്രുകിളിമം—ദേവതാരവൃക്ഷം. ദേവതക്കിഷ്ടമായ വൃക്ഷം എന്നൎത്ഥം. (ദ്രുഘണം എന്നു പാഠം.)

ദ്രുഘണൻ—ബ്രഹ്മാവു്. സംസാരവൃക്ഷത്തെ ഹനിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. ദ്രുഹിണൻ എന്നതിന്റെ പാഠം.

'ഗ്രീഷ്മാത്മജാസ്വാൽദ്രുഹിണാ
ദ്രുഘണസ്യഖചികാമഹഃ'
(ഭാഗ്ഗവി)

ദ്രുഘണം-പു. മരംവെട്ടി. വൃക്ഷം ഇതു കൊണ്ടു ഹനിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ൨. ഇരുമ്പുലക്ക ൩. ഇരിമ്പുഗദ. ൪. കോടാലി. വൃക്ഷം ഇതു കൊണ്ടു ഹനിക്കപ്പെടുന്നു എന്നർത്ഥം ൫. കാട്ടുചമ്പകം

ദ്രുണം-ക്രി. ഹിംസിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ദ്രുണി-പു. ജലപാത്രം (തൊട്ടി). ൨. ആമ ൩. ചെവിട്ടാമ്പായ്യ ൪. മുട്ടയ്.

ദ്രുത-വി. ൧. ഉരുകിയ. ൨. അലിഞ്ഞ. ൩. ഒഴുകിയ ൪. ഓടിയ. ൫ ഉരുക്കപ്പെട്ട ൬. അലിക്കപ്പെട്ട.

ദ്രുതഗതി-വി. വേഗത്തിൽ പോകുന്ന.

ദ്രുതഗതി-വേഗത്തിലുള്ള നടപ്പ്.

ദ്രുതം-പു. കാലതാമസം കൂടാതെ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗം. ദ്രുതം > <മന്ദം. ൨. ഉരുക്കപ്പെട്ട സ്വർണ്ണം മുതലായവ. ദ്രവിപ്പിക്കപ്പെട്ടതെന്നർത്ഥം. ൩. ഉരുകിയതു്.

ദ്രുതം-വി. വേഗത്തിൽ.

ദ്രുപദൻ-ഒരു പാഞ്ചാലരാജാവ്, പൃഷതന്റെ പുത്രൻ.

ഭരദ്വാജനോടു (ദ്രോണരുടെ പിതാവോടു) ധനുർവിദ്യ അഭ്യസിക്കുന്ന കാലത്തു് ദ്രുപദനും കൗരവപാണ്ഡവരുടെ ഗുരുവായ ദ്രോണനും സഹപാഠികളായിരുന്നു. ദ്രുപദൻ സിംഹാസനാരോഹണം ചെയ്തപ്പോൾ ദ്രവ്യക്കുറവു നിമിത്തം ബുദ്ധിമുട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ദ്രോണർ പണ്ടത്തെ സ്നേഹം ആസ്പദമാക്കി ദ്രുപദനെ പ്രാപിച്ചു. എന്നാൽ അയാളെ ദ്രുപദൻ അശേഷം ബഹുമാനിക്കാതെ പരിത്യജിച്ചു. ഇതിനുപകരമായി ദ്രോണർ തന്റെ ശിഷ്യനായ അർജ്ജുനനെക്കൊണ്ടു ദ്രുപദനെപിടിച്ചുകെട്ടിച്ചു; കൊന്നില്ല. പകുതി രാജ്യം എടുത്തുംകൊണ്ടു വിട്ടയച്ചു. ഈ പകവീട്ടുന്നതിനു തനിക്കു ഒരു പുത്രനുണ്ടാകണമെന്നുള്ള പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി ദ്രുപദൻ ഒരു യാഗം തുടങ്ങി. അനന്തരം ധൃഷ്ടദ്യുമ്നൻ എന്ന ഒരു പുത്രനും ദ്രൗപദി എന്ന ഒരു പുത്രിയും ഹോമാഗ്നിയിൽനിന്നും ഉല്പതിച്ചു. അർജ്ജുനൻ പാഞ്ചാലിയെ(ദ്രൗപദിയെ) വിവാഹം ചെയ്കയാൽ ദ്രുപദൻ പാണ്ഡവർക്കു സഖിയായിത്തീർന്നു. ഭാരതയുദ്ധം പതിനാലാം ദിവസം ദ്രുപദനെ ദ്രോണർ വധിച്ചു. അടുത്തദിവസം ധൃഷ്ടദ്യുമ്നനാൽ ദ്രോണനും വധിക്കപ്പെട്ടു. ദ്രുപദനു ശിഖണ്ഡി എന്നു ഒരു പുത്രനും ശിഖണ്ഡിനി എന്നൊരു പുത്രിയുംകൂടി ഉണ്ടായിരുന്നു.

'അച്ഛനെപിടിച്ചുകെട്ടിപ്പിച്ചപരിഭവം
വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ധൃഷ്ടദ്യുമ്നന-
[മേടോ
നിശ്ചയം ദ്രോണർതന്നെകൊന്നീ-
[ടുമവൻതാനും'
(ഭാരതം)

ദ്രുമം-പു. വൃക്ഷം. കൊമ്പുകൾ ഉള്ളതെന്നർത്ഥം. ൨. ദേവതാരം.

ദ്രുമശ്രേഷ്ഠം-കരിമ്പന.

ദ്രുമാമയം-അരക്കു്, കോലരക്കു്, വൃക്ഷത്തിന്റെ രോഗം. വൃക്ഷത്തിൽ നിന്നു പൊട്ടി ഒലിച്ചുണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ടു ഈ പേരുണ്ടായി.

അരക്കുതന്നെ ചെമ്പഞ്ഞിച്ചാറായിട്ടും മററും ഉപയോഗിച്ചുവരുന്നു.

ദ്രുമോൽപലം-പു. കൊങ്ങുമന്താരം. ൨. ചെറുകൊന്ന. വൃക്ഷത്തിൽ ഉൽപലതുല്യമായ പുഷ്പങ്ങൾ ഉള്ളതു എന്നർത്ഥം.

ദീപ്തിപതാക-ചിലപ്പോൾ കൊടിക്കൂറയുടെ ആകൃതിയിൽ കാണപ്പെടുന്ന ധ്രുവദീപ്തി.

ദ്രുവയം-അളവു്, നാഴിമുതലായതു്. വൃക്ഷവികാരം എന്നർത്ഥം.

ളംസ്സ മുതലായതു്-പൌ (യൌ) തവം. നാഴി മുതലായതു-ദ്രവയം. കോൽ മുതലായതു-പായ്യം.

ദ്രുഹൻ-പുത്രൻ.

ദ്രുഹം-കായൽ.

ദ്രുഹി-പുത്രി.

ദ്രുഹിണൻ. ദ്രുഘണൻ-൧ ബ്രഹ്മാവ്. അസുരന്മാരെ-ദുഷ്ടന്മാരെ-ദ്രോഹിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. വിഷ്ണു. ൩. ശിവൻ.

ദ്രുഹ്യു-ശൎമ്മിഷ്ഠയിൽ യയാതിയുടെപുത്രൻ.

പിതാവിനു തന്റെ യൌവ്വനം നൽകി വാൎദ്ധക്യത്തെ താൻ സ്വീകരിക്കായ്കയാൽ രാജ്യാധികാരം കിട്ടുകയില്ലെന്നു പിതാവിനാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടു.

ദ്രുഘണം-ചുററുകല്ല്.

ദ്രേക്കാണം-ഒരു രാശിയെ മൂന്നായി ഭാഗിച്ചതു്.

ദ്രോണക്ഷീര-പതിനാറിടങ്ങഴി പാൽ കറക്കുന്ന പശു (ദ്രോണം=൧൬ ഇടങ്ങഴി)

ദ്രോണകാകൻ-കാവതിക്കാക്ക.

ദ്രോണദുഘ-പതിനാറിടങ്ങഴി പാൽ കറക്കുന്ന പശു. (ദ്രോണം=പതിനാറിടങ്ങഴി)

ദ്രോണൻ-പാണ്ഡവന്മാരുടേയും ദുൎയ്യോധനാദികളുടേയും ഗുരുവായ ബ്രാഹ്മണൻ.

ഭരദ്വാജൻ ഗംഗയിൽ കുളിക്കാൻ പോയപ്പോൾ ഘൃതാചി എന്ന അപ്സരസ്ത്രീയെ കണ്ടു് ഇന്ദ്രിയസ്ഖലനമുണ്ടായി. അതിനെ ഒരു ദ്രോണത്തിൽ (മരപ്പാത്രത്തിൽ) ആക്കി വളൎത്തി. അതിനാൽ ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചു. ഈ ബാലനെ വേണ്ട വിദ്യ അഭ്യസിപ്പിച്ചതിനു ശേഷം ഭരദ്വാജൻ തന്റെ സഖിയും പാഞ്ചാലരാജാവുമായ പൃഷതനെ ഏല്പിച്ചു. ദ്രോണർ ഈയവസരത്തിൽ പരശുരാമനിൽ നിന്നും ധനുൎവ്വേദം മുഴുവനും പഠിച്ചു. പൃഷതൻ മരിച്ചതിന്റെ ശേഷം രാജാവായ ദ്രുപദൻ ധനുൎവ്വിദ്യ അഭ്യസിച്ചു മടങ്ങിവന്ന ദ്രോണാചാൎയ്യരെ ഉപേക്ഷിക്കയാണു ചെയ്തതു അതിനാൽ നിസ്സഹായനായ് ഭവിച്ചു ഈ ആചാൎയ്യൻ ഭീഷ്മരുടെ വരുതിപ്രകാരം പാണ്ഡവകൌരവന്മാരെ ബാല്യത്തിൽ ധനുൎവ്വിദ്യ അഭ്യസിപ്പിച്ചു താമസിച്ചു ഭീഷ്മന്റെ സഹോദരിയായ കൃപയെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു. ദ്രോണർ ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നു എങ്കിലും പരശുരാമനിൽ നിന്നു ആയുധവിദ്യ അഭ്യസിച്ചു് അതിൽ പ്രസിദ്ധി നേടിയിരുന്നു. പിന്നീടു ആയുധവിദ്യയും ധനുൎവ്വിദ്യയും ദ്രോണർ പാണ്ഡവരെയും കൌരവരെയും പഠിപ്പിച്ചു. ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ദ്രോണർ കൌരവപക്ഷക്കാരനായിരുന്നു. ഭീഷ്മർ ജീവഹാനി വരത്തക്ക നിലയിൽ മുറിപ്പെട്ടതിന്റെ ശേഷം ശരകൂടത്തിൽ ശയിച്ചു. പിന്നീടു ദ്രോണർ പ്രശസ്തമാകുംവണ്ണം നാലുദിവസം യുദ്ധം നടത്തി. പാണ്ഡവപക്ഷത്തിൽ അനേകംപേരെ കൊന്നു പതിനാലാംദിവസം രാത്രിയിലും യുദ്ധമുണ്ടായിരുന്നു. പ്രഭാതത്തിൽ കൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം ഭീമൻ അശ്വത്ഥാമാവു മരിച്ചുപോയി എന്നു ദ്രോണർ കേൾക്കുമാറു ഉറക്കെ പറഞ്ഞു. വാസ്തവത്തിൽ ആ പേരുള്ള ഒരു ഗജമാണു മരിച്ചതു്. വാസ്തവം അറിയുന്നതിനു ദ്രോണർ ധൎമ്മപുത്രരോടു ചോദിച്ചു. ധൎമ്മപുത്രർ കൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശാനുസരണം സത്യത്തെ വിട്ടു അശ്വത്ഥാമാവു എന്നുച്ചത്തിലും ഗജം എന്നു പതുക്കയും പറഞ്ഞു. ഇതു കേട്ടു ഉടൻ ദ്രോണർ മൂൎച്ഛിതനായി നിലത്തു പതിച്ചു. ധൃഷ്ടദ്യുമ്നനാൽ ഉടൻ ദ്രോണർ വധിക്കപ്പെട്ടു ദ്രോണർക്കു കുടജൻ, ഭാരദ്വാജൻ എന്ന നാമധേയങ്ങളും ഉള്ള പ്രകാരം കാണുന്നു.

ദ്രോണപുഷ്പി - ഒരു ചെടി, തുമ്പ.

ദ്രോണം - ഫ. പതിനാറിടങ്ങഴി. വ. കടം. ന. തുമ്പ ർ. കാവതിക്കാക്ക. ൫ വെളു. ൬. തേറം. ൭. ഭാരതത്തിലെ ഒരു പർവം

ദ്രോണാ - തുമ്പ.

ദ്രോണി - ഫ. തോണി. വ. അമരി. രോഗങ്ങളെ പിൻതുടരുന്നതു എന്നർത്ഥം. ന. വെള്ളം നിറപ്പാനുള്ള പാത്രം, തൊട്ടി. ർ. ചെറിയ കാട്ടുവെള്ളരി. ൫. വേലിപ്പരുത്തി. ൬ മരക്കല ഉപ്പു ൭ വാഴ.

ദ്രോണികാ - ഫ. അമരി. വ. പതിനാറിടങ്ങഴി വിതക്കുന്ന നിലം. ന. മരവി. ർ. തൊട്ടി.

ദ്രോഹചിന്തനം - ഉപദ്രവിക്കേണമെന്നുള്ള വിചാരം. മറ്റൊരു പര്യായം - വ്യാപാദം.

ദ്രോഹം - ഉപദ്രവം, അനിഷ്ടവേല, കുററം.

ദ്രോഹവിചാരം - അന്യനെ കെടുക്കണമെന്ന വിചാരം. പര്യായങ്ങൾ - വ്യാപാദം, ദ്രോഹചിന്തനം.

ദ്രോഹി - വി. ഉപദ്രവിക്കുന്ന.

ദ്രോഹി - ഉപദ്രവം ചെയ്യുന്നവൻ

ദ്രോഹിക്കുന്നു - ഉപദ്രവിക്കുന്നു.

ദ്രൌണം - മരക്കലഉപ്പ്.

ദ്രൌണായനൻ, ദ്രൌണായനി - അശ്വത്ഥാമാവ്.

'യദ്രാമേണകൃതംതദേവകുരുതേ
ദ്രൌണായനിഃക്രോധനഃ'
(വേണീസംഹാരം)

ദ്രൌണി - അശ്വത്ഥാമാവ്, ദ്രോണന്റെ പുത്രൻ

'അവ്യഗ്രസ്തുമഹാബാഹു
'യതോദ്രൌണിസ്തതോഹയാൻ'
(മഹാഭാരതം)

ദ്രൌണികം - പതിനാറിടങ്ങഴി വിതക്കുന്ന നിലം.

ദ്രൌണേയം - മരക്കല ഉപ്പ്.

ദ്രൌപദി - പാഞ്ചാലി, ദ്രുപദരാജപുത്രി. യജ്ഞസേനനായ ദ്രുപദരാജാവിന്റെ യാഗവേദിയിൽ നിന്നു ജനിച്ചവളാണ്. ദ്രൌപദി അതിസുന്ദരിയായിരുന്നു. വിവാഹാനന്തരം പാണ്ഡവർ ദ്രൌപദിയേയുംകൊണ്ടു ഗൃഹത്തിൽ വന്ന് അമ്മയോട് 'ഇന്നു ഞങ്ങൾക്ക് ഒരു നല്ല സാധനം കിട്ടി' എന്നു പറഞ്ഞു. ഇതിനുത്തരം 'അഞ്ചുപേരും ഒന്നുപോലെ അനുഭവിച്ചുകൊള്ളുക' എന്നായിരുന്നു. ഇതു നിമിത്തം അഞ്ചുപേരുടേയും ഭാര്യയായിത്തീർന്നു. ചൂതുകളിയിൽ പാണ്ഡവർ തോററതുനിമിത്തം ദുശ്ശാസനൻ ചെയ്ത ദുശ്ചേഷ്ടകളും ദുര്യോധനന്റെ ഭാര്യയുടെ അധിക്ഷേപങ്ങളും ഈ സാധ്വമണി സഹിക്കേണ്ടിവന്നു. ദുർവ്വാസസ്സിന്റെ ശാപത്തിൽനിന്നും കൃഷ്ണന്റെ കൃപ ഹേതുവായിട്ടു ദ്രൌപദി പാണ്ഡവരെ സംരക്ഷിച്ചു. രജസ്വലയായിരുന്ന ഈ ദ്രൌപദിയെ ദുശ്ശാസനൻ തലമുടിക്കു ചുററിപ്പിടിച്ചു മഹാസഭയിൽ കൊണ്ടുവന്നു വസ്ത്രം ഉരിഞ്ഞുകളയുന്നതിനു തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഉരിയുന്തോറും അരയിൽ വേറെ വസ്ത്രങ്ങൾ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നതും ശ്രീകൃഷ്ണകൃപാകടാക്ഷം തന്നെയായിരുന്നു. ദുശ്ശാസനന്റെ രക്തം ഭീമൻ കുടിക്കുമെന്നും അവന്റെ മാറു പിളർന്നു ആ രക്തംപിരണ്ട കൈകൊണ്ടു മാരുതി തന്റെ ഈ അഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന തലമുടി ബന്ധിക്കുമെന്നും അവൾ ശപഥം ചെയ്തു. വനത്തിൽവച്ചു ദ്രൌപദിയെ കണ്ടു മോഹാന്ധനായി ജയദ്രഥൻ പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോയി. അവന്റെ അപേക്ഷയെ ദ്രൌപദി തിരസ്കരിച്ചുകളഞ്ഞതായിരുന്നു പ്രധാനകാരണം. പാണ്ഡവർ പിന്നാലെ എത്തി. ജയദ്രഥൻ ദ്രൌപദിയെ

വെടിഞ്ഞിട്ട് ഓടി. ഭീമൻ അവനെ പിടികൂടി. താൻ പാണ്ഡവരുടെ അടിമയാണെന്നു പറയുന്നതുവരെ ഭീമൻ അവനെ അടിക്കയും ചവിട്ടുകയും ചെയ്തു. ദ്രൌപദി അവനുവേണ്ടി മാധ്യസ്ഥം വഹിക്കയും ധൎമ്മപുത്രർ അവനെ കൊല്ലരുതെന്നു പറകയും ചെയ്തതുനിമിത്തം അവനെ വെറുതെ വിട്ടയച്ചു. അജ്ഞാതവാസത്തിൽ ഈ ദ്രൌപദിയെ കീചകൻ മോഹിക്കയും ചതിവായി കീചകനെ ഭീമൻ വധിക്കയും ചെയ്തു. ദ്രൌപദി ദാസവൃത്തിയിലായിരുന്നു വിരാടരാജധാനിയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയതു. കീചകമരണത്തിനു കാരണം ദ്രൌപദിയുടെ ഗന്ധൎവ്വന്മാരാണെന്നു ശങ്കിച്ചു അവളെയും കൂടി കെട്ടി ചിതയിൽ വച്ചു തീവയ്ക്കാറായപ്പോൾ ഭീമൻ ഒരു മരംപിഴുതു ഗദയാക്കി അടുത്തു. ഗന്ധൎവ്വൻതന്നെയാണു ഈ വരുന്നതെന്നു പറഞ്ഞു എല്ലാവരും ഓടി ഒളിച്ചു. ഇങ്ങനെ ദ്രൌപദി രക്ഷയെ പ്രാപിച്ചു. യുധിഷ്ഠിരനാൽ പ്രതിവിന്ധ്യൻ, ഭീമനാൽ ശ്രുതസേനൻ, അൎജ്ജുനനാൽ ശ്രുതകീൎത്തി, നകുലനാൽ ശതാനീകൻ, സഹദേവനാൽ ശ്രുതകൎമ്മാവ് ഇങ്ങനെ ദ്രൌപദിക്കു അഞ്ചു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. ഇവരെ യുദ്ധത്തിന്റെ അവസാനദിനത്തിന്റെ തലദിവസം രാത്രി അശ്വത്ഥാമാവു മുതൽപേർ വധിച്ചു. അനന്തരം അൎജ്ജുനൻ അശ്വത്ഥാമാവു ധരിച്ചിരുന്ന ശ്രുതിപ്പെട്ട രത്നം എടുത്തു ദ്രൌപദിക്കു നൽകാൻ ഭീമനെ ഏല്പിച്ചു. ദ്രൌപദിക്കു കൃഷ്ണാ, പാൎഷതി, പാഞ്ചാലി, സൈരന്ധ്രി, യാജ്ഞസേനി, പാഞ്ചമി, നിത്യയൌവനി എന്ന നാമധേയങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. പാണ്ഡവർ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞു ഇന്ദ്രസഭയിലേക്കു പോയപ്പോൾ ദ്രൌപദിയും അവരെ അനുഗമിച്ചു.]

ദ്രൌപദേയൻ-ദ്രൌപദിയുടെ പുത്രൻ.

—:0:—

ദ്വ

ദ്വന്ദ്വചരം, ദ്വന്ദ്വചാരി—സ്ത്രീയും പുരുഷനുംകൂടി ഒരുമിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്ന ജന്തു, ചക്രവാകപ്പക്ഷി.

ദ്വന്ദ്വഭാവം-പു. ദ്വന്ദ്വത്തിന്റെ അവസ്ഥ, രണ്ടെന്നുള്ള ഭാവം, ശത്രുമിത്രഭാവം. ൨. കലഹം.

'ഇന്നാരീപരിപാലിക്കകൊണ്ടല്ലോ
ദ്വന്ദ്വഭാവംധരിത്രിയിലില്ലാഞ്ഞു'
(സന്താനഗോപാലംപാന)

ദ്വന്ദ്വം-പു ഇരട്ട, ജോടി, ഇണ. ൨. യുഗ്മം. ൩. ഒരു സ്ത്രീയും ഒരു പുരുഷനും കൂടിയ ഇരട്ട സാഹചൎയ്യമായി ചേരുന്ന രണ്ടെണ്ണം എന്നൎത്ഥം. ൪. സംശയം. ൫. രഹസ്യം. ൬ ഒരു സമാസം. രണ്ടു നാമം കൂട്ടിച്ചേൎത്ത വാക്ക്.

ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം-രണ്ടുപേർതമ്മിലുള്ളയുദ്ധം

ദ്വന്ദ്വരാശി-മിഥുനംരാശി.

ദ്വന്ദ്വസഹിഷ്ണു-സുഖദുഃഖങ്ങളെ സഹിക്കുന്നവൻ, വിപരീതമായുള്ള രണ്ടിനേയും സഹിക്കുന്നവൻ, വിപരീതകാൎയ്യങ്ങളിൽ സമബുദ്ധിയുള്ളവൻ.

ദ്വന്ദ്വഹീനൻ-വിരോധവും അനുകൂലവും ഇല്ലാത്തവൻ, രണ്ടില്ലാത്തവൻ.

ദ്വയം-രണ്ട്.

ദ്വയാതിഗൻ — അധമത്തെയും മധ്യമത്തെയും അതിക്രമിച്ചവൻ ഉത്തമൻ, രജോഗുണവും തമോഗുണവും നിശ്ശേഷം നിവൎത്തിക്കകൊണ്ടു ശുദ്ധസത്വഗുണവാനായവൻ.

ദ്വയാൎത്ഥം-ഒരുഭാഗത്തിനു രണ്ടൎത്ഥം ഉണ്ടായിരിക്കയാലുള്ളത്.

ദ്വാത്രിംശൽ(ത്ത്) വി. മുപ്പത്തുരണ്ട്.

ദ്വാത്രിംശദുപചാരങ്ങൾ-മുപ്പത്തുരണ്ടു ഉപചാരങ്ങൾ.

അൎഘ്യം പാദ്യം ആചമനീയം മധുപൎക്കം പുനരാചമനം സ്നാനം നീരാഞ്ജനം വസ്ത്രം ആചമനം ഉപവീതം പുനരാചമനം ആഭരണം കണ്ണാടിനോക്കുക ഗന്ധം പുഷ്പം ധൂപം ദീപം നിവേദ്യം പാനീയം തോയം പുനരാചമനം കൈ ഉഴയ്യുക താംബൂലം ചന്ദനം പുഷ്പം ഗീതം വാദ്യം നൃത്തം സ്തുതി പ്രദക്ഷിണം പുഷ്പാഞ്ജലി നമസ്കാരം.

ദ്വാദശചാന്ദ്രമാസങ്ങൾ-മാഘം, ഫാല്ഗുനം, ചൈത്രം, വൈശാഖം, ജ്യേഷ്ഠം, ആഷാഢം, ശ്രാവണം, പ്രൌഷ്ഠപദം, ആശ്വിനം, കാൎത്തികം, മാൎഗ്ഗശീൎഷം, പൌഷം ഇവ ൧൨-ം.

ദ്വാദശപുത്രന്മാർ-പന്ത്രണ്ടുവിധം പുത്രന്മാർ.

൧. ഔരസൻ-ഒരുവനു തന്റെ ധൎമ്മപത്നിയിലുണ്ടായ പുത്രൻ.

൨. പുത്രികാസുതൻ-സൎവ്വസ്വദാനസമ്പ്രദായത്തിൽ വിവാഹം കഴിച്ച പുത്രിയുടെ മകൻ.

൩. ക്ഷേത്രജൻ-രോഗത്താലോ മൃതിയാലോ പുത്രനെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വന്ന പുരുഷന്റെയോ തന്റെ സപിണ്ഡന്മാരുടേയോ നിയോഗപ്രകാരം തന്റെ ഭാൎയ്യയിൽ ഒരു സഗോത്രനോ അന്യനോ പ്രാപിച്ചുണ്ടായ പുത്രൻ.

൪. ഗൂഢജൻ-ഭൎത്താവ് ദൂരസ്ഥനോ മറ്റോ ആയിരിക്കുമ്പോൾ ഭാൎയ്യ ജാരസംസൎഗ്ഗത്താൽ സമ്പാദിച്ച പുത്രൻ.

൫. കാനീനൻ-കന്യകയായ മകൾക്കു ജാരസംസൎഗ്ഗത്താലുണ്ടായ പുത്രൻ.

൬. പൌനൎഭവൻ-വിവാഹം കഴിഞ്ഞു ഋതുവാകുംമുമ്പേയോ ഋതുവായതിൽ പിന്നെയോ പുനൎവ്വിവാഹം കഴിഞ്ഞ സ്ത്രീയിലുണ്ടായ പുത്രൻ.

൭. ദത്തകൻ-മാതാവോ പിതാവോ ദാനംചെയ്ത പുത്രൻ.

൮. ക്രീതകൻ-മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ അടുക്കൽ നിന്നു വിലയ്ക്കുവാങ്ങിയ കുട്ടി.

൯. കൃത്രിമൻ-ഒരുവൻ മരിക്കാറാവുമ്പോൾ തന്റെ ശേഷക്രിയാദികൾ ചെയ്യാൻ വേണ്ടി തന്റെ സകല മുതലിനും അവകാശിയാക്കി സ്വീകരിക്കുന്ന പ്രായം തികഞ്ഞ ഒരു അന്യൻ.

൧൦. സ്വയംദത്തൻ-തന്നെത്താൻ മറ്റൊരുവനു വിറ്റവൻ.

൧൧. സഹോഢജൻ-വിവാഹകാലത്തുതന്നെ സ്ത്രീയുടെ ഗൎഭത്തിലുണ്ടായിരുന്ന പുത്രൻ.

൧൨. അപവിദ്ധൻ-മാതാപിതാക്കന്മാരാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതിനാൽ അന്യൻ എടുത്തു വളൎത്തുകുട്ടി.

(ഇതു ഗൌതമന്റെ അഭിപ്രായമാകുന്നു.)

ദ്വാദശപ്രാസം - ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

ദ്വാദശം-വി. പന്ത്രണ്ട്.

ദ്വാദശരത്നങ്ങൾ-(നവരത്നങ്ങൾ നോക്കുക)

ദ്വാദശരാശികൾ-മേടം, ഇടവം, മിഥുനം, കൎക്കടകം, ചിങ്ങം, കന്നി, തുലാം, വൃശ്ചികം, ധനു, മകരം, കുംഭം, മീനം ഇവ ൧൨-ം.

ദ്വാദശാത്മാവ്-൧. ആദിത്യൻ. പന്ത്രണ്ടുവിധം മൂൎത്തിഭേദങ്ങൾ ഉള്ളവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. എരുക്ക്.

ദ്വാദശാദിത്യന്മാർ-൧. ധാതാവ്, ൨. മിത്രൻ, ൩. അൎയ്യമാ, ൪. രുദ്രൻ, ൫.

വരുണൻ, ന്യ. സൂൎയ്യൻ, ൧ ഭഗൻ, വ്യ. വിവസ്വാൻ, ൻ. പൂഷാവ്, ൧൦. സവിതാവ്, ൧൧. ത്വഷ്ടാവ്, ൧൨. വിഷ്ണു.

ദ്വാദശാംഗുലം–തോട്ടുമ്പോൾ, ചെറുവിരലും പെരുവിരലും കൂടിയ ചാൺ. (തികഞ്ഞചാൺ ഇതാകുന്നു)

ദ്വാദശി–പന്ത്രണ്ടാമത്തെ തിഥി.

ദ്വാദശിനാളിൽ വൈഷ്ണവന്മാർ വൎജ്ജിപ്പാനുള്ള ൧൨ സാധനങ്ങൾ.

ഓട്ടുപാത്രം, മാംസം, മദ്യം, തേൻ, ഹിംസ, തൈലം, അസത്യം, ചൂതുകളി, പകലുറക്കം, വ്യായാമം, കോപം, മൈഥുനം.

'കാംസ്യംമാംസംസുരാംക്ഷൌദ്രം
ഹിംസാംതൈലമസത്യതാം
ദ്യൂതക്രീഡാംദിവാനിദ്രാം
വ്യായാമംക്രോധമൈഥുനം
ദ്വാദശ്യാംദ്വാദശൈതാനി
വൈഷ്ണവഃപരിവൎജ്ജയേൽ'

ദ്വാപരൻ–മൂന്നാംയുഗത്തിന്റെ അധിപൻ

ദ്വാപരം–൧ മൂന്നാംയുഗം, ൨. സംശയം. രണ്ടു പക്ഷങ്ങൾ പ്രധാനങ്ങളായി ഭവിച്ചതു് എന്നൎത്ഥം.

൩൬൦ മനുഷ്യവൎഷം=ഒരു ദേവവൎഷം.
൨൪൦൦ ദേവവൎഷം=ഒരു ദ്വാപരയുഗം.

ദ്വാൎ–ദ്വാരം.

ദ്വാരക–കൃഷ്ണന്റെ പ്രധാന നഗരം. ദ്വാരിക, ദ്വാരവതി, ദ്വാരാവതി എന്നീ രൂപങ്ങളും ഉണ്ടു്.

കൃഷ്ണൻ ഉത്തരായണം പ്രാപിച്ച ൭–ാം ദിവസം ഇതു സമുദ്രം കേറി നശിച്ചു.

ദ്വാരദാരു–തേക്കുമരം.

ദ്വാരപാലൻ–വാതിൽ കാക്കുന്നവൻ.

ദ്വാരപാലലക്ഷണചതുഷ്ടയം – ശുചിത്വം, കൈക്കരുത്തു്, സൌന്ദൎയ്യം, ചാതുൎയ്യം ഇവ നാലും.

ദ്വാരപിധാനം–വാതിലിന്റെ പൂട്ടു്.

ദ്വാരബലിഭുക്ക്–കാക്ക.

ദ്വാരം–൧. വാതിൽ, അകത്തേയ്ക്കു കടപ്പാനുള്ള വഴി. മറയ്ക്കുന്നതു്, അപരിചിതന്മാരുടെ ഗതിയെ തടുക്കുന്നതു് എന്നിങ്ങനെ അൎത്ഥം. മററൊരു പൎയ്യായം–പ്രതീഹാരം (പ്രതിഹാരം). ൨. സുഷിരം, ഓട്ട.

ദ്വാരയന്ത്രം–പൂട്ടു്.

ദ്വാരവതി, ദ്വാരാവതി–ദ്വാരക.

ദ്വാരവൃത്തം–മുളക്.

ദ്വാരസ്ഥംഭം–പടിക്കാൽ.

ദ്വാരസ്ഥ–വി. വാതില്ക്കൽ നില്ക്കുന്ന.

ദ്വാരസ്ഥൻ–വാതിൽ കാക്കുന്നവൻ.

ദ്വാരിക–ദ്വാരക.

ദ്വാരികൻ–വാതിൽ കാക്കുന്നവൻ.

ദ്വാസ്ഥ–വി. വാതില്ക്കൽ നില്ക്കുന്ന.

ദ്വാസ്ഥചതുഷ്ടയം–ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഗോപുരം സൂക്ഷിപ്പുകാരായ നാലുപേർ. കിഴക്ക പീതൻ, തെക്ക നീലപ്രഭൻ, പടിഞ്ഞാറ ശ്വേതൻ, വടക്ക രക്തൻ.

ദ്വാസ്ഥൻ–വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ.

'ദ്വാഃസ്ഥന്മാരരുകേട്ടു വേഗേനചെന്നു
തൊഴുതാസ്ഥയാ'
(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

ദ്വാസ്ഥലക്ഷണചതുഷ്ടയം – ശുചിത്വം, കൈയൂക്ക്, സുമുഖത, ചതുരത.

ദ്വാസ്ഥിതദൎശകൻ–വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ.

ദ്വാസ്ഥിതൻ–വാതിൽ കാവല്ക്കാരൻ.

ദ്വാസ്ഥിതാദൎശി–വാതിൽകാവല്ക്കാരൻ

ദ്വി–വി. രണ്ടുമടങ്ങായ.

ദ്വികകാരം–൧. ചക്രവാകപ്പക്ഷി. ൨. കാക്ക.

ദ്വികകുത്ത്–ഒട്ടകം.

ദ്വികം–൧. രണ്ടു്. ൨. ചക്രവാകപ്പക്ഷി. ൩. കാക്ക

ദ്വിഗുണ-വി. ഇരട്ടിയുള്ള, ഇരട്ടിച്ച.

ദ്വിഗുണാകൃത-വി. ഇരുച്ചാലുഴുത.

ദ്വിഗുണാകൃതം-ഇരുച്ചാലുഴുത നിലം.

ദ്വിഗുണിതം-ഇരട്ടിക്കപ്പെട്ട.

ദ്വിഗുണീകരിക്ക-ഇരട്ടിക്ക.

ദ്വിഗുണീകൃതം-ഇരട്ടിക്കപ്പെട്ട.

ദ്വിജ-കരങ്ങാടിമരുന്നു്, അരേണകം.

ദ്വിജൻ-പു. ബ്രാഹ്മണൻ. വ. ക്ഷത്രിയൻ ന. വൈശ്യൻ. ര്. ചന്ദ്രൻ.

ദ്വിജന്മാവു്-പു. ബ്രാഹ്മണൻ. വ. ക്ഷത്രിയൻ. ന. വൈശ്യൻ. ര്. പല്ലു്. ഇ. മുട്ടയിൽനിന്നു ജനിക്കുന്ന ജന്തു.

ദ്വിജപതി-പു. ചന്ദ്രൻ. വ. കർപ്പൂരം.

ദ്വിജം-പു. പക്ഷി. ആദ്യം മുട്ടയായിട്ടും അതിന്റെ ശേഷം മുട്ടവിരിഞ്ഞു കുട്ടിയായിട്ടും ഇപ്രകാരം രണ്ടുപ്രാവശ്യം ജനിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. വ. സർപ്പം. ന. പല്ലു്. ര്. ബ്രാഹ്മണൻ. ഇ. ക്ഷത്രിയൻ. ന്ത. വൈശ്യൻ. ദ്വിജശബ്ദത്തിനു രണ്ടു പ്രാവശ്യം ജനിക്കുന്നതു എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം.

ദ്വിജരാജൻ-പു. ചന്ദ്രൻ. ദ്വിജന്മാരുടെ (ബ്രാഹ്മണരുടെ) രാജാവു (നാഥൻ) എന്നർത്ഥം. വ. ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠൻ. ന. ഗരുഡൻ. ദ്വിജങ്ങളുടെ (പക്ഷികളുടെ) നാഥൻ എന്നർത്ഥം.

ദ്വിജാ-പു. ചെഞ്ചീര. വ. അരേണകം. രണ്ടുതരത്തിലുണ്ടാകുന്നതു്, രണ്ടുതവണയുണ്ടാകുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ന. ചെറുതേക്കു്.

ദ്വിജാതി-ബ്രാഹ്മണൻ. രണ്ടു ജനനമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

മാതാവിൽനിന്നും ജനിക്കുന്നതു ഒരു ജന്മം; ഉപനയനം മറ്റൊരുജന്മം. ഉപനയനസന്ദർഭത്തിൽ ഉണ്ണിയെ ദേവകളുടെ കൈയിൽ കൊടുക്കുകയും അനന്തരം ഉപനയനാർത്ഥമായി അവരോടു വാങ്ങിക്കയും ചെയ്യുന്നു എന്നത്രേ സങ്കല്പം. ദേവലോകത്തുപോയി തിരിയെ വരുന്നതു രണ്ടാമത്തെ ജന്മമായി വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നു.

'ദ്വിജാതിരാവാമുപപന്നചാപലഃ'
(കുമാരസംഭവം)

ദ്വിജാംഗി-കടുരോഹിണി.

ദ്വിജിഹ്വൻ-പു. പാമ്പു്. വ. ഏഷണിക്കാരൻ. രണ്ടു നാവുള്ളതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു

'കേമത്വംപൂണ്ടനുള്ളഗതിയാം
മബ്ദ്ധമംഗദ്വിജിഹ്വ
സ്തോമങ്ങോടസ്ത്വയതവസഖേ!
സംധ്വബാധംവിരാധം'

ദ്വിജിഹ്വശബ്ദത്തിനു 'പാമ്പു്' എന്നും 'ഏഷണിക്കാരൻ' എന്നും അർത്ഥമുണ്ടെന്നു ഈ ഉദാഹരണം തെളിയിക്കുന്നു.

ഗരുഡൻ പണ്ടു മാതാവിന്റെ ദാസ്യം ഒഴിപ്പാൻ ദേവലോകത്തുനിന്നു അമൃതകലശം കൊണ്ടുവന്നു സർപ്പങ്ങൾക്കു നൽകി. അതിനെ അവർ ദർഭവിരിച്ചു അതിന്മേൽ വെച്ചിട്ടു കുളിപ്പാനായി പോയപ്പോൾ ഇന്ദ്രൻ അതിനെ മോഷ്ടിച്ചു കൊണ്ടു പോയി. സ്നാനം കഴിഞ്ഞു തിരിയെ വന്ന സർപ്പങ്ങൾ അമൃതകലശം കാണാഞ്ഞു വിഷമിച്ചു അതിരുന്ന ദർഭയെ നക്കി. അനന്തരം അവരുടെ നാവു രണ്ടായി കീറി. ഇതുകൊണ്ടത്രേ അവർ ദ്വിജിഹ്വന്മാരായി തീർന്നതു്.

ദ്വിജിഹ്വാ-പാമ്പു്. രണ്ടുനാവുള്ളതെന്നർത്ഥം.

ദ്വിട്ടു്-ശത്രു ദ്വേഷിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ദ്വിതയം-രണ്ടു്.

ദ്വിതീയ-വി. രണ്ടാമത്തെ.

ദ്വിതീയ-നാ. രണ്ടാംതിഥി. ഉ. രണ്ടാം വിഭക്തി. ൨. ഭാൎയ്യ. രണ്ടു തികയ്ക്കുന്നവൾ എന്നൎത്ഥം. സീതാദ്വിതീയൻ = സീതയാകുന്ന ഭാൎയ്യയോടു കൂടിയവൻ. സീതയോടുകൂടിയപ്പോൾ രണ്ടാൾ തികഞ്ഞു എന്നു താല്പൎയ്യം.

ദ്വിതീയവയസ്സ്-യൌവനം.

ദ്വിതീയാകൃത-ഇരുച്ചാലുഴുത നിലം.

ദ്വിതീയാഭാ-മരമഞ്ഞൾ.

ദ്വിത്രിരുക്തം-രണ്ടു മൂന്നുവട്ടം പറക.

ദ്വിത്വം-രണ്ടെന്നുള്ള ഭാവം.

ദ്വിധാ-അ. രണ്ടുപ്രകാരം.

ദ്വിധാഗതി-ഞണ്ടു്.

ദ്വിധാത്മകം-ജാതിക്ക.

ദ്വിപക്ഷം-വിഷമസ്ഥിതം. ഒരേ സമയത്തു സൌകൎയ്യമില്ലാത്ത രണ്ടു പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യേണ്ടതത്യാവശ്യമായി വരിക

ദ്വിപദ-വി. രണ്ടു കാലുള്ള.

ദ്വിപം-നാ. ആന. 'ദ്വാഭ്യാം തുണ്ഡാമുഖാഭ്യാം പിബതി' കൈകൊണ്ടും മുഖംകൊണ്ടും പാനം ചെയ്യുന്നതു്. ആദ്യം തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടു പാനംചെയ്യുക; പിന്നീടു ആ ജലത്തെ വായിലാക്കി കുടിക്കുക.

'മത്തദ്വിപപ്രൌഢമന്ദസഞ്ചാരിണീ'

ഉ. നാകപ്പൂവു്.

ദ്വിപാ-പിടിയാന,

ദ്വിപാത്തു്-വി. രണ്ടു കാലുള്ള.

ദ്വിപാദ്യം-ഇരട്ടിശ്ശിക്ഷ, നിയമപ്രകാരം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതിൽ ഇരട്ടിയായ ശിക്ഷ. രണ്ടു പാദങ്ങൾ (പരിണാമങ്ങൾ) ഉള്ളതു എന്നൎത്ഥം.

ദ്വിഭാഷി-രണ്ടുഭാഷ സംസാരിക്കുന്നവൻ

ദ്വിബുക്കു്-കിളി.

ദ്വിമാതൃജൻ-നാ. ഗണപതി. ഉ. രണ്ടമ്മ മകൻ.

ദ്വിരദനം-ആന.

ദ്വിരദം-ആന. രണ്ടു വിശേഷപ്പെട്ട പല്ലുകൾ (കൊമ്പുകൾ) ഉള്ളതു എന്നൎത്ഥം.

'ദ്വിരദവദനനാകും ദേവനേയും
[പ്രമോദാൽ'

ദ്വിരദാന്തകം-സിംഹം.

ദ്വിരദാരാതി-നാ. സിംഹം. ഉ. എട്ടടിമാൻ.

ദ്വിരദാശനം-നാ. സിംഹം. ഉ. അരയാൽ.

ദ്വിരസനം-പാമ്പു്. രണ്ടു നാവുള്ളതു എന്നൎത്ഥം.

ദ്വിരാപം-പാമ്പു്.

ദ്വിരുക്തം-വി. രണ്ടുവട്ടം പറയപ്പെട്ട.

ദ്വിരുക്തി-രണ്ടുപ്രാവശ്യം ഒരു പദം പ്രയോഗിക്ക.

ദ്വിരേഫം-വണ്ടു്. ഭ്രമരം എന്ന പൎയ്യായത്തിൽ രണ്ടു രേഫാക്ഷരങ്ങൾ ഉള്ളതുകൊണ്ടു ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചു

ദ്വിവചനം-രണ്ടു വാക്കു്, രണ്ടാമത്തെ വചനം.

ദ്വിവൎഷാ-രണ്ടു വയസ്സു് പ്രായമായ പശു.

ദ്വിവിദൻ-നാ. വാനരശ്രേഷ്ഠനായ ഒരസുരൻ.

ബലരാമനുമായി യുദ്ധം ഉണ്ടായി. കാരണം ദ്വിവിദൻ ഹലായുധം മോഷ്ടിച്ചതായിരുന്നു. ദ്വിവിദൻ തോല്പിക്കപ്പെട്ടു. ഇവൻ ഒരു പൎവ്വതത്തിന്മേൽ വീണു. അനന്തരം അതു ദ്വിവിദന്റെ ദേഹത്തിന്റെ ഘനം നിമിത്തം ഖണ്ഡഖണ്ഡമായി ചിതറി.

ഉ. ശ്രീരാമന്റെ ഒരു വാനരസേനാപതി.

ദ്വിവിധം-വി. രണ്ടുപ്രകാരമുള്ള.

ദ്വിഷ്, ദ്വിട്(ട്)-ശത്രു. ദ്വേഷിക്കുന്നവനെന്നർത്ഥം.

ദ്വിഷൽ-ശത്രു. ദ്വേഷിക്കുന്നവനെന്നർത്ഥം

ദ്വിഷന്തപ-വി. ശത്രുവിനെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്ന

ദ്വിഷഡ്ഭുജൻ-സുബ്രഹ്മണ്യൻ പന്ത്രണ്ടു കൈകളുള്ളവൻ.

ദ്വിഷ്ടതാം-ദ്വേഷം.

'ഇഷ്ടപ്രാണേശ്വരിയുടെ വിയോഗത്തിനാലും നരേന്ദ്രദ്വിഷ്ടതയാൽ'
(മയൂരസന്ദേശം)

ദ്വിഷ്ടൻ-ശത്രു.

ദ്വിഷ്ടം-ചെമ്പ്.

ദ്വിഷ്ടി-വി. ദ്വേഷിക്കപ്പെട്ട.

ദ്വിസപ്തതി-വി. എഴുപത്തുരണ്ട്.

ദ്വിസീത്യം-ഇരുച്ചാലുഴുത നിലം.

ദ്വിഹല്യം-ഇരുച്ചാലുഴുത നിലം.

ദ്വിഹായനി-രണ്ടുവയസ്സുചെന്ന പശു

ദ്വീപം-൧ തുരുത്ത്, നാലുവശവും വെള്ളത്താൽ ചുററപ്പെട്ട സ്ഥലം, വെള്ളത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള തടം. ജലത്തെ രണ്ടായി ഗമിപ്പിക്കുന്നതു, രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള അപ്പുകളോടുകൂടിയതു്. (ഒഴുകുന്ന വെള്ളം ദ്വീപിന്മേൽ ചെന്നു മുട്ടി രണ്ടായി പിരിഞ്ഞു ഒഴുകാറുണ്ടല്ലോ) ഉ-ം കാവേരിനദിയുടെ മദ്ധ്യസ്ഥിതമായ 'ശ്രീരംഗപട്ടണം'. ൨. തക്കോലം.

ദ്വീപവതി-നദി, പുഴ. തുരുത്തുകൾ ഉള്ളതു്.

ദ്വീപവാൻ-കടൽ.

ദ്വീപശത്രു-ശതാവരി.

ദ്വീപാന്തരം-അന്യദ്വീപ്.

ദ്വീപി-൧. കടുവാ. ൨. പുലി. രണ്ടുതരം നിറമുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. ദ്വീപം വാസസ്ഥാനമായിട്ടുള്ളതു എന്നുമാവാം. ൩. ചെറുവഴുതിന.

ദ്വീപികാ-ശതാവരി.

ദ്വീപുകൾ—ലോകം മേരുപർവ്വതത്തിന്റെ ചുററുമുള്ള ൭ ദ്വീപുകളായി ഭാഗിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ദ്വീപുകൾ-൧. ജംബുദ്വീപം. ൨. ഗോമേദകദ്വീപം ൩. ശാല്മലിദ്വീപം. ൪ കുശദ്വീപം. ൫. ക്രൗഞ്ചദ്വീപം. ൬ ശാകദ്വീപം. ൭. പുഷ്കരദ്വീപം. ഇവയത്രെ സപ്തദ്വീപുകൾ. ഇവയുടെ ചുററുമുള്ള സമുദ്രങ്ങൾ-൧ ലവണസമുദ്രം ൨. ഇക്ഷുസമുദ്രം. ൩. സുരാസമുദ്രം. ൪. ഘൃതസമുദ്രം. ൫. ദധിസമുദ്രം. ൬. ക്ഷീരസമുദ്രം. ൭. ജലസമുദ്രം. ഇവകൾ സപ്തസമുദ്രങ്ങൾ എന്നു പേർ.

ജംബുദ്വീപത്തിനു ൯ വർഷങ്ങൾ ഉണ്ട്. ൧. ഭാരതവർഷം. ൨. കിംപുരുഷവർഷം ൩. ഹരിവർഷം ൪. ഇളാവൃതവർഷം. ൫. രമ്യകവർഷം. ൬. ഹിരണ്മയവർഷം. ൭. ഉത്തരകുരുവർഷം ൮. ഭദ്രാശ്വവർഷം. ൯. കേതുമാലവർഷം ഇവയാകുന്നു.

ഇവയിൽ ഭാരതവർഷം ൧. ഇന്ദ്രദ്വീപം ൨ കശേരുമദ്വീപം. ൩. താമ്രവർണ്ണദ്വീപം. ൪ ഗഭസ്തിമദ്വീപം. ൫ നാഗദ്വീപം ൬ സൌമ്യദ്വീപം. ൭. ഗന്ധർവ്വദ്വീപം ൮. വാരുണദ്വീപം ൯. കുമാരകദ്വീപം ഇങ്ങിനെ ഒമ്പതായും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദ്വീപ്യൻ-൧. വ്യാസൻ. ൨. [illegible].

ദ്വീപ്യാ-൧. പേരീന്ത. ൨. ശതാവരി.

ദ്വേധാ-അ. രണ്ടുപ്രകാരം.

ദ്വേഷണൻ-ശത്രു. ദ്വേഷശീലൻ എന്നർത്ഥം.

ദ്വേഷ(ണ)ം-൧. ശത്രുത, വൈരം, ഇങ്ങോട്ട് ഉപദ്രവിച്ചവരെ അങ്ങോട്ടും ഉപ

ദ്രവിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹം. ഉ. ദ്വേഷസംയോഗങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്ന നിദ്ര.

ദ്വേഷി-ശത്രു.

ദ്വേഷിക്കുന്നു-നിന്ദിക്കുന്നു, വെറുക്കുന്നു, പകയ്ക്കുന്നു.

ദ്വേഷ്ടാവ്-നിന്ദിക്കുന്നവൻ, വെറുക്കുന്നവൻ, പകയ്ക്കുന്നവൻ.

ദ്വേഷ്യ-വി. ദ്വേഷിക്കപ്പെടുവാൻതക്ക.

ദ്വേഷ്യപ്പെടുന്നു, ദ്വേഷ്യപ്പെടുന്നു-കോപിക്കുന്നു.

ദ്വൈഗുണ്യം-പു. ഇരട്ടിപ്പ്. ഉ. സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളിൽ വച്ചു രണ്ടു ഗുണങ്ങളുണ്ടായിരിക്കുക.

ദ്വൈതം-പു. രണ്ടെന്നുള്ള ഭാവം. ഉ. ദ്വൈതവനം.

(ദ്വൈതവനത്തിൽ പാണ്ഡവർ വസിച്ചിട്ടുണ്ട്.)

'വാരിജാക്ഷൻ തന്നെയന്ന
[വാസരംഭജിച്ചു
ധൈര്യമോടേദ്വൈതകാന
[നാന്തരേ വസിച്ചു'
(കിരാതം കുറത്തിപ്പാട്ടു)

ദ്വൈതമതം-ജീവേശ്വരന്മാർക്കു ഭേദത്തെ സ്ഥാപിക്കുന്ന ഒരു മതം. (ഈ മതക്കാർ താർക്കികന്മാർ, മധ്വാചാര്യർ മുതലായവർ).

ദ്വൈതീയക-വി. രണ്ടാമത്തെ

ദ്വൈധ-വി. രണ്ടുപ്രകാരമായ.

ദ്വൈധം-പു. രണ്ടുപ്രകാരം. ഉ. സന്ധി മുതലായ ആറു(ഷാഡ്)ഗുണ്യങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

രണ്ടുപ്രകാരം=ബലവാനോടു സന്ധിക്കുക, ബലഹീനനോടു വിഗ്രഹിക്കുക (ഇപ്രകാരം തരാതരംപോലെ ചെയ്യുക)

ദ്വൈധീഭാവം-പു. രണ്ടെന്നുള്ള ഭാവം. ഉ. ആറു നയങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ശത്രുവിനോടു സമനിലയിൽ വർത്തിക്കുന്നതിനോ സേനയെ രണ്ടായി തിരിച്ചു രണ്ടു സ്ഥലത്തിൽ എതിർക്കുന്നതിനോ ദ്വൈധീഭാവം എന്നു പേർ.

ദ്വൈപം-പു പുലിത്തോൽകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ട തേര്. ദ്വീപിയുടെ (വ്യാഘ്രത്തിന്റെ) ചർമ്മംകൊണ്ട് ആവൃതമെന്നർത്ഥം. ഉ. പുലിത്തോൽ.

ദ്വൈപായനൻ- വേദവ്യാസമഹർഷി, ദ്വീപത്തിലുണ്ടായവൻ

ദ്വൈമാതുര-വി. പെററമ്മയും വളർത്തമ്മയും ഇങ്ങനെ രണ്ടമ്മമാരുള്ള.

ദ്വൈമാതുരൻ-പു ഗണപതി. പാർവ്വതിയും ഗംഗയും ഇങ്ങിനെ രണ്ടമ്മമാരോടുകൂടിയവൻ എന്നർത്ഥം. രണ്ടു മാതാക്കന്മാരുടെ പുത്രൻ-പാർവ്വതി ആദ്യം ഹസ്തിനിവേഷവും പിന്നീടു അതിനെ ത്യജിച്ചു സ്വവേഷവും അംഗീകരിച്ചിരുന്നുവല്ലൊ. ആ പാർവ്വതിയുടെ പുത്രൻ എന്നുമാവാം. ബാല്യത്തിൽ ദുർഗ്ഗയും ചാമുണ്ഡിയുംകൂടി രക്ഷിച്ചതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി എന്നും അഭിപ്രായം കാണുന്നു. ഉ. ജരാസന്ധൻ.

ദ്വൈമാതൃകം-മഴയാലും നദികളാലും പോഷിപ്പിക്കപ്പെട്ട രാജ്യം.

ദ്വൈമാത്രേയൻ—രണ്ടമ്മമകൻ. മറെറാരു പര്യായം-ദ്വിമാതൃജൻ.

ദ്വൈരാജ്യം – രണ്ടു രാജാക്കന്മാരാൽ വിഭാഗിച്ചെടുക്കപ്പെട്ട ഒരു രാജ്യം.

ദ്വൈവാർഷികം- വി. രണ്ടുവർഷങ്ങൾ കൂടുമ്പോളുണ്ടാകുന്ന.

ദ്വൈവിധ്യം-രണ്ടുപ്രകാരമുള്ള ഭാവം.

ദ്വൈസമിക-വി. രണ്ടുവർഷം കഴിഞ്ഞ.

ദ്വൈഹായനം-രണ്ടുവർഷകാലം.

ദ്വ്യഗ്രദന്തം-രണ്ടററങ്ങളിലുമുള്ള പല്ല്.

ദ്വ്യഷ്ടം-ചെമ്പ്. സ്വർണ്ണം, വെള്ളി ഇവ രണ്ടിലും ചേരുന്നതെന്നർത്ഥം.